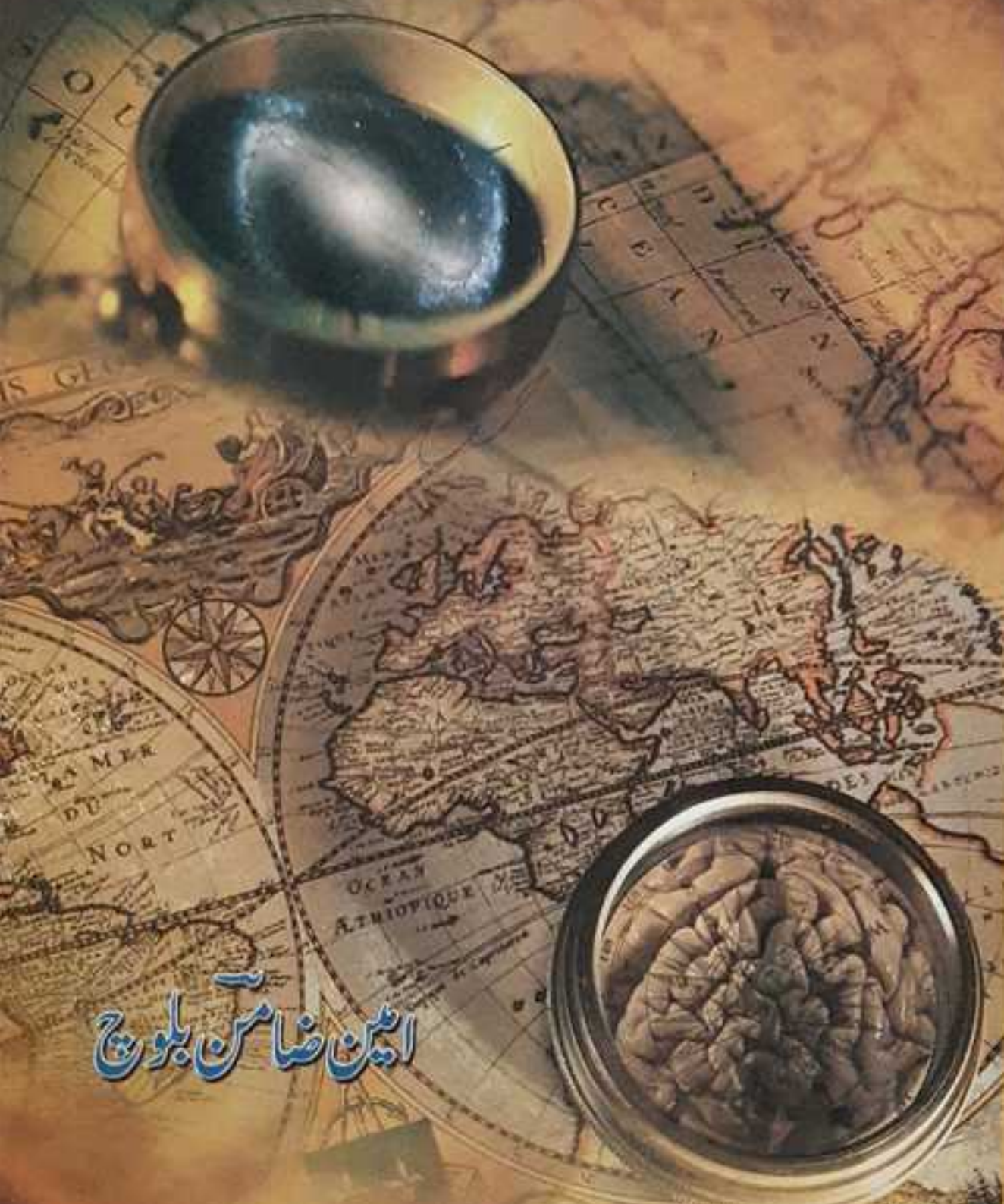

راجد پتر و فلسفہ ایں سما

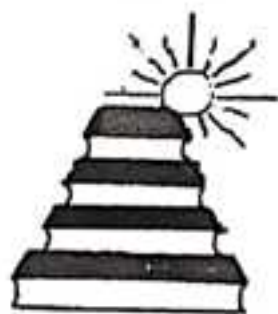

امین ضامن بلوچ

راڄد پٽر ۽ فلسفہ ايس سما

Philosophical Awareness of History

امين ضامن بلوچ

بلوچي اڪيڊمي، ڪوئٽہ

کتابِ عنام :	راجد پتر ۽ فلسفہ ایں سما
نہشتہ کار :	امین ضامن بلوچ
برہکار :	نذر بلوچ
پروف ریڈنگ :	رفیق عظیم
گالنج :	رضوان بلوچ
اولی چاپ :	2015
داگم :	500
نہاد :	150
شککار :	بلوچی اکیڈمی، کوئٹہ
پرنٹر :	

ISBN: 978-969-9768-59-0

منی فلسفہ ء استاد ء گُشیت

”وانندہ سیاہیں سطرانی وانگ ء پدلہزانی میان ء اندیمیں لیکہ ء بہ
زانت بزاں وانندہ یے“

نامدات

ندر

پہ
منی

استاد

ڈاکٹر مبارک علی

عِ نامِ ع

فہرست

CONTENTS

08	۱۔ پیش گال
11	۲۔ کتاب و پچار
24	۳۔ راجد پتر و راجد پتر
54	۴۔ راجد پتر و فلسفہ
75	۵۔ نوکیس راجد پتر
115	۶۔ رُسکس راجد پتر
133	۷۔ زبانی راجد پتر
143	۸۔ اہد و سا
154	۹۔ زالیولانی راجد پتر
174	۱۰۔ راجد پتری سا
180	۱۱۔ پلانی ربیدگ
190	۱۲۔ راجد پتر و ارس
195	۱۳۔ راجد پتر و چنگکند
199	۱۴۔ راجد پتر و دہمہمن
206	۱۵۔ ہتمہ
208	۱۶۔ گالبد
218	۱۷۔ سرشوندات

پیشگال

Preface

راجد پتر ء گزشت ء نمیرانی ء حال ء حیات بوہگ ایشی ء ارزشت ء محکم
 کنت بلے اے واقعہانی بیان کنگ ء چہ آپدیم نہ بیت، اگاں کے اول تاک ء بگرداں
 کتاب ء سرشوندات ء تاک ء ساری شخصانی کہہاں بہ ساڑا بیت ء آئی ء ریس پر ریس
 ء ساعے ہم دانش داںکے مہ کشیت بزاں آ راجد پتر ء نام ء شخصی کہہ یے نویسگ ء
 انت۔ اے وڑا راجد پتر ء پجار تہنا گزشت ء واقعہانی بوتکین ء گواہی دنت بلے حال ء
 آئی ء برجم بوہگ ء چچ موہ نہ ریت، اے وڑی ء آراجمان ء عملماں چہ کشتے پرے
 خیال بیت۔

اے کتاب ء تہامن راجد پتر ء فلسفہ ء نکان content ء پیکریں form
 بہر، ہر دو باوست ء گوں بستگاں البت پیکریں بہر ء نکان کیشتر امبار کنگ۔ اے نیام ء
 وہدے من کتاب ء نام ء بابت ء جیز ات گڑا بازیاں نامے دامن ء کپت ء نکاناں کوں
 دپ وار ان بوت۔ کتاب ء نام ء رد ء ساء لہز ء دمانے ء منا گیر و شک کنگ ات کہہ سا
 ء مطلب شعور یا consciousness انت، بلے اے یک گالہندی یا گالگنجی
 معنائے، چونائی ء زبان ء ریچ ء حساب ء ساء ء معنا سرپدی یا awareness بوت
 کنت۔ بزاں من کتاب ء نام ء دگہ یک نبشتاںکے ء نام ء درگت ء ساء سرپدی ء معنا
 ء گوں بستگ۔

کتاب ء تہا معنا ء پارٹ آف اپنیچ ء بابت ء ہم من وتی وڑا کار کنگ،

بازیں جاہ و بلوچی و لہر و جند صفت یے بلے آئی و انگش من اسم و تب و بستگ کہ معنا
 و عمو میں وڑے و کشک و یک ٹینگیں رہندے۔ کتاب و تہا انگت بازیں نکانانی جاہ
 دیگر و کساس در کثیت بلے آمن پہ زانت جاہ نہ دانگاں کہ اے کتاب و بستگیں بنکپ
 بر جاہ بیت۔ البت راجد پتر و بابت و منی دوی کتاب و تہا چشیں بازیں چیزے مان
 بیت کہ دانوک و وانگ و سامان بوت کن انت، آدمہ گپے کہ کتاب نہادی و کدی
 کثیت و سر بیت۔

اے کتاب و من راجد پتر و گزشت و نمیران و حال و حیات دارگ و جہد و
 گوں سر و چیر انت۔ واقعہ و رویداد occurrence و چہ من انکاری چ وڑانیاں بلے
 واقعہ و علتانی در کجک و وتی ناتوانیں کوچاں بہر ہم جنگ۔ اول سراپ و کشینگ و جہد
 سنگ پدا لہتے نادریں نبشاک و تی استاد و رضا و رجا یک سنگ انت کہ گپ و داں
 حدے و علمی بادست و رد و بیاراں۔

اے کتاب و تہا راجد پتر و نو بہن، نوکین Modernism و پ
 نوکین Post-Modernism و بنکپ ہم رنگ رنگ و تہا انت و لہتے جاہاں
 راجد پتر و پد جوڑ ہشت Post-Structuralism ایں درو شتم و ہم لقاہے ذرا بیت،
 اے رنگ رجا یک و تب و گوں بستگ انت۔ اے نیام و ایرک ہا بس باؤم و کاراں من
 راجد پتر و نوکین فلسفہ کشاں کہ آئی و کیونٹک سسا و رد و راجد پتر و راہے دات و
 کیونٹک عمل و ہوار سوشلزم و سیاسی باج بری و زوال و پریس و راجد پتر و نکان و
 بنکپ بخشات۔ البت پیٹر برک ہم راجد پتر و شاہگانی و حق و انت بلے ایشی و منورا
 راجد پتر و پریس و عمل (منی نز و) باؤم و وڑانہ انت۔ سد و سد یک ایش انت کہ
 اے ذراہ منی استادان، اگاں گوں من گپے ناگیگ بیت، بزاں منی دپ و ہاک، استاد
 و استادی ہما انت کہ برجا انت، قدرانی کیل کنگ و ساری ضامن و گوں پیڑے۔

فلسفہ ۽ طالب ۽ بستار ۽ من لہتے جاہاں فلسفہ ۽ رنگے ہم آؤ رنگ ۽ جا کہ
 دانگ، جہد کنگ راجد پتر ۽ علم ۽ کسہاں ابید بادستے بنا بہ بیت۔ اگاں اے درگت ۽
 من جاہے جاہے ۽ پشکپتاں گڑا من جتیں سو جدا تے لوٹاں۔
 پہ کتاب ۽ برھکاری ۽ من وتی سنگت ۽ مئے گل (نو کا پ لہزا کی مجلس) ۽
 ہمراہ اسحاق خاموش ۽ منت ۽ گراں کہ ولجہ ۽ کتاب ۽ کارانی کنگ ۽ منی بلائیں کارے
 ارزاں کنگ۔ بلے پدا ہم نو کا پ ۽ سنکائی منت واراں کہ آہاں دائم ۽ وڑے نہ وڑے ۽
 منا نکائی سرجم بوہگ ۽ جست کنگ۔

امین ضامن بلوچ
 ماہم اے فلسفہ

☆..☆..☆..☆

کتاب ۽ پڄار

Introduction

عندیں راجد پتر pre-history ۽ گلابند دائم ۽ ابد ۽ دیووندی ایس کسہ
Mythical سماء گوں بستگ۔ اے نیام ۽ مردماں راجد پتر ۽ یکشلیں سنڃ نہ بوتگ نے
ایشاں راجد پتر واقعہ event ۽ وہد time ۽ تب ۽ بہتگ۔ اگاں یک دمانے ۽
واقعہاں گوں راجد پتر ۽ گمان کسے ۽ بستگ گڑا اے ہم شکلیکیں بیان ۽ دروشم ۽ بوتگ
آنت۔ بزاں ایشانی راجد پتر ۽ سرشونیں نکتے reference point نہ بوتگ ۽ ہے
وڑیں راجد پتر دیووندی کسہ یا عندیں راجد پتر حیاں کنگ بیت۔ دیووندی کسہاں نے
ماہیرگ ۽ ردکت کنیں ۽ نے ایشاں ہیرگ ۽ راجد پتر ۽ استیں بستار ۽ گوں بست کنیں
بلے ما ایشاں چہ لہتے کار پہ راجد پتر ۽ پاہازگ ۽ گیت کنیں۔

چونائی ۽ عندیں راجد پتر ابدی راجمان ۽ یکجائیں collective
consciousness زانگ بیت ۽ اے ابدی ایس راجد پتر ۽ زیبائی ۽ چیدگ انت
پرچہ کہ آہاں دائم ۽ ذات ۽ حیرہ گوں وتا بستگ، آ، آجوائیں پگر independent
thought ۽ پلہ مرز نہ بوتگ آنت۔ آہانی ستگ ۽ پیوست بوتگ (اے نیام ۽ چارلس
پرز ۽ ستگ ۽ پیوستی ۽ فلسفہ ۽ ماہاوست ۽ تب ۽ ننداراگاہاں)۔

راجد پتر عدد ۽ دامن ۽ چہ یونان ۽ زانکاراں کش ات، وہدے آہاں ابرم
ڈالچار ات (بزاں دومیگ secondary ۽ بستار ۽ گوں داشت) ۽ انسان ۽ ذات ۽

سراھیاں نور کت، چہ اے وڑی ء پگر آجو بوت ء عقلی پلہ مرزی ء اوگام جگست۔ اے بدلی ء راجد پتر ء تب بدل کت ء ہیر وڈوٹس ء اے کار ء کاروانے بکشات۔

چونائی ء راجد پتر ء آجوئیں پگر جیزہ ء زانگ ء شوہازگ ء پد راجد پتر ء آشکار کنگ ء عملے۔ اے کار چونائی ء یونان ء فلسفیاں داں حدے ء سرجم کنگ ات، کہ چہ ایٹاں ساری راجمان پہ، یووند ء رضا ء نارضا ء ترس ء شاد ء پریاتاں کچنگ ات انت، کہ اے نیام ء یونان ء تھیلیز Thales ء پگر ء شل بدل کت ء کہ ء تب مٹ دات۔ پدا ہے ہیر وڈوٹس ء واقعہ یک کیشیتگیں پگر ء راہے ء رد ء واقعہ ٹپاس ات انت۔

چونائی ء یونان ء ہم زانکاراں دیووندی کہانی ہند ء زورگ ء گوں وہد ء ذیلہ کیشینگ ات۔ اے نیام ء آہاں راجد پتر ء ذیلہ چہ وہد ء واقعہ ء رویداد occurrence ء کمک ء بہمت، اے پہمگ ء عمل ء آرکیٹائپل archytypal کشنت۔ آجوئیں پگر ء شل ء اولی میھ لبرلزم liberalism انت، اے لبرلزم ء انسان سکین دات کہ انسان ء جیزہ پہ ذات بہ زانت ء بہ ٹپاسیت۔

اہدی ایس یونان ء تھا راجد پتر ء ذیلہ ء سے 3 رنگ ات انت۔ اولی ء راجد پتر ء گردشیں تب circular nature of history، دومی ء راجد پتر قسمت یا ہداوندانی ازم انت history as a art of fate/gods ء سہمی ردوم ء راہ principles of growth انت۔ اے سے ایس رنگ ارستوٹل (ارسطو) ء داتگیں انت ء اے سے ایس رنگ آجوئیں پگر ء منت ء برجا بوتگ انت۔ اے سے ایس راجد پتری تب چونائی ء اہدی ایس یونان ء راجد پتر ء فلسفہ ء ارزشتیں بہرہم سمانت۔ دیووندی کہہ چونائی ء گردش ء لیکہ ء شہ (اساس) انت۔ بزاں دیووندی

کہ غ آجوں میں پگر و مشاہدہ observation و بند و گردش و لیکہ و ردوم زربگ یا شہ
 یے رستگ۔ گردش و لیکہ و تہا و ہد و شل و اکا پیں ارزشتے رست، چہ اے وڑی و ہد و
 بابت و ہم آجوں میں پگرے سسا بوہان بوت بلے و ہد و تب گردش ات۔ اکاں گردش و
 لیکہ و اکا پیں ارزشت و یک نو میں سو بے دیو وندی کہ و ستا کرزی golden age
 of mythology ات، پرچہ کہ ہما اہداں دیو وند و مناک کنگ و جج وڑا جہ نہ بوئگ
 بلکیں ہے کہانی کمک و آہاں راجد پترے و گول سرے داشنگ ات۔ و ہدے انسان
 زند و رہنداں گول و تا ہسنگ بکنت گڑا آ، آزاتی و پھمیت۔ و ہدے اے وڑا آزاتی
 حاصل بیت گڑا آ اے وڑیں آزاتی و سرا سوال مگر نہ کنت۔ اے وڑی و آہد و مردمانی
 زندگی ابرم و رہنداں گول یکشلہ مل ایگن۔ و ہدے انسان تابان بوئگ گڑا اے تابانی
 بازنداں آئی و وتی قسمت و بہرے کشک، بزاں ہما عمل ایثانی عقلی یکشلی و تب و واقعہ
 نہ بوئگ چہ ایثاں آ تاوان بار بوئگ ات، ہے تابانی و آہاں قسمت و نام دات یا ہدا و
 دامن و بست کہ انسان و شر و ہیر و مالک انت۔ چہ اے عمل قسمت و پچار چو اے وڑا
 ٹھنت ”و ہدے زند و تابانی و وشی یے کہ انسان و زند و رہنداں تب و واقعہ مہ بیت و آ
 چہ زند و ہسنگی و درنگی و بہارے مان بہ بندیت۔۔۔ اے قسمت ات۔“ چہ اے عمل
 و راجد پتریک ازے و لیکہ و جہ جت، بزاں راجد پتریک ازے کہ انسان و زند و تہا
 انا کہ واقعہ بوئگیں جاوراں چنیت و نز آ ریت۔ ہر ہمک عمل و یک مراسا یے
 است (کانٹ و دانگیں راجد پتر و فلسفہ و درو شم ہم ہمیش انت، بلے تے بدل انت،
 بزر ہے جتا انت) اے مراسا دیو وند یا ہدا و لوٹ و تب و ییلو بوہان بنت۔ راجد پتر ہر
 ہمک جاور و چنیت و نز آ ریت پرچہ کہ اے جاوراں انسان پرچت و نز آرت نہ کنت،
 پمشکا آ ایثاں قسمت و نام و دنت، بلے راجد پتر و ازم اے واقعہانی پرچگ، نز آرک
 انت و رد بند انت۔ چونائی و منا راجد پتر و اے ڈیلہ بعدیں

راجد پتر meta-history سہ ماہیت کہ اولیٰ غم سرسری تب و تہا انت۔ منا سہ ماہیت کہ
 راجد پتر قسمت یا دیووند و گیشکیواری ازم انت و لیکہ ہم اہدی ایس یونان و زاتکاراں
 گردش و لیکہ و دامن و ترندی و گوں مہر و بتنگ، چو اے وڑا ”انسان نہ زانت قسمت
 و نز آرگ و بلے راجد پتر انت قسمت و نز آریت“۔ مردم راجد پتر و وسیلہ و جاوراں نز
 آورنگیں دراشم و بہم انت و قی قسمت و نز آرگ و ساڑی بت، اے عمل ہے وڑا
 گردش و تران کنت و کہ جنزان بیت۔

انسان و زانت و نزانتی و اے عمل و چہ ردوم و زوال growth and
 decline یا بام و زوال و لیکہ و جہ جنت کہ انسان راجد پتر و وانیت و جاورانی
 یکشلی و بہمیت، اے عمل انسان و زانت و ردوم و بام انت۔ و ہدے آوتی زند و تہا
 بوتگیں جاوراں بہمت مہ کنت گڑا اے آئی و زانت و زوال انت۔ بلے گردش برجا
 انت۔ انسان و گردش و لیکہ و پلہ مرزی و ساہ و قی دائم و تازہ کنگ۔ بلکیں اے لیکہ و
 آئی و قی زند و ہمنگ ہیال کنگ، پرچہ کہ انسان و ساہ ابرم و میان و مہکمیں رہوتے
 برجا انت، اے درگت و انسان و ابرمی رشت position انسانی زند و سرا عملین بت
 و ترہیل ہم۔

اے درگت و ارستوئل ”ابرم“ و لہز و پہ بن ردومی ذیلہ و تب و زوریت کہ
 ایسی و معنا انت ”برجاہیں سہر highly developed۔ انچو کہ یک گوئڈویے
 زندگی و برجاہیں سہر آئی و جوانی انت۔ و ہدے زندگی برجاہیں سہر و بلندی و سریت گڑا
 آئی و ردوم اوشتیت۔ اوشت و پد زندگی و بن اصلی ultimate زوال بندات بیت۔
 اے ردوم و زوال و عمل دائم و روان بیت۔ اے عمل تہنا پہ یک و نہ بیت، بلکیں اے
 گردش کلکیں انسانیت و مشاہدہ و گپ و انت۔

مردم دائم و گمان بند انت کہ اہدی ایس زما نگ و انسان ایمنی و دوران

اُت، دُشی ء بہار گاہ اُت، زندگی اوں آسان اُت، چوٹائی ء ہے ستا کرزیں اہد ء دیووندی اہد ء راجد پتر کشنکت۔ آ اے حیال کن اُنت کہ آ دور انسان ء راجد پتر ء برجاہیں سہرات ء زندگی گوں ابرم ء ہمسنگ اُت، چہ اے وڑی ء زندگی ایمن اُت ء ہیر ہرجاہ سہرات۔

ستا کرزیں دور golden age ء پد دائم ء تو سہیں دور silver age کیت کہ ستا کرزیں دور ء زوال ء چیدگ انت۔ تو سہیں دور ء ایمنی ء شکماں چہ جنگ جہہ جنت ء توپان بیت، پدا ابرم ء گوں انسان درنگیں کردارے ء گوں دیم چہ دیم بیت۔ پہ گردش ء رد ء زوال ہم ہلکت ء روت پدا بام دیوان بیت۔

وہدے ہمسنگیں نظام گچل ء گچل بیت بزاں اے زوال ء تب بدیں ء ناسازیں رہندانی تھا چہ سرپنگ اُنت۔ اے نیام ء عقلی شخص دائم ء زند ء تب ء آڑاؤر ء عقلی رنگ ء گوں پرہسیت، چہ اے وڑا سما بیت انسان ء تب کُل ء بدل نہ بیت پر چہ کہ آ گردش ء لیکہ ء چہ ڈن چچ وڑ بوت بہ کنت۔ بقول ارسٹوٹل ”انسان نے ہدایے ء نے شیطانے“۔ بلکیں انسان ء دائم ء وتی ترس دزگیر کنگی انت۔ ہے ترس ء دزگیری ء پلیٹو (افلاطون) فلسفی ایں بادشاہ ء کار سر پد بیت۔

یونان ء فلسفیاں دیووندی کہہ راجد پتر ء دیروٹی ء دروٹم ء راہدار legitimize کت اُنت، اے عمل ء تب ء راجد پتر ء دیروٹی ء واسہ یونان ء کرد ارزشت ء واہند اُنت۔ ایٹاں راجد پتر ء گمانیں speculative لیکے دات ء بکشات کہ راجد پتر ء فلسفہ ء تھا گمانیں راجد پتر ء فلسفہ ء نام ء زاگک بیت۔

دیووندی کہانی رد ء اگاں گردش ء لیکہ ء ما بچاریں گڑا سما بیت کہ یونان ء فلسفیاں ہے لیکہ دُرنگ ء راجد پتر ء دیروٹی ء گام بکشاگ۔ دیووندی کہانی رد ء بادشاہ ہدا انت۔ اے دائم ء چہ راج ء ذات ء شت تر انت۔ شر ذاتیں مردم دائم ء

شریں کار کنت، چہ اے وڈیں گمان بستکیں شریانی سوب ۽ آہاں بادشاہ ۽ ذات جائز ۽
 پہ وتی رہشونی ۽ راہدار ہیال کنگ، بلکیں آہاں بادشاہ ۽ پشت پد ہم شر بوہگ ۽ گمان
 گوں وتی زندہ ہمگر نچ کنگ۔ آوہد ۽ بادشاہ ۽ ذات گوں ابرم ۽ بندوک ات کہ ابرم ۽
 وڑا بادشاہ ہم ذراہی ۽ محکم غنیت ۽ ہیر انت۔ اگاں ملک ۽ حق ۽ انصاف نیست بزاں
 مہلوک حق ۽ لوٹوک نہ انت، ملامت مہلوک انت بادشاہ نہ انت۔ اے حق ۽ انصاف
 ۽ لیکہ چونائی ۽ زوال ۽ سفر ۽ زاہر کنت، پرچہ کہ حق ۽ انصاف ہیر بندن ethics ۽ ہیر
 ۽ شر ۽ گمان ۽ آشکاریت، شر ۽ اتی زوال ۽ چیدگ انت ۽ ہیر استیں وہد ۽ کمال انت
 کہ گزشت ۽ شادان انت۔

وہدے گزشت پہ بام ۽ پیہگ ۽ زوال ۽ تب ۽ چارگ بہ بیت گڑا گردش ۽
 لیکہ ۽ رد ۽ گزشت ۽ پہ سبق ۽ حاصل ۽ زورگ بیت، اے عمل ۽ رد ۽ اگاں اہد بام ۽
 بوہگ بزاں حال جنجال ۽ رد ۽ انت ۽ باندات ۽ دشی ۽ شبین انت۔

پلیٹو Plato ۽ دیووندی کہہ ۽ مشاہدہ ایں ساچشت ۽ عقلی چکا سے چک
 دات۔ آ بادشاہ ۽ ہیر good ۽ تب ۽ چہ ہیر بندن ۽ لیکہ داریت ۽ ہمے لیکہ ۽ تب ۽ آ
 ڈولدار، گیگ ordered ۽ انصاف ۽ لیکہ ۽ بندیت۔ اے سے ایں راجد پتر ۽
 دیروئی ۽ پیکر انت۔ اے سے اینانی شبین ۽ بدن ۽ حساب ۽ سر، سینہ ۽ لاپ۔ استان
 ۽ رد ۽ بادشاہ، سپاہ ۽ کشار کار۔ فلسفہ ۽ تب ۽ عقل، جذبہ ۽ سرشت۔ وہدے چہ ایشاں ہر
 یک بہرے وتی کار ۽ الکاپ ۽ پیلو بکنت گڑا سے ایں پدا یکجاہ بنت ۽ زندگی ۽ دروشم ۽
 یکشل ۽ گیگ کنت۔ اے سے اینانی یکجائی پیکر form انت۔

انکتہ ماہمنچو گپ باوست ۽ بستگ ذراہ راجد پتر ۽ گمانیں فلسفہ ۽ دامن ۽ جاہ
 کنت۔ راجد پتر ۽ گمانیں فلسفہ ۽ نکانیں content راجد پتر یا راجد پتر ۽ نکان داریں
 تب ہم گشت۔ راجد پتر ۽ اے بہر ۽ رد ۽ راجد پتر دائم ۽ گزشت ۽ نکاناں کمائیت ۽

کسے اڑ دنت۔ اے کہ عمودار objective بولت کنت ء شور دار subjective ہم۔ البت گردش ء لیکہ، کہ یونان ء دور ء اہداں شان اُت، گردش ء لیکہ ء تہا پمشکا جاہ دیگ بیت کہ آہاں گردش ء لیکہ ء نام ء یا پہ آئی ء مھکمی ء بازیں کسے ساز اُتگ، بلے ایشاں راجد پتر ء راسبند یں زبان ء گوں جج کار نہ داشک۔ راجد پتر ء راسبند یں وانشت ء تہا راجد پتر ء سلمی ء کار پیلو کنگ بیت ء تضاد ء اڑ کشک ء چگل دیگ بنت، پدار راجد پتر ء بیان ء زبان چہ بہ بیت ء سرا حیاں مگور کنگ بیت۔ اے باوست ء تب ء راجد پتر ء فلسفہ دو بہرائی تہا دارگ بیت۔ یکے راجد پتر ء گمانیں فلسفہ یا گمانیں راجد پتر یا نکانیں راجد پتر انت کہ اے راسبند ء باوست ء چہ بلے چاڑ انت۔ دومی راجد پتر ء پر یسین فلسفہ یا پر یسین راجد پتر یا پیکریں راجد پتر انت کہ اے باوست ء رد ء انسان ء ساء تب nature ء حساب ء پسواں گپان کنت ء جتھاں گشان بیت۔

چونائی ء پہ چیز ء پھمگ ء نکان content ء پیکر form ء ہواری ہڑدری ایں کردے بنا کنت، پمشکا راجد پتر ء فلسفہ ء تہا ہم اے دوئیں ارزشیں کردے دار انت۔ گمانیں راجد پتر ء فلسفہ نکان ء کاراں شہنیت ء پر یسین راجد پتر پیکر ء لوناں ودی ء پیلو کنت۔ راست انت کہ راجد پتر گزشت ء واقعہائی کما تگلیں ہارے کہ راجمان ء منور ء انت بلے پش بولت کنت کہ ما گزشتہ ء بزانیں؟ گزشتہ حال ء تہا نہ انت بلے گزشتہ ء نکان و است کہ کیشکیوار بہ بنت، بلے کجام ء چونیں کیشکیواری محکم valid بولت کنت (اے جست ہم راجد پتر ء پر یسین فلسفہ ء دامن ء جاہ جئت کہ راسبند یں زبان logico-linguistic ء بنکپ انت)۔

پیکر راجد پتر ء ہما و ہد ء معنایے دنت و ہدے اول سرا نکان آئی ء گزشتہ ء واقعے بہ دنت۔ بیدے نکان ء پیکر تہنا راجد پتر ء پچار ء ریس ء پر یسیت، بلے گپ ء

باوستان نہ بارت۔ واقعہ دائم ء انسان ء سماع تب ء گوں سیادی دار آنت۔ دریکتے واقعہ انسان ء سماع تب ء گوں کارمہ داشت انت گڑا راجد پتر ء عموداری دروگے ات، پرچہ کہ ساهر ساعت چکاس انت بزاں بدل بوہان انت۔

راجد پتر معنا ء سفر ء نکان ء ڈگار ء مان دنت ء معنا ہما وہد ء پہمگ بنت وہدے راسبند ء تب ء کار پیلو بہ بنت، پرچہ کہ اے علمیات epistemology ء جیزہ ء زبان ء مانکیشاں تو جیل کنت۔ راجد پتر نویس گمانیں راجد پتر ء رد ء راجد پتر ء مشاہدہ ء کنت یا کہے بندیت۔ اے نیام ء چونائی ء ہم راجد پتر ء فلسفی ء میان ء تپاوتے بنا بیت۔ راجد پتر نویس ء حال اے درگت ء چوسا منندان بیگ ء انت۔ آدائم ء تہشونیں وزم induction ء رد ء کار کنت، آوہدے یک لیکے بندیت گڑا اے لیکہ ء بندگ ء وہدے کار تکیں عمل ء نکوستکیں شد ہداں چہ چیت ء نز آریت، جیزہ ء بہمیت ء پگر بند ء یک وزم ء فارمولہ یے ء رد ء سلہ کنگ ء جہد ء کنت۔ البت اے دمانہ فلسفہ دائم نگد ء گوں بندات بیت ء اولی تکد ذات ء سرا self-critique بیت۔

وہدے کسے ذات ء سرا جستے بندیت گڑا وزم ء فارمولہ ء مھکمی ہم جست ء زد ء کپیت، چہ ایٹی ء آئی ء سلہ ء پلگاری clear and distinct تباہ بیت، پرچہ کہ فلسفی ء تکد دائم ڈن ء کیت meta ء فارمولہ ء اندر ء حساب ء نیاریت، اگاں اندری تکدے بداریت گڑا آسانس جوڑ بیت پدا گمان کنت کہ جیزہ ء تو جیل ہے فارمولہ ء تہا انت۔

بن اصل ء گزشتہ ء زانت زبان ء تہا انت۔ اے نیام ء زاہر appear ء زاہر ء بیان state of appear ء میان ء جتائی یک دو بہرئ dichotomy یے ودی کنت۔ اے ذات ء نگد ء سرکشی ء اولی گام انت کہ دو بہرئ شگاف کنت۔ چہ اے وڑی گمان بیت کہ راجد پتر ء فلسفہ ء معنائی پہمگ

راجد پتر ء پر۔ میں فلسفہ ء کار انت۔

راجد پتر چونائی ء واقعہائی کماہگ ء واحدیں کار ء علم نہ انت بلکیں پکر ء
کار رتیج ء سفر انت ہم۔ انگت ہم راجد پتر واقعہائی کماہگ ء علم ء بتار ء گوں شان
انت بلے اے واقعہ دائم ء مادی نہ بنت بلکیں پکر ء نجوم ہم ساڑی انت۔ پکر انسان
کنت ء انسان تہنا و ہد ء پراہگ ء حد ء ذراں پکر ء تاجیت۔ و ہد ء پراہگ ء اندر ء کار
دائم واقعہ ودی کنت پمشکا راجد پتر ہرچی بداریت ء بہ کمائیت آیک ردے ء واقعہ ء
رنگ ء رنج انت۔ البت راجد پتر ء تہا زاہرن ء ارزشت است آعمودار بوت کنت ء
شوردار ہم۔ اگاں راجد پتر واقعہ یکشلیں درچے گڑا نے اے جنزے ء گوں بندوک
انت، نے پہ ایشی ء پیش بندیں مراسہ ٹہنگ بوتگ، بلکیں اے یک کہ یے ء چہ سر
چست کنت ء درکارے ء حساب ء روان بیت۔ کہ آ دور ء مردمانی و شکامی ء وسیلہ
یے ات، میزاں میزاں اثر دادانی یات کنگ ء سکینے جوڑ بوت۔ سکیں و ہدے سک باز
گمان بندیں کہہاں گوں مل ات گڑا دیو ندانی استی ء بشارت ء بوت۔ اے بشارت ء
بندات ء کشتے دنیا داں حدے ء یک گلوبل و لیج یے جوڑ کنگ ات۔ یکیں دیوتا یا دیوی
ء عبادت یک سرزمینے ء دگہ نامے ء بوت ء دگہ سرزمینے ء دگہ نامے ء گوں۔ ایشانی
خیال ء دپ وارگ ء چہ سسائی پڑ ء مردمانی نزکی ء ہم گام بُر ات ء پہ جنگ ء سگار
ہونین ہم بوت انت۔ بلے ایشانی خیال ء روائی ء سوب ابرم ء ترس ء پیرزگ ات۔
ہے آ زمان ء گرندانی توار ء ہندوستان ء مردماں یک زوراوریں استی ء سکیں دات ء
ہے ترس ء مھر، کنعان ء عراق ء نہ دیدیں استی ء ناراضی ء شبین آپدیم کت۔ ایشاں
ابرم ء ہر ہا عمل ء دیوتا یا دیوی ء نامے بست کہ ایشانی سسا ء توجیل ء بدن ء ہائیرگاں
چہ دزگیری ء زد ء نہ ات انت۔

انسان ء سرپدی ء کہہائی یکجاہی ء نامے بکشات۔ ہیر و ڈوٹس ء نادریں

مقارے پہ وئی ہے کہانی یک ردی ء کماہگ ء چہ رست۔ پلاؤ ء طبعیات ء تھا اولی
 رند ء ہستوریا historical ء لہز پٹ ء پول ء معنا ہاں گوں کارمرزکت۔ بلے واقعہانی
 یکجاہی ء دروشم ء ہیروڈوٹس، تھیوسیدئڈ اس ء پولی بیس ء نام زانگ بنت، اے درگت
 ء ایشاں ارزشت رست۔ کہانی اے یکجاہی ء عمل ء نام راجدپتر بوت۔ گانج ء برد ء
 ایشانی اشتقاقی etymological معنا شوہازگ بوت انت ء راجدپتر ء بہمگ ء جہد
 دانش ء عقل ء تب ء بوت انت۔ چارده می نرن ء چہ راجدپتر ء لیکہ گیٹان بوت
 انت، اولی گام اے درگت ء الکاپین وڑے ء ابن خلدون ء چست کت۔ گردش ء لیکہ
 ء دمانہ نام کش ات پرچہ کہ اے لیکہ ارزانی ء گوں ابرم ء عمل ء شین دیگ بوت۔ ویچو
 ء ایشی ء تھا فلسفہ ء رنگے تل دات بلے آسرہما ٹوہنیں دپکال ات، البت اے لیکہ ء پلہ
 مرزی ء بازینے ء اوگام جت۔ راجدپتر ء ارزشت ء کیشی ء اے لیکہ ء تھا ہم دکہ سے
 لیکہ (پرگ، ہرگ، پنڈولم) جا کہ دیگ بوت بلے ایشانی آسرہم گردش ء لیکہ اولی پیکر ء
 ہم شین ات انت۔

راجدپتر ء تھا دیر وئی ء لیکہ ء باز ارزشت رست، اے نیام ء ہیگل ء مارکس
 ء کاراں دنیا ء تھا راجدپتر ء جتا کیں پر لسی ارزشتے جوڑکت، ایشاں راجدپتر گردش ء
 لیکہ ء چست ء ایشی ء عقلی رنگے تازگ کت۔ بلے کانٹ ء اے کار ء وئی فلسفہ ء وڑا
 نوکیں پیکرے دات، آئی ء راجدپتر یک ناسر جمیں مراسہ یے گشت ء انسان ایشی ء
 پیلوی ء جہد کار۔ ایشانی رد ء وہدے چیز گردش ء تھا بیت گڑا آزانت دات نہ کنت
 بلکیں ٹوٹکیناں، استینان گوں شین دیان بیت یا کنت۔

البت ول ڈورانٹ جیوگرافی ء راجدپتر ء مات کشیت، وہدے جیوگرافیکل
 آتراپ سرد بنت انسان ء میل چونیں وڑنے ء گوں ملیت ء وہدے موسم گرم بیت گڑا
 بدن سستی ء تاباں کپیت، بلے موسم ء عملین انسان ء بنداتی موسم ء وڑا بیت۔ بزاں

سردیں ملک و مردماں گرمی تابان کنت، گر میں موسم و مردماں سردی گران و کپیٹ۔
 واقعہ راجمان و لوٹانی تب و بدل بوہان بنت، بے نکوات و حرارت شخص و آسره نہ
 بنت، بلکیں انسان و فیصلہ آئی و آتراپ و چاگرد و بیت و فیصلہ و واقعہ راجدپتر و تہا جاہ
 کنت البت راجدپتر فیصلہ و مان نیاریت بے واقعہ ایثی و بوہگ و علت انت۔

وہدے انسان و فیصلہ و یک کردے جیوگرانی و معیار بیت گڑا دوی نیمگ و
 شخص و ذات ہم کردے سازیت۔ ذاتی کرد سائیکولوجیکل راجدپتر و تہا پٹاسگ بنت و
 گزشتہ و واقعہانی بیان و کہہ گوشدارگ بنت بے اے واقعہ و سوبھیال کنگ نہ
 بنت، بلکیں آ فیصلہ و باپشت و شخص و لیکہانی پٹاسگ و جہد بیت۔ چوٹائی و سائیکو
 راجدپتر دائم گزشتہ و انسان و تب و انوگیں حال و گوں کیشکیوار کنت، اے ایراد بیگل یا
 مارکس و مکتہبانی نیمگ و چہ بیت کہ انسان دائم و عقلی رنگ و دیروئی کنان انت،
 منوٹگیں انسان و عقل و کس و انوگیں مردم شری و کت نہ کنت۔

راجدپتر و اے وڑا کارمرزی یک حدے و مردچاں کے کوہن انت، پرچہ
 کہ نوکیں راجدپتر و ردوم ز رنگ و آئی و دامن و انسان و سیاسی، معاشی و راجمانی
 واقعہاں ابید لہتے بے مادیں واقعہ ہم زاہر بوٹگ انت۔ مردچاں راجدپتر و دامن
 ساری و چہ کیشتر شاہگان تر انت، ایثی و تہا و شبو، کندگ، گریوگ، ہاموشی، کسان و
 دگہ ہم اے وڑیں باز راجدپتراں جاگہ کنگ۔ البت ایثانی تہا ہم واقعہ سازی
 انت۔ اگاں و شبو و دپتر رنگ بیت گڑا شخص و شبو و بابت و آسریں واقعہ بندگ
 بنت کہ چون انسان و شبو کارمرز کنگ و کجام مرداں گوں آسره و آو رنگ۔ البت
 اے درگت و ایثانی بزہ و ہم گپ بیت کہ کجام و چوٹیں بزہ کارمرز بہ بنت، یا
 رانک Ranke و مکتب و رندگیری بہ بیت، یا آناles annales مکتب و گپ ز رنگ
 بہ بنت؟ زبانی کسہانی پریس بہ بیت یا کیشیں additional لیکہ منگ بہ بنت

؟۔ نوکیس راجدپتر ۽ دامن جوڑشتی راجدپتر، کلکیس راجدپتر یا دگہ ہم بازیس راجدپتر اں
جا کہ کنگ کہ ایٹی ۽ نوکی ۽ شاہدھیال بنت۔

راجدپتر ۽ نویسگ ۽ سرا ہم ہیال نور کنگ بوت، رُسکیس راجدپتر ۽ گپ
مارکس ۽ نہ انت بلکیس لپتے راجدپتر نویس ۽ لہز انکاراں اے گپ دیم ۽ آؤرت۔ بلکیس
اے جہد ۽ بریخت ۽ لپہ، رچرڈ ہوگارٹ ۽ کتاب ۽ ایڈورڈ ٹامپسن ۽ ٹائمز لٹری سیلینٹ
۽ شنگ بوتکیس نبشتا تک ہم ارزشت دار انت، البت جیکو بنزم jacobinism ۽ ہم
اے راجدپتر ۽ ردوم زُرگ ۽ دست مان انت۔ رُسکیس راجدپتر ۽ لیکہ راجدپتر ۽ بن ۽
ٹپاس ایت، کاتیل ۽ گیشتر سپاہ ۽ ارزشت دات۔ چونائی ۽ اے وڑا راجدپتر ۽ ٹپاسگ
۽ مردماں دائم ۽ مارکس ۽ دامن ۽ بند انت بلے اے کار یک وزمے ۽ رنگ ۽
ایڈورڈ ٹامپسن ۽ گیشیت، البت اے بوت کنت کہ اے وڑا راجدپتر ۽ کارمرزی ۽
سکین ایشاں چہ مارکس ۽ فلسفہ ۽ رستگ بلے اے گپ یک احتمالے۔

راجدپتر ۽ زبانی بہرانی ڈالچاری چونائی ۽ صنعتی راجمان ۽ داتکیس انت ۽
آہاں راجدپتر ۽ بنزہ ہم سرکاری کسب ۽ کاگد کشگ انت۔ زبانی راجدپتر ۽ ارزشت ۽
بابت ۽ انسان دائم ۽ شکانی زد ۽ بوت کنت بلے پُخش ہم نہ انت کہ ایٹی ۽ چٹ ڈالچار
بکنت، پرچہ کہ راجدپتر ۽ راجدپتر زبانی انت ۽ ایٹی ۽ بنزہ سرکاری کاگد ہما و ہد ۽ الکاپ
کشگ بنت و ہدے سرکار ۽ کارگس ۽ رپورٹ بے پلوی نویسگ بہ بنت، چونائی اے وڑ
بوت نکنت، چیا کہ سرکار ۽ نور املزم مجرم انت، آشر انت ۽ قانون شر۔ اگاں زبانی
راجدپتر نوکیس راجدپتر ۽ مہ چند اتیس ۽ جا کہ مہ دات انت گڑا احتمال انت کہ ما
دودمانانی بابت ۽ انچو علم یکجاہ نہ کنگ ات، انچو کہ مروچاں اسٹوراث ہال ۽ فرناڈ
بروڈل ۽ مارا کما تک ۽ داتگ۔ زبانی راجدپتر انسان ۽ گزشتہ ۽ سما انت۔

زالبولان نوزدہ می ٹرن ۽ چہ علم ۽ پڑ ۽ الکاپ ۽ گام کش ات ۽ دیم ۽ جنزان

بوت اُنت۔ البت علم ء پڑ ء ایشانی گام کشی انوگیس عملے نہ انت بلے مروچاں آ یک رد
 ء کاراں اُنت۔ چونائی ء تہنا یک زالبولے ء کہ آرگ بہ بنت گڑا یونان ء اسپاشیا
 (سقراط ء پریکلز ء ہمیشی ء دیواناں چہ بازیں چیزے در برنگ)، ڈیوشیما (سقراط ء
 تیوگیس جمالیات ہمیشی ء چہ بہنگ)، اسپیشیا (آسٹرو لوجیکل لیب پہ یونیورس ء عمل ء
 پیمائش ء اثر دانگ) ء نام زبان ء کاکت۔ نوزدہ می نرن ء زالبول راجدپتر نویساں وتی
 کرد آپدیمی ء پیشداشت ء ور جینا ء زالبولانی راجدپتر ء تہا ساڑی کنگ ء واسطہ کیشیں
 راجدپتر ء لیکہ دات۔ مروچاں ایشانی کار پہ راجدپتر ء ٹوئیں کرد پیلوکنان اُنت۔

چونائی ء انسان اے ذرائیں کاراں ہما دہد ء سر پد بیت دہدے آ راجدپتری
 ساداریت، راجدپتر ء ٹہشت ء بزانت، راجدپتری قدراں ہما گزشتہ ء دامن ء بچاریت
 ، ہر چیز ء وتی تب ء میل ء گوں گیش گیوار مکت۔ چہ اے وڑی ء آرس ء ہم راجدپتر
 ء عزتیں نگاہے گوں چاریت، پچکند ء راجدپتر ء ہم کمار کنت۔ بلے کہ اش انت،
 اگاں زبانی راجدپتر وتی سمسر ء پد کنزگ ء پد ہاموش بہ بیت گڑا راجدپتر ء ہزہ
 دہمہمن Archeology بیت۔ دہمہمن راج ء ہما دہد ء دپتر دنت دہدے اود ء
 راجدپتر کنگ بیت۔

☆..☆..☆..☆

راجد پتر ۽ راجد پتر

امین ضامن بلوچ

انسان ۽ نیم جلیوتیس ابد (نیم وحشی دور) ۽ ڇه وٽی اڻڌارانی
 ancestor کار ۽ کردار ۽ کسبانی پاپار شانی ۽ وٽا ساعته هم مهتل نہ داشت۔ کسبانی
 تها ہما مردمانی بابت ۽ ہم گپ ۽ حال ات کہ لس مہلوک ۽ ڇہ بدنی ہائیک ۽ سساع ۽ پڑ ۽
 ہم پیش گام بوتگ انت۔ راجمان ۽ ٹوئیں بستار دار ہم اے کسبانی تها ساڑی ات
 انت، تمنانی سردار ہم اے کسبانی تها حیات بوتگ انت، آو کیس پدر بچاں اے کہہ
 یات کچک ات انت ۽ پھ ایشاں اے کسبانی گیر دارگ کسے فرضے ات بلکیں اے دیوتا
 ہم هیال کنگ بوتگ انت۔ چوٹائی ۽ آوٽی اڻڌارانی راستیں ۽ کسکی کرداراں ڇہ ہم
 آشنا بوتگ انت، وہد ۽ سفر ۽ گوں اے اڻڌارانی اصل درو شم ریتانی درو شم ۽ بدل بوہان
 بوت۔ میزاں میزاں اے کہہ انجو سرگنڈیں گپانی زد ۽ کپت انت کہ ھیکیں مردم ۽ کردار
 کسے گمسار بوت انت ۽ مردماں اے کسکی شخصیاں دیوتا ۽ بستار دات ۽ ایشانی عبادت ۽
 ہم گون کپت انت۔ اگاں یک شخصے ۽ کردتمن ۽ حداں آپدیم ات انت گڑا آتمن ۽
 دیوتا جوڑ بوت، اگاں کسے ۽ کردراج ۽ تها شرپ دار ات گڑا آراج ۽ دیوتا منگ بوت ۽
 اگاں کسے ۽ کرداراں تیوگیں ملک ۽ مردم وٽی سحر ۽ زرتگ ات انت گڑا آتیوگیں ملک
 ۽ دیوتا ۽ بستار ۽ شان ۽ شان کنگ بوت۔ ہے وڑا باز نامداریں بادشاہ ۽ بامرداں ہم
 مرگ ۽ پد دیوتا ۽ بستار رتگ۔ انجو کہ رگ وید ۽ مستریں دیوتا اندر، چوٹائی ۽ آریائی

تمن ۽ بامردے اُت ۽ ایشی ۽ سندھ ۽ دودمان ذرگان ذرگان کنگ اُت، ہے وڑارام
چندر ۽ کرشن مہاراج گنگا جمنا ۽ بامرد بوتگ اُت۔

اے کہانی حیاتینگ ۽ واسه اے سوت ۽ شترانی دروشم ۽ پر بندگ بوتگ
اُت، چہ اے وڑی ۽ مردماں اے کیشتریات بوتگ اُت ۽ دراجیں مدتے ۽ ایشانی
دامن ۽ گول بندوک بوتگ اُت۔ اے عمل ۽ یک لہزائی رنگے سازات ۽ یونان ۽ تہا
اے لہزائیک ایپس epos کٹنگ بوتگ، راجدپتر ۽ الہانگ ۽ ہم ہزاراں سالان گام
بران ۽ سفر کشان بوت۔

اے وڑیں کہہ ۽ داستانی بابت ۽ راجدپتر نوہیں شاردتی ساچکاری ۽ کٹے
آجوات اُت۔ آچہ اے گپ ۽ بے کمار اُت کہ اے کہہ راجدپتر ۽ لونانی پیلوی ۽
بروبر انت یا نہ انت۔ آئی ۽ بس ساچکاری کہہ کٹنگ ۽ مہلوک ۽ چہ داد ز رنگ۔
اے لہزائیک چوٹائی ۽ درائیں مردمانی کلئیں ملکیت اُت، اے دراج کشیں سوت کیے ۽
ساچشت نہ انت بلکئیں ہر کس ۽ سوت کٹنگ، نازیک یا موتک پر بتگ۔ آ اے
درگت ۽ چٹ آزات بوتگ اُت۔ سمایت ہر کس ۽ اے کہہ کٹنگ ۽ الہانگ ہم۔

ہے دور ۽ نوبت ۽ ہومر ۽ نمیرائیں لچہانی تہا ہم لہزائیک اُت۔ راجدپتر ۽
اے لہزائیک ۽ لیکہ بیرگ ۽ سادا انت ۽ اے لیکہ ۽ رد ۽ آدور ۽ نامداریں انسان آہانی نز
۽ چود یوتا ۽ بوتگ اُت ۽ اے انسان ۽ حنیں کردار ۽ کٹے ضامن بوتگ اُت۔ چہ اے
لیکہ ۽ پیش گامی ۽ انسانی زند ۽ بابت ۽ اے شک پیوست بوت کہ انسان ۽ میزاں
میزان ۽ بدنی ۽ ارواہ ۽ بلند پاسی ۽ چہ زوال نیمگ ۽ سفر کنگ۔ آدور ۽ جہان یک
اندیمیں ہاکے ۽ کردانی زاہرن (مظہر) اُت، انسان پہ وئی ہر عمل ۽ آئی ۽ ذر ۽ جوابی
انت ۽ آہاکم نیکی ۽ مڑ ۽ بدی ۽ ہزاء دنت۔

ہے لہزائیک ۽ ربیت ۽ برکت ۽ کوہن ۽ نوکیں پدر پچانی وت مادتا یک

رہوت برجم ء ہیر بندنی (اخلاقی) قدرانی یک درچے ودی بوتگ۔ اے درگت ء
راجمان ء ہر اجد پتر نو۔ یسین شائرسانی ء دودانی لونوک ء پاسبان بوتگ انت۔

راجد پتر ء ٹہنگ ء اے عمل ء پد بازیں جاہاں یک وڑیں لک وڑے سازین
بوت ء آئیڈیوگرام ideogram ایشی ء بنداتی پیکر ات۔ اے وڑیں نمونہ درستاں
پیش مصر ء بابل ء چہ دست کپتگ انت۔ چونائی ء اے معاش ء کیشی ء دور ات ء نکلی
بہر گیری ء نوکی گام بر انگ ات، چہ اے وڑی ء تمن ء نامداریں سردارانہ جاہ ء سول
civil سرکار ء ایشی ء ہمتیں دین ء ادارہ جوڑ بوت انت۔ وت واجہی ء ہاکم ء دپ
تامن کتگ ات، ایشاں دائم میراث ء حق ء راہبندانی پاسداری ء سراہیال نور کتگ
ات، اے درگت ء دینی ء سول سرکار ء کار ہندہاں ایشانی حکم ء پرمان ہشتہ کتگ ات
انت، ایشانی راجی ربیت دائم ء عمومیں زند ء چہ جتا کتگ ء ایشاں دینی رنگ بکشا کتگ
ات۔ البت، سمابیت کہ مہلوک ء پگر ء ہیالانی رد ء بند دیگ ء واستہ یک نادریں ء
ہاسیں برھے دارگ بوتگ ء اے مردم دانندہ، ء نوکیں لک وڑ ء چہ آشنا بوتگ
انت۔ چہ ایشی ء لس مہلوک ء بستار چو غلام یگ ء بوت۔ سمابیت آدور ء، راجد پتری
لہز انک ء تھا یک تپاوتے بنا بوتگ ات۔ البت، زند ء مردماں نے دیوتا پہ وتا جوڑ کت
نے سوت پر بست بلے کوہنیں ربیت ء لپہ دائم ء الہان ایش کت انت۔ بلے نی اے
سونانی تھا تو سیپ کشی ء بہرے مان ات کہ بادشاہ ء کردار ء باج بری ء کہ الہان
کتگ بوتگ انت۔ اے ذراہ بیانیں راجد پتر descriptive history ء بنداتی
نمونہانی تھا شمار بنت۔ اے درگت ء مصر ء بادشاہ رمیسس Ramessess ء
بادشاہ مر ان پٹاک Mer-en-Ptak (چاردہ ٹرن پیش مسج) ء عہد ہاں پہ درور ء زُر
ایں۔ رمیسس ء تو سیپ کش پننگ Pen Tang وتی باج بری ء دپتر ء جنگ ء
کہہ ء چو اے وڑا پیش کت:

”پدا مونٹو Montu ۽ وڑا بادشاہ (رمیسس) چست بوت ۽ وٹی کمان ۽ تیر اش
 زرت أنت، اے جنگلی تب ۽ گوں بال Baal ۽ وڑا ات۔ وہدے
 آئی ۽ پشت ۽ چاربات، کہ جنگلی رتھاں chariot راہ انگر کنگ، ۽ کاسک
 kask ۽ ارواڑ arvad آں ہزارانی کساس ۽ چہ ہر نیمگ ۽ در بند کنگ ات۔“
 آ، رمیسس ۽ زبان ۽ پد ۽ نو۔ سیت:

”منی پریا تاں گوں ہد امنی مکک ۽ ہما دمانہ اتک، منی دست وٹی دست ۽ دلاں کت
 أنت، منازور ۽ تاگتے بکشاتے، منی تاگت گشتے لک مردم ۽ تاگت ۽ کساس ۽ بوت،
 پدا چو آس میگ ۽ من جمبور بوتان ۽ ذراہیں دژمن یک یک ۽ ذرگاں ذرگاں کت
 أنت، انچو کہ جتگانی رزم ۽ شاینے شکار بکت، من بس جت ۽ جنان بوتان۔ آچہ
 بے وی ۽ تک أنت ۽ ماں کور ۽ دپ ۽ سر بوت أنت۔ آہاں نہنگ ۽ وڑا کور ۽ جہلانکلیں
 اوژناگ بست۔ وہدے آہاں منی تاگت ۽ کساس بوت گڑا آژس ۽ لہر زبات
 أنت ۽ بیکوی ۽ چہ کوکار اش کت اے انسانے نہ انت بلکلیں بال Baal انت،“

رمیسس ۽ جانشین مران پٹاک ۽ گمنائیں توسیپ گش ۽ بچار کہ آوار جن ۽
 ارش کنوکانی پروش ۽ پد ملک ۽ نقشہ ۽ (ایمنی ۽ بابت ۽) اے وڑا پیش کت:

”مروچاں مصر وشیانی بنجاہ انت ۽ نامری Ta-mery ۽ میگ ۽ سرا، گل ۽ ایمنی ۽
 منکیر ۽ ساہگ انت۔ ہر لوگ ۽ مران پٹاک ۽ بانج بری ۽ کھس جار انت کہ آئی ۽
 ٹکانو Tekanu ۽ دژمن پروشت دانگ انت۔ مئے بانج بریں بامرد مارا دلاں
 دوست أنت، ۽ دیوتاہانی سرپ ۽ ہم الہی ۽ درجہ ۽ بستار سک بلند پاس انت۔“

فونی شین phoenician (فنیقی) باپار trade ۽ پڑ ۽ جوان، ۽ لک وڑ ۽
 اکاپیں رنگ ۽ کارمرزی ۽ شیوار رنگ انت۔ چوٹائی ۽ ید ۽ بندیں لک وڑے ۽
 ہمیشانی منور ۽ چہ ارزشت رنگ ۽ چہ ایسی ۽ بیان بندیں narrative راجد پتر ۽ گام

مُرات۔ ایٹاں راجدپتر ء اے وزم ء بندات بکشات، ایٹانی منت ء اے لک وڑ
 فلسطین، یونان ء بابل پہ کارمرزی ء شنگ ات بلے یہودیاں اے الکاپ ء ہم
 ات، چہ ایٹاں گامے دیم جنز ات ء ”روچانی کتاب Books of Days نویس
 ات۔ اے یک رد (مرتب) ء نویستکیں راجدپتر ء اولی مثال ات البت آئی ء تہار مس
 ء سال گیشینگ نہ بوتگ انت۔ بلے ہے دور ء جہانیں راجدپتر universal
 history ء راجدپتر ء ردوم زرت ء سمیری Sumeria ء بادشاہانی ہمار لڑ کہ 200
 پ م ء یک رد ء نویسگ بوتگ ات، آئی ء تہا واجہ نوح ء توپان ء رد ء دنیا ء ودی بوہگ
 ء توپان ء ساری ء ء زند ء بادشاہانی جتائیں حال ہشتہ ات انت۔

بلے ہیروڈوٹس اولی مردم ات کہ آئی ء راجدپتر ء شنگیکیں پرہ کمات ء آ
 یک رد ء بندیں وڑے ء پیش کت انت۔ آئی ء ہم اے دگہ ہسرانی وڑا (ایٹنی ء چہ
 ساری ء مردماں ہم اے کار کنگ بلے اے وڑا الکاپ ء نہ کنگ بے) لوگوس logos
 بزاں لہز یا کہہ وتی کتاب ء یکجاہ کنگ ء یک رد ء ٹہنگ ات انت، بلے آئی ء
 راجدپتر ء لہز کارمرز نہ کنگ ات۔ 1511 ء آئی ء کتاب ء ”راجدپتر“ ء نام دیگ، ء
 آئی ء کتاب نو 9 درانی chapter تہا بہر گیر کنگ بوت ء اے کار، الڈس Aldus
 نامی مردے ء کنگ ات انت۔ اے کتاب ء ہر در ء باب دیوتا یے ء نام ء گوں اگدہ
 بوت۔ اے کار چوٹائی ء 1608 ء جگر مین Jungermen ء کیشتر گیشینٹ انت۔

ہیروڈوٹس ء زانت ء کارانی آشکاری ء ساری آئی ء زند ء راجدپتر ء شونیں
 وڑے ء بیان کنیں۔ ہیروڈوٹس کساس 484 پیش مسیح (پ م) ء
 ہالیکارناسس Halicarnassus ء ودی بوتگ (اے جاہ مروچاں ترکی ء انجینیا
 تیاب بوڈرم Bodrum کشگ بیت)، آئی ء پت ء نام کیریائی ات۔ حال انت کہ
 آئی ء وتی کتاب پیلوپونیشیائی Peloponnesian جنگ (404-431 پ م)

ۛ نیام ۛ نویٹک ۛ اے کار 421-430 پ م ۛ نیام ۛ چھاپ ۛ شنک بوتک ۛ انت۔
 ایٹی ۛ کتاب ۛ دو بہر ۛ انت، اولی بہر مصر، کارین، بابل، اٹلی، یوکرائن ۛ
 یوزائن Euxine (اسود ۛ دریا) ۛ بگرداں گورمچانی ایجیڈیا ۛ سفر ۛ کسہاں کاریت الہت
 دومی بہر فارس ۛ یونانیانی میان ۛ ایونیا Ionia ۛ سرکشی (499 پ م) ۛ بگرداں
 زرکیمز (479 پ م) ۛ فوجی بے سوبنی ۛ نیلم ۛ چست ۛ ایر، آنی واقعہاں
 شنکییت۔ ہے درج ۛ اے چست ایر ۛ اڑگود ۛ فارس ۛ بادشاہی، اتیخنر ۛ اسپارنا ۛ
 یونانی ۛ ستانانی بابت ۛ ہم گپ روان کنت۔

ہیروڈولس ۛ کتاب ۛ بندات ۛ ہشتہ ۛ مول ۛ مراد بیان بنت، اول سر ۛ آ
 تنچک ۛ لیٹریا ۛ راجد پتر ۛ فارس ۛ بانج بری ۛ کسہاں بیان کنت۔ ایٹی ۛ تہالیٹریا ۛ
 بادشاہ کروکس ۛ پروش ۛ جنگ ۛ سوب ۛ بادشاہ کینڈولس ۛ کوش کشیت، کینڈولس ۛ
 کشندہ کروکس ۛ ہاسیں کاردار، گانجس ۛ انت۔ ہے درج ۛ آ فارس ۛ ہاکم سائرس ۛ زند
 ۛ جاوراں ہم بیان کنت۔ آ اسکیمیڈیا ۛ پروش ۛ پاکتیاں ۛ سرکشی ۛ پد ایونیا ۛ دومی زند ۛ
 بانج بری ۛ مساکیت ۛ گول جنگ ۛ کسہاں کمائیت۔ کتاب ۛ دومی ۛ ۛ سائرس ۛ پنگ
 کیمبائس ۛ ہاکمی ۛ دور ۛ مصر ۛ سرا آئی ۛ ارش ۛ مراسہ (منسوبہ)، ہے درج ۛ مصر ۛ
 جغرافیہ ۛ پدریچی برہانی کہہ ہوار ۛ انت۔ سہی ۛ ۛ آ کیمبائس ۛ مصر ۛ بانج بری ۛ
 زربار (ایتھوپیا) ۛ روبرکت ۛ نکلیں ارشانی بے سوبنی، آئی ۛ گنوک ۛ مرگ ۛ کسہاں
 گول بندوک ۛ انت۔ کیمبائس ۛ مرگ ۛ پد آئی ۛ جانشین ۛ واسہ مزنیں اڑ ۛ کڑے
 آڑاؤر بوت، وہدے داریوش، مانج ۛ ولجہ بزاں بادشاہ بوت گڑا اے اڑ ۛ گودا ہم
 ایمن بوت۔ سہی ۛ ۛ دومی بہر ۛ داریوش ۛ فارس ۛ شہنشاہی ۛ حاصلی ۛ اے استان ۛ
 دوریں ۛ زانی بند ۛ پچی ۛ گپ جا کہ دیگ بوت ۛ انت۔ چاری ۛ ۛ تہا فارس ۛ مصر ۛ لیڈیا
 ۛ سرا، ارش ۛ بیان ۛ اے ملک ۛ راجد پتر ۛ جغرافیہ ۛ گپ ہم کشینگ بوت ۛ انت۔ اے

درائیں کہانی سرجیس بیان جنگانی چشمن و گوں بنگ انت۔ پنچی ذرۂ الونیا و
 سرکشی و سوب فارس و یونان و میان و جنگ و کشیت۔ البت الونیا و سرکشی و پلپانچی و
 کہ ششمی ذرۂ اولی بہر و بیان کنگ بوگ، انچو کہ کلیمونس و لیوتی چائیڈز و ہاکی و
 دور و اتھنز و اسپارٹا و میان و سیادی و دور شم زاہر کنگ بوگ انت۔ ششمی ذرۂ دومی
 بہر و میراتھن و جابل (معرکہ) و کہباں کاریت، اے نیام و دارپوش پردوش وارت و
 چیزے روچاں پندرگ و ارجان بیت و ایشی و جانشین زرکیمز جنگ و آسرانی بدل
 کنگ و سوگند و وارت۔ ہشتمی، ہشتمی و نوی ذراں فارس و یونانیانی جنگی تیاری،
 تھرموپائلے و ہند و زمینی جنگ، پلینیا و مانیسل و ارمیسیم و سلامس و ہند و دریائی
 جنگ و فارس و پردوش و کہ آرگ بوگ انت۔ لہتے راجد پتر نویسانی خیال انت کہ
 ”راجد پتر“ و گالبند اولی زند و پلائو و طبیعیات و درج و کارمرز کنگ بلے ہیروڈوٹس و
 نور و واقعہ یک ردی و گوں یکجاہ انت پمشکا ایشی و کار ”راجد پتر“ کشک بوگ انت۔
 ہیروڈوٹس و علمی کار ہر ہما جاہ و پشکچک انت یا کم بوگ انت گڑا اے کارانی
 پیلوی و تھیوسیدائڈس Thucudides و وتی سسا کار بنگ ات۔ تھیوسیدائڈس و
 وتی کار پیلوپونیشیائی جنگ و راجد پتر و نوہگ و گوں بندات کت کہ ہیروڈوٹس و نیم و
 شکلینگ ات انت۔ بلے تھیوسیدائڈس لوگوگرافی logography بزاں کہ بنگ و
 کامل ایر جنت و وتی راجد پتری وزم و پیش کنان و جار جنت کہ ایشی و تہا کسی رنگ
 نیست چہ ایشی و بوت کنت اے کتاب مردماں آ وڑا دوست نہ بیت بلے ایشی و وانگ
 و علمی پانڈگ الم و حاصل بیت و ایشی و وسیلہ و اگاں کے اہد و سسا بداریت گڑا آ
 باندات و ریس و پرلیسی و کساس و کت کنت بزاں بہم و تب و گزشتہ و چہ باندات و
 راہاں کیشیت۔ البت تھیوسیدائڈس و راجد پتری راہند کیشکیواری و گوں پیوست نہ
 کنگ ات انت، بلے و ہدے آ اتھنز و اسپارٹا و جنگ و واقعہاں بیان کنت گڑا

ایشاں سرچاریانی (سورما) کردہ دیوتاہانی واہش و رنگ و نہ زُریت بلکیں آراجمانی زندہ ریس پرلیں، چست ایری و یونان و کوہنیں و نوکیں گزشتہ و ٹپاسگ و گوں جنگ و بیان کنت۔ تھیوسیدانڈس و دائم راجدپتر و جہانیں راہبند universal laws و ایشی و بابت و راجدپتری عمل و بادست دامن و بستگ و درس داتگ۔ آئی و نز و اے راہبند ہر ملک و سرا یک وڑ و عملیں apply بنت و راجمان و چاگرد (ماحول) ہر دمان بدل بوہان بیت۔

تھیوسیدانڈس و پد داں دومی ٹرن century پیش مسج و بازیں آشوبے سرچست کنت، یونان و شہری استان گمسار بنت، مقدونیہ بام و ذراں ٹکیت، روما ہم ردوم زُریت، کوہن و دودائیں دنیا و یکجہای و داستہ ”شہریت“ و ڈیلہ ودی بیت، چہ ایشی و کوہنیں ڈیلہ کیشتر شاہگان و پراہ بنت، پمشکا انسان راج دوستی و حدیں ڈیلہ و راجمانی بستار و منبانی قید و چہ آجو بیت۔ ہے دور و اسٹوہک فلسفہ و ”ابرم و راہبند“ و لیکہ رواج گریت و میزاں میزاں اے ہیال پہ استان و ہم دارگ بوت کہ انسان و وڑ استان ہم ابرم و راہبند انی زد و انت و انسانی بدن و وڑ استان ہم روچے دیم پہ زوالی و جنزیت۔

پولی ٹیس Polybius اے دور و راجدپتری پگر و ڈگار و ولجہ ات، ایشی و لیکہ تھیوسیدانڈس و چہ باز ساپ و کیشینگ ات انت۔ ایشی و پریگمیک راجدپتر و گپ جت و بیان بندیں راجدپتر چہ کمار نہ گت۔ ایشی و نز و پریگم pragma و مطلب راستی و واقعہ ایشانی ابرمی سوب انت، بزاں راجدپتر نویس الم و واقعہانی سوب و بیان بکنت۔ پولی ٹیس و رد و دیوتاہاں راجدپتر و تھاچ وڑا جا کہ دیگ مہ بنت پرچہ کہ راجدپتر نویس و کار انت کہ بچاریت چیا، چون و کجام سوبانی رد و واقعہ رویداد بنت یا واقعہ و سوب، سان (اثر) و آسر و شوہازگ راجدپتر نویس و کار انت۔

چونائی ء کلاسیکل راجدپتر وتی دومی ٹرن پیش مسج ء کشے وتی شباب ء دوران
 ات ء نوکیں راجدپتر نویاں اے بکشاگیں راہ ء سفر گت، یا راجدپتر ء معیار گمسار
 گت ء نکان ء رنگینی ء سراخیال گورگت۔ روماء ذرائیں راجدپتر نویس یونان ء نام ء
 کشے ذرہنگ انت۔ اے دور ء البت ٹیسٹو Tacitno ء وڑیں راجدپتر نویاں ہم وتی
 کردار زاہر گنگ ات ء نوکیں وزم ء چہ راجدپتر ء تھا شے جہمت بلے دانشیں راجدپتر ء
 گیشینگ ء سوہمد نہ بوت۔ چونائی ء انگموہو Angmoho ء دور ء
 ڈیڈورس Didorus ء وڑا راجدپتر نویے ء دنیا ء یکجاہی ء بنکپ ء سکین داتگ ات
 بلکیں تیوگیں دنیا ایشی ء منزلداریں شہرے کشگ، بلے ایشی ء راجانی ہمبندی ء بنکپ
 چٹ ڈالچا رنگ ات۔ روماء بازیں راجدپتر سرکار ء نظام ء ردء بدل، محنت ء بہر گیری،
 زمین ء ناھیں بہر گیری ء سان ء اثر، زر بدلی (زر مادلہ) ء دولت ء سراسان ء اثر ء
 دگر راجمانی جیزہ پہ داتگ ء دست کنت۔ بلے اے شکلیگیں واقعہ یک فارمولہ یے ء
 ردء کماہگ نہ بوتگ انت ء نے ایشانی کمک ء وسیلہ ء راجمانی راجدپتر ء بابت ء یک
 رہندے دارگ بوتگ۔ بلے رومی دور ء چہ رسمہمن chronological راجدپتر ء
 رواجے رستگ ات۔

راجدپتر نویسی ء دومی دور اسلام ء چہ بندات بیت، مسلمان، ازم art ء
 راجدپتر ء بودناک ء رس زانتی ء راجدپتر ء بلد بوتگ انت، بلکیں اے رواج ء ربیت
 راجدپتر ء ہمیشاں بکشاگت ات، چہ ایشی ء راجدپتر ء علم کیشتر شاہگان بوت۔ چونائی ء
 مسلمانی پگر یونانی فلسفہ ء رنگ داتگ ات ء نوکیں دنیا ء یونانی فلسفہ عربی زبان ء
 رجا تک گنگ ء داتگ۔ اسلام ء تھا ازم ء راجدپتر ء بندات اسلام ء پیغمبر ء آئی ء
 صحابہانی جنگ ء بیان ء چہ بوت ء ایشی ء پد ء ابن ہشام، ابن سعد ء الواقدی ء سیرۃ ء
 ازم ء محکمیں ہپدے بکشات۔

چارہ می ٹرن ۽ عبدالرحمن ابن خلدون ۽ دانش ۽ پگری راجد پتر کھٹے پدا
زندگ کنگ (چونائی ۽ گردش ۽ لیکہ اہدی ایس یونان ۽ دادنگیں ہما داد انت کہ زند ۽
زانتکاراں وتی وژا کیشکیو ارکنگ اگاں ایشانی میان ۽ گردش ۽ لیکہ ۽ بابت ۽ جیز ہے
بویگ گڑا آ گردش ۽ لیکہ ۽ کیشکیو اری hermeneutics ۽ جیزہ ات) ۽ اے نوکیں
علم ۽ میراث ۽ بتار ۽ ٹہنت، آئی ۽ وتی کتاب ”مقدمہ“ ۽ تہا سرکار ۽ نظام ۽ بدلی ۽
راجمانی راجد پتر ۽ دور پیوست کنگ انت، ایشانی بن ردومی تہک ۽ کیفیت ہم بیان اش
کنگ انت ۽ دگہ بازیں رہند ہم کیشینگ انت ۽ ذرائیں چیزانی یکجہای ۽ ہزہ آئی ۽
عصبت ۽ دینی جذبگ کشک۔ ابن خلدون ۽ سرانوی (خانہ بدوشی) ۽ منزل ۽ بگرداں
کشاری زند، شہری ۽ ہلک یا کلگی معیشت، علم ۽ ازم، دین ۽ عصبت ۽ علت راجمانی
تک ۽ پہنائانی سرا الکاپیں باوستے بنا دانگ، بلے اسلامی راجد پتر ۽ سرا ابن خلدون ۽
لیکہ ۽ چ سان ۽ اثر جلکش نہ بوت۔

یورپ ۽ راجد پتر ۽ نوکیں دور ہزہ می ٹرن ۽ گوں بندات بوت، اے دور ۽
آ یونان ۽ گیرگانی ۽ در کچنگ ات انت، بلے ڈرک ۽ یورپی راجد پتر نویس ۽ زانتکار
یونان ۽ چہ باز دیم ۽ فٹ انت پمشکا صنعت ۽ مشینانی کارمرزی ۽ قرون وسطیٰ ۽
زکرتگیں یا جامدیں چاگردکھے چچالنت ۽ عمل ۽ زد ۽ دات۔ آ دور ۽ راجد پتر نویساں
چاگرد ۽ تب ۽ پگر کھے ہکل ات ۽ پٹ پول ۽ ساہ مان گت پہ عمل ۽ رپار ۽ گام کشی
۽۔ بقول سرہنری میراٹن Sir Henry Marine ڈارون ۽ بن ردومی (ارتقاء) ۽
لیکہ ۽ پدا انچوسا بوت کہ حال ۽ چہ گزشتہ ۽ ردوم ڈرنگ۔ ہر ہمک ادارہ ۽ ہر چیز ۽ تہا ردوم
۽ عمل مدان مدان ۽ برجا انت پمشکا حال ۽ زانگ ۽ واسہ گزشتہ الم ۽ دانگ
بیت۔ مروچاں اگاں کھے راجد پتر ۽ راستی ۽ چیزے سرپد بیت یا فیت گڑا آ زانت
اے راستی ۽ چہ جتانہ انت ۽ بیدے راستی ۽ بوت ہم نہ کنت۔ چونائی ۽ اے راستی ۽

مارشت ساری ء ہم بوتگ بلے مرد چاں دپ ء پُر ء اے گپ ء درانگازی بیت۔ اگاں
 راجد پتر عقل ء منت ء محکم انت گز آئی ء ہم سائنس ء راہ ء گام کشگی انت۔ بلے
 طبیعیات ء وژار راجد پتر نویس ء بنکپ جامد ء سا کم نہ انت ء سماء ارواہ داریں انسان ء
 واسطہ اے رہندت ء انت ء کارمرز ہم کنگ نہ بنت کہ چہ ایشاں مکین ء سائنس وتی
 کاراں کشیت چونائی ء نہ تپا کی ء در ء بام ہے تپاوت ء چہ بندات بنت۔ اول سر ء
 مکین ء راسبند ء چہ شیمی راجد پتر دستاں زُرگ بوتگ ء شیمی راجد پتر ء لیکہ ء منگ ء
 ابید ہم انسان راجمانی جیوہ ء سسائی سماء جیوہ ء زاہرن phenomena ء الکاپیں
 وڑے ء تو جیل نہ بوت۔ البت طبیعیات کہ بن ردومی عمل ء زد ء روان انت، آ ہم
 کوہنیں جہشونی inductive راسبند ء پند ء پہمگ نہ بیت۔ اے درگت ء اے حرکت
 داریں جہان ء کشادر پتاریں انسانی راجمان ء پہمگ ء زانگ ء واسطہ نوکیں وزے،
 نوکیں پگرے ء نوکیں راسبندے ٹہمگ بہ بیت۔ نوزدہ می ٹرن ء اے لوٹ پیلو ء اے
 کار سو بین بوت۔

نوکیں راجد پتر ء شرپ (صف) ء وچو Vico، نیبوہر Niebuhr،
 رانک Ranke ء کوٹ Comte ء نام شمار بنت۔ چہ ایشانی پگر ء زانت ء
 راجد پتر ء علم نوکیں پندے ء گوں سینگار بوت۔ کوٹ چہ ایشاں کشے دستے دیم ء تر
 انت کہ آئی ء انسانی راجمان ء ٹپاسگ ء واسطہ نوکیں سوسیولوجیکل لیکہ یے دانگ ات۔
 بلکیں سوسیولوجیکل لہر ء اے ساچکار ء خالق انت ہم۔

اگاں پگر ء عمل ء تہا بنداتی دروشمانی میان ء اڑ ء کڑ یا نہ تپا کی یے جہہ بہ
 جنت گز الم ء راجد پتر ء حد ء در ہم سان بار (اثر مند) بنت، اے درگت ء لیکہ داریں
 مکتبانی سرا جمشائے دیگ بیت۔

اولی برہ یا مکتب جیوگرافیائی حد دارانیک انت، ایسی ء تہا ٹوئیں ارزشت

بکل Buckle ء کاراں حاصل انت۔ زاہر ء اے مھکمی ء شمیم matter ء گوں بندوک انت، بزاں اے شمیم پسند انت البت ایشی ء حصر داری تیوگیں جیوگرافیائی چاگرد ء تب ء انت ء انسانی عمل ء پگر ء شکل بند (سانچہ) راجہانی ادارہ، دود ء ربیت، اے ذراہ جیوگرافیکل چاگرد ء چہ سرپنت ء درکانت۔ انسانی سماء بستار ایشانی گورادومگ (سکینڈری) انت ء زندگی ء وڑا انت۔ اے حد ء یک نیمگے اے راستی ء حق ء انت بزاں راست انت کہ انسان وتی شمیم چاگرد ء چہ سان بار بیت ء اثر زُریت۔ دومی نیمگ ء انسان ہے شمیم چاگرد ء بدل کنگ ء کیشتر پاہازگ ء عمل ء رد ء انت ء اے چاگرد ء سراوتی دزگیری ء پوراء ء سرجم کنگ ء عمل ء دزگٹ انت۔

دومی بُرہ یا مکتب راستہمنن ایں راجدپترنویانگ Positivist Historian انت۔ ایشانی رد ء راستی ء علم حسانی حد ء ذر ء انت بزاں حس علم ء ہزہ انت ء ماچونائی ء چیز ء اصلیں تب ء زانت نہ کن ایں پرچہ کہ بے سارتمیں چیزانی زانگ ء مئے گورا ہزہ نیست۔ اے درگت ء اے راجدپترنویس راجدپتر ء علمے نہ کشنت۔ ایشانی نز ء راجدپترنویس ء کاریکتائیں واقعہانی یکجاہ کنگ انت ء ایشانی ہند ء گوں جزم ء واقعہ ء راستی ادعا کنگ بہ بیت چہ ایشی ء راجدپتر پٹ ء پول ء ہم معنابیت۔

دومی بُرہ ء ہند ء سہمی بُرہ ء ساری دلمانگاں کہ ایمانویئل کانٹ ء راجدپتری پیلوی ء جتانی نکتہاں بہ کیشیناں پرچہ کہ سہمی بُرہ ء فلسفی ہے ولجہ ء سکین داتکین انت۔ کانٹ ء رد ء راجدپتر ء بنکپ ابرم ء مراسا انت۔ راجدپتر رہندانی تھا عمل کنت ء انسان اے رہندانی رد ء ابرم ء اگدہ ایں مراسا یے ء پیلوی کنگ ء انت بلے انسان چہ اے عمل ء بے ساء انت۔ راجدپتر ء اے رہندانی پشدر ء ابرم وتی کلکس زور ء کاراں گوں ساڑی انت ء انسان ء ہر ساعت ء دمان دیم ء جنزینگ ء انت، انسان

بے سائی ابرم ء سرجمیں مراساہاں پیلو کنگ ء انت۔

وہدے راجد پتر نویس ابرم ء مراساہانی گپ ء جنت گڑا ایشی ء متلب انت
 راجد پتری عمل ابرم ء مراساہانی رد ء عمل یا زرمبش کنت ء انچیں وڑے ء کنت گشے
 ساء تب ء کار ء انت۔ کانٹ ء چونائی ء راجد پتری ساء نوکیں پگرے بکشا نگ
 پمشکا، اے درگت ء آ راجد پتر ء ابرم ء سیادی ء مھکم کنت یا داریت۔ آاے گپ ء ج
 پیم ء نہ جنت کہ انسان گزشتہ ء مراساہانی پیلوی ء دزگٹ انت ء یک ازبا بے ء
 بستار ء داریت، آیک نوئیں اتی ء رہشونی ء وتی کار ء بارت آسر کنت ء آذات ء
 مول ء مراداں پیلو کنت۔ کانٹ ء نز ء مخلوق ء ٹہنشت ء مول ء مراد پہ ابرم ء آئی ء
 وجود ء برجم دارگ انت ء آئی بود ء جوہرانی پیلوی انت۔ اے درگت ء ابرم ء بدل
 اندامی اندری بیت۔

عقل ء بہم ء سمارت انسان ء عقل ء جوہر انت۔ اے چیز انسان ء تیوگیں
 زندگی ء آسر نہ بنت ء انسان ء عقل ء بہم ء ردوم راجد پتری عمل ء تہا بیت۔ انسان
 چونائی ء عقل ء بہم ء ولجہ انت پمشکا پہ آئی ء بود ء کارمرزی ء راجد پتری عمل ء بوہگ
 ہر دری انت۔ اے راجد پتری عمل عقل ء بہمگ ء ردوم بکشیت پمشکا انسانی راجد پتر
 عقل، بہم ء بہمگ ء راجد پتر انت۔ راجد پتر ء ابرم ء اے سیادی ء راجد پتری عمل ء تہا
 ابرمی زور ء سان ء کانٹ بہمیت ء ہمیشانی رد ء کانٹ گلیں راجد پتر ء نو 9 رہند
 کشیت۔ ء اے نوہیں رہندانی گرد ء انسانی راجد پتر چکریت۔

اولی: ابرم ء وتی ساچست ء تہا ہرج بودے ودی کنگ، آبادی انت زاہر بہ
 بنت۔ انسان ء بدن ء ہما بند ء آزا (اعضا) کارمرز نہ بیت یا اے بند ء اعضا ہما مول ء
 مرادواستہ اڑ دیگ بوہگ انت عمل ء رد ء کارمرز نہ بنت گڑا اے ابرم ء ہلاپ دار
 بنت۔ اگاں کسے اے گپ ء چہ انکاریگ بہ بیت گڑا ابرم ہنچیں چیزے ء بستار ء یا وڑا

زاہر بیت بزاں بیدئے مولء مرادء عمل ء تھا انت یا عمل پذیر انت ء ایسی ء تھا بچ بودء
ہائیک نیست کہ آرہندے اڑ بہ دنت ء ایسی ء سر عمل بہ کنائیت۔ اے درگت ء ابرم ء
تھا عقل ء بہم ء رزن نہ شہیت بلکس ناگت ء اجکی chance ء چیا موری بیت۔

دوی: انسان ء تھا ابری بودء ہائیک آما چیں رنگے ء (مجموعی طور پر) ودی بنت
پرچہ کہ آ عقل ء بہم ء ولجہ انت۔ عقل ء بہمگ جذبہانی ردء ودی نہ بنت۔ اے از مون
سر سوجی ء علمی ردء چہ اندری نوم ء چہ سفر کنان ء پد ودی بنت۔ ابرم ء انسان ء پہ زندء
کم و ہد دانگ پمشکا عقل ء بہمگ ء ء ایسی ء دیروئی ء واستہ پدر سچانی پدر بچ کار کن
انت چہ ایسی ء اے وتی زانت ء زانتاں یک دوی ء میار کنان بنت۔

سہی: ابرم ء انسان ء تھا سرشت ودی کنگ ء ہوار عقل ء ہم کار بنگ کہ
انسان ایشانی وسیلہ ء وتی واہش ء شادانیاں پیلوی بکنت۔ ابرم وتی نیمگ ء بچ وڑا
زوالیں کار نکنت ء وتی مولء مرادانی پیلوی کنگ ء واستہ بزہ ہم دریافت
کنت۔ و ہدے انسان ء عقل ء ایسی ء کارمرزی ء واک رست گڑا آ وتی واہشانی ایر
وتی ء چہ آجو بوت چہ ایسی ء آئی ء ابری علماں چہ رہشونی نہ زرت۔ آہر چیز ء وت
ساجیت ء ہے چیزاں وتی رکینگ ء تباہی ء واستہ کارمرز کنت۔ آئی ء بہم، دور رسی ء نیکی
آئی ء وتی واہشانی تب ء ساہگ بوٹگ انت۔ ابرم ء اے درگت ء صبر ء سرا وتی کار پر
دار کنگ کہ انسان ء بنداتی زندء بگرداں زندء گذر ء بہم ء عقل ء پیلوی ء وتی درائیں
زور ء بوداں کارمرز کنگ انت۔ انگت ء انسان ء ہنجو دیروئی کنگ ہے بودء زورانی
برکت ء کنگ۔ ابرم ء انسان ء گہو دء کیشتر آئی ء عقل ء ارزشت دانگ۔ پمشکا اے
زندگی ء تہا درد بکشیں جہداں گول سر ء چیر انت۔ پرچہ کہ ابرم ء ایمنی ء گول کار نیست ء
ایمنی ابرم نہ انت۔ ابرم دائم ء انسانی دیروئی ء سکین ء دنت ء اے درگت ء یک
پدر بچے سر جمیں عمر ء پہ کار ء بادت کہ آؤ کیں پدر بچ چہ ایشاں وتی کاراں بہ کشیت بلے

آؤ کیس پدریچ اے کارانی وسیلہ ابرم ء مرا ساہاں انگت گامے دیم ء بارت۔ بلے گڈی پدریچ وہدے کیت گڑا آؤ سٹکیں پدریچانی بستکیں ماڑی ء تہا شوکت بیت۔ اے ماڑی ء اڑ دیگ ء سٹکیں پدریچ ء ہما جذبہ ء مارشت است کہ آوت چہ ایشاں سیرلاپ یا پانڈگ مند نہ بوئگ ات اُنت۔ اے درگت ء سما بیت کہ انسان شخصی رنگ ء میران انت بلے یکجائیں رنگ ء میران انت ء ابرم ء آئی ء اے موہ داگ کہ یکجائی رنگ ء وتی بود ء زانہاں کار بہ بندیت۔

چاری: ابرم انسان ء ساکن بوہگ ء رضا نہ دنت، آ انسان ء وت ماوتی ء نا تپا کی ء چہ انسان ء بود ء برانز دنت ء آہانی ردوم ء عمل ء ہکلیت۔ اے نا تپا کی ء متلب ہما ڈنی بے راجمانیں کردار ء ناشری اُنت کہ اے دائم ء پہ انسان ء راجمان ء بیہار ء وڑا بنت۔ انسان راجمانی زند ء گوازیگ ء عمل ء تہا ذاتی پانڈگانی سرا ہیال ء سگور کنت۔ ذاتی واہش ء پیلوی ء واسطہ آئی ء چہ وتا چہ نا تپا کیس استیانی ہم دیمپانی کنتی انت۔ انسان دائم ء نا تپا کی ء پسو ء نا تپا کی ء گوں دنت اے گہکیری ء دیمپانی انسان ء بوداں بیدار کنت ء آئی ء عزت، بستار، دولت ء تاگت ء سکین ء دنت بلکیں آئی ء پہ اے کار ء مجبور کنت۔ چونائی ء اے کھلیں عمل ء سوب ء دودمان ء ریدگ سہاچک بنت، ہمے عمل ء رد ء پگر مھکم بیت ء ربیت ء قدر ودی بنت۔

ہنچی: انسانی پدریچ ء ٹوئیں جیڑہ کھلیں قدر ء رہندانی رد ء انجیں راجمانے ء ٹہنگ انت کہ آ راجمان ء تہا الکاپیں یار راستیں آزاتی بہ بیت، شخص دگر ء استی ء کوردیمی ء ساڑی مہ بنت ء ابرم ہما بود ء زوراں برانزگ لوئیت کہ آؤنی ردوم ازلی بہ بنت ء انسانی پدریچ وتی اے بودانی برکت ء کمک ء ابرم ء لوٹاں پیلو بکت۔ اے وڑیں راجمان ء واسطہ ابرم دائم ء انسان ء سکین دنت ء مجبور کنت۔ ابرم انسان ء بیرگیں آجوتی نہ دنت۔ وہدے انسان راجمان ء تہا بیت آیرگ ء چونائی ء ہم آزات نہ بیت بلے دگر ء

آزاتی ء تہا دزمانجی ء جذبہء گوں دائم ء سر بار بیت۔ بلے اے درائیں کاراں گوں
راجمان ء تہا الکاپیں زندے بنا بیت۔

ششمی: وہدی انسان یکجائیں زندے گوازینیت گڑا ایشاں یک سرکاشے ء
ہم پکار بیت۔ کہ آہر شخص ء کرداراں بچاریت ء آہاں دگر ء آزاتی ء تہا دزمانجی ء چہ مکن
بہ کنت۔ اے مول ء مراد ء واستہ قانونی رہند درکار بنت یا راہ ء رہند درکار بنت۔ بلے
اے درائیں پابندیانی سنکھاں دائم ء سنگ لوہیت۔ اے درگت ء سرکاش آئی ء دائم ء
لگام کنت کہ آوتی ذاتی واہشاں گلیں واہش ء تب ء بیاریت۔ چونائی ء سرکاش ہم
انسانے ء آہم کارے نہ گیگ کت کنت گڑا اے درگت ء آئی ء ہم دگر ٹوئیں استی یے
لگام ء بداریت ء آستی ء ترس ء چہ حق ء انصاف ء کاراں گوں کار بداریت۔

ہفتمی: دنیا ء تہا امن ء ایمنی ء واستہ استانانی میان ء رہندی سیادی المی
انت۔ چہ اے وڑی ء اے یک دومی ء رکینگ ء جہدکار بنت۔ بلے ایشاں ابید ہم ہر
استان یک بے آسریں جنگے ء تیاری ء دائم ء ساڑی بنت ء امن ء ایمنی ء دور ء ہم
آوتی جہد ء تب ء بنت۔ تباہی، آشوب ء اندری نہ گیگی ء سوب ء چہ یک استانے
دائم ء دومی ء وتی دزگیری ء زد ء کیت۔ پمشکا کسانیں استانانی رکینگ ء واستہ میان
استمانی فیڈریشن بنت۔

درائیں جنگ انسان ء ارادہ ء تب ء نہ بنت بلکیں اے ابرم ء مول ء مراد ء
پورا کنگ ء واستہ بنت کہ راجانی میان ء نوکیں سیادی ودی بہ بنت ء اے تباہی ء
بربادی ء چہ نوکیں سیاسی نظام بہ ٹہمن انت۔ ہر سیاسی نظام وہد ء شل ء تب ء آشوب ء
گوں الم ء دوچار بیت۔ اے چست ء ایری داں ہما وہد ء روان کنت کہ یک بیرگیں
نظامے ودی مہ بیت۔

ہشتمی: انسان ء پدرچج آئی ء ابرم ء مول ء مرادانی پیلوی ء گواہی ء

دنت۔ انسان سیاسی دستور، ریاست، سماج، شہر، ابرم، تب، کنت کہ اودہ ابرم،
 داتگیں بودہ زوراں کارمرزکت بکنت، ایشاں رودم ہم بہ دنت۔ استان یک دومی،
 گوں ہوار انت۔ صنعتی، تجارتی سیادی ایشاں کیشترنز یک کاریت۔ اگاں اے سیادیانی
 میان، ڈکے بہ ات گڑا درائیں استان حدے، درگان درگان بنت۔ جنگ، سوب،
 اے استان کشتے سکرات، سر بنت، اے جیز ہانی تو جیل کنگ، واسطہ آقانون چہ اول
 سراچ کار نہ کر انت بلکیں وت ماوتا صلاح، جہد، کنت۔ اے جہد کلیم دنیا، راجاں
 یکجاہ، ایمن کنگ، گپ، ساز کنت۔ سیاسی آشوب، بدلیانی رگ، ابرم وتی کاراں
 پیلوی کنان بیت، انسان ہے کلیم ادارے، سرکاشی، گوں وتی بودہ زانناں کارمرز
 کنان بیت داں آدیروئی، سلات، سر نہ بیت۔

نہمی: راجد پتر ابرم، مراسہ، پیلوی، میگ، کشان انت۔ انجو کہ یونانی علم
 رومیان وتی منوراجاہ دات، رکنت، ایشاں چہ اے علم بے دودائیں تمناں حاصل کت،
 چہ آہاں اے یورپ، استیں راجانی منوراسر بنت، رسنت۔ اے درگت، اگاں دگہ
 استانانی راجد پتر چارگ، نپاسگ بہ بیت، آہانی قانون وانگ بہ بنت، آہانی دری
 کارانی یا سیادیانی سراجمشا کے دیگ بہ بیت گڑا سما بیت، ایشانی تھا ہا بودہ شری بنت
 آیک نادریں وہدے، راج، دیروئی، آزماناں سرکنت، وہدے ایشانی راج وہدے
 ہراہی، رُدان بنت گڑا اے نظام، تل دینت، ہلاس کنت۔ بلے اے تباہی، تھا ہم
 دیروئی، براز حیات بنت پمشکا ہر آشوب بدلی، تباہی، دیروئی، چیدگ ہیال
 بیت۔

سہمی برہ یا مکتب پگر بہمن میگ انت (idealism) پگر بہمن)۔ اے
 درگت، ما، ہیگل، راجد پتر، فلسفہ، شون، دا، ایں۔ راجد پتر، تھا واقعہ زانت، یک
 وسیلہ، ہز ہے بوت کنت بلے واقعہ نے مارشتاں برازینیت نے سایے ودی کنت۔ پے سا

ء مارشت ء ودى كنگ ء واقعہانى سوب ء علتانى نپاسگ دركار انت ء پء اے سوبانى
اصلى ارواء ء پهمگ ء ايشانى نگد ء عقلى كچل كيل (جائزه) الم ء كنگى انت۔ اے عمل ء
پداگاں واقعہ يك درچے ء نپاسگ ء چارگ به بنت، بزاں واقعہ يك درچے ء كماہگ ء
پدانپاسگ به بنت گزء راجد پتر ارزشتے پء ونامھكم كنت۔

اصلى راجد پتر original history ء وزم ء رد ء راجد پتر نويس هرچى
راجمان ء تہا گنديت ء پهميت، آہانى كردار، واقعہ راجمانى جاوراں قلم بند كنت ء تہنا
ہما زاہرناں راجد پتر ء تہا جاگہ ديان كنت کہ آئى ء اتراپ ء بوہگ ء انت، اے وڑى ء
يك ذنى external ء عمومىں واقعے عقلى رنگ ء تہا رنگين بيت۔

اے راجد پتر نويس جاورال، كردار ء راجمان ء بازىں چست ء ايراں يك
عقلى بودے ء تب ء كار انت۔ اے راجد پتر نويس چونائى ء ہما دور ء ہمسر بنت ء اے
درگت ء آوت ہم ہے دور ء تہا ساڑى بنت بلكيں ہے دور ء بہرے بنت پمشكا آدور ء
پہمگ ء آئى ء ريس پريس كنگ ء حدے ء ساڑى نہ بنت بزاں آبيرگ ء آدور ء
زانٹ نہ كن انت۔ آہانى كرد چو واقعہ نويسگ ء بيت ء ايشاں چہ گامے ديم ء نہ رو
انت، بے ايشانى ذاتى مشاہدہ آو كيس پدر سچانى واستہ سرشوندات شنکينٹ۔ راجد پتر ء
مول ء مراد واقعہانى پيوسٹ كنگ ء نادريں دورانى بيان كنگ نہ انت بلكيں آئى ء
اولى كار واقعہانى ودى بوہگ ء آماج بوہگ ء علتانى شوہازگ ء آہانى بابت ء جيتيں ردان
كشينگ انت، پمشكا فلسفہ ايس راجد پتر انسانى راجد پتر ء پهمگ ء نويس كردے پيلو
كنت ء چہ ايشى ء وسيلہ ء بندات ء بگرداں ہمسريں contemporary دور ء
انسانى راجد پتر پهمگ بيت۔

ہيگل ء راجد پتر ء يك كالميس (جامع) ليكہ ء ليكہ ء نز آرگ ء واستہ يك
نويس جتتى وزمے دانگ، اے وزم ء جدلياتى راسبند كشت۔ اے وزم ء رد ء انسان

دائم ء دیروئی کنان بیت۔ ایٹی ء رد ء یک تھیسے thesis بیت کہ ایٹی ء حق ء
 جہاں داریت، ایٹی ء ہلاپ ء یک ایٹی تھیسے anti-thesis بیت کہ ایٹی ء
 نزدیکیاں مانچیت، وہدے تھیس ء ایٹی تھیس ء لبتے آپدیمیں نکتہ زُرگ بنت گڑا
 سنھتیس synthesis جوڑ بیت۔ پدا سنھتیس ہم تھیسے جوڑ بیت ء ایٹی ء ہم
 ایٹی تھیس ء سنھتیس۔ اے وڑا جت روان کنت۔ اے عمل ء تب گردش ء رنگ۔
 ء انت بے ایٹی ء تھا کرد بدل بوہان بنت پمشکا اے عمل دیروئی ء لیکہ ء گوں بندوک
 انت۔

ہیگل ء رد ء انسان ء جہد، دیروئی ء بلند پاسی ء پشدر ء یک جذبہ
 یے ”آزاتی“ برجا انت۔ آزاتی freedom ارواہ spirits ء جوہر انت ء فلسفہ ایں
 راجد پتر ارواہ ء فلسفہ ء یک بہرے۔ انسانی آزاتی ء آزاتی ء مارشت یک چیزے اے
 درگت ء آزاتی ء ردوم سماء ساء ردوم انت۔ راجد پتر ء بنکپ چونائی ء آزاتی ء
 دیروئی ء گواجنانی پہمگ ء شوہازگ انت۔ ارواہ ء آزاتی جوہر انت ء اے آزاتی
 ارواہ ء بیرگیس گواچن انت۔ ارواہ ء المان ء خصوصیت باز انت ء چہ ایشاں یکے آزاتی
 انت بلکیں اے دگہ ذرائیں خصوصیت ارواہ ء آزاتی ء کمک ء چہ حاصل بنت۔ آزاتی
 ارواہ ء یک ء واحدیں گواچن انت، ارواہ ء بجاہ آئی ء ذات انت ء ہے چیز ایٹی ء
 آزاتی انت۔ وت اتی ء دومی نام ارواہ ء سرء انت ء ارواہ ء امکانی زانسانی بابت ء
 عمل جہانیں راجد پتر universal history انت۔

چونائی ء تھیس، ایٹی تھیس ء سنھتیس ء نادریں گورا آئی ء راسبندی
 عمل حرکت ء انت، جہانیں جوہرے ء تب ء شکل بدل کنان انت ء وتی پشدارگ ء
 عمل ء گوں سرء چیر انت۔ اے جدلیاتی راسبند ء تب ء گواچن دائمی نہ بنت۔ ہیگل
 کشیت حرکت، ردء بدل، آشوب، درحدیں بدلی، اے ذرستانی علت پگر انت؛ پگر

ایشاں عمل پر مائیت۔

چاری مکتب یا بُدھ مادن پہمئن انت، کارل مارکس ء نزء معاشی پکار need راجد پتری عمل، انسان ء کردار ء دودمان ء دیروئی ء واستہ بندی کاراں پیلو کنت۔
 بزاں راجد پتری عمل، انسان ء کردار ء دودمان ء دیروئی معاشی پکارانی سان انت ء معاشی پکار علت انت۔ انسان ء بندی معاشی لومانی پیادی آئی ء راجد پتری ردوم ء راز انت۔ زند ء یک اہدے ء آئی ء سلمہ جوڑ کنگ پہ شکار ء ء وئی معاشی پکار ایمن کنگ انت۔ دومی اہدے آئی ء کشار کاری ء گوں دتا ملمہ کنگ۔ انسان ء اے اہد پہ اہد ء دیروئی ء سوب معاشی درکاری ء بدل اندامی انت، چہ اے بدلی ء سوب ء راجد پتر یک شلے (مرحلہ) ء چہ دگہ شلے ء تہا روان بیت۔ نوشت (پیداوار) ء عمل ء سوب ء سازین بنت ء ہے عمل راجمان ء ٹہشت ء پدا قانون ء سیاست، اخلاق ء دین، فلسفہ ء پگر ء ساچشتی ء سوب جوڑ بنت۔

مارکس، ہیگل ء راجد پتری لیکہ ء سرا نگد گریٹ کہ اے مجرد ء آزاد، بیرگیں ارواہ ء معناہاں پلہ مرز ایت بلکیں ایشاں ودی کنت۔ ہیگل ازمون ء لس پہم ایں جوڑشت ء تہا گمان بند ء اسرار ایں راجد پترے پیش کنت چہ اے وڑی ء انسانیت ء راجد پتر، انسانیت ء آزاتیں ارواہ ء راجد پتر جوڑ بیت ء ارواہ انسانی دسترس ء چہ باز، دور، روت۔

مارکس، ہیگل ء ہیال ء بیرگ ء چپ ء وئی ہیال ء پیش کنت۔ آ راجد پتری عمل ء انسان، آئی ء ھیکین زند، آئی ء کردار ء آئی ء مادی درکاراں ٹپاسیت۔
 راجد پتر انسان ء کلیں راجد پتر ء وئی دامن ء زُریت پمشکا راجد پتر ء تہا انسان ء لوٹ ء گور ٹپاسگ بنت۔ راجد پتر ء بندات بید انت ابرمی ہپدانی رد ء بہ بیت پر چہ انسان ایشاں عملی رنگ ء ٹہدیت۔ وہدے انسان وئی وجود ء مھکم ء برجا دارگ ء واستہ جہد کنت

گڑا اے درگت ء آوتا دلوتاں چہ جتا هیال کنت۔ اے عمل ء آبدنی زور ء ہائیک ء رد
 ء کنت پمشکا نوشت ء مطلب انسان ء وتی مادنیں زند ء سامان دیگ انت بزاں
 مادنیں زند سامان ء مادنیں علت دیگ نوشت کشک بیت۔ نوشت ء عمل ء وزم ء ٹاسک
 راجد پتر ء راستیں معنہانی کارمرزی انت پرچہ کہ اے ہپد ء انسانی زند ء تہا بدلی جاہ
 کنت ء ہے بدلانی منت ء راجمان ء ردوم پہمگ بیت۔

مارکس کشیت، سما بیت کہ ہیگل ء راجد پتری عمل ء سر جہل کنگ ء پاد بر زاد
 کنگ انت۔ بلے اے درگت ء دگہ یکے ء کشک کہ مارکس اے گپ ء الم ء بہ زانت
 کہ راجد پتر سر ء چے پہمگ بیت، پاداں چے نہ بیت۔

دہدے افروزیں اہد enlightenment ء رد ء فلسفہ ء سفر ء کساس ء تب
 ء پہمگ ء جہد بہ بیت، گڑا اے نیام ء ہیگل ء مارکس ء بدلانی فلسفہ کشے پہ ہنگفتن
 discourse ء جوڑ بوہگ ء باج برانت ء ایشانی کار راجد پتر ء فلسفہ ء شان ہیال
 بیت۔ اگاں اے درگت ء ماراجد پتر ء فلسفہ ء ہے دوئیں فلسفیانہ دانگیں لیکہ ء رد ء بہ
 دانیں گڑا سما بیت کہ راجد پتر ء فلسفہ ء راجد پتر واقعہانی بابت ء لہتے انجیں سوال چہ
 راجد پتری سفر ء پُرس اِتک، اے سوالانی باسو دورنگ ء انت۔

اول راجد پتری واقعات چون بنا بوتگ انت، چے پیم بنا بوتگ انت؟، اے
 واقعہانی پیکر ء تب چون انت؟ ء یک واقعے چہ دومی واقعے ء چون ء چے پیم جتا
 انت؟ اے عمل راجد پتری واقعہانی بنا بوہگ ء تب ء زاہر کنت کشے راجد پتر ء یک رسم
 ء پیکرے بکشا تگئے، پمشکا اے عمل ء راجد پتر ء رکی درو شم یا تب کشنت۔ راجد پتر ء
 اے تب ء رد ء ماراجد پتر ء ڈنی سورت ء بہمت کنیں ء چہ ایشی ء راجد پتر ء تب ء
 نوعیت ء زانگ ء موہ ریت پرچہ کہ اے عمل بزاں راجد پتر ء رکی درو شم یا رکی راجد پتر
 ء رد ء راجد پتر ء علت ء آئی ء اندری تب بزاں پگر ء سفر، آئی ء مادنیں سورت ء

وہدے راجد پتر ء واقعہانی بنا بوہگ ء رنگ ء عمل علتی، اندری یا مادی بیت
گڑاچہ اے وڑی ء راجد پتر ء واقعہانی سوبانی زاہگ ء جہد بیت کہ اے واقعہ پرچہ
بوہگ، ایٹی ء علت چئی آنت، سوب چئی آنت ء اے سوبانی بپدی شے (اساس) چئی
آنت؟۔

سما بیت اے ہر دو سوالانی سیادی گوں انسان ء بن ردوم ء لیکہ ء گوں بستگ ء
اے سوال (افروزیں اہد ء رد ء) راجد پتر ء سورت ء سازگ ء ارزشتیں کردے پیلوکن
آنت۔ چونائی ء اے سوالانی رد ء انسانی زندگی ء بابت ء مفروضہ بندگ بنت کہ انسانی
زندہ ء مول مراد است، اے بے معنایں چیزے نہ آنت، بلکین معنادار آنت ء ایٹی ء ہر
ہمک واقعہ رہندے ء گوں بندوک آنت، اے رہندے ء شے ء بپد اندری ء زاہری ہر
دوئیں بوت کن آنت۔

راجد پتر ء اے سفر ء راجد پتر ء فلسفہ ء گنجیس بیان
meta-narrative بست آنت، بزاں اے گمان بست کہ راجد پتر عالمگیر آنت ء
اے یہ ہر ہمک شخص ء راجے ء یک وڑ ء دپتر بیت۔ گنجیس بیان ء اے سورت
افروزیں اہد ء بندات ء گوں پلگارگ بوہگ بلے گنجیس بیان ء محکم کنگ ء
راستہمئن ایں فلسفہ ء کردے بست ء زبان ء بے پلوی ء جار جت کہ زبان ء جوڑشت
(ساخت) یک آنت، انسان ء تب چہ دگہ یکے ء ستر جتا بہ بیت بلے زبان ء جوڑشت
ء یک ء یکین same بوہگ ء چہ بیان ء اصل سورت پہ ہر یکے ء یک وڑ آنت ء یک
وڑ بیت۔ گمان بیت راستہمئن ء اے فلسفہ پہ گنجیس بیان ء، کانٹ ء ساء ء تلکیری
catagories of mind ء چہ در برنگ، کہ وہدے کانٹ اے جار ء پرینیت کہ
انسان ء ساء ء دوازدہ (۱۲) تبکیند catagory آنت، اے تبکیند انسان ء زبان ء

کارمرزی ء چہ زانگ بوتگ أنت پرچہ انسان دوآزده وڑیں گالرد proposition گشت کنت۔ افروزیں اہدء (19 نوزده می ٹرن، اے نیام ء افروزیں اہد وئی بام ء ات) زبان ء بے پلوی neutrality ء گمان بندگ بوت، ایٹاں بے پلوئیں زبانے ء ٹہنگ ء راہے کش ات ء لیکہ ء عالمگیری ء سبق دات، بلکیں علم ء عالمگیری ء یک راہے پیوست کت، چہ وڑی ء راجد پتر ء عالمگیری ء بنزہ راجد پتر ء فلسفہ ء تہا چہ درشون deduce بوت أنت۔

وہدے پدنوئیں post-modernism ء سہر بندات بوت گڑا اولی ارش زبان ء بے پلوی ء سرباوت پرچہ کہ پدنوئیں فلسفیانہ منورا گنججیس بیان یک وتساچیں عملے کہ علم یا راجد پتر ء عالمگیری ء نیونے۔ اگاں گنججیس بیان ء سربا ایردا رگزگی انت گڑا آئی ء شے ء سربا ارش کنگ بہ بیت ء گنججیس بیان ء شے زبان ء بے پلوی انت۔

اے درگت ء الجیرین فرانسی فلسفی ژاک ڈریڈا Algerian-French Philosopher Jacques Derrida زبان ء بے پلوی ء راز ء آشکار کنت کہ زبان پلو non-neutral انت۔ زبان ء کارمرزی ء شل پہ آئی ء بے پلوی ء شاماتے ء زبان ء تب ء بپد ریدگ انت، ء ریدگ ء تب ٹونڈ ٹونڈیں بیاناتی رد ء وئی سفر ء دار أنت۔ ڈریڈا ء رد ء اگاں کسے زبان ء قدرداریں چیزے ء یا آئیڈیالوجیکل بستارے ء گوں داریت، بزاں آبن اصل ء بنداتی نکتھاں ڈالچار کنگا انت۔ چونائی ء زبان ء بنزہ ساھیال بیت ء ساتچک ء یک انسانی میلے بزاں شخص ء گوں بندوک انت، ء سا چہ انسان ء مشاہداں کیت، اے مشاہدہ وہد ء پراہگ ء تہا بنت۔ چونہ انت انسان تہنا عمومداری زاہرن objective phenomena عمومداری زانت بہ بندیت، بلکیں اے چہ وتا بازیں شور داریں زانت ہم اڑ دنت ء

وہ دے اے گپاں گمان کئے گڑا سابت کہ گواچن ہرگ ء عمودار نہ انت،
 بلکیں اے سرجمیں عمل ء تہا زبان ء فنکشن اُست انت ء اے زبان ء فنکشن مئے گواچن
 ء ازمون (تجرہ) ء مئے ساء تہا کار انت، پداما ایشاں زائیں۔ وہ دے کسے ساء سفر ء
 سلہ ء پلکار بکشتیت بزاں اے گپ چہ ونا (بذات) ضدن ء پردوش بیت۔ اے نیام ء
 اگاں کسے راجد پتر ء، عالمگیری ء گپ ء جنت بزاں آردی ء ہار ء گوں ملان انت ء
 روان انت۔ یہ راجد پتر ء اے سفر ء شرکنا گواراجد پتر ء چہ گنجیس بیان ء زداں چہ
 کشک ء واسطہ رد و ثبوت De-construction درکار انت۔

اید کہ فرانسى فلسفى فوکو Foucault راجد پتر ء تہا نکانی سربارى ء چاریت،
 آئی ء رد ء راجد پتر بازىں گار ء کسارىں واقعہانى میان ء مئے است ء موجود ء پکہ
 کنت ء راجد پتر وئی استیں سمسرانى تہا وئی لیکہ ء وژن ء سراھیال ء نکور کنت۔ فوکو ء
 رد ء وہ دے ماکشیں کہ اے دنیا ء مئے پچار ہر دوئیں مئے ساء تہا انت گڑا اے بیان ء
 تیوگیں تب دنیا ء تہا است بوہگ ء لیکہ ء گوں بندوک بیت۔ البت افروزیں اہد ء بام ء
 بستکیں لیکہانى رد ء اے دنیا ء انسان ء پچار انسان ء ساء تہا انت ء اے عمل یک پیش
 استیں راسبند ے priori-logic ء گوں بندوک انت ء انسان ء ازمون چہ ہے
 راسبند ء اندر ء چہ رُستگ۔ فوکو ء رد ء افروزیں اہد ء اے لیکہ ء تہا زبان ء پیش جوڑشتی
 لیکہ ء پکر است ء مان انت کہ ایشى ء رد ء زبان ء جوڑشت ساری ء چہ بستگ ء تیار
 انت ء اے انسان ء زندگی ء معناہانى سفر ء تب ء رہشونیت۔ بے فوکو اے عمل ء
 دروہاپے illusion لکییت پرچہ کہ نے ازمون پیوست بنت ء نے پیوستی جسد پرختی
 meta-physics ء ہپد ء گواہ کنت۔ چونائی چیزانى معنا ء پچار identity ء پیوستی
 زند ء دروہاپ انت۔ اگاں ہے وڑ انت گڑا ماداتا، گوں ونا آنچو بنگ ء ایں کسئے

کاردار و پر subject & agent - چہ اے وڑی و سماہیت کہ راجد پتر و بن ردوم
 و سفر اصلی نہ انت و نے راجد پتر عمودار انت بلکیں راجد پتر لہتہ واقعہانی آسر انت
 پرچہ کہ راجد پتر و تہا یکشلی نیست ، آژاور انت ، شک انت و ناگتی وکیل است -
 راجد پتر دائم و واقعے بیان کنت و پے اے سفر و پ دہیک و لہتہ واقعہاں ڈالچار کنت ،
 چہ اے وڑی و سماہیت کہ راجد پتر و تہا عمودار یں راستی و وجود ہم نیست -

فرانسی فلسفی ژین فرانسوس لیونارڈ Jean-François Lyotard ہم
 افروزیں اہد و بام و وہاں بستکیں گنجہیں بیان و فلسفہ ایں ردی یے سر پد بیت ،
 پرچہ کہ انسان و زند چونہ انت کہ اے وڑا افروزیں فلسفہ و بیان کنگ - لیونارڈ ہم
 زبان و بے پلوی و راست سر پد نہ بیت - آپہ زبان و بے پلوی و رد کنگا و لکن اسائن و
 زبانی گوازی language game و زم و کار مرز کنت کہ زبان پلو انت - زبان
 و بے پلوی و کور یں بیان و گنجہیں بیان و لیکہ محکم کنگ - گنجہیں بیان وچ وڑا
 بیرگیں راستی یے دات نہ کنت پرچہ کہ زند بازیں کارگل و فیلڈانی تہا بہر گیر انت - ہر
 کارگل و وتی بستکیں راستی یے است و اے راستی و گنجہیں بیان بوت نہ کنت پرچہ
 کہ یک کارگلے و راستی ، بوت کنت ، اید کہ کارگلانی راستیاں گوں درپ مہ وارت -
 اگاں یک کارگلے و راستی و زانگ لوٹے گڑا ہما کارگل و تہا بہ رو و راستی و زانگ و
 جہد و بکن ، پے راستی و زانگ و آلی و تنکیں بیان micro-narrative و بہ ٹپاس ،
 پرچہ کہ کارگل و وتی لہتہ رہند و رسم است انت کہ ہے رہند و رسمانی زانگ و ابید آ
 کارگل و راستی پہمگ نہ بیت - اگاں آ کارگل و راستی و نہ زانگ و گوں اود و زند و بہ
 گوازیں بزاں ترے و ارجان بے ، چہ ایٹی و یک بے سدیں سٹکے و گمان و گوں
 گیران بے - اگاں یکے و زبان گوازی و دگرے و سرا عملین بکن و گڑا ایٹی و آسر
 پدا تر سناک بیت و ہتک و نہ ہیک و چہ زند ویران بیت - لیونارڈ و رد و راستی اگاں

عالمگیر انت گڑا اے چیج وڑا نیابت represent نہ بیت، بلکیں راستی ء نیابت تنگیں
 بیان ء ہر حساب ء دروگے کشک، پرچہ کہ انسان ء زانت ء مہم پلو انت ء ہے
 زانت ء مہم ء رد ء کسے راستی یے اگاں ساچیت گڑا آ راستی ہم پلو بیت۔

ژین بوڈریلارڈ Jean Baudrillard (اے ہم فرانسی فلسفی یے) ء رد
 ء اگاں مالیونارڈ ء نکتہ ”راستی چیج وڑا نیابت نہ بیت“ ء بچاریں گڑا سما بیت کہ گپ
 (کساس) ہے وڑا انت۔ آئی ء رد ء ما انجیں زندے گوازیگ ء اود ء
 گراک consumer ء مچی ء چہ معیشت ء ہاکی الکاپ ء برجا انت۔ ماراجد پتر ء تھا
 انجیں جا ہے ء سر بوتگ ایں کہ اود ء راجمان ء پید ء نے مطمئن ایں عموداری است ء
 نے معیشت ء درکاریں داہشت گواہ کن انت، بلکیں پد نوکیں سرمایہ داری ء چیز انجو
 پیش کنگ انت کٹے نادریں زندگی ء رواج ء چیدگ انت ء ادا چیز ء بہا بوگ ء باپشت
 ء انسان ء بستار ء پچار بندوک انت۔ راستی ء نیابت پمشکا دروگے کہ راستی ء جا کہ
 ٹکنالوجی ء زرتگ۔ ودے ٹکنالوجی ء شان بام ء شت گڑا پ راستی ء چیج پشت نہ کپت،
 اے نیام ء راستی ء گوں چیز ء وفات کنگ۔

ژین بوڈریلارڈ ء پد امریکی فلسفی فریڈرک جیمسن Fredric Jameson
 ہم ہے سرمایہ داری ء نکتہ ء گوں گپ جنت۔ جیمسن ء رد ء دومی دنیائی
 جنگ ء پد روبرکتی سرمایہ داری یک نوکیں راہ ء جا ہے ء گوں کپت، پرچہ کہ اے باز
 راجین multi-national، پد صنعتی post-industrial ء گراک پسند
 consumerist جوڑ بوت، چہ ایشی ء راجمانی زند ء ربیدگ سانبار بوت انت، بلکیں
 زندگی نوکیں الیکٹرونک ٹکنالوجی ء گوں ہمسفر بوت ء ٹکنالوجی ء زانت ء سراوتی ہاکی
 برجا داشت، چہ ایشی ء ٹکنالوجی ء بستار رسا نک ء چہ دستے دیم ء شت ء کلوہ ء وسیلے جوڑ
 بوت۔ ودے ربیدگ وت چہ ٹکنالوجی ء سانبار انت گڑا چون اے راستی ء نیابت ء

سوہمند بیت۔ اے وڑی حال ء تہا ذات، پجار، زانش ء گواچن دُراہ بے بُن بوت
اُنت، چہ ایشی ء مارا (نی) دنیا ء تہا گواچن ء نیابت کنگ ء سکت نیست۔

اگاں اُنچو مارا گواچن پیشدارگ بوہگ ء انت ء ہے وڑا مالیشی ء نیابت ء
گت نہ کن ایں گڑاچون ماگزشت (ماضی) ء عموداری ء گوں نیابت گت کن ایں؟
اگاں کاردار ء عمودار ء ربیتی دو بہرُن نامھکم انت گڑاچون اے گمان بندگ ء اُنت کہ
کاردار گزشت ء گوں چو عمودار ء دیم پہ دیم انت۔

اگاں اے دُراہ جیزہ اے وڑا است اُنت گڑاچون اے راجد پتر گواچن
دات کنت، سمایت فی راجد پتر ء بستکیں سفر ہلاس بوتگ، راجد پتر فی بیچ وڑا کار آمد نہ
انت ء اے بے کاری راجد پتر ء ہلاسی انت۔

حواش ء چیدگ

- ۱۔ ہومر ء لچھانی سرا آثار قدیمہ ء زائیکا راں کارکنگ ء آہاں ہومر ء ایلید ء
ٹرائے جنگ ء بابت ء پڑستکیں لچہ راجد پتری کشنگ اُنت، ایشی ء آثار ترکی ء ہسارلک ء
کوچک بُنار باسی Bunarbasi ء چہ زمین ء شش سر ء کڈ جنگ ء پد دست کچنگ اُنت۔
- ۲۔ آئیڈیو گرام یک گرافک کردارے کہ چیز ء معناہاں نشان کنت یا کشیت، بزاں
ہما نشان کہ چیزے ء آئیڈیا ء پیش کنت بلے آئی ء الہان کنگ ء آواز ء نہ کشیت۔
- ۳۔ منپیئر رمیس Menpehtyre Ramessess اول، اہدی مصر ء نوزدہ
می شاہیں ہاکم dynasty ء فرعون Pharaoh بونگ بلکیں ایشی ء نام بنداتی فرعونانی
نرپ ء شمار بیت۔ ایشی ء ہاکی ء دور کساس 1290 ء بگرداں 1292 پیش مسیح
بونگ۔ نوزدہ می سلطنت dynasty ء ہند رمیس اول ء ایرکنگ اُنت۔ رمیس
دوئم، رمیس دہ گریٹ ء نام ء زانگ بیت۔ ایشی ء بانج بری ء کہہ باز
اُنت۔ رمیس سوئم ء نام ہیسر رمیس Usimare Ramessess اُت۔ ایشی
ء ہاکی ء دور کساس 1156 ء بگرداں 1187 پیش مسیح ہیال بیت۔ رمیس چہارم ء
نام حیقما ترے رمیس اُت۔ اے چاریں مصر ء نوکیں کنگڈم New
Kingdom 1549-1069BC ء تھا شمار بنت۔
- ۴۔ مونٹو Montu جنگ ء شکرہ دیوتا falcon-god اُت۔ اے مینتھو Menthu
، مونٹ Mont، مونٹھو Monthu، مونٹو Montju ء نام ء ہم زانگ بیت۔ ایشی ء
سر شکرہ ء ء بدن انسان یگ اُنت۔

۵۔ Baal اے گور-پچائیں رو برکتی سمیٹک نام ء خطا بے ء ایشی ء معنا انت ”ہدا
یا زاحتکار۔ اے لہز باز رند ء ہدا ء واسطہ ء باز رند ء پہ و تن ء پشت پناہ ء دیگ بوتگ۔
۶۔ سُمریاں لکیر ء میخ nail ء نشاناں چہ نبشتہی رنگ ٹہنگ۔ لکیر ء میخ ایشانی نبشتہی
چیدگ کشک بنت۔ ہے میخ ء نشانانی نوب ء ایشانی لک وڑ مئی کشک بیت۔ اے
لک وڑ بندات ء بگرداں گد سرا چیدگاں گوں بندوک انت پرچہ کہ ایشانی غور ا حرف
تجہی نہ بوتگ۔ چونائی ء بنداتی لک وڑ ء حساب ء فلیقیان ٹوئیں ارزشتہ حاصل انت
پرچہ کہ حرف تجہی ہماہانی سازین انت۔ سُمریانی لک وڑ راستیں نیمگ ء چہ چپیں نیمگ ء
نوسگ بیت۔ چونائی ء سُمریاں ذاتی ملکیت ء حساب دارگ ء واسطہ اے لک وڑ
ٹہنگ۔ سُمری شہر ء مزنیں در ء بابانی دپ ء کاتب دائم ء سازی بوتگ انت ء ایشاں
مہلوک ء باپاری کسب ء کاگد نوسگ انت۔ میزاں میزاں اے مئی چیدگ ہروڑیں
علم ء ازم ء نوسگ ء واسطہ کارمرز بوت۔ ایشانی کیگانی ء بابلی ء اشوریاں مئی چیدگ
وتی زبانان گوں ربیت دات انت بلے و ہد ء ہمرائی ء مئی چیدگ تہنا پہ دین ء قانونی
چست ء ایرانی واسطہ کارمرز بوت انت ء زند ء اے دگہ ڈکاراں فقہی زبان کارمرز
بوہان بوت۔ مصریاں ہم لک وڑے سے ہزار پیش مسج ء ٹہنگ ات کہ راستیں نیمگ ء
چہ چپیں نیمگ ء نوسگ بوتگ۔

۷۔ ڈیونیسس Dionysius ء رود ء ہیر وڈوٹس ء چہ ساری کسے ء ہم یک کتابے ء
تہا ایشیاء ء یورپ ء جتائیں واقعہ ء اود ء مردم ء جاگہانی بابت ء انچوزانت ء سرپدی
یکجاہ نہ کنگ۔

۸۔ Peloponnesian جنگ 404 بگرداں 431 پیش مسج ء ایتھنز ء
Peloponnesian لیگ ء میان ء بوتگ۔ اے جنگ ء
Peloponnesian آنی سروکی ء اسپارٹاں کنگ۔

۹۔ سلامس salamis اہدیٰ ایس یونان ء شہری استانے آت۔ اے شہر داں یا زدہ می
نٹرن پیش مسج ء آباد آت۔

۱۰۔ ”گوں ابرم ء یک شلیں زند ء گوازیگ to live consistently with nature زند ء مول ء مراد انت۔ اسٹوہک ابرم ء تنگیں معناہاں گوں کارمرز نہ
کعت ایشانی منور ء ابرم ہما شاہگانیں عقل انت، اے جہان ء ہر منور ء ریت ء
است۔ آہانی پگر ء رہنداں پگر، روح ء بدن یکیں گواجن Reality ء سے ۳ رنگ
انت۔ جہان بدن ء وڑا انت ء شاہگان یا کُلکیں عقل جہان ء تہا روح ء وڑا ساڑی
انت۔ چوٹائی ء انسان ء عقل کُلکیں عقل ء بہرے۔ آ اے بہمت، اگاں درائیں مردم
ابرم ء وڑ ء پیم ء زند ء گوازیں انت گڑا یک رنگیں راجمانے ودی بیت ء اے راجمان
ء تہا رنگ، پدرجج ء راج ء جنگ نہ بنت۔

راجد پتر ۽ فلسفہ

امین ضامن بلوچ

ماراجد پتر ۽ راجد پتر ۽ سيل ۽ عڪشائين راجد پتر ۽ تهاكت ڪنيس، بلے اے عمل هما دمانہ بنذات بيت ايشي ۽ راجد پتر ۽ گول ٽچ وڙيس سيادي يار هوت نہ بيت، گڙا ڪشتت که اے ۽ راجد پتر ۽ راجد پتر بوت، ۽ وڊے ماراجد پتر ۽ دپتر ۽ شوہاز ۽ درڪپ ايس گڙا یک حدے ۽ گمان بيت که هر چیز ۽ راجد پتر است ۽ ليکھ یک تہشونيس جتے ۽ پيمے۔ البت راجد پتر ۽ زمانگاں چه ارزشت است، گمان بيت ہے ارزشت ۽ رد ۽ فلپ ۽ کشنگ، گزشتہ past تہنا زندگيس مردمانی کردار ۽ مول مرادانی سرا، سان چنگل دنت ۽ ہے گزشتہ ۽ ارزشت انت۔ راجد پتر history حال present ۽ راہاں رڙنا ڪنت ۽ بانذات ۽ ماہکان ايت چه اے کرد ۽ راجد پتر ۽ ارزشت برجم انت۔ نيولن ۽ کشنگ، ہدا انت کہ مني پسگ son راجد پتر ۽ بابت ۽ بزانت چيا کہ راجد پتر بيرگ ۽ راستين فلسفہ انت۔ راجد پتر ۽ معنا بيرگ ۽ چي انت ۽ گانج چي معنا پے راجد پتر ۽ دار ايت، راجد پتر ديم ۽ سفر ڪنت يا گردش ڪنت، راجد پتر گزشتہ ۽ آديک انت يا حال ۽ فلسفہ انت، اے گپ نشتا تک ۽ دامن ۽ بستگاں۔

راجد پتر چي انت؟ گزشتہ ۽ انسان ۽ هرچ کارے سرجم ڪنگ آ راجد پتر ڪشنگ بيت۔ بلے آئي ۽ ڪنگيس کرد ڪشنگ انت ۽ اے ڪشنگيس کہ ۽ واقعہ راجد پتر نوياس (مورخ) یک لڙے ۽ تها یک پے یک ۽ کما تک ۽ راجد پتر ۽ معنائے بکشا نگ۔ گال گنج dictionary راجد پتر ۽ پچار ۽ اے وڙا آشکار ڪنت

”وہدء نشان کنگ، وہد کنگ، وہد کنگ، وء احوال کنگ“۔ بلے ہرج زانتکارے ء راجدپتر ء نو کے معنا یے دانگ۔ پے انسان ء راجدپتر ء وانگ دلکشیں کارے، ایسی ء چہ آئی ء سسا آسودگ بیت۔ بلکیں ہمیشی ء ہمرائی ء آوتی نو، نہیں ربیداگانی سیل ء کنت ء کیت۔ چونائی ء لہز ہسری History یونانی لہز ہسلوریا Historial چے در اتلگ ء ایسی ء معنا انت پٹ ء پول۔

چونائی ء راجدپتر ء ہاسیں نکتہ انسان ء ذات انت۔ ولیم ڈل اے نکتہ کیشکار کنت ء کشیت کہ انسان ء نور ء ہج نیست اگاں ایسی ء نور ء چیزے است، آ راجدپتر انت، راجدپتر انسان ء پگر ء چہ راجمان (معاشرہ) ء گندیت ء ایسی ء دانیت کہ گزشتہ ء چون انسان گوں ابرم nature ء بند ء گائش بوتگ؟ سیاسی، معاشی ء راجمانی گل چے پیم ء جوڑ کنگ بوتگ انت؟ بدلی یادیمروئی ء رہتار چون اتلگ یا بوتگ؟ چیا کہ راجدپتر ء تھا انسان ء وتا بدل نہ کنگ بلکیں آگوں راجمان ء بدل بوہان بوتگ۔ چونائی ء انسان ء عقل مان پمشکہ وتی گزشتہ ء زانت ء آئی ء کشان انت، ایسی ء ابید آدگہ ہم ہدائی مخلوقاں وتی نکتہ ء نگاہ ء چاریت پمشکہ ابرم ء جناورانی گزشتہ ء راجدپتر ہم انسان ء راجدپتر ء تھا جاگہ کنت۔

فلسفی جارج ولہلم فریڈرک ہیگل ء نزہ انسان ء راجدپتر عقل ء آگائی ء دپتر انت پمشکہ انسان ء راجدپتر ء ابیدگہ ہج چیز ء راجدپتر نیست۔ عقل راجدپتر ء عمل ء رہتار ء کیش کنت، ہرچی راجدپتر ء بیت انسان ء ارادہ ء چہ بیت ء ہمیشی ء سوب ء عمل ودی بنت۔ پمشکہ کلیں انسان ء دپتر پگر ء عقل ء دپتر انت۔ راجدپتر ء سرپد بوہگ ء واسطہ الی انت تھا اے مارگ ء چارگ مہ بیت کہ مردماں چے کنگ بلکیں اے ہم ہیال کنگ بہ بیت، آہانی پگر چی بوتگ۔

اطلاوی زانتکار کیم بالغا و پکو ہے درچی و رد و کشیت، انسان ابرم و سر پد نہ
 انت چیا کہ ابرم آئی و جوز نہ کنگ بلے آراجد پتر و سر پد بوت کنت چیا کہ ایشی و جند و
 کار سازی و ساچشت انت۔ ایشی و تھا آئی و پکر، کردار و عمل چیر و اندیم انت و
 آیشی و تہ و رازاں پہ ارزانی کیش و گیوارکت کنت۔ آچہ عقل و وسیلہ و اے چیز و
 شر تر بہمیت و اے درگت و راجد پتر و سیادی تہنا دنیا و گول اُست یا بیت۔

تھیو سیڈ اندس کشیت، راجد پتر و انسان و راجمان و ارزشت است و اے
 اتی و سوب آئی و از موانی (تجر بہ) اتی انت۔ انسان و چہ راجد پتر و پاندگ اول
 حاصل انت، پرچہ کہ یک دڑیں واقعہ دمپ و ساعت بنت۔ پولی بیس و کشنگ، مارا
 راجد پتر و ہرچی دست کپیت آئے فیصلہ کنگ و زور و ودینیت و انگت ماجہد بکن ایں
 مارا شریں را ہے ہم دست کپت کنت۔ اگاں راجد پتر و چے اے رہشونی و عمل در کنگ
 بہ بیت بزاں راجد پتر و تھاچ پش نہ کپیت۔

سرجان سیلے راجد پتر و بابت و کشیت ”راجد پتر گزشت و سیاست انت۔“ و
 اے بنکپ و گول و ڈرو و سن ہم تپاک کنت۔ ہیگل ہم اے خیال و بابت و کشیت
 کہ راجد پتر و تھا سیاست و یک ارزشتے است۔ راجمان و معاش ہمیشی و آتر اپ و
 چکر انت بلے نی راجد پتر سیاست و ڈن دراتنگ۔ آمعاشیات، عمرانیات، دود و
 ربیدگ، ازم و سائنس و علماں سر انت۔ کارل مارکس و راجد پتر و یک نوکیں آشوبی
 رنگے داگ۔ کارل مارکس کشیت ”راجد پتر و ہاسیں نکتہ سیاست نہ انت بلکیں
 راجد پتر و مستریں بہر معاش و گول انت۔ والییر اول سرجان سیلے و خیال و زوریت و
 دامن و جا کہ دنت۔ سرجان سیلے و اے خیال و راجد پتر و پچار نک کنگ بلے والییر و
 اے پچار و خیال و بہمگ و ابید راجد پتر و یک نوکیں رنگے ہم داگ۔ آئی و راجد پتر
 و فلسفہ دیم و پچار نک۔ آئی و اے بہمگ کہ راجد پتر نویس تہا کسہاں مگش انت آ

گپ ۽ ریس ۽ پریس (تجزیہ) لیکن اُنٹ ۽ ایک آسرے (نتیجہ) بہ ٹہنن اُنٹ۔

ہیگل ۽ راجدپتر سے رنگانی تھا بہر کنگ۔ اول، ہمسریں راجدپتر (ہمعصر تاریخ) ۽ تھا راجدپتر نویس ہا واقعہ ۽ کسہاں بختہ کن اُنٹ کہ وتی اہد ۽ وہد ۽ راجدپتر نویساں بہمتگ ۽ دیگ اُنٹ۔ اے ہا کہ ۽ واقعہاں الی ہیال کشت گڑا ایشاں کا گد ۽ میار کشت پمشکا اے وڑیں راجدپتر دیو وندی Mythos ۽ اہدی رنگاں چہ آرات اُنٹ۔ بلے ایٹی ۽ تھا کستہانی ارزشت سرجم ۽ کشگ نہ بیت۔ چیا کہ راجدپتر نویس ہم اے راجمان ۽ بہرے ۽ پہ بہرے ۽ بستار ۽ واقعہاں مشاہدہ ۽ کت نکنت۔ بلے آمشاہدہانی سر ۽ پگر نہ کت ۽ نے آہانی ریس ۽ پریس ۽ کنت۔ راجدپتر ۽ اے وڑیں کارمرزی ۽ ہیگل اصلی راجدپتر original history کشیت۔ اے رد ۽ راجدپتر نویس تہنا ہا زاہرناں (مناظر) راجدپتر ۽ تھا جاگہ دیان کت کہ آئی ۽ آترپ ۽ بوہگ ۽ اُنٹ، اے وڑی ۽ آیک ڈنی external واقعے ۽ عقلی رنگ ۽ گوں رنگین کت۔ بزاں ڈنی واقعہاں اندری سا بکشیت۔ راجدپتر نویس جاو رال، کردار ۽ راجمان ۽ بازیں چست ۽ ایراں یک عقلی بودے ۽ تب کا رانت۔ چونائی ۽ اے وڑیں راجدپتر نویانی کرد چو واقعہ نویس ہیگ ۽ بیت ۽ اے بستار ۽ چہ گامے ہم اے دیم ۽ نہ جنز اُنٹ بلے ایثانی ذاتی مشاہدہ آدکیں پدریچانی واسہ باز سرشوندات شکمین اُنٹ۔ بلے ہیگل ۽ مگور راجدپتر نویس تہنا واقعہاں نہ شکینیت بلکیں آ واقعہاں ودی بوہگ ۽ علت ۽ سرا ہیال ۽ مگور کت۔ آئی ۽ رد ۽ راجدپتر نویس ۽ کار واقعہاں کماہگ نہ انت بلکیں، واقعہ چون ودی بوتگ اُنٹ، ایثانی علت ۽ شوہازگ ۽ پریس انت۔

دوی، مگابندیں راجدپتر (تخیلاتی تاریخ) وہد ۽ قید ۽ در انت اے حال ۽ ارواہ ۽ پدر کت، پہ راجدپتر نویس ۽ الی انت آساری ۽ راج ۽ ملک ۽ راجدپتر ۽ سرپد بہ بیت ۽ ایٹی ۽ جہانی راجدپتر ۽ نگاہاں گوں بچارایت۔ ایٹی ۽ تھا دپتر نویس حال ۽

گزشت ء گوں ہمرنج کنت ء گزشت ء ہے وژا کیشکیو ار کنت کہ آحال ء پدر
 بکت۔ چونائی ء گمانبدیں راجدپتر اہد ء پش کپتکیں واقعہاں چیت یکجاہ کنت ء
 گزشت ء ہے واقعہاں حال ء ربیت ء گوں ہوار کنت بزاں ایشاں نوکیں ساہ ء
 ارزشت بکشیت۔ پہ اے واقعہاں براہداری ء ایشانی تہا ہیر بندنی (اخلاقی) درس ہم جاہ
 دنت۔ اے راجدپتر ہر دور ء ہمک وہد ء بدل بوہان بیت۔ چہ اے عمل ء آگزشت ء
 بدل بوٹگیں ربیتانی تہا جاہ دنت۔ چونائی ء گمانبدیں راجدپتر، راجدپتر ء رہ اثر زندگی
 (احیا) بکشیت ء آئی ء سنگار ایت، دروشم ء ئے بدل کنت پداہر ہمک پدرجک ء جذبہ
 ء مارشتاں جاہ دنت۔ چونائی گمانبدیں راجدپتر ہسریں راجدپتر نویسانی گال ء گپاں
 چہ راجدپتر ء بزہانی رد ء واقعہاں ریس ء پریس ء کنان آہانی نگد ء ایراد ء چہ آہاں کچ
 کیل (جائزہ) کنت ء راجدپتر ء بازیں مفروضہاں راستی ء دروشم بکشیت چیا کہ وہد ء
 ہمراہی ء راجدپتر نویس واقعہاں چہ جذبہی مارشتاں یک کر کنان کنت ء آہانی گزشت
 ء ریس پریس کنان راست، ء دروگ ء کہہ ء آشکار ایت۔

گمانبدیں راجدپتر بازیں دروشماں گوں سیل ء انت، ایشی ء دامن ء ازم،
 قانون، دین ء دگہ ہم بازیں چیز گواہ کن انت۔ راجدپتر ء دامن ء شکتیکیں دراہیں
 چیزاں چہ راجدپتر جتا جتا ء ٹہنگ بنت ء اے عمل ء پدر راجدپتر اکاپیں وڑے ء وانگ ء
 زانگ بیت، اے وانگ ء زانگ راجمان ء ہر ہمک بہر ء زانگ ء وسیلہ جوڑ بیت۔
 چونائی ء گمانبدیں راجدپتر چک ء ودی نہ بوٹک آول سر ء منزلاں گوازان بیت ء ادا
 ریت۔ گمانبدیں راجدپتر ہم ہیگل ء دانگیں دادے۔ وہدے ہیگل اصلی راجدپتر ء
 (ہیگل ء رد ء اصلی یا ہسریں راجدپتر بنداتی راجدپتر انت) شکیت گڑا اے
 ہسریں راجدپتر ء پدر عکشانیں راجدپتر reflective history ء کہہاں کاریت
 عکشانیں راجدپتر ء سے بہر انت ء اے یکشلہ وتی کاراں کشینٹ۔ چونائی ء برز ء

سٹراں ایسانی جوہر ماشکینٹکاں بلے ایسانی وزم ء نمونڈیں اشارہ ادا شکلیاں ۔
 عکشانیں راجد پتر ء ادلی بہر جہانی راجد پتر انت، دومی راستہ بند کنی راجد پتر (نما کجی
 تاریخ) ء سہمی نگدی راجد پتر انت ء گمانہندیں راجد پتر نگدی راجد پتر ء تہا جاہ
 کنت ۔

راجد پتر ء سے می بہر فلسفیانہ راجد پتر ء میار انت ۔ اے راجد پتر ء عقل ء
 دانش ء شایم ء کنت کہ کل جہان ء ارواہ یک ء یکتاہ انت بزاں اے پہ ہر یکے ء
 ہمیش انت ۔ جتا جتا کیں چا گرد اے کل جہان ء ارواہ ء پاہار شانی ء کنت ء ایسی ء
 حاصل ء وسیلہ راجد پتر ء فلسفیانہ پہمگ ء ثمر ء انت ۔ بلے اے درگت ء کارل مارکس ء
 گپ دگہ لیکہ یے دار انت، آگشیت راجد پتر جنگ نہ کنت پمشکا بزرگ ء بے زرمال
 انت، اے چوٹائی ء انسان انت بلکلیں ھکیگیں انسان انت کہ پہ دتا کار کنت ء ہر عمل ء
 ہدایت انت ۔

راجد پتر نویساں گزشت ء واقعہانی علت ء سبب ء کج کیل ء پد پگر ء راہے
 انسانی دودمان ء راجد پتر ء وسیلہ ء پیوست کنگ ۔ آہاں لہجے سوالانی پہمگ ء جہد کنگ
 انچو کہ راجد پتر ء وانگ ء پد انسان چیزے دربارت ء چیزے بہمیت اگاں نہ
 بہمیت؟ راجد پتر راستی ء شوہاز ء سوہمند بیت یا نہ بیت؟ راجد پتر ء سفر ء رہند است یا
 نیست؟ راجد پتر دیمروئی ء سفر ء جنزان انت! اگاں جنزان انت گڑا اے درگت ء
 ازنجہانی دیمپان انت! یا مشکولاں چہ آجو انت ء وتی سفر ء پہ وشی کنان انت، روان
 انت؟ انسان بخت ء تیلان گول بندیک انت یا وتی بخت ء ساچکار انت؟

فلسفیانہ راجد پتر، راجد پتر ء واقعہانی آماج ء تہا انسانی سسا، سماء پگر ء
 دیمروئی ء باوست ء بنا کنت ۔ واقعہانی باپشت ء اتیں بزہاں پد رکت چہ ایسی ء
 انسانی سسا ء چیریں چیزاں گول وت زیر ایت ء ایساں آشکار ایت، چہ اے عمل ء آسر

ء راجد پتری واقعہ گوں راست ء فٹواچن ایں پکیر ء پدر بنت، پمشکا راجد پتر ء وانگ ء
 واسطہ فلسفیانہ راجد پتر ء وانگ ء بہمگ المی انت۔ راجد پتر ء اے بہر ء وسیلہ ء انسان ء
 راجد پتر ء سر ء نگد (تفید) کنگ بیت ء جتا جتا کیں زماناں عمل بوتگیں لیکہ ء ستکانی سر
 ء نویس اٹگیں راجد پتر ء ہنکپانی جوہراں ہم ماہمت کن ایں ء ہنکپانی مول ء مراداں ہم
 سر پد بہ ایں۔

فلسفیانہ راجد پتر بزاں راجد پتر ء سر ء پگر کنگ۔ ایٹی ء تہا راجد پتر ء عقل ء
 گوں بہم انت ء ایٹی ء سر ء پگر ہم کناں، ریس ء پریس کن انت گڈ سر ء آسرے
 (نتیجہ) کار مرز کنت۔ فلسفیانہ راجد پتر ء بابت ء فلپ کشیت، فلسفیانہ راجد پتر ء
 ارزشت مروچاں گسار انت نی اے شریر نگاہانی زد ء انت انجو کہ مئے سیاست ء تہا
 بینشیں نگاہ (دور اندیشی یا ہما نگاہ کہ دور بچار ایت، ہیال ایت ء بہمیت) ء کی انت
 ہے وڑا راجد پتر ء تہا گہن ء والیر ء فلسفیانہ درو شتم سازی نہ انت ء مروچاں اے ہب
 آپدیم ہم نہ انت۔

بلے بیدے فلسفہ ء راجد پتر جہنا واقعہانی لڑ انت ء اے وڑا راجد پتر
 گوں گزشت ء وتی پسند ء واسطہ سیادی دار ایت۔ فلسفہ ہم بیدے راجد پتر ء ڈولدار نہ
 بیت، بیدے راجد پتر ء اے گوات ء چرے ہیال کنگ بیت۔ اے درگت ء گڑا فلسفہ
 ء سیادی گوں ساچشتی زوراں چ وڑا نہ بوتگ انت۔ راجد پتر ہما نہشت انت کہ ایٹی ء
 سر ء فلسفہ محکم بیت ء ہے پند ء گنجی ء فلسفہ درائیں علماں یکجاہ کنت پہ انسان ء زند ء
 رڑنائی ء۔

وہدے ماراجد پتر ء وانیں مارالہتے لیکہ گندگ ء کیت ء راجد پتر ہے لیکہانی
 چپ ء چاگرد ء چکرایت۔ لیکہانی لڑچندیں رنگاں گوں سنگار انت۔ گردش ء لیکہ
 :وہدے انسان ء راجد پتری جنجال یات کت انت گڑا آئی ء مارا ت لہتے واقعہ ء
 کزا (حادثہ) دمپ ء سکت بنت انچو کہ راج ء سرکار کائنت ء راقوت۔ پمشکا آئی
 ء راجد پتر ء تھا گردش ء لیکہ جا کہ دات ء ہے لیکہ ء وڑا راجد پتر چار ا ت۔ گردش ء لیکہ
 ء تھا سے ۳ دگہ لیکہ ہوار گنج انت۔ اول، ہرگ ء لیکہ theory of seesaw ء تھا
 وہدے راجد پتر روان بیت ایشی ء متلب انت کہ یک دودمانے civilization وتی
 معیار ء کردارانی یک ہاسیں مدتے جنت ء پدا ہلاس بیت۔ ہلاسی ء پدا ایشی ء تھا معیار
 ء کردارانی گوسکیں رنگ وائر نہ کنت راجد پتر نویس، راجانی بام ء زوال، دودمانانی
 مرگ ء زند ء سوب ء ہے لیکہ ء چے زاہر کن انت۔ دومی، پرگ ء لیکہ theory of
 wheel ء تھا راجد پتر گردش ء چکرایت یا گردش کنت ء ایشی ء چے ڈن ء نہ
 روت۔ راجد پتر ء اے عمل ء کرد ہے نکتہ ء زاہر کنت کہ راجد پتر روت ء وائر
 کنت۔ بزاں یک وڑیں کردار دمپ ء سکت بوہان بنت۔

سہمی، پنڈولم ء لیکہ theory of pendulam ء تھا، یک نظامے وہدے برجم
 بیت ء پدا ہراب بیت۔ مردم اے وڑیں نظام ء چہ بد دل بنت ء ایشی ء جا کہ دگے
 نوکیں نظامے برجم کن انت۔ انچو کیے ء پد دومی نظام سرجم بوہان بیت۔ گردش ء لیکہ
 راجد پتر ء کوہنیں لیکہ انت۔ انسان ء ابرم nature ء گوں جہلیں ہمگر نچی یے است ء
 ہے ہمگر نچی ء چے انسان ء ابرم ء بازیں چیز در برتگ انچو کہ موسم ء بدل بوہگ، ماہ ء
 میزاں میزاں سرجم بوہگ ء پدا نزا آہگ۔ انسان ء جند ء ودی بوہگ ء مرگ۔ اے

دراہیں ابری کرداں گردش ء لیکہ دیم ء آؤ رنگ ۔

گردش ء لیکہ درستاں ساری عبدالرحمن ابن خلدون ء پیش سنگ بلے ایشی ء
علم گردش ء لیکہ ء بابت ء تہناپہ راج ء سرکار ء نامداری ء زوال ء چپ ء چاگرد ء
چکر انگ ۔ ابن خلدون ء پداطالوی زانت کارگیم ہائسا و پچوروس ء علم شناس نکولائی دینی
لوکی ایشاں پد، پارے تو، بروکس ایڈمسن، اوسوالڈ شینگلر، آرنلڈ جوزف ٹائن بی، ء 'پی
تی رم سوروئے کن ء گردش ء لیکہ ء دامن کچنگ ء 'وتی پگر درشان کنگ انت ۔

راجد پتر ء دینی لیکہ : وہدے انسان ء ماریات کہ جاورانی ء 'جنجالانی سر ء
آئی ء جج دزگری control نیست ء آ بے دس انت وہدے دست ء مجبور انت ۔ آوہد ء
انسان ء عقلی بابت ء دیمروئی نہ کنگ ات ء نے ابرم ء بابت ء آئی ء زانش الکاپ ات
پمشکا آئی ء گردش ء لیکہ ء تہا پناہ زرتستہ ہے لیکہ ء تہا وتی واسہ راہے در کچنگ ۔
یہودیانی میان ء ہد ء ذیلہ (تصور) ودی بوت ۔ ہذا زاہر نہ بیت بلے ہر جاہ موجود انت
۔ آ انسان ء نیکی ء مڑ ء بدی ء سزا دنت ۔ اے گپ ء چے انسان ء ہے باور کت کہ ہدا
ہر چیز ء سرا قادر انت ۔ آ کلیں جہان ء مالک انت ہمیشکا ابرم ہم ہد ء جوڑ کنگین انت
ء اے نظام ہد ء لوٹ ء پابند انت ۔ راجد پتری کرد ہم ہد ء جوڑ کنگیں رہندے ء سرا
روان انت اے جہان ء گوزگ ء پشدر ء ہد ء مراد چیر انت ء راجد پتر اے مول ء
مراد ء سرجم کنگ ء انت ۔ اے پہمگ ء پد انسان ء تہا نوکیں پگرے ودی بوت کہ
کوہنیش دینی راجد پتر ء تہا راجد پتر ابرم ء بہرے کشک بوتگ بلے نی ابرم راجد پتر
یک بہرے ۔ پمشکا ابری کزا ء 'وکیل بزاں کہ توپان، زمین چنڈ ء 'آدگے چیز کہ
انسان ء عقل ء گستا بوتگ انت اے دراہیں جستانی پسودین ء اے وڑادات انت کہ
کزا ہدا ء یمگ ء چے انسان ء بدیں کردانی سزا انت ۔ اے پہمگ ء چے انسان ء
توا میں ابری داں سیاسی بدلی سگ ات انت کہ اے دراہیں حذاب ہدا ء یمگ ء چے

انسان ءِ پہ چکاس اُنّت ءِ ایشانی تہا ہم پہ انسان ءِ سیجے اندیم انت۔ اگاں انسان اے
 حذابانی سگت ءِ سو بمند بیت ایشی ءِ مَز آئی ءِ اے جہان ءِ آجہان ءِ رست۔

نامداریں عیسائی دین ءِ راہشون سینٹ آگسٹائن ءِ گردش ءِ لیکہ ءِ چہ دینی لیکہ
 ءِ نوکیں رنگے بکشاگ۔ آئی ءِ وتی کتاب ”ہدائے شہر“ ءِ تہا ہے ہشتہ کنگ کہ ہدائے دوشہر
 جوڑ کنگ یکے نیکی ءِ دومی بدی ءِ۔ ہر دوئیں شہر ءِ زندیکیں وڑا انت بلے ایشانی تہا
 ارواہی تپاوت است۔ انسان ءِ زندیکیں ءِ بدی ءِ میان ءِ اڑ ءِ جنجالاں گوں موزیت ءِ
 ہے انسان ءِ سرجمیں راجد پتر انت۔ اے اڑ ءِ جنجالانی تہا اگاں انسان نیکیں کردار
 سازیت آئی ءِ زندہ پہ ایمنی موزیت اگاں بدیں کردار سازیت گڑا حذابانی تہا بیت
 ۔ بلے گڈ سر ءِ آگسٹائن کشیت، نیکی ءِ بدی ءِ جنگ ءِ الم ءِ نیکی باج بارت۔ راجد پتر ءِ
 دینی لیکہ گردش نہ کنت بلکیں یک تحکیں راہے ءِ سفر کنت چیا کہ دینی راجد پتر ءِ بکج
 میان ءِ آسر (نتیجہ) است۔

بوسے ءِ نز ءِ راجد پتر ہدائے لوٹ ءِ واہش ءِ شبین انت ءِ واقعہ سبق یے ءِ
 ارزشت ءِ دار اُنّت ءِ اے ہدائے میگ ءِ چے پہ انسان ءِ رثنا ءِ نازل بنت۔ چونائی ءِ ہدائے
 ءِ رضا مے ہم ءِ عقل ءِ چہ پڑے (مادراء) انت بلے مے باید انت پہ ہدائے وتی ایمان
 ءِ محکم بدار ایں۔

انا ٹول کشیت بوسے ءِ راجد پتر ہدائے رضا ءِ تہا جل ایٹگ بلے وتی طالبان
 اے درس اش ہم دانگ کہ ہدائے رضا ابرمی کزائے عملانی وسیلہ ءِ کارکن اُنّت ءِ دودمانانی
 بام ءِ زوال ءِ نوبانی زانگ ءِ واسٹہ آئی ءِ دگہ بنزہ شوہازگ ءِ کارمرز کنگی اُنّت۔
 دیروٹی ءِ لیکہ: وہدے راجد پتر نویساں آثار قدیم ءِ چے جنجال پٹ ءِ پول
 کت اُنّت، آہاں انسان ءِ راجد پتری سفر ءِ گپ جت، آہانی رد ءِ گزشت ءِ بگرداں

حال ۽ انسان ۽ میز اں میروئی کنگ۔ راجد پتری واقعہ یک سانکے ۽ وڑا اُنت ہر
کڑی دومی کڑی ۽ گوں لڑ ۽ وڑا ہمگر نچ انت۔

دیروئی ۽ لیکہ ۽ تہا تیر ۽ لیکہ theory of arrow ہم یک بہرے
گون انت۔ دیروئی ۽ لیکہ ۽ تیر ۽ شبین ۽ گوں ہم زاہر کن انت۔ تیر ۽ لیکہ ۽ متلب
انت کہ انسانی دودمان دیروئی کنگ ۽ انت۔ دیروئی ۽ لیکہ ۽ چے انسان ۽ اے مارت
کہ آہخت ۽ دستاں قید نہ انت۔ بلکیں میز اں میز اں دیم ۽ سفر کنان انت ۽ ر بیدگ ہم
دیروئی ۽ پڑ ۽ سفر کنگ ۽ انت۔ دیروئی ۽ لیکہ ۽ لہتے بنجائی نکتہ است انت کہ لیکہ ۽
کیشتر پدر کن انت:

۱۔ راجمان ۽ بدل بوہگ آئی ۽ جوہر انت ۽ پ دیروئی ۽ بدل اندامی الی انت۔ ودے
ما حال ۽ چار ایں گڑا حال ۽ گزشت ۽ میان ۽ تپاوتے دارا بیت چیا کہ حال ۽ تپاوت
گزشت ۽ بدل بوہگ ۽ سوب انت۔

۲۔ بدلی راجمان ۽ یک ابری عملے اگاں یک راجمانے ساکت بیت بزاں ایشی ۽ سوب
کڑا ۽ دگہ جاور حال انت۔

۳۔ راجمان ۽ دیروئی ۽ تہا انسان ۽ زانت ۽ طاقت ۽ معیار ۽ کردارے است۔
دیروئی ۽ واہگ نہ تہنا انسان ۽ است۔ بلکیں گلانی ہم واہش انت۔

۴۔ ہما بدلی ۽ دیروئی کہ راجمان ۽ دور وشم ۽ بدل کنت آمیزاں میز اں کیت یا بیت۔

۵۔ انسان ۽ راجمان ۽ تہا دیروئی یک مول ۽ مرادے دارا بیت۔ مول ۽ مراد ۽ گچین
انسان ۽ باتن ۽ چیر انت۔

۶۔ راجمان ۽ دیروئی ارزان ۽ چے مشکل ۽ نیمگ ۽ سفر کنت ۽ ایشی ۽ پہنات مستر
بوہان بنت۔

۷۔ دیروٹی ۽ قانون ہر زمانگ ۽ یک وڑے ۽ عمل کنت پمشکا ہر چاگرد ۽ دیروٹی ۽ عمل ساء جا کہ دیگ بیت ۽ چہ ایشی ۽ راجدپتر ۽ دگہ مراسا (منصوبہ) گیشکوار کنگ بنت۔

دیروٹی ۽ لیکہ ہڑدہ می ٹرن 18th century ۽ یورپ ۽ زانتکاراں پیش کنگ اے یورپی راجمان ۽ معاشی ۽ سائنسی وہدأت۔ اے وہد ۽ یورپ، افریقہ ۽ ایشیا ۽ ہنداں وتی نوکیں آبادی colonial جوڑ کنگ ۽ بوگ۔

مادنی (مادی) ۽ معاشی لیکہ: کارل مارکس ۽ راجدپتر ۽ تہا مادنی لیکہ آؤرنگ۔ مارکس کشیت، چونہ انت کہ سما انسان ۽ اتی ۽ پیوست determine کنت، بلکیں اے راجمانی اتی (انسان) انت کہ سما ۽ پیوست کنت، یا، انسان ۽ زندہما (شعور) ۽ چے راہ گیر نہ بیت بلکیں سما زندہ چے راہ گیر بیت۔ راجمان ۽ دود ۽ ربیدگ ۽ گلانی بنگج ۽ راز ڈیلہ یا ہیلانی تہا درگیج نہ بیت۔ چیا کہ راجمان ۽ دیروٹی مادنی دیروٹی ۽ سان یا علت انت۔ گزشت ۽ راجدپتر اے وڑا زانگ بیت کہ آئی ۽ نوٹکیں مادنی چیزانی بابت ۽ بزان۔ مانیں چیزانی بدل بوگ ۽ چے انسان ۽ راجمانی سیادی ہم بدل بنت۔ (مارکس ۽ اے تب سائنسی فلسفہ ۽ راسبند ۽ تہا عموداری objectivism ۽ ٹوئیں جتے زانگ بیت کہ اے جتانی کمک ۽ شوررداری ۽ لیکہ رد کنگ بنت، اے نیام ۽ مارکس ۽ وڑیں تے لیکاتوس Lakatos ۽ پوپر Popper ہم دارانت)۔

مارکس کشیت زمین چاگرد (ماحول) ۽ جاوراں چہ ہما وہد ۽ سان (اثر) زوریت وہدے نوشتی (پیداوری) بنزہ عمل پذیر بنت ہمیشکہ زمین ۽ زرخیزی ۽ ابید نوشت ۽ وڑے پیچ، آہانی میان ۽ جنجال، موسانی بدل بوگ ۽ چاگرد ۽ ابری بدل ارزشت دارانت ہے کرد انسان ۽ سکین دنت کہ کیشتر چیز پیداگ بکنت ۽ وتی گواجنیں ازباہاں (ذرائع آلات) بدل بکنت۔ چہ اے وڑی ۽ انسان راجدپتر ۽ تہا جوانیں کرد ۽

سازگ ء مجبور بوت ۔ انسان ء دودمان ء ربیدگ ء دیروئی ء تلجہاں ماہے لیکہ ء چے
پہمت کنیں ۔

راجدپتر ء مادی لیکہ اے گپ ء کشیدیت کہ اگاں راجمان ء تہا معاشی حق
برور دیگ بہ بیت گڑا انسان دیروئی ء پڑ ء زاہر بیت ۔ ایٹی ء آسر ہے بیت کہ
ہیر بندنی معیار بُرز رونت، وت گائی ء ہیر گری ء وڑیں جذبہ ہلاس بنت ۔ انسان ء
کردار ہما و ہد ء ہیر بند (اخلاق) ء راہاں سفر کنت و ہدے آ آجو بیت ۔
کارل مارکس ء نز ء معاشی دروٹم راجدپتر ء بنداتی ء بُہشتی دروٹم
انت ۔ نوشت ء بہر گیری (تقسیم) ء وزم، دولت ء بہر گیری ء ایٹی ء خرچ ء وزم، ولجہ ء
غلام ء سیادی، امیر ء غریب ء کی (طبقاتی) اڑ ء گڑ، اے درائیں سوب انسانی زند ء
تو امیں دروٹمانی دانگ ء پیوست کن انت ء چہ نوشت ء ودی بولگیں سیادی ء درگت ء
یکجائیں دروٹم ء سوب ء معاشی رہند ان ٹہمت ۔

مارکس راجدپتر ء شکار، رشت کشاری، دستکاری، صنعت ء مشین ء
اہدانی تہا بہر کنت ء آئی ء نز ء راجدپتر ء ٹوئیں واقعہ (عظیم واقعات) معاشی انت ۔
مارکس ء ٹورائوئیں واقعہ کشاری ایس آشوب (زرعی انقلاب) ء صنعتی آشوب انت
۔ چیا کہ اولی آشوب ء انسان رشت ء کشاری ء یمگ ء رہادگ کنگ ء دومی ء لوگی
صنعتانی جاگہ ء کار جاہ factory ٹہینگ ۔ آئی ء نز ء تہنا دولت ء غریبی ء دروٹمانی
بدل بوہگ زند ء ہاسیں ٹواچن انت بلکیں معاشی جاورالانی چست ء ایری ہم ایٹی ء
نوب بنت ۔ سیاسی، ہیر بندنی ء یکجائیں جاوراں گوں ایٹاں چج سیادی نیست ۔ در
ہیر بندنی (بداخلاقی)، عیاشی، نفس پسندی اے دراہ نوب نہ انت بلکیں آسر انت ۔ ہر
چیز ء ہپال (تھہ) ء زمینی تپاوت اُست ء ایٹی ء نوعیت وتی کار ء کنت ۔

زمین باز کار ٹھنکیت یک ہاسیں زمینے ۽ سر ۽ کشت ۽ کشاری بوت کنت یا
 آتھنا پے شکار ۽ دلوتانی چار نیک ۽ شُر انت یا ایثی ۽ تہا پانگ داریں معدنیات است۔
 مصر واتی آسن ۽ برورد ۽ کونین انگلستان ٹین ۽ برورد ۽ نوکیں انگلستان آسن ۽ کولمہ
 ۽ برورد ۽ نامدار بوت۔ وہدے اتھنر ۽ پوپل silver ۽ چات کور دیم ۽ ہلاس بوت انت
 چہ ایثی ۽ اتھنر ۽ زور ہم ہتم بوت۔ مقدونیہ ۽ طلا ہاں gold فلپ ۽ الیگز نڈر ۽ گوپک
 محکم کت انت۔ ہسپانیہ ۽ پوپل ۽ حاصل ۽ درگت ۽ گوں کارٹیج ۽ جنگ کت ۽
 وہدے زمین ۽ مال ہتم بوت انت گڑا لے دیم پے زوال ۽ شت انت۔

مارکس ۽ نز ۽ فرانس ۽ آشوب ۽ سوب ہم معاشی جبر ہانی کہہ ۽ گوں ہمدپ
 انت۔ فرانس ۽ آشوب ۽ سوب بوربون کہول ۽ بدی یا موسیو والیر ۽ تونس لہز انک نہ
 انت۔ چوٹائی ۽ آئی ۽ ہاسیں سوب معاشی ۽ بیوپاری نیک ۽ رینساں گوں ہمسر بوہگ ۽
 جہد ات۔

مارکس ۽ لیکہ انت کہ ہر سازین (ایجاد) ۽ باپشت ۽ ہم معاشی سوب ساڑی
 انت۔ ایثی ۽ گپ ۽ ہر وٹگ ۽ واسہ اناٹول ۽ کشیت، لہتے سازین ۽ راجد پتر مہر ۽
 محبت ۽ اندر ۽ چہ ودی بنت ۽ اے سازینانی ہند معاشی نہ بیت۔ وہدے مہر ۽ محبت
 معاش ۽ گوں نند ۽ نیاد کنت گڑا مہر ۽ مرگ الی انت ۽ زیمیل اے گپانی درور انت۔
 بلے مارکس اے وڑیں سازیناں کزایے یا ناگتے خیال کنت۔

راجد پتر ۽ جیوگرانی: بکل ۽ خیال انت راجد پتر ۽ بجاہ آزمان داں زمین،
 بادشاہ داں انسانیت ۽ جنگل داں دودمان ۽ بدل کنگ ۽ رند راجد پتر ۽ فیصلہ داریں
 سوب ۽ سوال جہہ جنت۔ راجد پتر ۽ فیصلہ داریں سوب چہ انت؟ زاناں ٹوکیں مردمانی
 بستار ایثی ۽ فیصلہ داریں سوب انت؟ یا علم ۽ زور، سائنسدانانی سازین، گران بہائیں
 پدر پچانی ہون، معاشی نوشت ۽ بہر گیری ۽ رہند، آب ۽ ہوا، زمین ۽ جیوگرانی جاو رانی

لڑ راجد پتر ء فیصلہ داریں سوب آنت؟ چونائی ء راجد پتر ء تھا ٹوئیں مردماں بچ ارزشت
 نیست ء ہاسیں واقعہ راج ء بام ء زوال ء سوب بوت نہ کن آنت اے ہر دوئیں ہاسیں
 واقعہ شاہگاہیں زورانی آسر آنت ء ایشانی تھا باز انجیں زور است مردی نہ آنت ء مردی
 نہ بنت انچو کہ ملک ء آب ء ہوا ء گرمائست temperature۔

مونٹسکو کشیت ، ہپو کریٹس ء 400 پ م ء کتاب ”گوات؛ آپ ء جا کہ“ ء
 تھا مردمانی بدنی جو زشت ء استانی راہ ء رہند انی جیوگرانی چاگرد ء بابت ء نوئنگ
 آنت۔ راجانی واسطہ فیصلہ داریں سوب جتا جتا آنت ، پہ وحشی آں آب ہوا ء جیوگرانی
 جاور فیصلہ دار بوئنگ آنت ، پہ چین ء مہلوک ء دود فیصلہ دار بوئنگ آنت ، پہ اسپارٹا ء
 مہلوک ء ہیر بند ء پہ روم ء جامند اں سرکار (حکومت) ء رہند ء دودانی شپاری فیصلہ
 دار آت۔

مونٹسکو ء خیال ء کردار ء تب (مزاج) ء جتارگی راجانی تھا است انت اے
 چونائی ء آب ء ہوا ء سان ء چہ ہم آجونہ انت۔ سردیں جاگہاں مردمانی جان سلامت
 آنت بلے گرمیں جاہاں ملامت آنت اے یک گوئیں گپے بلے ایشی ء آسر ارزشت دار
 ایت۔ ہندوہانی خیال انت ایمنی ء وجود ء چہ آجوتی یا بے وجودی توامیں چیزانی
 شے (اساس) انت پوشکا آ بے عملی ء درائیں جاوراں چے شرتر ء توامیں ایتنانی بجاہ
 خیال کن آنت۔ بے عملی پہ آہاں ٹوئیں شری ء بہشت ء زند ء حاصل انت ء گرمی
 دوزگ ء یک بنداتی مکیے (عنصر)۔ بے عملی ٹوئیں خیالانی بروردی چیدگ انت ، ہما
 مردم کار نہ کنت آوتا کار کنوکیں مردمانی ولجہ خیال کنت۔ باز انجیں جاہ است اود ء
 مردم ناخناں نہ جنن آنت کہ مردم بزان آنت ما کار نہ کن ایں۔ گورہچان (شمال) ء آب
 ء ہوا ء تھا انسان ء جان سلامت انت ء زربار (جنوب) ء آب ء ہوا ء تھا انسان ء
 جان ملامت انت بزاں نا سلامت انت۔ اے درگت ء زربار (جنوب) ء جہان ء رہ

دائِم غلام دانگ ء گور بچان ء ولجہ۔ راجد پتر شاید انت ایشیاء ء یازدہ 11th رند ء چہ جلو تاں نزدش وارنگ۔

جیو گرانی ء سان ء بابت ء بکل ء خیال انت آب ء ہوا، زمین، وردن ء ابرم ء لس الماں ہر پدریچ ء سر ء سان در شان انگ۔ ہندوستان ء ٹوئیں ابری ندرگاں ہندوؤانی خیال، گمان ء ہمت جہل جنگ ء آپہ عبادت ء پرستش ء لاچار کنگ انت۔ یورپ ء سادگیں ندرگاں انسان ء ہمت بُرزداشتک ء ایشانی تب ء تہا ابرم ء دیم پہ دیکھی ء دزگیری ء زور پنا کنگ۔ میزاں میزاں وہدے انسان چاگرد ء دزگیر کت چہ ایشی ء واقعہانی اڑ دیگ ء عمومیں (معروضی) ء مادی ندرگانی ارزشت نک بوہان بیت۔

ریٹرل ء خیال انت گرمیں مکاں زندگی گرمی ء شوب ء ابید، زمین چند، بیماری ء کڑوکانی شوب ء ہم تابان بیت۔ نیم گرمیں مکاں گرمی ء کم بوہگ، پہ اود ء مہلوک ء گنج انت، چہ ایشی ء آزند ء ڈنی کارانی تہا ہم گیر ہو شک بنت۔ سردیں گور بچان ء صنعت ء باپار ء نیمگ ء و خیال جلیت اود ء سائنس ء دولت ء دیمروئی ء ہم موہ ریت۔ آب ء ہوا ء وسیلہ ء چہ قد ء جوڑشت ہم پیوست بیت چونائی ء ہور rain ء بوہگ ء چہ راجانی درو شم پیوست بوت کن انت۔ ہشکس ہاہ مونانی (جھیل)۔ بن ء پال ہزار داستان ء کسہ کار انت۔ وہدے ایشیاء تہا ہورانی گوارگ کم بوہان بوت چہ ایشی ء بازیں دودمان ہلاس بوت انت۔ راجد پتر ء تہا اگاں تیاب (ساحل) ء ارزشتاں بچار ایں گڑا سما بیت روم ء ساؤژ ocean ء بازیں دودمانے وتی آپاں کنگ انت ء پیدا اوقیانوس ء یورپ گوں امریکہ ء ڈک دات ء پہ بیوپار ء بازیں راہ کشیت۔ یک شریں تیاب دپے ء ء آتراپ ء ہزاریں زرواناں Island یونان ء سر ء ایران ء رودراتک ء درپچ کت انت ء روم ء ساؤژ باپار ء بجاہ جوڑکت۔ تیاب ء

رقبہ و نزویں استی و ایشیا و تہا دولت و دیروئی دور داشت و ہے حال مروچاں افریقہ
 میگ انت۔ چونائی و امریکہ ہم پشت و کچک ات بے ایشی و ریل گاڑیاں ایشی و ہر
 جا کہ برت و تیاہاں گوں ڈک دات انت۔

انائول ریٹرل و لیکہ و سرگٹ کنت و کشیت، دنیا و جنگ (جگ عظیم) و
 نیام و روس و ہے بالک و ڈک (بندرگاہ) و، جرمنی و ہے راین و راستیں نیمگ و،
 فرانس و ہے سرجمیں راین و، آسٹریا و ہے لڑی اسٹ و فیوم و، انگلستان و ہے سرجمیں
 جہان و دزگیری و و امریکہ و ہے جمہوریت و جنگ کنگ ات۔ اے درگت و ریٹرل
 جیوگرانی و سان و کہ و دروگیں ارزشت دیگ و انت ایشی و گزشت و لہتے نکتہ گوں
 جیوگرانی اس چشمین (تناظر) و بہر کنگ انت۔

بکل و ہیال انت جیوگرانی و جاور ازلی certain انت بے فیصلہ دار نہ
 انت آنچیں سمر دار انت کہ ہمیشانی اندر و ہے دگہ زور راج و بام و زوال و نیمگ و
 بر انت۔ خلیج و ہار و ملک و ہے انگلستان تباہ بوت کنت بے خلیج و ہار و انگلستان و
 بتار نہ بخش ات۔ درائیں ٹوئیں دودمانی تہا فیصلہ داریں نوب معاشی یا سسائی بنت۔
 راجد پتر و نفسیات: ہیگل و ہیال انت ہدایرگ و راستی انت گواچن انت
 و جہان و درائیں چیزانی تہا راست گواہ کنت و توامیں چیز ردوم زور انت۔ ہد عقل
 انت و عقل اے ابری جہان و است و نیست انت۔ ہے عقل و تہا درائیں استیں
 چیز زو انت و مزن بنت۔ ہد ارواہ انت و ارواہ زندگی انت۔ راجد پتر ارواہ و ردوم
 انت و ارواہ زندگی انت۔ راجد پتر ارواہ و ردوم و زندگی و زدگ و مزن بوہگ و کرد
 انت۔ راجد پتری عمل ارواہ یا زندگی و وت سمائی و حاصل کنگ و نام انت و کرد
 انت۔ آجوتی زندگی و جان انت۔ راجد پتر آجوتی و ردوم انت و ایشی و مراد ارواہ و
 سرجمی رنگ و آجوتی انت۔

ہیگل ء راجد پتر سے ۳ دورانی تھا بہر گیر کنگ۔ اولی دور، رودراتکی دور انت
 اے دور ء تھا مردم آجو انت۔ دومی دور، یونان ء روماء دور انت اے دور ء تھا مردم آجو
 انت۔ سہمی دور نوکیں دور انت اے دور ء ارواہ وتی آجوئی ء سماء حاصل کنت ء ایشی
 ء استان ء تھا محکم کنت کہ ہر مردم آجو بہ بیت۔ (پچار ات ہشتانک نوکیں راجد پتر ء
 سب ایڈنگ ”نوکیں راجد پتر ء ہمگر نچی ء حیرہ“ ء ساری ء گڈی بیچ پیرا گرافاں)۔

جحت argument رداناں گوں جوڑ بیت گڑا راست ہیال کنگ بیت۔
 چونائی ء لسان ء تب ء بازیں ردان proposition راسبند logic ء درشونیں وزم ء
 تھا اڑ دیگ بنت بلے ہر دوری نہ انت کہ ہر ہمک جحت درشونیں وزم ء تھا جا کہ بکنت ء
 بندگ بہ بیت۔ چونائی ء زانت knowledge ء ماہما و ہد ء راستال fact کش ایں
 و ہدے آ پگر بنداں thoughts چہ گام نہ بُر ایت بزاں بندات بہ بیت، اگاں ما
 حقیقت ء راستی ء گمان ء دامن ء بند ایں گڑا اے دمانہ تھشون induction ء وزم ء
 تب ء پگر ء گلین ایں بزاں پگر کن ایں۔

مئے عمومیں actuall جتھی reasoning ذرائیں تھشونیں وزم ء تھا حیات
 انت، راست ء اڑ دیگ ء واسطہ عقل ء کار بندگ راسبند ء بنجاہیں تب انت، اے
 درگت ء ماراجمان ء یا ابرم ء یا دگہ چیزے ء ہیتانی زانگ واسطہ تھشون ء وزم ء
 رند گیری ء گوں گپ ء گیشینگ ء جہد ء کن ایں۔ درشون deduction دائم ء مارا
 ازل certain ء یک زانگیں ردانے ء چہ دگہ ردانے ء نیمگ ء پد کنزگ ء سکین ء
 دنت، و ہدے مادگہ ردان بندان بہ ایں اے ذرائیں ردان اولی ء شبین analogy ء
 بنت، بلے راستی ء شوہازگ ء اے وزم method پیرگ ء سلامت نہ انت بلکیں ادا
 پدا ما عقل ہکل کنگی انت کہ کار ء دیم ء بہ بارت۔

چونائی ء تھشون ء درشون ء میان ء ٹوئیں تپاوتے است، اے تپاوت آسر
 کشک ء نیام ء الکاپ ء بنا بیت۔ درشون ء وزم ء تہا وہدے یرداناں چہ آسرے در
 کیت، ایثانی میان ء راسبندی ہر درری یے بیت، اگاں یک درشونیں جتے ء تہا
 ذراہیں یردان محکم انت گڑا آئی ء آسر ہم الم ء محکم بیت۔ تھشون ء وزم ء یردے یردان ء
 آسرے میان ء جچ وڑیں راسبندی ہر درری necessary گواہ نہ کنت، نے وزم ء
 یردے آسر ازل بوت کنت، نے محکم valid ء نامحکم invalid ء گاہند پہ ایثاں کارمرز
 بوت کنت، بلے چش ہم نہ انت تھشون ء آسر conclusion دائم ء نزور انت،
 اے وتی وزم ء تب راست یرد بنت۔ سائنس بیرگ ء تھشون ء وزم ء تب ء انت ء
 ایثی ء بیرگ ء رندگیری ء کنت۔ بلے دنیا ء بابت ء وتی راستال ء زانت ء و دیگ
 لوٹ ایس گڑا الم ء تھشون ء تب ء پگر کنگی انت۔ اے یردے مئے شک ء باپشت ء جچ
 گواہ نہ کنت، ماتہنا کار وتی جتاں گوں بدار انت کہ یردانانی یردے بہ بنت بزاں ہماہانی
 بپد ء بندگ بہ بنت گڑا اے حجت راست یرد بوت کنت۔

چونائی ء حجت دائم ء شبین ء بپد ء بندگ بنت، اے وڑ پمشکا کنگ بیت کہ
 نادریں آسرے اڑ دیگ بہ بیت، وہدے حجت نادر particular ء آدیم بہ روت
 بزاں یردیں چیزے دارگ لوئیت ء چہ اے وڑی ء علتیں قانون causal law
 عملیں apply بنت۔ بندات ء سطران زانتکار راجد پتر ء پچار ء تھشون ء دامن ء
 دارگ ء انت ء پدا آئی ء آسر ہم گپ ء اشارہ کنگ ء انت ء اے وتی اشارہاں اول
 سرا یردانے ء دروشم ء دیشٹ گشے آسری یردانے ء رنگ ء رند ء میزاں میزاں
 ایثاں گپ یرداں کشینان بنت۔ راجد پتر ء ابید ہم تھشون ء وزم راجمان ء کہہاں بگر
 داں سائنس ء پٹ ء پولان ہر گورازاہر بنت، اے درگت ء برز ء سطران حجت ء رنگ
 ء شبین ہم دیگ بوتگ۔

راجد پتر ء پچار ء کاروان راجد پتر ء بنداتی معنا ہاں گوں جنز ات ،
 زانکارانی لیکہ ء فلسفہ ء دامن ء چے مالہج زانت سساء ء رت ء پدا سیل ء لیکہانی زر ء
 مان دات ۔ گردش ء لیکہ ء گوں سے ایں بہراں مارا سادات کہ راجد پتر ابرم ء ہم رنگ
 انت روج ء وڑ ء راجد پتر ہم گردش کنت برے زاہر بیت برے اندیم ، وہد ء زمان ء
 ہے گردش ء واقعہ ہم رنگیں کرداں گوں مارا باز رند ء دگلوش کنت ء گزشت ء ترانگاں
 پریشنت ۔ من زاناں اے راجد پتر انت گردش کنت یا راجد پتر نویساں کہ واقعہانی ہم رنگی
 ء شوہازگ ء انت ء راجد پتر ء گردش ء نام ء دیگ ء انت ۔ دین ء لیکہ ء انسان ء لیکہ
 نہ انت بلے انگت اے لیکہ ء گیش گیوار کنوک ہے انسان انت ۔ کانٹ ء پچار کشیت
 راجد پتر ء تہا درائیں کارا ابرم ء مراسہ ء گوں بوہگ ء انت انسان ء کردار ہم اے کہہ ء
 تہا است بلے آئی ء سمانیت ء درساں آ راجد پتر ء تہا کارمرز بوہگ ء انت ۔۔۔ ولجہ
 وت ہم انسانے بلے اے ساء چون دارایت ؟ من زاناں ۔ ہیگل ء چپ دستیں ایرادگر
 مارکس ء لیکہ ہم اے کاروان ء ساربان انت ۔ ولجہ ہر واقعہ ء باپشت ء معاشی جیڑ ہاں
 شوہازیت ۔ ولجہ ہیال دارایت کہ سازین ء پشدر ء ہم معاش میلانک انت ء ولجہ
 معاش ء واقعہانی آسر لیکیت ، ہیر بند ء دین ء وڑیں چیزاں سوب کشیت بلے آسر نہ
 کشیت ۔ اگاں پچار ء اے پٹک قدح ء سبزائیں مرد ء جہان وتی ہیگل ء سک باز
 دگلوش کنگ ء سیاسی راجد پتر تاوان بہر کنگ بلے اناٹول فرانس ء پچار کشیت ہر سازین
 ء پشدر ء معاش انت اے گپ راسبند ء رکی formal دروشم ء گوں ہم دپ انت
 بلے راسبند ء در ریمیں Informal دروشم کشیت ساز ء زمیل ہم سازینے ، اے مہر ء
 سازین انت ء مہر وہدے معاش بچکیت بزاں مرگ ء آماج بیت ۔ کاروان ء سفر
 سائیکوراجد پتر ء کوہاں شپ ء جلیت اُدو ء ہیگل ء فلسفہ ایں نفسیات ساڑی انت گوں
 ارواہ ء شاہگانیں ء در حاصلیں جیڑہ ء پدا ولجہ سگمنڈ ہم گندوکی ء کیت لہتے دگہ آمد ء در

آمدیں مردمانی ہمرائی ء اے ولجہ واقعہانی سائیکو رلیس ء پریسی ء گپ ء کن اُنت ء
 ہمیشانی تھا چے پیئر برک کشیت سائیکو راجد پتر ء جیزہ اش اُنت کہ گزشت ء بوگیس
 واقعہ انوگیس دور ء حساب ء رلیس ء پریس بنت اے رلیس ء پریس آپدیم نہ اُنت ۔
 سگمنڈ کشیت اے خیال من نہ داشت ء من وا اوڈ پیس ء کہ ء وتی سائیکو رلیس پریس
 ء ڈک دیاں اے کار و امریکہ ء لہتے سنکٹاں منی چشمین ء تھا چہ وت ٹہنگ بزاں منی
 راستیں دست ء طالب ء سنکٹاں ۔

☆..☆..☆..☆

نویسندگان راجد پتر و گزشت و باندات

The New History, its Past and its Future

پیشہ کار: پیٹر برک Peter Burke

راجا ملک و رود بند: امین ضامن بلوچ

نویسندگان پد رچ و اہد و تہا راجد پتر نویسی جہان یک حیرانی شمارے rate
و گوں شاہگان بوتگ اُت۔ راجی راجد پتر National History، کہ ہاکیں
وڑے و شاہگان اُت، مردوچاں ہندی راجد پتر و دنیا و راجد پتر و مقابل و گوں دیم پہ
دیم انت، بلے اے مردوچاں و مہمشن و زانتکار و شوقیانی دست و کپنگ۔ یک دورے
انہیں ہم نوٹنگ کہ راجد پتر اہدی چیزانی کارگل بوتگ بلے نی راجد پتر پراہ و نویس
کارگانی تہا بہر بوہان انت۔ انچو کہ مردوچاں راجمانی social راجد پتر چہ معاشی
راجد پتر و آجو انت۔ ایشاں ابید دہکان و راجد پتر، شہرانی راجد پتر و ہلکانی village
راجد پتر، راجد پتر و شاہگانی و شاہد انت۔

معاشی راجد پتر نوہن و نویس رنگانی تہا بہر انت۔ 1950 و 60 و نویس
معاشی راجد پتر (مردوچاں میان و دور و تہا انت، اگاں اے نوہن نہ انت) و مردم
الکاپ و سر پد انت، یا، اے نامہ انت۔ ادا ایشی و سراگپ کنگ المی انت۔ معاشی
راجد پتر و چہ معاشی راجد پتر نویسی پگر و دیروئی و بدلی و سمایت۔ آنوشت (پیداوار)

۽ ڇه خرڇ ۽ شر ترين ٺڳا ۽ ڳول چارگ ۽ انت۔ ڇه ايشي ۽ معاشي راجد پتر ۽ راجماني ۽
 ربيدي راجد پتر ۽ ڇه جتا کنگ گرانين کارے۔ بند ۽ بست management ۽
 راجد پتر هم نوکين راجد پتر ۽، اگاں کسے اے ليک ۽ شر نه بهميت گڙا آ بند ۽ بست ۽
 راجد پتر ۽ معاشي راجد پتر ۽ ميان ۽ سمسراني تو جيل ۽ کت نه کت۔ دگه يک
 اسپشلا نزلش يے که چار ۽ راجد پتر انت که اے معاشي راجد پتر ۽ رسا نکر ۽ راجد پتر
 ۽ ميان ۽ يک اڙے سمبیت۔ مروچاں معاشي راجد پتر ۽ پجار هم مشکلاں کچنگ، پر ڇه
 که ايشي ۽ جا که ۽ نوجواناں نيمگ ۽ ڇه چا گردی راجد پتر اير کنگ بوتگ، بلے اے يک
 مقصد دارين کارے، بلے لهتے وهداں هے چا گردی راجد پتر معاشي راجد پتر ۽ بهرے
 هيال کنگ بوتگ۔

مروچاں سياسي راجد پتر هم بهراني تها انت۔ اے نه تهنه نام نهاديں
 نر high ۽ جهليں low مکتب school ۽ تها بهر گير انت بلکين اے نيام ۽ راجد پتر
 نويس هم بهر ۽ بانگ انت۔ ايشي ۽ تها هما راجد پتر نويساں هم جا که کنگ که سرکار ۽ بجاہ
 ۽ ايشي ۽ راجد پتر ۽ پله مرز انت ۽ آ راجد پتر نويس هم هوار انت که رستگين سياست ۽
 نر اقل ۽ کار بند انت۔ مروچاں سياست ۽ زمين هم شاهگان انت۔ اے درگت ۽
 راجد پتر نويس (انچو که مثل فو کو Michel Foucault ۽ ليک ۽ رند گيري ۽) فيکئري،
 اسکول، کهول ۽ ڀڊ ۽ طاقت ۽ جهد ۽ بابت ۽ گيشتر گپ جنگ ۽ انت ۽ اے شاهگاني ۽
 قيمت ۽ ايشاں پجار ۽ بحرانے identity crisis رستگ که اگاں سياست ۽ هر جاہ
 آستي ۽ گپ منگ به بيت گڙا سياسي راجد پتر ۽ جتا کين پجارے ۽ جي هاجت انت؟۔
 اے وڙين جيز هان ڇه ربيدي راجد پتر هم دوچار انت که اے تکه دامن ۽ ڇه دور
 نوکي ۽ شنگ، بلے ربيديگ ۽ پجار ازم، لہذا کي، زميل ۽ ايد که چيزاني تها بشريات ۽
 وسيله ۽ ستا ۽ دامن ۽ بندگ بوتگ ۽ اے سفر هم اے کارگل ۽ يک پجارے جوڙ

بوٹک۔ چہ اے سوب ۽ ربیدگ ۽ پچار ہم مشکلاں کپتک۔

جہان ۽ رنگ بدل بوہان أنت۔ ایٹشی ۽ پہ وتی راہ ۽ پیوست کنگ ۽ بازیں
چیزے درکار انت، چہ اے وڑی ۽ اے سوال جہہ جنت کہ اے نام نہادیں نوکیں
راجد پتر چی انت؟ ۽ اے چچو نوک انت؟ پہ اے سوالانی پسو ۽ دیگ ۽ اے نبشتا تک
ہینگ بوٹک ۽ یونیورسٹیاں یک ہمکیریں وانشتے ۽ درگت ۽ ہمسریں راجد پتر ۽ سطحی
بنگفتن یے ۽ واسہ ۽ وڑیں جاہ یل نہ داتک۔ چہ اے سوب ۽ دُراہیں فیصلہ پہ
ترندیں دگوشی یے ۽ حاصل ۽ زورگ بوٹک أنت بلے اے نیام ۽ لہتے دگوشی ایشاں
اتیں جنزراں بند ۽ زورگ ۽ دپ داتک أنت۔ البت اے جنزانی سرا بستکیں
نبشتا تک لہتے بنداتی چیز ہاں گوں سیادی دار أنت ۽ داں حدے ۽ اے کامل أنت ہم۔

نوکیں راجد پتر چی انت؟

نوکیں راجد پتر ۽ لہز ۽ آواز فرانس ۽ درآمد نہ أنت چیا کہ اود ۽ قرون وسطی
دور ۽ نامداریں راجد پتر نوکیں ژاک لوگوف Jacques Le Goff ۽ اے وڑیں کار
یک کتابے ۽ رنگ ۽ کنگ ۽ شنکینگ أنت، اے کتاب ۽ نام La nouvelle
histoire انت۔ پہ نوکیں راجد پتر ۽ پہمگ ۽ زانگ ۽ آئی ۽ دگہ سے ۳ لڑانی تھا
نوکیں جیرہ، نوکیں اپروچز approaches ۽ نوکیں مول مراد ۽ سرا ہم کتاب نز
آورنگ أنت۔ اے درگت ۽ اے گپ کیشینگ بوٹک کہ نوکیں راجد پتر چی انت:
اے انجیں راجد پترے کہ فرانس ۽ اڑ بوٹک یا جوڑ بوٹک۔ فرانس یک انجیں ملکہ نوکیں
روانج fashion (La nouvelle vague)، نوکیں آشکی (La nouvelle
roman) ۽ نوکیں ورگاں (La nouvelle cuisine) گوں نامدار انت۔
اے نام نہادیں آنا لڑ Annales ۽ پگر ۽ گوں ہمگر انجیں راجد پتر انت، آئی ۽ معیشت،
راجمان ۽ دودمان (تہذیب) ۽ وڑیں بن گپانی سر ۽ کتاب ۽ جزل شک کنگ انت۔

ماپدانوئیس راجدپتر (Nouvelle Histoire) جی انت؟ ۛ کسہ ۛ کار
 ایں، چونائی ۛ ایسی ۛ راستدیمیں positive پسو ۛ دیگ ارزان نہ انت۔ نوکیں
 راجدپتر ۛ جنزداں ہا وہد ۛ یک جاہ انت وہدے ایسی ۛ ہلاپ ۛ چیزے است بیت۔
 چونائی ۛ ہم اے ہشٹانک ۛ تھا ہے تاکانی رندگیری بوگ ۛ انت کہ اے نوکیں
 اپرو چزانی تہران پاپارشانیت۔ پشکا اے کشگ راجدپتر نوئیس ۛ مشکانی دیمپان کنت
 کہ رواج کچکیں اے بیان ۛ بزاں نوکیں راجدپتر ۛ سرجمیں راجدپتر ۛ تھا بہر تہر ۛ بہ
 کشیت یا جوزشتی راجدپتر ۛ تھا۔ بلے پہ سرپدی ۛ ماگشت کن ایں، نوکیں راجدپتر
 سرجمیں راجدپتر Total History یا جوزشتی راجدپتر Structural History
 انت۔ اے جیزہ ۛ دیمپانی گران انت۔ بلکیں اے امد ۛ چے زرگ بہ بیت کہ نوکیں
 راجدپتر جی انت ۛ ایسی ۛ پلہ مرز کئے انت ۛ کئے نہ انت۔ چونائی ۛ ادا ہم چشمیں
 چیزے بوت کنت کہ وسطیں زماگ medieval ۛ دپہمیں theology ۛ تھا ہدا ۛ
 بیان کنگ ۛ جیزہ ات ۛ اے نیام ۛ نیکیو negative راہ گچین کنگ بوت کہ وہدے
 اید کہ لہزانی تھا نوکیں راجدپتر ۛ گالبد ۛ بیان کئے، گڑا بکش کہ اے جی نہ انت۔
 (وسطیں دپہمیں ۛ رد ۛ اگاں ہدا ۛ پجار ۛ مثبت رنگ ۛ بیان کئے گڑا ایسی ۛ آسر شرک ۛ
 تب ۛ بنت، اگاں منفی انداز ۛ شربیان بہ بنت گڑا نے منفی ایں بیان شرک دار بیت ۛ
 نے آئی ۛ آسر، انجو کہ ہدا ۛ کسی سراز ہر نہ ات۔ رجانکار)

نوکیں راجدپتر چونائی ۛ رہتی گردان paradigm ۛ پد کرد انت ۛ رہتی
 راجدپتر ۛ برجم داشکیں فریم ورک ۛ پردوش یا ہلاپ ۛ ہشتہ کنگ بوگ انت۔ نوکیں
 راجدپتر ۛ لہز ۛ آواز امریکی، سائنسی راجدپتر نوئیس ٹامس گہن Thomas Kuhn ۛ
 زاہر کنگ انت ۛ۔ رہتی راجدپتر ۛ اگاں جرمنی ۛ نامداریں لیو پولڈ فون رانک
 Leopold von Ranke ۛ نام ۛ پد ۛ رانک ۛ راجدپتر Rankean

"History" بہ لیک انت بڑاں مئے گپ راست انت۔ بوت کنت راکم ء اے
 گپ دوست مہ بیت انچو کارل مارکس ء لہز مارکس وتی واسطہ دوست نہ بوتگ۔ ما اے
 کردان ء راجد پتر ء روریں سنچ common sense ء نکتے گشت کن ایں۔ مالشی ء
 ساڈا ء نہ کن ایں بلے اے کش ایں کہ اے تہنا راجد پتر ء نہ بہمیت بلکیں ایشی ء سرا
 کار ہم کنت ء گزشت ء بازیں ممکنیں اپو چڑاں چہ اے تہنا ہم زاگ بیت۔ نوکیں
 راجد پتر ء بہمگ ء واسطہ ربیتی ء نوکیں راجد پتر ء میان ء شش ۶ رک contrast
 انت۔ ایشانی کیشکواری الی انت۔

۱۔ ربیتی کردان ء رد ء ایشی ء سیادی گوں سیاست ء انت۔ کبرج یونیورسٹی
 ء راجد پتر ء پروفیسر سر جان سیلے Sir John Seeley کشیت "راجد پتر اہد ء
 سیاست انت ء سیاست حال present ء راجد پتر انت"۔ سیاست ء سیادی گوں ریا
 ست ء انت ء اے ہندی local ء چہ کیشتر راجی national ء میان استمانی Inter
 national انت۔ البت (اے نیام ء) اے چرچ ء راجد پتر ء ہم چوادارہ ہیک ء یا
 ادارہ ء بستار ء ہوار کنت ء ہے نکتہ ء ملٹری تھیورسٹ کارل اون کلاؤنزے Karl
 von Clausewitz چو اے وڈا بیان کنت کہ پالیسی جاڑی بوہگ ء چہ دکہ معنا ہم
 داشت کنت ء ہے وڈا جنگ ہم یکشلہ برجا بہ بیت گڑا ایشی ء معنا ہانی تھا ہم بدلی
 کیت۔ پرچہ کہ اے اصل راجد پتر نویانی لوٹ ء گوں مارجنالائزڈ انت۔

نوکیں راجد پتر انسان ء دراہیں کرداراں زریت ء کمائیت۔ سائنسدان جے
 بی ایس ہالڈن JBS Haldane ء رد ء ہر چیز ء راجد پتر است ء اے نیام ء ہر چیز
 ء گزشت است کہ ایشی ء ٹھنکیت ء راجد پتر ء بہر اش جوڑ کنت۔ اے وڈیں کرد سر جیس
 راجد پتر ء دامن ء سر پنت ہے۔ پستہمی ٹرن ء بندات ء لیکہ ء پگر ء راجد پتر ودی بوت کہ
 آٹالز راجد پتر نویانی داتکیں ادگام انت۔ نوٹسکیں چیزے سالان چے انچیں نکتہ جانی سرا

پٹ، پول بوہگ، انت کہ ساری اے راجدپتر، تہا ہیال کنگ نہ بوتگ انت، انچو کہ کسان، مرگ، آب، ہوا، شبو، بد بو، کیش گیواری، گندگی، اشارہ، بدن، جنین، وانگ، گپ، تران، ہاموشی۔ ہا کہ ساری اے بے بدل ہیال بوتگ انت مروچاں اے ربیدگی ٹہنشت cultural construction بے بتار، زانگ بنت، اے بدلی، تہا انت دانکہ اے پراہگ، تہا انت۔

ادا ربیدگی ریلٹیو ازم relativism تچک، بیان کنگ کرزیت۔ نوکیں راجدپتر، فلسفہ ایں پند پگر انت کہ خواجن راجمانی یا ربیدگی رنگ ٹہنگ بیت یا بندگ بیت۔ اگاں راجمانی راجدپتر نویس یا بشریات دانانی وسیلہ اے پگر یا گمان بہر کنگ بہ بنت گڑا اے رگیرانی میان، استیں میلان، بیان کن انت کہ ایشانی اصل سفر بنجاہ یا مرکز، نیمگ، انت۔ دو چیزانی میان، تپاوت، ریلٹیو ازم تباہ کنت۔ چہ ایشاں اول چیز، راجدپتر، بنجاہ چہ انت، انت، دومی، راجدپتر، سمسر چہ انت، انت۔

۲۔ ربیتی راجدپتر نویس راجدپتر، واقعہانی بیان Narrative لیکنت، نوکیں راجدپتر نویس جوڑشت، ریس، پریس analysis، ہاسیں ارزشتے دینت۔ نامداریں راجدپتر نویس فرنانڈ برودل fernald Braudel، میڈیٹرینین Mediterranean (روم، دریا یا بحر روم) نام، کتابے بنشتہ کت، آئی، کتاب، تہا واقعہانی راجدپتر گواہ نہ کنت۔ برودل کشیت، معاش، راجمان، بدل بوہگ، وہد درکار انت۔ جیوگرافیکل Geographical، راجدپتری بدلی وہد، مزین بہر، لب، انت۔ اے المانی elements سر، پگر باید انت بہ بیت۔ بے مروچاں اے ٹنک، گوں تپاکی بوہگ، انت۔ واقعہ، پر ارزانی سنگ، دور دیگ نہ بنت بے بازیں ربیت، گلانی جوڑشت گوں پگرے، زورگ بنت۔

۳۔ ربیتی راجدپتر، کامانی ٹک community یا برزیں ٹک، راجدپتر

انت۔ آدائے ٹوئیں مردم و ٹوئیں کاراں زاہر کنت، انچو کہ ہاکم، جنزل، پادری و کاراں۔ ایٹاں ابید دگہ مردماں راجد پتر و کسمانک تہاسک نزوریں و گوئیں بہرگون انت۔ ایٹی و کساس اے پد کرد و چہ ہم زاہر بیت، و ہدے نامداریں روسی ہشتہ کار لکڈر پشکن Alexander Pushkin پوریا گرانی آشوب peasant revolution و ایٹی و رہشون پگا چوف Pugachev و بابت و ہشتہ کنگ و بوتگ گڑازار نکولس Tsar Nicholas و زہر و کشنگ ”اے وڑیں مردماں راجد پتر نیست“۔ ۱۹۵۰ و ڈہک و یک برطانوی راجد پتر نویس و فرانس و آشوب و سراوتی تھیس thesis ہشتہ کت گڑا آئی چہ ایگزامنر examiner و پڑس ات ”تو اے ڈنگانی bandit زانگ و داستہ انچو پریشان و چیا؟“۔

چشمیں اول راجد پتر نویس وچ انت راجد پتر و جہانگی و چار انت یا راجد پتر و جہل و چہ چار انت۔ بزاں لس مہلوک و بنکپ و بہمت و ایٹانی از موناں experiences چہ راجمانی دیروئی یا بدلی و ریس و پریس و کن انت۔ اے دلکشی و سوب و چہ ربیدگ و ایٹی و راجد پتر و سر و راجد پتر نویانی پگر مردچاں گام بران انت۔ نی اگاں راجد پتر نویس ہشتہ کن انت، آدوئیں نیمگ و چماں شانک دینت۔ و ہدے آچرچ و راجد پتر و نویسیٹ آ راجد پتر و چہ برز و گریٹ و چہ جہل و ہم ٹپاسیت وے، اے۔ ہما راجد پتر نویس و ساری دانشوری یے و گوں راجد پتر و قلم بندی و دزگت بوتگ مردچاں ہم حیالی، زبان و سہل و تران و دامناں چندگ و انت۔ زبان و بابت کار کنگ و مراد انت لس مہلوک داں دانشور ہر دوئیں چارگ بہ بنت ۱۲۔

۳۔ ربیتی گردان کسب و کاگداں documents ارزشت دنت۔ رانک و راجد پتر و نزوری و بابت و سرکاری کسب و کاگدانی سراپا ور کنگ و راہ پیش داشتگ۔ ایٹی و چہ اے بوت کہ دگہ شاہد و گواہ رد کنگ بوت انت۔ ہشتا ئیں راجد پتر

Written History ء چے ساری ء دور ”راجد پتر ء چے ساری ء دور“ گشت ء نزد
 کت۔ جہلیں نک ء یالس مہلوک ء راجد پتر نویساں اے وڑیں کسب ء کاگدانی نزدی
 مان نیاؤرت اُنت۔ اگاں سرکاری کسب ء کاگدانی سرا باور محکم کنگ بہ بیت گڑا تہنا
 سرکاری نکتہ جنزان بنت ء دیروئی کنت۔ اگاں کسے آشوبیانی revolutionist ء
 دژ منانی راجد پتر ء قلم ء معیار کنگ لوئیت گڑا الم ء آئی ء سرکاری کسب ء کاگدانی
 آتہاپ ء چے ڈن در آہگ لوئیت۔

اگاں مرچکیں راجد پتر نویساں انسان ء بازیں کردانی بابت ء پٹ ء پول کنکی
 اُنت گڑا آئی ء ٹو سکیں راجد پتر نویساں چے گیشتر ء باز چیز پے راجد پتر ء ٹہشت ء کارمر۔
 کنکی اُنت۔ اے وڑیں شاہد evidence لہتے بنشائیں ء لہتے زبانی oral بنت ء چے
 اعداد ء شمار ء ہم آسر پد کنگ بنت۔ 1950 ء 1960 ء میان ء کچ ء مانی
 Quantitative History راجد پتر ودی بوت۔ بزاں چیز ء کساس چے کچ ء
 ماپ ء بہ بیت۔ اے پگر ء راجد پتر نویساں اے نوکیں لیکہ ء پلہ مرزی کت کہ راجد پتر
 ہمے کچ ء ماپ ء بنشتہ بہ بیت۔ بلے ایشی ء ہلاپ ء دمان ء پد کردے آڑاؤر بوت۔ بلے
 انکتہ اے یک نہ یک وڑے ء راجد پتر ء تہا زاہر بیت۔ ہسٹری اینڈ کمپیوٹنگ ء نام ء
 ماں برطانیہ ء ایسوسی ایشن 1987 ء جوڑ بوت، اے ہمے کچ ء مانی راجد پتر ء درورے
 اُت۔

۵۔ آر، جی، کولنگ وڈ R G Collingwood ء ریٹی گردان ء فریم
 ورک ء چے وتی پگر ء ہیال پے جہان ء یات گار کت اُنت۔ چوائے وڑا، وہدے یک
 راجد پتر نویسے ء پرس ات کہ بروٹس ء سیزر چیا کشت؟ ایشی ء مراد اُنت بروٹس
 Brutus ء ہیال جی بوٹگ؟ آئی ء جی مہمت ء سیزر Caesar ء خنجرے گوارج
 ایش دات؟ ۱۳۔ راجد پتری گیشکیواری ء اے ماڈل راجد پتر نویساں بازیں سوب ء

بہار Challenge دات چیا کہ ایشی ء تھا راجد پتر نویساں بازیں سوالانی پسو دست نہ
 کپت اُنت ہما کہ یکجا ہیں جنز collective movement، ذاتی عمل ء واقعہانی
 بابت ء اُنت۔

انچو کہ اے سوال اُنت، شانزده می قرن 16th century ء اسپین ء
 چیزانی قیمت پر چہ برز شگ؟ معاشی راجد پتر نویس اے سوال ء جواب ء کولنگ ووڈ ء
 ماڈل ء تھا شوہازات نکتہ بلکیں آ ایشی ء پسو یا جواب ء دگہ لہتے معاشی جنجالانی تھا در
 گنج اُنت۔ بروڈل ء وتی کتاب ”میڈیٹرینین“ ء سہمی ء گڈی بہر ء راجد پتری واقعہانی
 بابت ء بشتہ کنگ ء لہتے سوال دیم ء آؤرنگ اُنت۔ آ سوال کولنگ ووڈ ء نکتہ ء بنگپ ء
 چہ کسر بوتگ اُنت بے ادا ہم بشتہ کاراں وڑوڑیں پسو داتگ ء ایشانی تھا اوں آئی ء وتی
 ولجہ کار فلپ دوئم Philip II ء ہما مشکلائی بابت ء گپ کنگ ء چہ اے سوب ء آئی ء
 وتی دور ء راجد پتری رواٹک دگلوش نہ کت ۱۴۔

۶۔ ربتی گردان ء تھا راجد پتر عمودار objective اُنت۔ راجد پتر نویس
 ء کار، وانوک ء حال ء زانت دیگ اُنت۔ بقول رابک راستی چونائی ودی چون بوت؟
 بزاں راجد پتر نویس وتی پدریج ء بیدے پسند ء ناپسند راستیں حالاں بدنت۔ لارڈ ایکٹن
 Lord Acton ء وہدے کبرج نوکیں راجد پتر Cambridge Modern
 History ء بشتہ کاراں نمدی لکیگ ء اے ہیال پیش بست کہ وہدے ما وائرلو
 Waterloo ء بابت ء چیزے بشتہ کن ایں اگاں مافرانسیسی، انگریز، جرمن ء ڈچ
 درستاں یک وڑا دجم بکن ایں گڑا چہ ایشی ء وانوک نے بشتا تک ء ہلاسی ء شری ء
 مہمیت ء نے دومی بشتا تک ء بندات ء شری مہمت کت ۱۵۔

مروچاں اے وڑیں بنگپ راست ہیال کنگ یا کٹگ نہ بنت بزاں
 unrealistic بنت۔ راجد پتر نویس چونائی ء جہد کت رنگ، نسل، دین ء جنسی

تائسراں (تعصب) چه آجو بہ بیت لے گزشت ء ہائیں رنگے ء تھا چارگ ء لاچار
 بیت بزاں بندیک انت۔ راجد پتری نبشتا نکانی تھا ریدگ ء ایشی ء بازیں بہر ہم جا کہ
 کن انت۔ مئے ساراسی ء بیدے داستہ ء سو بے ء نہ نیت، بزاں راسی علت ء
 سان ء تب ء انت۔ ما اے جہان ء ربیت ء شور بندیانی planning نیٹ ورک ء
 چے سر پد بیس کہ ادا یک ریدگے دومی ء چه چون جتا انت پمشکہ یک جنگ ء شدتے
 ء ما، دمان ء بہمت کن ایں، اگاں مخالف ء ہلا پداریں نکتہ ہم مئے دیم ء بیا انت نے کہ
 ایکشن ء فارمولہ ء وڑا کہ تہنا تپاکیں گشتا نکانی سرا انت۔ مازا جد پتر ء مثالیں ڈیلہ ء چه
 انجیں دنیا یے ء انت کہ اود ء یک دومی ء گپانی سرا ضدیں نگدکاری انت ۱۶۔

رائک ء راجد پتر کسی professional راجد پتر نویسانی سر زمین انت۔
 نوزدہ می ٹرن ء راجد پتر کسی رنگ ء ٹہنگ بوٹگ۔ زانش جاہاں گل جوڑ کنگ بوٹگ
 ، ایشی ء ہائیں جرنل بوٹگ انت۔ انچو کہ جرمنی ء ہٹاریکل جنرل Historische
 Zeitschrift ء برطانیہ ء انگلش ہٹاریکل جنرل۔ آدور ء مزمنیں راجد پتر نویس ہم
 کسی بوٹگ انت کہ ایشاں راجد پتر ء رہشونی کنگ۔ بیدے قلب آریز Philippe
 Aries ء کہ دودمانی بابت ء بازیں چیزے نویٹگ ایش، آوتا سنڈے راجد پتر نویس
 Sunday Historian کشیت ء لوئیت کہ مردم ہم ایشی ء ہے وڑا نہ زان
 انت۔ آناز مکتب ء پگر ء راجد پتر نویساں اے اوگام پر اینت کہ انچو سیاسی راجد پتر
 رائجے ء معیار ء برجم دارگ بوت ہے وڑا راجمانی، ریدگی ء معاشی راجد پتر ہم
 معیاریں رنگے ء بختہ بوت کنت۔

اے درچی ء آہاں انسان ء کرد ء کارانی شاہگانی چار اٹگ ء دگہ علماں چه
 ہمکاری ء سیت زرتگ انچو کہ بشریات، معاشیات، لسانیات، نفسیات، عمرانیات، ازم
 ، لہزائیک ء سائنس ء راجد پتر نویس کہ ساری ء چه ایشاں جتا بوٹگ انت فی ایشانی میان ء

ہم کاری است۔ لس مہلوک ء بنکیاں نوکیں راجد پتر ء جاگہ است ء نوکیں راجد پتر
نویاں اے شریں رنگے ء گیر کنگ اُنت چہ خوشگیں راجد پتر نویاں ملے۔ اے راسی
زبانی راجد پتر ء واسطہ ہم ہے وڑا اُنت، اے وڑی ء heteroglossia پہ نوکیں
راجد پتر ء یک بندائی چیزے۔

نوکیں راجد پتر چچو نوک اُنت؟

نوکیں راجد پتر کئے ء در کیتلگ یا جوڑے کنگ؟ نوکیں راجد پتر 1970 ء
1980 ء دوراں زاہر بوتگ و ہدے ربیتی گردان ء ایشی ء فریم ورک ء ہلاپ ء کلیں
جہان ء یک آشوبے بنا بوت۔ ایشی ء آسر ء جاپان، ہندوستان، لاطینی امریکہ ء دگہ
بازیں ملکانی راجد پتر نویاں نوکیں بنکیانی سرا پگر ستادات۔ بلے اے ہم مارا بے حال
کنگی نہ اُنت کہ اے یک دراجیں مدتے ء چے ردوم زوران اُنت۔

بازیں مردم کشت کہ نوکیں راجد پتر ء ہدائد لوسین فیبر Lucien
Febvre ء مارک بلوہ Marc Bloch ء گوں بندوک اُنت۔ ایشاں 1929
آناز جرنل ء ہندے بکشات ء وتی پگر ء دیروٹی ء سفر جنز اُنت چہ ایشی ء وتی نوکیں
پگر ء رژنا بکن اُنت۔ ایشاں پد بروڈل ء اے کاروان جنزیگک۔ ایشاں راجد پتر ء
نوکیں رنگے بکشاہگ ء واسطہ کشتے یک نوکیں جنزے زرمب اُنت۔ بلے رانک ء جوڑ
کنگیں راجد پتر ء ہلاپ ء آشوب ء برازیگ ء اے ایوک نہ بوتگ اُنت۔ 1930 ء
لیوس نامیر Lewis Namier ء آر، ایچ، ٹونی R J Tawney واقعہانی بیان ء
کشگ رد کنگ ء ایشی ء جاگہ راجد پتر ء نوکیں جوڑشتے ء ٹہنگ ء بابت ء جیڑ اُنت
۔ 1900 ء جرمنی ء کارل لامپرکھت Karl Lamprecht ء اوں ربیتی راجد پتر
ء چہ ونا آجو کنگ۔ آدور ال آناز کتب ء سرکاشاں چے ساری ”واقعہانی
راجد پتر“ (histoire evenmantielle) بے قیمتیں معناہاں گوں کارمرز بوتگ،

بروڈل، بلوکلہ ء فیر ء ساری ۱۸۔ ایمائل ڈرکھانم عملی جنرل ء عالمانی نیگل ء کنزیگل۔ اے جنرل ء آنالز عمرانیات Annee Sociologique ء پگر داریں مردم دلگوش تنگل انت۔

نویس راجدپتر ء لبر ء وت یک راجدپترے است۔ اے لبر اولی رندا 1912 ء امریکی زانتکار جیمس ہاروے رابنس James Harvey Robinson ء کتاب ء سر حال ء چے آشکار بوتگل۔ رابنس ء کشگل اے راجدپتر ء تھا آدراہیں کردار ہوار انت کہ انسان ء دنیا ء آگل ء بابت ء واقعہ ء نشان ٹہینگ انت، ء آہانی سرا پگر تنگل، بزاں ہاروے رابنس ء سر جیمس راجدپتر ء سرائیقین انت۔ ایشی ء از می نزیکیانی ہم دامن پراہ تنگل چہ ایشی ء بشریات، معاشیات، نفسیات ء دگل راجمانی علم اے نویس راجدپتر ء تھا ہوار انت۔ ۱۹۔ نویس راجدپتر ء جنر movement آ دور ء امریکہ ء سوبمند نہ بوتگل بلے نی آنالز مکتب ء برزیں شانے گون انت۔

اگاں مالیشی ء بن ء در بگیج ایس ء 1912 ء یا 1900 ء ایشی ء بجاہ center بکش ایس بلے چو ہم شر نہ انت۔ بلے ایشی ء بابت ء کشگل بوت بلکیں مردماں اے حجت ہم داشت کہ نوہنس راجدپتر ء جاگل ء نویس راجدپتر ء آرگ چونائی ء راجدپتر نویسی ء نوہنس پگرے ۲۰۔ انچو کہ نوزدہ می کرن ء رانکے ء آئی ء ہم ہیالانی ہے ادعا ء دعویٰ ات۔ ہے گپ ژین مالی لون ء لیس دات ء دیم ء برت چہ ایشی ء ابد می 17th کرن ء شرگدارانی رہند رژنا بوت انت۔ انچو کہ پولی بیس Polybius ء وتی ہمسبقانی ہمراہ ہے وڑیں راجدپتری گپ یک خطبے ء رنگ ء 150 پ م (پیش مسج) ء جنگ ات۔ اگاں اے درگت ء کسے ایشی ء نوکی ء گپ ء انگت بہ جنت بزاں اے نوکی ء دعویٰ بذات سا self-conscious انت۔ 1867 ء نامداریں ڈچ

راجدپتر نویس روبرٹ فردن Robert Fruin ء نبشٹانک ”نوکیس راجدپتر نویسی
New Historiography“ ء تہا رانکے ء ایشی ء راجدپتر نویسی ء سائنسی رنگ ء
دیمپانی کنگ ۲۱۔

سیاسی واقعبہاں ابید گوں شاہگانیں ہنکپاں گوں راجدپتر ء نویسگ نوکیس
رنگے نہ انت۔ نوزدہ می ٹرن ء پد جرمی، برطانیہ ء دگہ ماکانی تہا معاشی راجدپتر استان
state ء راجدپتر ء تہا جاگہ دیگ بوتگ انت۔ 1860 ء سوزر لینڈ ء راجدپتر نویس
یاکوب بک ہارڈٹ Jacob Barckhardt ء کتاب ”دی سویزیلانی زیشن آف
دی ریناساں ان اٹلی“ شنگ کنگ۔ ایشی ء تہا آئی ء راجدپتر ء ربیدگی بہرانی سراپگر
درانگازبت ء واقعہ جاگہ ء میل attitude ء سرازوردات۔ عمرانیات ء زانتکار اگست
کومت Auguste Comte، ہربرٹ اسپنسر Herbert Spencer ء کارل
مارکس Karl Marx اول راجدپتر دوست بوتگ انت بلے کسمیہانی بابت ء ایشانی میل
ترند بوتگ ء پاپار شانی ہم کنگ۔ ایشاں واقعبہاں چہ کیشتر جوڑشت ء سرء زور پر
دانگ۔ نوکیس راجدپتر ء چہ ایشاں بازیں چیزے دست کچنگ بلے ایشاں اے گپ سر
زاہر ء نہ منینگ۔

ایشاں چہ سنکٹاں اول بازیں چیز دربرنگ بلے نہ منینگ ایش۔
والیر Voltaire، گیبون Gibbon، روبرٹسن Robertson، ویکو Vico ء موزر
Moser، افروزیں اہد enlightenment ء مردم انت ء اے توسیپ ء
حقدار انت۔ ہر دہ می ٹرن ء یک میان استمانی جنزے دراتنگ کہ راجدپتر تہنا فوج ء
سیاسی واقعبہانی کسہاں گوں نک مہ بیت بلکیں ایشی ء تہا قانون، باپار trade، چاگرد
ء ہیال، لہزائیک، دود ء ربیدگ ہم ہوار کنگ بہ بنت ء اے شاہگان کنگ بہ بیت۔
آدور ء جرمی جہان ء راجدپتر ء مزینں ہب ء واسگے ء گوں دگوش بوتگ ۲۲۔ گوٹن

گن Gottingen ء دو پروفیسر ولیم الکونڈر William Alexander ،
 'کرسٹوف مائنر Christorph Meiners ء زالبولانی راجدپتر ء سرء کتابے شنک
 کنگ ات ۲۳۔

نوکس راجدپتر یا سیاہ راجدپتر ء جاگہ ء بدل ء دگہ راجدپتر ء لیکہ
 چونائی ء نوکس بنکپ ء نکلتے نہ انت۔ چونائی ء ہاہاں اے بندات کنگ مرچی
 آپراموش کنگ بوتگ انت بے مروجہ نکس نوکس راجدپتر نوک نہ انت۔ مرچی ایشی ء
 طلب گارانی شمار باز انت ء آوتا گسار کنگ ء حق ء نہ انت۔ اے یک تپاوتے کہ
 مروجہاں است ء حیات انت۔

پجاء جیزہ Problems of Definition

اے بنشائیک ء مول مراد نوکس راجدپتر ء شاکام celebration نہ انت
 بلکس نوکس راجدپتر ء نزدیکی ء پرویانی نشان کنگ ء آہانی مگوراسر بوگ انت۔
 چونائی ء بدلی ء اے جنر شاہگانس رہتی گردان ء نزدیکیاں چہ رستگ ء دراتلگ۔ انچو
 کہ نوک آبادیں اہد ء ولگوج ء زالبولانی جنر ء روم، دو مزئیں جنر بوتگ انت ء ایشاں
 نوکس راجدپتر ء سراسان چگل داگ۔ انچو سابت دیمتر اچاگردی راجدپتر نوکس
 راجدپتر ء کیشتر وتی نیمگ ء دلگوش کنت۔ بلکس اے بنکپ ء سر حال ء بازیں راجدپتر
 وتی نیمگ ء آورنگ انت۔

1949 ء بروڈل ء کتاب "میڈیٹرمن" شنک کنگ۔ اے کتاب ء زمین،
 دریا، کوہ ء جبلانی بابت ء بازیں زانت مان۔ بے بروڈل ء ہیال چاگرد ء بدلی ء لیکہ ء
 ہمسفر نہ انت بلکس یک جاگے ء اوشائگ چیا کہ آئی ء اے سر حال نہ کیشینگ کہ
 وہدے انسان جنگل ء جہلاں تباہ کنت گڑا ایشی ء چہ چاگرد ء سراچے وڑیں جنجال کانت
 ء ارش بندانت۔ آتہنا دار ء ڈگرانی گپاں کنت ء لانچانی جوڑ کنگ ء بنکپ ء کوکے ء

زاہر کنت بلے پداہاموش بیت۔

چاگرد ء بابت ء بازیں راجد پتر نویساں چیزے ہشتہ کنگ۔ ولیم کرونون
William Cronon ء انگلینڈ ء نوک آبادیں دور ء راجد پتر نویستگ۔ سنی ء اے
بنکپ ء سرازور دانگ، یورپ ء نوک آبادانی آہگ ء چہ آجا کہ ء درچک ء جنادر گار
ہوتگ انت ء وہدے یورپ ء چہ جنادر آرگ بوت انت گڑا اے جناورانی پرک ء پنه
چی بدلی ہوتگ؟ الفرڈ کروزی ء دکہ بنگے ء سرا ”یورپ ء بائیولوجیکل شاہگانہ“ ہشتہ
کت۔ 900 ء مگر، داں 1900، اے دوراں یورپی بیمارانی کیش ہوہگ ء چہ مرگ ء
آماج ہوتگ انت۔ چہ ایشی آء نیو انگلینڈ ء نیوزی لینڈ ء وتی آبادی ء جوڑ کنگ ء سوہمد
بوت انت ۲۴۔

ما ربیتی راجد پتر ء جیز ہ شکیخاں۔ بلے نوکیں راجد پتر ہم جیز ہاں اجونہ
انت، ایشی ء پجار چی انت؟ ایشی ء ہزہ کجام انت ء کجام بنت؟ اے چون نویسگ بہ
بیت؟ چی پیم اے کیشکیوار بہ بیت؟

اے یک نوکیں کارگلے ء سوب ء مشکولاں کپتگ ء راجد پتر نویس انہیں
ڈگارے ء مان دیگ ء انت کہ دنیا انگت اے ڈگار ء کارگل ء شری نزانت۔ انہو کہ
نوکیں پولکار در آمدیں ربیدگے ء بابت ء راسد بیہیں (ثبت) میل ندر انت ہے حال
نوکیں راجد پتر نویسنگ انت ہم۔ آسر حال ء گچین ء گرانیں جنجالانی آماج بنت، انہو
کہ رودراتک east ء راجد پتر پہ روبرکت west ء زاتیکا راں۔

راجد پتر نویس میان رودراتک middle east، چین ء جاپان ء میان ء
چچ تپاوت گند انت ء ایشاں یک وڑاہم انت ۲۵۔ انہو کہ جہل ء برزیں نکانی راجد پتر ء
ایشانی ربیدگ ء جیزہ ء ہم آیک وڑاہم انت۔

نی اگاں، مگانی Popular ربیدگے مردمانی بابت ء انت گڑا اے پرسگ

بیت کہ اے پہ کجام مردمان انت؟ ایسی ء تہا لس مہلوک ء غریب ہم ہوار انت؟ ایسی
 ء تہا بے دانندہاں جاگہ است؟ اے کشک سک گران انت کہ کجام راجمان ء معاش ء
 ریدگ یکیں راہ ء سفر کنگ ء انت۔ گڑا اے پرسگ بیت، زانش education چی
 انت؟ الی انت اے سرکاری گلاں چے سیادی بداریت؟ لس مہلوک بے دانندہ یے؟ یا
 ایٹاں برزیں نک ء دیم پہ دیکی ء یادگہ ریدگے ء چے دگہ وڑیں زانش زرتگ؟۔

وہ دے جہلیں نک ء راجد پتر کارمرز کنگ بیت گڑا مشکولانی پہمگ ء جہد
 بیت بلے ایسی ء اوں لہتے جیرہ است انت بازیں سبقاں گوں ایسی ء معنا بدل بنت۔
 اے باید انت گمان بندگ مہ بیت کہ ہر یک انسانے ء ازمون (تجر بہ) یک رنگ
 انت۔ اے دنیا ء لہتے جاہاں، انچو کہ اٹلی ء بگرداں برازیل ء لس مہلوک ء راجد پتر
 کساس نیست انت، اے نیام ء اے مردمانی اگاں راجد پتر سازگ بہ بیت ایسی ء
 vanished history نیستیں راجد پتر کشکت۔ ہما راجمانی تبک کہ لگتمال انت،
 اے تبک ء ازمون ء روبرکتی ملکانی تہا نوک آبادی ء زد ء آتلیگیں مردمانی ازمون ء گوں
 یکجاہ کنگ ۲۶ کنگ شریں میلے نہ انت، اے نیام ء ازمونانی میان ء تپاوت نشان
 کنگ بنت ء پدا ایٹانی سراگپ ء حال بیت۔ انچو کہ جہلیں نک ء چہ سیاسی راجد پتر ء
 کشک ء تہنا ہما مردم وت واجہی (اقدار) ء دور ء بوتگ انت، ہماہانی ہیال جاگہ
 دیگ بیت؟ ہندی نک ء راجد پتر ء گوں سیادی زاہر کنگ بیت؟ اگاں دین ء
 راجد پتر نویسگ بیت گڑا عبادت کنوکانی ہیال ء ایٹانی راجمانی بستار ہم ہیال کنگ
 بنت؟ اگاں طب ء راجد پتر نویسگ بہ بیت گڑا آئی ء تہا وید ء حکیم ہوار کنگ بنت ء
 ایسی ء چہ کسی ڈاکٹر در کنگ بنت؟ ۲۔ یا نادراہانی ازمون ء بیماری پٹگ ء کشک
 بنت؟ اگاں اُردیا فوج ء راجد پتر ء جہلیں نک ء تب ء بچار ایں گڑا اے راجد پتر ہر اُرد
 ء بیت کہ جنگ ء ہوار ایں سپاہانی، یا تہنا جنگ ء بابت ء مہلوک ء گپ ء پریس جاگہ

دیگ بہ بنت؟ ۲۸۔ زانش و راجد پتر و تہا تہنا استاد بنت یا دگہ ادیب و زانکار یا مکتب
 و طالبانی گپاں چہ نویسگ بیت؟ ۲۹۔ باپار و راجد پتر باپارانی سر و نویسگ بیت یا
 گراکانی؟

مقبول عام ربیدگ و پجار و چہ ہے جیزہ زاہر بنت کہ ربیدگ و مقبول عام
 چون کشینگ بہ بنت؟ برزیں نک و چہ ربیدگ و پجار نک بیت بلے سرجم ہم۔ نوکیں
 راجد پتر و تہا ربیدگ و دراہیں شاہگانی چارگ بنت ۳۰۔ اگاں ما ایشی و شاہگانیں
 معناہاں گوں کارمرزکن ایں گڑاے سوال پرسگ بیت، ربیدگ و تہاچی نیست؟

مدامی زندہ راجد پتر History of Everyday Life و پجار و ہم جیزہ
 است کہ جرمنی و ایشی و Alltagsgeschichte کشنت۔ چونائی و مدامی زندہ
 راجد پتر ہم نوک نہ انت۔ 1930 و یک فرانسیسی شنکارے و ہے سر حال و گوں کتابی
 درچی یے چھاپ کنگ، ایشی و سر حال La via Quotidienne ات۔ مروچاں
 راجد پتر نویس مدامیں راجد پتر و ارزشت دیگ و انت۔ بروڈل و کتاب مادیں
 دودمان Material Civilization و اے بنکپ و ہاسیں ارزشتے بکشانگ ۳۱
 ۔ یک دورے و اے بیکار کشگ بوتگ و ردنگ بوتگ انت بلے لہتے راجد پتر نویاں
 اے الی ہیال کت و بہم ات کہ اے واقعہانی بنجاہ انت۔ مروچاں عمرانیات و فلسفہ و
 ہم اے بہمگ و شریں بستارے دانگ اش۔ اے وڑیں عمرانیات مثل دی سرٹو
 Michel de Certeau و مگر داں اردنگ گوٹمین Erving Goffman و
 پگراں چہ بہمگ بوتگ۔ و فلسفہ مارکسزم و ڈراہیمٹن Phenomenology و چہ
 زورگ بوتگ ۳۲۔

لس مہلوک و ازمون جارگ بہ بنت، اے ہیال مروچاں دراہیں راجد پتر
 نویانی تہا گندگ و کیت یا زاہر انت۔ بشریات و علم ہم مدامیں راجد پتر و گوں سیادی

کنت۔ آہر روچی ایس زندگی ء آدراہیں قانوناں زاہر کنت کہ آہاں ہاسیں ارزشت
 نیست۔ آکشت ریدگ ء تہا پت، جنک، ہاکم، پیر ء ولایاں چون بوہگ لویت ۳۳۔
 اے بنکپ ء گردش ء چہ راجد پتر نویانی دوگل زاہر بنت۔ لہتے دتا نوکیس راجد پتر نویس
 کشت ء لہتے دتا راجمانی ء ریدگی راجد پتر نویس ہیال کن انت ۳۴۔ بے اے راست
 انت راجد پتر ء سرار ریدگ ء سان الم ء بنت۔

عمرانیات ء زائیکا رنور برٹ ایلیاس Nobeit Elias کشیت ”مدام“ ء
 گالبند کیشکیو ار نہ انت ء باز چپ چوٹ انت بے گندگ ء چونہ انت۔ اے ذاتی زندگی
 ء بگرداں لس مہلوک ء زندگی ء بازیں بہرانی سراگران ء کچگ ۳۵۔ مدامیں راجد پتر ء
 کردار ہم ہوار انت بے بروڈل اے بنکپ ء گوں وٹش نہ انت۔ ایشی ء تہا سائی میل
 ہم است، ایشی ء تہا دودہ ریدگ ہم ہوار بوت کن انت۔ چیا کہ اے مردم ء راجمانیں
 زندہ ہاسیں کردار سازایت۔ بے لہتے دودہ ریدگ ہر روچی ء زد (ضد) ہم کشگ
 بنت۔ چونائی ء میان استمانی راجد پتر نویس کجام ہم راجمانے ء مدام دودہ ریدگانی تہا
 شرچار انت۔ ایشی ء تہا نان ورگ ء ادب ء دگہ انجیں چیز کہ آہاں ہندی مردم دودہ
 ریدگ ہیال ہم نکنت ء نے ارزشت بکشت۔

مدامی ایس جوڑشت ء بدل ء میان ء سیادی ء پرلیس یا بیان۔ چونائی ء اے
 ہر دوئیں یک وڑاگران انت، پرچہ مدامی everyday دائم بے ودہ timeless۔
 بیت۔ پہ راجمانی راجد پتر نویس ء جیزہ راجد پتر ء تہا راستی ء چچو ء چون ء کساس ء داں
 حدے ء پیوست کنگ انت۔ مدامی ایس زندہ ء گوں ٹوئیں واقعہ ء بزاں ملاح ء
 آشوب ء گوں ہمبند کنگ انچوگران انت کہ کشے یک دراج مدتیں میل ء رجبانے ء گوں
 وٹرانائزیشن westranisation یا سرمایہ داریت ء سرردوم ء گوں ہمبند کنگ۔
 اے ارگت ء ماس ویہر Max Weber ء روٹنائزیشن Routinization ء گالبند

ساجگ۔ اگاں کسے پہ راجمانی راجد پتر نویس ء سراحیاں منور کنت، اے نیام ء بوت کنت آہمندن interaction ء یک کاررتے داریت، چہ اے وڑی ء آ یک نیمکے ٹوئیں واقعہ بندیت ء دگہ یک نیمکے لہتے میل ء رجبان داریت۔ چہ ایشی ء سہایت کہ یک دستے ء ٹوئیں واقعہ ایر آنت ء ایدگہ دست ء مدای زند ء جوڑشت ایر انت۔ پداپریس بیت کہ ٹوئیں واقعہ چون مدای زند ء تہا گون کچگ آنت ء چوئیں۔ بھمدی یے ء گوں ایشانی گہکیری بوتگ، بزاں ٹوئیں واقعہ ء گوں مدای زند ء تہا دارگ ء زہر شانی ء کئے سوہین بوتگ۔

بنزہ ء جیرہ Problems of Sources

نوکیں راجد پتر ء بنزہ ء وزم راجد پتر نویسانی واستہ سک مزنیں جیرہ ہے۔ اے ساری ء چہ اے سوج ء ذنت کہ دہدے راجد پتر گزشت ء بابت ء نوکیں سوالانی پد سگ ء بنگیج کنت گڑا آپہ پٹ پول ء نوکیں عموداری شوہازیت۔ اے نیام ء ایشاں سرکاری کسب ء کاگداں ابید دگہ ہم بنزہ درگیگی آنت۔ لہتے راجد پتر نویس زبانی راجد پتر ء دامن ء کمپت، لہتے ازم ء بت تراشی ء نشاناں چہ وتی کار ء دیم ء بارت ء لہتے اعداد ء شمار ء سرائیقین کنت، لہتے سرکاری کسب ء کاگدانی اصلی بہر ء چہ اژنوکی ء وانیت ء ہمگانی ربیدگ ء راجد پتر نویس آمید کسی ریکارڈاں کار مرز کنگ، پہ نادری ء آمید گس ء مزم ء جست ء پرس ء چہ شریں بنزہ ہم دست کپنت۔ رُسگیں راجد پتر ء دو نامداریں وانشت انکویرٹن ء ریکارڈ ء سراحصر دار آنت۔ اے نیام ء لے روے لادوری Le Roy Ladurie ء مونٹائیو Montaillou ء گینئر برگ Ginzburg ء کتاب پنیر ء کرم the Cheese and the Worm کا پیں ارزشت دار آنت۔

بلے دراہیں بنزہ گرانیں سوال پر سنت۔ ہمگانی ربیدگ ء راجد پتر نویسانی

جہد انت آلس زندگی ء ایشی ء کار ء کرداراں چہ ہما ہزہ ء ریکارڈاں بہ ٹہین انت کہ
 لمزمانی زندگی ء ہاسیس واقعہائی extraordinary event رنگ ء زاہر بنت۔ آ
 اے ہیال کنگ ء جہد ء کنت کہ وہدے یک انسانے (عام انسانے) ملزم بیت، آوتی
 ملزم بوہگ ء بابت ء چی چیزیت، اے دمان ء آیک ہاسیس حالے ء تہا بیت، چہ ایشی
 ء آوتا یک برہے ء تہا ہم شمار نہ کنت۔ اے نیام ء ہروری انت کہ اے سطرانی میان ء
 کاگد وانگ بہ بنت، ء اے نیام ء پیش کچنکیں کہ زانگ بہ بیت، چونائی ء اے زانگ
 یک شریں میلے بلے اے زانگ ء جہد یک راجد پتر نویے ء وسیلہ ء بہ بیت۔ لا دوری ء
 گینتر برگ ء اے جاورانی تہا سسائی پاپار شانی وانگ ء راہ گیشینت۔

اے وڑیں کسب ء کاگد دائم ء راست ہم نہ بنت۔ اے نیام ء بہتر تہنا اے
 بیت کہ ہما مردم راجمانی رنگ ء گار انت (انچو کہ کار کنوکیں زالبول)، ایشانی بابت ء
 گپے بہ بیت ء لیکہ ہم دارگ بہ بیت کہ ہما چیز کہ اش کنگ ء باز گچل انت آ پدا
 گوشدارگ بہ بنت۔ ہاموشیں بہر مرتکینانی بیگ انت (المی انت کہ سرجمیں راجد پتر ء
 بہرے بہ بیت) ایشانی کار زانگ بہ بنت، گڑا اے یک شریں ارزشداریں کارے
 بیت ء ربیتی راجد پتر ء عمو میں کاراں چہ شر تر ہیال بیت۔ بلے دائم ء پخش ہم نہ بیت۔
 شانزدہ می ٹرن ء چار لیمکنے Charlemagne ء اہد ء سیاسی راجد پتر چو ہمگانی
 ربیدگ ء ہزاہانی سرا ایر کنگ بوٹک ۳۶۔ راجد پتر نویاں مروچاں زبانی شاہدانی سرا ہم
 دلگوشی کنگ۔ ہما راجد پتر نویاں افریقہ ء راجد پتر ء بابت ء کار کنگ آہاں زبانی
 شاہدانی سرا الکاپ ء ہیال ٹور کنگ۔ انچو کہ جان وانسینا Jan Vansian ء تیوگیں
 یستمی ٹرن ء تہا زبانی راجد پتر ء پیسہ داری ء جار جگ۔ ہے وڑا پال ٹامپسن Paul
 Thompson کہ آئی ء ایڈوارڈین اہد Edwardian Era ء تہا زندگی ء
 از مون ٹہینگ انت۔ وہدے راجد پتر نویں مردماں گوں گند ء نند کنت گڑا شاہدانی

گپاں کئے پکا کنت؟ ۳۷۔ اے بنکپ ء سرا ايرادے آڑاؤر بوتگ ات۔ اے گپ
 آدیک ء ساپ انت، کسب ء کاگد پٹ ء پول ء پد ء پکا کشگ بنت بلے زبانی نے
 پکا کشگ بنت ء نے کنگ بنت۔ دگہ لہتے انچیں سوال استاں چہ ایشاں راجد پتر نویس
 غمانی دیماں بنت انچو کہ، هیال کرن ء چاڑکیں بہر ء سفر کنت ء چون ایشانی دیم ء راہ
 پہ منزل ء زورگ بیت؟ ۳۸۔

فونوگرانی، نکشوی ء ریدگ ہم ہے جنجالانی تھا انت انچو اے دگہ۔ عکس
 چونائی ء مانیں ریدگ ء تھا شاہد ء ثبوت یگ ء ارزشت داریت۔ انوگ ء فونوگرانی
 ء اے گپ پد رنگ کہ کیمہ راستیں حالاں دنت، مدتے ء پد فونوگرانی ء اے بنکپ رد
 کنگ ات۔ اے کشگ بوت، فونوگرافر دتی کار ء وہد ء تہنا دتی شوک، پسند، ناپسند،
 سٹک، دود ء ریدگ ء تانسراں ابید نکشوی ء ریتاں سمائی یا در سمائی ء یل ء
 دنت۔ وکٹورین اہد ء لہتے فونوگرافر اہدہ می 17th کرن ء ڈچ نکشوی ء میگی رنگ ء
 گوں سیادی کنت۔ اے دڑ پمشکہ بیت بزاں فونوگرافر دومی اہد ء سر پد انت۔ انچو
 ٹامس ہرڈی Thomas Hardy دتی سبزیں در چکے ء ڈچ مکتب school ء نام
 دانگ۔ چو راجد پتر نویسی ء وڑا فونوگرافک عکس ء ہزہ یا ايرادے واسطہ لہتے گام کشگ
 بوت، بلے اے راہ ء اکتہ ہم باز ہند مہاگی انت ۳۹۔ راجد پتر نویس ء وڑا فونوگرافر
 اوں راستی ء پیش نہ کنت بلکیں آئی ء نیابت representation ء کنت۔ نکشوی
 عکس ء بابت ء آئیوان گاکی Ivan Gaskell ء کار حساب ء آرگ بنت۔ ہستمی
 کرن ء اے کار سک جوش ء نوش ء گوں بوہگ ء ات۔ اے اہد ء ارون پانوفسکائے
 Erwin Panofsky ء اڈر وڈ Edgar Wind گوں شکلیں مکتب
 skepticism ء برفیں ساعتاں سک باز نامدار ات انت۔ اے نمونہ پہ عکس ء
 اندیمیں کیشکیواری ء سک باز مکران ات کہ رہندے ء تہا دارگ بہ بوت انت ۴۰۔

آئیکنوگرافی Iconographyء جیزہ کیشتر جیزہ دار بوت، وہدے اید کہ راجد پتر نویاں پہ وتی جندء مول مرادء عکس ء اژ کنگ ء جہد کت ء اے نیام ء یہ ثبوت ء دینی یا سیاسی میل زورگ بوت أنت۔ پرچہ کہ ایشانی گردش ء تھا جت سک آسان بیت کہ اگاں کے ابر یخت ڈورر Abrecht Durer ء وسیلہ ء عکسے چو ارواہ ء بحران ء، چیدگ ء بہ دانیت ء پدا یک عکسے چو بحران ء استی ء جت ء سورت ء پیش کنگ بہ بیت ۴۱۔

مادنیں ربیدگ بے شک دہمہمن ء ربیتی بہرے، بلے ہما وہد ء اگاں پہ وانگ ء زانگ ء نبشتا کیں ریکارڈ مہ بیت۔ البت اے شریں میلے نہ انت کہ دہمہمن ء وزم چہ عدیں راجد پتر ء سرا بندگ ء گہگیری بہ بیت۔ البت اے نیام ء دہمہمن ء منورا راستال است کہ آئی ء وسطیں اہد ء دانشتے دانگ ات، نی آ وسطیں زانگ ء صنعتی آشوب ء راجد پتر ء بازیں اہد ء دورانی زانگ ء گوں دزگٹ انت ۴۲۔ بلے مروچاں دہمہمن ء زانکار راجد پتر ء چہ ساری ء اہداں بیان کنگ لوٹ أنت ء راجد پتر ایشانی رند گیری ء کنت۔ راجد پتر گون آہاں گنڈ یا کڈ نہ جنت بلکیں ڈوریتکیں جاگہانی جو زشت ء ٹہشت ء بابت ء پگر الم ء کنت، انچو کہ وہدے یکتائی (انفرادیت) ء بندات ء آئی ء بام (عروج) ء بابت ء پٹ ء پول بوت کہ انوگیں دور ء ذاتی زندگی ء ڈیلہ چون زاہر بیت گڑا راجد پتر نویس ایشانی شاہداں ذاتی رود پتر (ڈائری) ء ابید ایشانی میل ء چہ ہم چیزے ہمیت ء زورایت ۴۳۔

مادنیں ربیدگ ء کار بندگ ٹران نہ انت کہ اے ہما مفروضہاں پکہ بکنت آ اولی زند ء لہزا کی ثبوتاں چہ شوہازگ بوگک أنت۔ اے نیام ء زاناں چو بوت کنت کہ دہمہمن ء داں 1500 ء راجد پتری ء اہد دگہ ہم لہتے چیز بہ شوہازیت ء مئے کمک ء بکنت؟ سر موزیز فنلے Sir Moses Finley کشیت، وہدے ہاسیں شاہد دست بہ

کپ آنت گز آثار قدیمہ و ارزشت کم بولان بیت۔

تیوگیس صنعتی دہمہمن و یک گچلیس پاتے و تہامان کنگ چونائی و یک بردانے و آسر انت ۴۴۔ اے بیمار پوسے و حقدار انت، بے مادنیں ربیدگ و ثبوت و کیلو و تشخص و وسیلہ و پد و سطیں راجد پتر جوڑ کنگ بوتگ۔ مادنیں ربیدگ و راجد پتر یک آہنیں راہے یا پڑے کہ گوستگیس لہتے سالان چہ ایشی و مردمانی دلچسپی و گوں سرے داشنگ، ایشی و بندہ و لہز انکی بنزہ چہ و تساجیں راستالاں باز تر انت۔ اے نیام و راجد پتر نو لیس چیز و راجمانی زند و گوں کار دارگ و آنت یا بیرگ و بُدھ و راجمانی زند و سرا پگر و نور کنگ و آنت، کہ راجد پتر نو لیس و سرا چیز و کارمرزی و چہ درانگاز بوتگ آنت۔ انچو کہ ثبوت چو بیانی شکل و آئی و جہانگولی و چہ رسنگ آنت یا داشتانی سازین inventories of possession و چہ رسنگ آنت، بے فی ایشانی پریس کچ مانی ایس راجد پتر و وسیلہ و بہ بنت ۴۵۔

مردچاں راجد پتر نو لیاں کیت mass و وسیلہ و راجد پتری عمل و چارگ و کار بندات کنگ۔ اے وزم شماریات، آبادی و زانکارانی نوراساری و چہ کارمرز بوتگ۔ بے 1960, 1970 و ڈہکاں اے راجد پتر دگہ ہم لہتے کارگلانی تہا کارمرز بوتگ آنت انچو کہ امریکہ و نوکیس سیاسی راجد پتر و ہشتہ کاراں و وثانی ہساب و کتاباں چہ جاورانی میمگ و چار انگ ۴۶۔ فرانس و تہا نام نہادیں درچی ایس راجد پتر Serial History بندات و قیمتانی چست و ایر و پیریس و پریس و، پدا آبادکاری و واسطہ کارمرز بوتگ و مردچاں پیرینی و سیکولر هیالانی ریس و پریس و کارمرز بوتگ و انت ۴۷۔ دگہ یک نامداریں وانشے نام نہادیں ڈی کرپنچا پزیشن Dechristianisation انت۔ نوکیس فرانس و وتی ثبوتانی مزنیس کساے چہ روبرکتی راز و نیاز و ایر کچنگیں اعداداں گوں شبن بوتگ۔ دگہ یکے ایش انت کہ ہژدہ می

ٹرن ۽ پروونس (اے میری ٹائم فرانس ۽ زرباری رو برکتی دیکے کہ ایٹی
 ۽ سیمراٹلی ۽ سک اُنٹ) ۽ سراھیال منورنگ بوتگ ۽ مردمانی مرگ ۽ بابت ۽ بدل
 بوتگیں لیکہ ۽ کس اس چہ سی ہزار وصیتانی چہ پول ات۔ ایٹی ۽ تہا نے ہزار جزا، عاقبت ۽
 حساب ۽ کتاب اُسٹ ات، نے پُرس ۽ فاتحہ ۽ رسم اُسٹ ات ۽ نے مہلوک ۽ مرگ ۽
 حال است ات ۲۸۔

اٹیں دور ۽ شماریات مردچاں کمپیوٹر ۽ کمک ۽ کار بندگ بوگ ۽ اُنٹ ۽ اے
 کار ۽ گوں آرکائیو ۽ کارمرزی ۽ رانک ۽ راجد پتر ۽ داستہ یک پناہ جاہے بتگ۔ انچو کہ
 امریکن نیشنل آرکائیو ۽ گورامشین ۽ ریڈ ایبل ڈیٹا ڈویژن است، بلے اے نیام ۽
 آرکائیوسٹ کنزرویشن، منجڈ ٹیپ ۽ اسٹوریج ۽ مینواسکرپٹ ۽ بابت ۽ سک پریشان
 اُنٹ۔ آسر ۽ راجد پتر نویساں وتی سفر دیم پہ بنداتی آرکائیواں بست۔ انچو کہ انکویشن ۽
 ارکائیو چو ڈیٹا بینک ۽ پہ کچ مانی ایس راجد پتر ۽ ٹوئیں کارے پہلو کنت ۲۹۔

بلے اعداد ۽ شمار ۽ نوکیں کردار ۽ وتی داستہ چیں opposite ہیال ۽ مردم
 ہم ودی کنگ۔ لہتے مردم ایٹی ۽ ہلاپ ۽، لہتے ایٹی ۽ حق ۽ جتاں کار بند اُنٹ۔ عدد ۽
 شمار دروگ ہم بوت کنت ۽ کسب ۽ کاگد ہم، عدد ۽ شمار ۽ چہ مردم زدہ بنگ بنت ۽
 ۽ ہے وڈا کسب ۽ کاگداں چہ ہم۔ مشین ۽ وسیلہ ۽ وٹگیں ڈیٹا ہانی تہا جذبہ زاہر نہ بنت،
 اگاں کاگداں ہر ایس ۽ بے وڈیں ہتے writting ۽ بہ بنت چہ ایٹی ۽ ہم جذبہ گسار
 بوت کنت۔ نی ماہاند ایس یک انچیں راہے بہ شوہاز ایس کہ دوئیں کارمرز بہ بنت۔

اے لہزانی کارمرز ۽ داستہ نوکیں شہکاری الہی انت۔ اے لہزین موبی لان ۽
 ابدہ می ٹرن ۽ گڈسر ۽ کارمرز کنگ۔ ایٹی ۽ وتی ہسریں راجد پتر نویساں گوں جوڑ
 کنگیں چار کالب ۽ معاہدہ ہزہ ۽ داستہ کارمرز کنگ اُنٹ ۵۰۔ بلے سوال اش انت
 آکے انت پہ موبی لان ۽ وڈا بوگ ۽ تیار انت یا آئی ۽ وڈا کار کنگ ۽ تیار انت۔

راجد پتر نویساں نوکیں راجد پتر ۽ پهمگ ۽ واسه مھکمیں رہند درکار انت ۽
رہند ایشانی عمل ۽ کیشتر بکت۔

راجمانی ریدگ ۽ راجمانی تب چو سیاسی واقعہ یگ ۽ پریس نہ بنت، پہ ایشی ۽
یک دگہ جوڑشی کیشکیواری یے درکار انت۔ البت اے چیز ایشاں دوست بیت یا نہ
بیت بلے راجد پتر نویس گوں وتی جستاں ہے چیزاں گوں کارے بداریت کہ عمرانیات ۽
راجمانی سائنس ۽ تہا ارزشت دار انت۔ آکے انت کہ راجد پتر ۽ تہا استیں یا اصل پر
انت، آیک مردے یا بُرھے؟ اے سوبمندی ۽ گوں راجمانی، سیاسی یا ریدگی
جوڑشت ۽ پردا نگیں زور ۽ گھگیری ۽ کت کن انت؟ اے جوڑشت عمل ۽ آزانی ۽ تہا تہنا
قید بوت کن انت ای ایشانی منورا انچو سکت است کہ پہ پیرے ۽ بستار ۽ گچنے جوڑ
کت؟ ۱۵۔

1950ء ۽ 60ء دہکاں معاشی ۽ راجمانی راجد پتر نویس راجد پتر ۽ کیشکیواری
۽ یک پیوتیں ماڈلے ۽ گوں دلگوش ات انت۔ اے نیام ۽ ایشاں معاشی، جیوگرافیکل ۽
آبادی ۽ جنزراں بنداتی ارزشت دات ۽ پہ معاشی کارانی رد ۽ کارل مارکس ۽ لیکہ، پہ
جیوگرافیکل کارانی درگت ۽ بروڈل ۽ لیکہ ۽ پہ آبادی ۽ کارانی درگت ۽ مالتھوسین
ماڈل Malthusian Mode پهمگ ۽ زورگ بوت۔ اے درگت ۽ مروچاں گیوانی
لیوی Giovanni Levi مانیکروہسٹری ۽ سوج ۽ دنت۔ بلے چہ ایشاں شتریں ماڈل
ہما کشگ بیت کہ یک عام انسانے ۽ گچن ۽ آزانی ۽ بیان کنت۔ لس مہلوک آجو انت،
اے مروچاں ارزشتی ماڈل انت۔ چیا کہ لس مہلوک وتی واہش ۽ سُر پُر کنت، عمل
کنت، گپ ۽ تران کنت ۽ پہ سیت ۽ مھکمیں دود ۽ ریدگاں چہ انکار کنت کنت چہ ایشی
۽ آوتی سیتاں ۽ وتی سلامتی ۽ واسه جاورانی دیپانی ۽ کنت۔

راجدپتر نویسی ء شاہگانی ء سیاسی راجدپتر ء کیشکوارے ہم بدل کنگ۔
 مردچاں سیاسی واقعہ ہم کنگ بوہگ ء انت۔ وہدے راجدپتر پہ جہلیں نک ء چارگ
 بوت چہ ایشی ء پد سیاسی جنجالکاری ارزشت ہم بدل بوت۔ اگاں اے نیام ء
 راجدپتر نویس فرانس ء آشوب ء دانشتے بدار انت کہ ایشی ء رستگس دروشم ء بچار
 انت ء اے وڑی ء جہل ء چہ اتلکس راجدپتر ء بہ نپاس انت، گڑا ایشانی چشمن چہ آ
 راجدپتر نویاں چٹ جتا بیت کہ واقعہ ء باہشت ء رہشونی کرد، آہانی عمل ء پد عمل ء
 ارزشت بکشتنت۔ بے مردچاں اے راجدپتر نویاں اے گپ من اتگ کہ ایشاں
 راجدپتر ء سطرانی تہا بازیں دروگ ساز اتگ۔ انچو کہ نام نہادیں سائیکوہسٹورن کہ اے
 کیشتر امریکی انت، ایشاں دائم ء جہد کنگ کہ سگمنڈ فراند ء ء لیکہ ء راجدپتر ء سرا
 عملیں بکن انت ء اے راجدپتر ء یک نفسیاتی عملے بہ بیت۔

سائیکو راجدپتر سگمنڈ فراند ء لیکہ ء چہ امریکی راجدپتر نویانی بُرے ء
 آورنگ ء واقعہانی ریس ء پریس ء نوکیں رنگے بکشاگ۔ ایرک ایرکسن Erikson
 ہے بُرے راجدپتر نویے۔ ایشی ء بچار ء جیزہ ء سراپٹ ء پول ء نوکیں درچ
 کنگ انت۔ سائیکو راجدپتر ء سرا اے جار پر ات کہ اے راجدپتر ء نک کنگ ء انت
 چیا کہ مردم ء شخصیت ء کم کنگ ء انت ۵۲۔

راجدپتر ء کیشکوارے ء واسٹہ ما ہٹلر Hitler ء مثال ء بُدوریں، شر تر
 انت۔ چوٹائی ء ایچ، آر، ٹریور رپر H R Trevor Roper ء اے، جی، پی، ٹیلر
 A J P Taylor ء ہٹلر ء بابت ء تران کنگ ء اے سوال دیم ء آورنگ، ہٹلر ء
 انوگیں ء باندات ء مراساچی انت؟ ربیتی ماڈل ء دامن ء چہ اے چہ پیم در کنگ
 بوتگ کہ آئی ء تہا مردم ء سائی ارادہ یا سائی مراسا چارگ بوتگ انت۔ بے نی گپ ربیتی
 ماڈل ء دامن چہ دراتنگ ء شاہگانیں رنگے ء بوہگ ء انت۔ انچو کہ راجدپتر نویس

روبرٹ ویٹ Robert Waite کشیت، ہٹلر ۽ مراسدا درسمائی ۽ نفسیاتی اڑ ۽
جنجالانی سوب ۽ بونگ انت۔ ایشی ۽ حجت ۽ آہٹلر ۽ بازیں جنسی واہش، آئی ۽ مات ۽
مرگ ۽ غم ۽ ہے وڑا دگہ جنجالاں چہ بتگ ۵۳۔

راجدپتر نویسانی یک بُر ہے ارادیت Intentionalism ۽ ڈیلہ ۽ رد
کنت۔ چورشتی راجدپتر نویس Structural Historian اے بنکپ ۽ سرا دلگوش
انت کہ ہٹلر سہی ریپبلک Third Republic ۽ باپشت ۽ چارگ بہ بیت کہ ہٹلر ۽
کش ۽ مٹورا بونگ انت؟ سرکاری بند ۽ بست چارگ بہ بیت ۽ اے ہم چارگ بہ بیت
فیصلہ چونس ۽ کجام وہد ۽ کنگ بونگ انت؟ ایشانی تھا کئے ۽ کئے ہوار بونگ؟ ۽ نازی
ازم ۽ سیاسی جنز چارگ بہ بیت ۵۴۔ راجدپتر نویسانی دگہ یک بُر ہے چورشتی ۽ سائیکو
راجدپتر دویناں ہوار کنت ۽ راجدپتر ۽ کیش گیوار کنگ لوئیت، آکجام سوب بونگ
انت مردماں ہٹلر ۽ شخصیت سک دوست بونگ ۽ ایشی ۽ آتراپ ۽ اوشتاگ انت، ایشی
۽ لونوک بونگ انت ۵۵؟

بلے ہٹلر ۽ دلش ۽ بہہ ۽ بکویں confusion باوست ۽ چی بوت؟ ایشی ۽
حال ہما بوت اے دگہ راجدپتری باوستانی بزاں آاوں گیر ۽ دارگ نہ بوت بلے نوکیں
راجدپتر ۽ کیشکیواری ۽ ربیتی وزم پڑوشت۔ ربیتی وزم ۽ پڑوش ۽ اے سوال زاہرکت کہ
ایشی ۽ جاگہ ۽ کئے داریت؟ یا ہما وڑا راجدپتری باوست بوہان بنت۔

اگاں راجدپتر ۽ نوکیں کیشکیواری ۽ دراہیں تپاک بوٹین انت گڑا سائیکو
راجدپتر ۽ کیش گیواری ۽ ہاسیں کارے کنگ ات۔ راجدپتری عمل ۽ تھا مردم یا نک ۽
چی سمائی ۽ درسمائی ارادہ بنت؟ اے ڈراہ سائیکو راجدپتر ۽ کشیتگ ات انت۔ چونا ئی ۽
مروچاں سائیکو راجدپتر دیمروئی کنان انت۔ مروچاں واہش، زہر، ترس، گناہ ۽
مارشت، دول ۽ دوپوتی، محبت، غرور، سلامتی ۽ دگہ ہم بازیں مارشت ۽ جذبہانی بابت ۽

کتاب نوینگ بوگ انت ۵۶۔

اہد مردماں ہم مے وڑا پگر کنگ، آہانی مارشت ہم مے وڑا بوتگ انت۔
 اے پیم اہد حال ہر دوئیں یک وڑا گندگ اے کانت ایشانی پیمگ گران انت۔ اے
 سانیکو راجد پتر اے مزنیں جیزہ انت۔ اے وہد راجد پتر نوئیں جنجالاں کپیت اگاں
 آبازیں دور اے راجمانی میلاں یک وڑا پچارایت گڑا ایشی اے تہا زاہری بہر پدر بیت
 اگاں آہر دور اے مردم اے نک اے راجمان اے ریدگانی تہا پچارایت گڑا آہانی کردار اے عمل
 اے آجوتی اے ہما زمانگ قید کنت۔

اے حال اے چہ در آہگ اے واستہ پیر بورڈیو Pierre Bourdieu اے یک
 راہے شوہاز اہگ۔ آکشیت، یک برے اے آئی اے ہاسیں چاگرد اے پچار اے آئی اے آتاپ اے
 ہما بیہار بوتگ انت آہاں ایشانی آسودگی اے توجیل چی دانگ، ایشی اے تہا برے آجوتی اے
 ریس اے پریس بوت کنت ۵۷۔

چونائی اے مشکل باز انت بلے نوکیں راجد پتر نویاں ربیتی راجد پتر اے نگداری
 اے چہ مردم اے برہ اے واستہ دانگ اے زانگ اے نوکیں در پچ کنگ انت ۵۸ اے ایشاں طبعی
 چاگرد، ایشی اے ہنزہ ہوار نہ کنگ انت اے نی المی انت ایشانی سراد لگوشی بہ بیت۔

ایجابین اے جیزہ: Problems of Synthesis

راجد پتر نویانی دامن پراہ بوہان انت، چہ ایشی اے راجد پتر اے دگہ علماں گوں
 سیادی بوتگ۔ اے میل یک وئیں میلے بلے باید انت اے بے حال کنگ مہ بیت
 چیا کہ ایشی اے اوں قیمتے است۔ مروچاں راجد پتر بازیں فکرانی تہا انت، ساری اے انچونہ
 بوتگ انت۔ مروچاں راجد پتر بازیں زبانان گوں گپ اے انت بلے ہر کس وتی کارگل
 اے زبان اے گوں ہمگر نچ انت پمشکہ آہانی واستہ اے المی انت آدوی اے

گوں گپ بکن اُنت۔ بلکیں مالاچار ایں اے رنگ ء حال ء برداش بکن ایں؟ اے
امیت است مادت ماوتامگر نچ بہ بنیں؟

اے درچی ء پو دیگ گران انت۔ بلے اے دو جتامیں ء ضدیں بنکپ
بیان بوت کشت۔ اُنچو کہ راجدپتر ء علم بہر بوہگ اے الی اُت۔ راجدپتر ء سمسر ء ابید
دکہ ہم علم گوں ایشی ء دگلوش بوتگ اُنت، اُنچو کہ صنعت راجمان ء تہا وڑوڑیں رنگانی تہا
بہر انت۔ اے وڑیں بہر راجدپتر ء نپ کشگ بنت چیا کہ ایشی ء انسانی تب ء
پہمگ ء واسطہ علم ء دکہ نوکیں راہ شوہاز اِتگ ء ایشی ء اکاپیں علمے جوڑ کنگ ء واسطہ پٹ
پول گران ء مھکم کنگ۔

اگاں نپ ریت بزاں قیمت اوں دیگی انت بلے ماے دانشوری ء قیمت ء کم
بکن ایں۔ علم ء ایشی ء شاہانی میان ء سیادی الی انت، مارا اے بنکپ پراموش کنگی نہ
انت۔ راجدپتر ء علم اگاں دکہ علماں گوں ہمگر نچ نہ انت بلے ایشانی میان ء دعا سلام است۔
وہدے جوڑشتی راجدپتر بندات بوت گڑا واقعہانی راجدپتر پنگا شموشک بوت
، اے گپ یک گران تمیں راستی یے۔ ہے وڑا سیاسی راجدپتر اوں راجمانی راجدپتر ء
دیم ء بے ارزشت بوت ء ربیتی سیاسی راجدپتر نویسانی ہلاپ ء تانفرس میل زاہر
بوت۔ زالبولانی ء مقبول عام ربیدگ راجدپتر ء اُنچو آجوئیں کارگل ء وڑا ز رنگ انت
اُنت کشتے اے لس مہلوک ء راجمان ء ربیدگاں چہ جتا اُنت۔ مدائیں راجدپتر چونائی
ہے راجدپتر نویسی ء پد کرد انت ء ایشی ء تہا راجمانی میل شاہگانیں رنگے ء وانگ
بنت۔ چہ ایشی ء انسان ء مارشت ہم دیم ء کاشت۔

اے حال ء اے پد کرد ء ہلاپ ء ہم پد کردے اُست۔ بزاں انچیں بنجا ہے
شوہازگ بہ بیت ہود ء دراہیں یکجاہ بہ بنت۔ گڑا زاہر بیت کہ مقبول عام ربیدگ ء
راجدپتر نویسی جہلمیں ء برزیز تک ء ربیدگانی میان ء سیادی ء سرا اکاپیں رنگے ء ریس

ء پریس کنگ ء انت ۵۹۔ زالبول راجد پتر نویس جنسی تپاوت ء ایشانی سیادی ء پہمگ
ء انت ء زالبول ء مردین آدم دوینانی راجد پتر ء ٹہنگ ء انت ۶۰۔ ایشانی میان ء
واقعہ ء جوڑشت ایشانی سیادی ء تھا جا کہ کنگ ء انت۔

سیاسی بے سیاسی راجد پتر نویسانی میان ء یک ہاسیں رنگے ء سیادی دران
انت۔ جی ایم ٹریولن G M Trevelin کشیت، راجمانی راجد پتر سیاسی راجد پتر ء
گاریں بہرے۔ بلے اے ہیال مروچاں رد کنگ بوتگ۔ مروچاں سیاسی راجد پتر ء تھا
راجمانی، ء راجمانی ء تھا سیاسی المان کار آمد بنت بلکیں کار گرگ بوہگ ء انت ء سیاسی
راجد پتر نویساں اوں وتی راہ شاہگان کنگ۔ مروچاں آبرزیں نک ء راجد پتر نویس نہ
انت بلکیں مروچاں آکچین کاری ء ایشی ء راجمانی ء جیوگرانی رنگاں اوں چارگ ء
انت ء ہلکانی village جمہوریت ء اوں پراموش نہ انت ۶۱۔ آ سیاسی ربیدگ ء ہم
ریس ء پریس کنگ ء انت۔ سیاست مدامی ء بہر انت بلے اے ہر ہند ء جتا جتا انت۔
راجد پتر نویس اے مفروضہ ء گوں سفر کنان انت۔ مروچاں راجمان ء ربیدگ اے وڑ
پہمگ بوہگ ء انت کہ ادا فیصلہ اوں بنت، پمشکہ کہول ء سیاست ء زبان ء سیاست پہ
راجد پتر نویساں نوکیں سر حال جوڑ بوہگ ء انت ۶۲۔ امریکی راجد پتر نویس مائیکل کامن
Michael Kammen کشیت بشریات ء تھا ربیدگ ہما کارگل انت کہ راجد پتر
ء دراہیں بنکپاں یک بنجا ہے ء کاریت ء یکجاہ کنت ۶۳۔

برڈول ہما سرجمیں راجد پتر ء حق بوتگ، ماچہ ایشی ء انکتہ سک باز دور
اوشتا نگیں، یقین انت کہ اے ہیال پہ مارا راست نہ بیت کہ بروڈل ء مراساء مقصد ء
اکاپ پیلوکن ایں، بلے گمان انت کہ اے مراساء یمگ ء لہتے گام دیم ء شت کنیں۔

☆..☆..☆..☆

- 1 This essay owes a great deal to discussions with Raphael Samuel over many years; to Gwyn Prins and several generations of students at Emmanuel College Cambridge; and more recently to Nilo Odalia and the lively audience at my lectures at the Universidade Estadual de Sao Paulo at Araraquara in 1989.
- 2 For a famous (and debatable) example, see R. W. Fogel and S. Engerman, *Time on the Cross* (Boston, 1974). There is a judicious assessment of the position of economic history today in D. C. Coleman, *History and the Economic Past* (Oxford, 1987).
- 3 J. Vincent, *The Formation of the British Liberal Party* (London, 1966).
- 4 Other varieties are surveyed in *What is History Today?* ed. J. Gardiner (London, 1988).
- 5 J. Le Goff, (ed.), *La nouvelle histoire* (Paris, 1978); J. Le Goff and P. Nora (eds), *Faire de l'histoire* (3 vols, Paris, 1974). Some of the essays in this collection are available in English: J. Le Goff and P. Nora, (eds), *Constructing the Past* (Cambridge, 1985).
- 6 T. S. Kuhn, *The Structure of Scientific Revolutions* (New York, 1961).

- 7 J. B. S. Haldane, *Everything has a History* (London, 1951).
- 8 P. Ariès, *Centuries of Childhood* tr. R. Baldick (London, 1962); P. Aries, *The Hour of Our Death* tr. H. Weaver (London, 1981); M. Foucault, *Madness and Civilisation*, tr. R. Howard (London, 1967); E. Le Roy Ladurie, *Times of Feast, Times of Famine* tr. B. Bray (New York, 1971); A. Corbin, *The Foul and the Fragrant*, translation (Leamington, 1986); G. Vigarello, *Concepts of Cleanliness*, translation (Cambridge. 1988); J.-C. Schmitt, (ed.), *Gestures*, special issue, *History and Anthropology* 1 (1984); R. Bauman, *Let Your Words be Few* (Cambridge. 1984).
- 9 F. Braudel, *The Mediterranean and the Mediterranean World in the Age of Philip II*, tr. S. Reynolds, 2nd edn (2 vols, London 1972-3).
- 10 The examiner's name was Lewis Namier. R. Cobb. *The Police and the People*. (Oxford. 1970), p. 81.
- 11 E. Hooernaert et al., *Historia da Igreja no Brasil: ensaio de interpretacao a partir do povo*, Petropolis, 1977.

- 12 J. G. A. Pocock, 'The Concept of a Language', in *The Language of Political Theory*, (ed.) A. Pagden (Cambridge, 1987). Cf. D. Kelley, 'Horizons of Intellectual History', *Journal of the History of Ideas* 48 (1987), pp. 143-69, and 'What is Happening to the History of Ideas?' *Journal of the History of Ideas?* *Journal of the History of Ideas* 51 (1990), pp. 3-25.
- 13 R. G. Collingwood, *The Idea of History*, (Oxford, 1946), pp. 213ff.
- 14 Braudel (1949)
- 15 Quoted in *Varieties of History*, ed. F. Stern (New York, 1956), p. 249.
- 16 I take the term from the famous Russian critic Mikhail Bakhtin, in his *Dialogic Imagination*, tr. C. Emerson and M. Holquist (Austin, 1981), pp. xix, 49, 55, 263, 273. Cf. M. de Certeau. *Heterologies: Discourse on the Other*, tr. B. Massumi (Minneapolis, 1986).
- 17 See almost any issue of the *History Workshop Journal*.
- 18 Cf. P. Burke, *The French Historical Revolution*, (Cambridge, 1990), p. 113.

- 19 J. H. Robinson, *The New History* (New York, 1912);
cf. J. R. Pole, 'The New History and the Sense of Social
Purpose in American Historical Writing' (1973, reprinted
in his *Paths to the American Past* (New York, 1979, pp.
271-98).
- 20 L. Orr, 'The Revenge of Literature', *New Literary
History* 18 (1986), pp. 1-22.
- 21 R. Fruin, 'De nieuwe historiographie', reprinted in his
Verspreide Geschriften 9 (The Hague, 1904), pp. 410-
18.
- 22 M. Harbsmeier, 'World Histories before
Domestication' *Culture and History* 5 (1989) pp. 93-131.
- 23 W. Alexander, *The History of Women* (London,
1779); C. Meiners, *Geschichte des weiblichen
Geschlechts* (4 vols, Hanover, 1788-1800).
- 24 W. Cronon, *Changes in the Land* (New York, 1983);
A. W. Crosby, *Ecological Imperialism* (Cambridge,
1986).
- 25 There are some sharp comments on this problem in
E. Said, *Orientalism* (London 1978).
- 26 E. De Decca, 1930: o silencio dos vencidos (Sao
Paulo, 1981).

- 27 Cf. R. Porter, 'The Patient's View: Doing Medical History from Below', *Theory and Society* 14 (1985), pp. 175-98.
- 28 On the ordinary soldiers, see J. Keegan, *The Face of Battle* (London, 1976).
- 29 J. Ozouf, (ed.), *Nous les maitres d'ecole* (Paris, 1967) examines the experience of elementary school-teachers c.1914.
- 30 L. Hunt, (ed.), *The New Cultural History* (Berkeley, 1989).
- 31 F. Braudel, *Civilisation materielle et capitalisme* (Paris, 1967); revised ed. *Les structures du quotidien* (Paris, 1979); *The Structures of Everyday Life*, tr. M. Kochan (London, 1981). Cf. J. Kuczynski, *Geschichte des Alltags des Deutschen Volkes* (4 vols. Berlin, 1980-2).
- 32 M. de Certeau, *L'invention du quotidien* (Paris, 1980); E. Goffman, *The Presentation of Self in Everyday Life* (New York, 1959) H. Lefebvre, *Critique de la vie quotidienne* (3 vols, Paris, 1946-81). Cf. F. Mackie, *The Status of Everyday Life* (London, 1985).

33 J. Lotman, 'The Poetics of Every day Behaviour in Russian Eighteenth-Century Culture', in *The Semiotics of Russian Culture* ed. J. Lotman and B. A. Uspenskii (Ann Arbor, 1984), pp. 231-56. A fuller discussion of the problem of writing the history of cultural rules is in P. Burke, *Historical Anthropology of Early Modern Italy* (Cambridge, 1987), pp. 5ff, 21ff.

34 L. Hunt, ed., *The New Cultural History* (Berkeley, 1989)

35 N. Elias, 'Zum Begriff des Alltags' in *Materiellen zur Soziologie des Alltags*, ed. K. Hammerich and M. Klein (Opladen, 1978), pp. 22-9.

36 Cf. P. Burke, *Popular Culture in Early Modern Europe* (London, 1978), chapter 3.

37 R. Samuel and P. Thompson, (eds), *The Myths We Live By* (London, 1990).

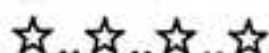
38 P. Thompson, *The Voice of the Past* 1978; revised ed., Oxford, 1988); J. Vansina, *Oral Tradition*, tr. H.M. Wright (London, 1965) and *Oral Tradition as History* (Madison, 1985).

- 39 P. Smith, (ed.), *The Historian and Film* (Cambridge, 1976); A. Trachtenberg, 'Albums of War', *Representations* 9 (1985) pp. 1-32; J. Tagg, *The Burden of Representation: Essays on Photographies and Histories* (Amherst, 1988).
- 40 E. Panofsky, *Essays in Iconology* (New York, 1939); E. Wind, *Pagan Mysteries in the Renaissance* (London, 1958). A more sceptical point of view is expressed by E. H. Gombrich, 'Aims and Limits of Iconology' in his *Symbolic Images* (London, 1972), pp. 1-22.
- 41 C. Ginzburg, 'Da Aby Warburg a E. H. Gombrich', *Studi medievali* 8 (1966) pp. 1015-65. His criticism was directed against Fritz Saxl in particular. On iconography for historians of mentalities see, M. Vovelle (ed.) *Iconographie et histoire des mentalites* (Aix, 1979).
- 42 K. Hudson, *The Archaeology of the Consumer Society* (London, 1983).
- 43 J. Deetz, *In Small Things Forgotten: the Archaeology of Early American Life* (New York, 1977).
- 44 M.I. Finley, *The Use and Abuse of History* (London, 1975), p. 101.

- 45 A. Appadurai, (ed.), *The Social Life of Things* (Cambridge, 1986).
- 46 W. Aydelotte, *Quantification in History* (Reading, Mass., 1971); A. Bogue, *Clio and the Bitch Goddess: Quantification in American Political History* (Beverly Hills, 1983).
- 47 P. Chaunu, 'Le quantitatif au 3e niveau' (1973: reprinted in his *Histoire quantitatif, histoire serielle* (Paris 1978).
- 48 G. Le Bras, *Etudes de sociologie religieuse* (2 vols, Paris 1955-6); M. Vovelle, *Piete baroque et dechristianisation* (Paris, 1973).
- 49 G. Henningsen, 'El "Banco de datos" del Santo Oficio', *Boletin de la Real Academia de Historia* 174 (1977). pp. 547-70.
- 50 J. Mabillon, *De re diplomatica* (Paris, 1681).
- 51 C. Lloyd. *Explanation in Social History* (Oxford, 1986) offers a general survey. More accessible to non-philosophers is S. James, *The Content of Social Explanation* (Cambridge, 1984).

- 52 E. Erikson, *Young Man Luther* (New York, 1958); P. Gay, *Freud for Historians* (New York, 1985); D. Stannard, *Shrinking History* (New York, 1980).
- 53 R. G. L. Waite, *The Psychopathic God: Adolf Hitler* (New York, 1977).
- 54 I take the distinction between 'intentionalists' and 'functionalists' from T. Mason, 'Intention and Explanation' in *The Fuhrer State, Myth and Reality*, ed. G. Hirschfeld and L. Kettenacker (Stuttgart, 1981), pp. 23-40. My thanks to Ian Kershaw for bringing this article to my attention.
- 55 P. Lowenberg, 'The Psychohistorical Origins of the Nazi Youth Cohort' *American Historical Review* 76 (1971), pp. 1457-502.
- 56 J. Delumeau, *La peur en occident* (Paris, 1978); and *Rassurer et protéger* (Paris, 1989); P. N. and C. Z. Stearns, 'Emotionology', *American Historical Review* 90 (1986), pp. 813-36; C. Z. and P. N. Stearns, *Anger* (Chicago, 1986); T. Zeldin, *France 1848-1945* (2 vols, Oxford 1973-7).
- 57 P. Bourdieu, *Outline of a Theory of Practice*, tr. R. Nice (Cambridge, 1977).

- 58 The argument is unusually explicit in G. Sider, *Culture and Class in Anthropology and History* (Cambridge and Paris, 1986).
- 59 A. Gurevich, *Medieval Popular Culture*, tr. J. M. Bak and P. A Hollingsworth (Cambridge, 1988).
- 60 Editorial collective. 'Why Gender and History?' *Gender and History* 1 (1989) pp. 1-6.
- 61 M. Agulhon, *The Republic in the Village*, tr. J. Lloyd (Cambridge, 1982).
- 62 M. Segalen, *Love and Power in the Peasant Family*, tr. S. Matthews (Cambridge, 1983); O. Smith, *The Politics of Language 1791-1815* (Oxford, 1984); D. Cannadine and S. Price, (eds) *Rituals of Royalty* (Cambridge, 1987).
- 63 M.: Kammen, 'Extending the Reach of American Cultural History' *American Studies* 29 (1984), pp. 19-42.

رُستگیاں راجدپتر

History from below

رجانک ءُرد ءُ بند: امین ضامن بلوچ

جم شارب / اڈاکٹر مبارک علی

واٹر لو جنگ 18war جون 1815 ءُ بلیٹیم ءُ کلگے ءُ نزیک ءُ بوتگ ءُ اے
جنگ ءُ ٹوئیں راجدپترے ہم ساز اٹگ۔ اے جنگ ءُ انگریز جنرل ویلنگٹن ءُ پروشیا ءُ
جنرل بلوشر ءُ مک ءُ چہ فرانس ءُ بادشاہ نیپولین ءُ باج بُرتگ ءُ راجدپتر ءُ نوکیں درے
بندات کنگ۔ اے در ءُ یورپ ءُ باندات وتی دگوشی ءُ سحر ءُ زرتگ۔ جنگ ءُ پد انگریز نو
ج ولیم ویلر ءُ وتی لوگ بانک ءُ نمدی یے نو لیس اٹگ:

”سے 3 روچ ءُ پد جنگ ہلاس بوتگ، من اے نیام ءُ سلامت بوتگ اُنت۔ ہرچی من
اے جنگ ءُ دستگ آہاں پہ اکاپ ءُ تراکشگ لوٹاں۔ 18 جون ءُ سہب ءُ گوات ءُ
ٹپ ٹپ ءُ کشگ ءُ ہور ءُ گوارگ ءُ چہ موسم باز سرد بوتگ۔ ہور ءُ مناسیتگ اُت ءُ
سردی ءُ سوب ءُ بدن کسے داب بوتگ۔

منو تگیاں سال ءُ وہدے من لوگ اُت اُنت گڑا پہ اے سردی ءُ ہر دوش
دیگ ءُ تمباک کش اٹگ ءُ دے بالا کنگ ءُ تو منا ہکل کنگ بلے پہ شک کشاں
اگاں اے روچی (جنگ ءُ روچ) منی گور ءُ تمباک مہ بیت اُنت بزاں منی زندگ
بوتگ دروگے اُت۔

فرانسی توپ خانہ ۽ بم منواری، آئی ۽ رجمنٹ ۽ اُرشاں چہ دژمن ۽ فوج ۽
گنجیں بہرے تباہ بوتگ۔

ماں یوگونٹ ۽ حویلی ۽ انگلستانی فوج ۽ جونانی امبار بوتگ، مرگیں فرانسیسی فوج
۽ کسگ ۽ چہ زررُزی بوتگ اُنت۔

راجد پتر اے جنگ ۽ ویلنگٹن ۽ باج بری ۽ نام ۽ آشکار ایت۔ اگاں اُرت
۽ شریں وڑے ۽ بچار ایت اے جنگ ۽ بنداتی باج بر، ولیم ۽ آئی ۽ وڑیں دگہ فوج
اُنت۔ گوٹگیں دو ذہکاں چہ راجد پتر نویس اہد ۽ ہے رنگ ۽ چارگ ۽ ٹپاسگ ۽ اُنت
۔ آہانی ہیال اُنت راجد پتری واقعہانی بیان کنگ ۽ نیام ۽ راجد پتر ۽ بنداتی واقعہ ڈالچار
کنگ مہ بنت۔ چونائی ۽ راستی ہے بنداتی واقعہانی اندر ۽ چیر اُنت۔ آہانی ہیال اُنت
راجد پتر لس مہلوک ۽ چشمن (تناظر) ۽ گوں چارگ ۽ ٹپاسگ بہ بیت۔ چیا کہ اے
کسانیں فوجی جنرل ۽ کرنلاں چہ کیشتر جنگ ۽ بہر زراُنت۔

انکتہ راجد پتر نویس مردمانی کرداں گوں سنگارگ بوتگ۔ چونائی ۽ نوزدہ
19th می گرن ۽ چہ راجد پتر معاشی ۽ راجمانی ذروشم ۽ ہم زاہر بوہان بوت بلے اے ہم
برزیں ٹک ۽ کسہاں چہ آجونہ بوتگ اُنت۔ راجد پتر نویسی ۽ اے درج ۽ چہ بازیں
راجد پتر نویس کشتے دل رنج بوتگ اُنت۔ لس مہلوک ۽ پلہ مرزی ۽ پاہار شانی 1936 ۽
برٹالٹ بریخت Bertolt Brecht ۽ یک لچہ یے ۽ چہ بوتگ۔ آچہ ۽ نام اُت
دہکان ۽ راجد پتر ۽ چہ پرس اُتگیں سوائے۔ اے لچہ پہ ”برز ۽ چہ آوکیں“ بنکپ داریں
نبشتانکاں بیہارے ہیال بوت۔ بلے راجد پتر نویسی ۽ اے بنکپ ایڈورڈ پی ٹامپسن
Edward P Thompson ۽ نبشتانک ”رستگیں راجد پتر“ ۽ شنک بوہگ ۽ پد
نامدار بوت ۽ اے لیکہ ۽ پہمگ ۽ راجد پتر نویساں دیر نہ کت۔ 1989 ۽ یک کتابے
”رستگیں راجد پتر“ ۽ نام ۽ شنک بوتگ۔ اے کتاب ۽ انگلستان ۽ خانہ جنگی ۽ بابت ۽

ہم درے Chapter مان اُت۔ اے درے لس مہلوک ء کرد زاہر کنگ بوتگ۔ چونائی
 ء اے درے ہواری ء اے بنکپ ء کشے پلہ مرزائیں ساہے بکشات۔ اے نوکیں بنکپ ء
 پہمگ ء، راجد پتر نویںاں وتا ساعے ہم مھتل نہ داشت چیا کہ اے بنکپ ء چہ راجد پتر ء
 دامن شاہگان بوت، پہ پٹ ء پول ء نوکیں کشک بندات بوت اُنت ء راجد پتر نویںاں
 راجد پتر ء سنگارگ ء راجد پتر ء ڈالچاری ء کہ ء ہلاس کنگ ء موہ رست۔ بلے انگلستان
 ء بک چہسی راجد پتر (لصابی تاریخ) انکتہ ہم کوہنیں پیکر ء دیوان اُنت ء لس مہلوک
 انکتہ ہم ایشانی گور ء ساڑی نہ اُنت۔ ایشی ء بابت ء ایڈورڈ ٹامپسن ء دودانک نویںاں
 ء گشیت:

”منی واہگ اُنت، غریب ہنر مند، دست کار ء لوڈیگاں بے شرپی ء بے
 عزتی ء زندان ء چہ آجوبکناں۔ کرنے بیت راجد پتر ء اے پدریچ بے عزتی ء ذلت ء
 گوں نامیگ اُنت۔ بلیں آہانی ازم ء ریت گچلاں کچگ، بلیں آپد متکلیں جاورانی
 دیپان اُنت۔ بلیں مردماں پہ آہاں ساچشتی لیکہ پہ وتا داشتگ۔ بلیں مردم آہانی سرکشی ء
 بے عقل لیک اُنت۔ بلے ما بے حال اُنت آہانی سر ء آشوب ء برازگی ء دور گوسگ ء
 اے درگت ء آہانی لیکہ ء سر پدی پہ مالمی اُنت۔“

ٹامپسن ء اے نبشتانک ء چہ گمان بیت آئی ء گزشت ء مردمانی مدامی ء جیزہ
 پدر کنگ اُنت بلیں لس مہلوک چون راجد پتر ء جاہ دیگ بیت اے نبشتانک ء مارا اے
 سادانگ۔ اے نوکیں بنکپ ء وسیلہ ء راجد پتر نویس وتی دور ء جاور ء از موناں چہ
 گزشت ء جیزہ ہانی توجیل ء جہد کت کنت۔

اے نبشتانک ء تھاہے بنکپ ء سر ء شک بوتگیں کتابانی ریس ء پر لسی ء جہد
 بیت۔ پہ اے کار دو جتا دروہمیں مشکانی دیپانی الم ء کئی اُنت۔ اولی جیزہ اے بنکپ
 ء رنگارنگی اُنت بزاں اے بنکپ اندر ء شک اُنگ۔ ایشی ء تھاہے ریسنیز ء شپانکانی

زندہ بگر، داں صنعتی لیکہ، ڈراہ جاہ کن آنت ء اے ذرائیں لیکہ جتا کنگی آنت۔ چونائی ء راجد پتر ء اے رنگ ء وانگ ء ایٹی ء پٹ ء پول کشتے اجیں رنگے۔ چونائی ء مارا گزشت ء بچن ء بابت ء ہم سا بہ بیت ء پہ ایٹی ء شاہگانیں چشمینے درکار انت۔ لس مہلوک ء ازموئاں گوں راجد پتر ء سنگارگ پہ نوکیں راجد پتر ء وش تام ء گا میں عملے بلے اے بنکپ ء رد ء قلم ء روادیک ارزان نہ انت۔ ایٹی ء تھا اولی جیڑہ گواہ ء شاید یگ انت ء اے ہر ازموں ء پدی ربا لکار آنت۔ ایٹی ء درو رای پی ٹامپسن ء کتاب انت۔ اے کتاب پہ انگلستان ء ورکنگ کلاس ء جوڑشت ء نویگ بوتگ۔ اے کتاب نگدکاراں وتی دتاناں کت ء ایراد ء زد ء داشت بلے اے دراہیں جیڑہانی یک کر اے کتاب پہ راجد پتری گواہی ء الکاپیں وڑے ء ٹہنگ بوتگ۔ بلے ٹامپسن ء چہ ساری ء راجد پتر نویس پہ لس مہلوک ء راجد پتر ء نویگ ء وہد ء گرانیں جنجالانی زد ء بوتگ آنت چیا کہ آہاں نور لس مہلوک ء بابت ء الکاپیں وڑے ء نے neither زانت بوتگ نے nor نکان۔ چیا کہ ہر دای ٹرن 18th century ء ساری وت نوشت، رود پترانی کساس سک کم بوتگ۔ البت اے بنکپ ء دومی جیڑہ اے راجد پتر ء بندائی ء پچار definition ء اگدہ کنگ انت۔

اے سمسر ء حد ء استیں راجد پتر نویاں بندائی (ابتدائی) نوکیں یورپ ء راجد پتر نویس ایگ ء اے گپ شک کنگ ء جہد کنگ کہ راجمان ء کجام نکانی (طبقہ) مقبول عام کلچر چہ جہل ء دراتنگ بلے مقبول عام کلچر ء واسطہ اے گپ جہہ جنت اہد ء کجام کلچر مقبول عام کشک بوتگ؟۔ چیا کہ نوکیں دور ء بگرتاں شانزدہ می ٹرن ء راجمان ء تھا لس مہلوک جتا جتا میں نکانی تھا بہر ء بانگ بوتگ آنت۔ پمشکا اے درگت ء اے سوال جہہ جنت، آنکی راجمان ء مارا راجد پتری رد ء ”رستگیں راجد پتر“ ء گالبد ء گوں کجام معناہاں گوں کارمرز کن ایں۔ ہمارا راجد پتر نویاں مارکی ربیت ء برطانوی لیبر ء راجد پتر

۽ لیکه ۽ گون راجد پتر ۽ کچ ۽ کیل یا چار ۽ نپاس کنگ ایشانی نبشتا نکان چہ استیس جیرو ہانی
 کساس بیت۔ مارکی راجد پتر نویسانی راجد پتر نویسی ۽ چہ کس ۽ نے کلک است نے
 زنگ۔ اے درگت ۽ دائم ۽ ہے کشک بیت ہما راجد پتر نویسی ۽ راجد پتر نبھل ۽ چہ کچ ۽
 کیل (جائزہ) کنگ آہانی سر ۽ مارکی لیکہ ۽ سان ۽ اثر است۔ بلے چوٹائی ۽ اے
 وڑیں دعویٰ بیرگ ۽ راست نہ انت، ۽ اے گپ ۽ مراد آئی ۽ ایر جنگ نہ انت، چوٹائی
 ۽ مارکی راجد پتر نویسیاں راجمانی تہرانی ہما وہد ۽ نشان کنگ بنا کنگ وہدے آہاں شریں
 ارزشتے دیگ بوتگ۔ ہما سیاسی ۽ معاشی جنز ۽ زرمبشاں (تحریکاں) لس مہلوک ۽ بہر
 زریگ ۽ راجد پتر ۽ سر ۽ سان کنگ مارکسٹ راجد پتر نویسیاں ہے سیاسی ۽ معاشی جنزدیم
 ۽ آوریگ انت۔

اے درگت ۽ اگاں نامسن ۽ 1966 ۽ نویسکیں نبشتا نکانی کچ ۽ کیل ہے
 بیت گڑا آریسکیں راجد پتر ۽ بندات ۽ بیکج خیال بیت۔ اے وڑیں سنج ۽ خیال ایرک
 ہو بس باؤم ۽ وتی نبشتا نکانے ۽ تہا بیان کنگ انت۔ ایشی ۽ رد ۽ ”گراس روٹس ہسٹری“ ۽
 ڈیلہ 1789 ۽ چہ ساری بیگ انت۔ لس مہلوک ۽ راجد پتر ہژدہ می ٹرن ۽ لس مہلوک
 ۽ جنزواں چہ بیکج بوت۔ مارکی راجد پتر نویسی یا ایشاں چہ سان زریسکیں راجد پتر نویسیاں ہما
 وہد ۽ گراس روٹس ہسٹری ۽ بیگ ۽ دلگوش بوت انت وہدے یورپ ۽ پوریا گرانی
 جنزواں جہہ جت ۽ راجمانی راجد پتر نویسیاں اے لیکہ ۽ گون وناحدے ۽ داشت۔

اے وڑیں محدودیت ۽ درورے رچرڈ ہوگارٹ R Hogart ۽ کتاب
 ”انگلتاں ۽ ورکنگ کلاس ۽ زوالی“ انت۔ اے کتاب 1957 ۽ شنک بوتگ۔ رچرڈ
 ورکنگ کلاس ۽ راجد پتر ۽ بیان کنان ۽ وٹوکاں بیہار دنت کہ پوریا گر ۽ جنز ۽ بابت ۽
 جلد ۽ دمان ۽ پوت آسرمہ کش ۽۔ آوتی پٹ ۽ پول ۽ پد پہ پوریا گر جنز ۽ راجد پتر ۽
 بابت ۽ کشیت کہ پوریا گرانی بابت ۽ بازیں جاگہاں راستی گمسار کنگ بوتگ ۽ آہانی

اصل زندہ اصل جنرل جیڑہ کسے ڈالپار کنگ بوتگ۔

ٹامپسن 1966ء اے گپ نشان کنگ ات کہ لیبر ۽ راجد پتر ۽ بابت ۽
 فلکاراں ادارہ، رہشون ۽ آہانی لیکھاں بازار زشت بکشات۔ آکشیٹ اے وڑا راجد پتر
 ۽ نوٹسگ ۽ چہ لیبر ۽ راجد پتر وتی ہم آہنگی ۽ ہمپتی ۽ گار کنت ۽ جتا جتا کس رنگاں
 گوں بہر گیر بیت۔ ہو بس باؤم کشیت مارکی یا دگہ راجد پتر نویساں ہر دہد ۽ لیبر ۽
 راجد پتر نویس ایگ گڑا آہاں ٹریڈ یونین ۽ رہشونانی یا پوریا گرانی سیاسی باسکانی راجد پتر
 نویس ایگ پمشکا لیبر جنرل ۽ راجد پتر مہلوک ۽ راجد پتر نہ انت۔ چونائی لیبر جنرل یک
 ہاسیں دورے ۽ حد ۽ سیمراں انت اے درگت ۽ لیبر جنرل مہلوک ۽ راجد پتر نہ
 انت۔ ہما مردماں ٹامپسن ۽ ہو بس باؤم ۽ بٹھا تک وٹگ انت آفرانسیسی آشوب ۽
 ہلاسی ۽ رتگیں راجد پتر ۽ ہزہ خیال کن انت چیا کہ اے آشوب ۽ ساری ۽ اے
 راجد پتر ۽ وجود نہ بوتگ۔ ہو بس باؤم ۽ رد ۽ اے ہڑدہ می ٹرن ۽ مہلوک ۽ جنرانی
 برورد انت۔ آاے ہم کشیت کہ جیکوبنزم Jacobinism ۽ پد سوشلزم ۽ فرانسیسی
 آشوب ۽ نوکیں زندے بکشات ۽ رڑناھیالی ۽ مارکس ازم ۽ وسیلہ ۽ شاہگانی
 رست۔ اے ہما حد ۽ سیمراں ایٹانی تھا جہلیں تک ۽ چہ ردوم رتگیں راجد پتر نوٹسگ
 بوت ۽ رتگیں راجد پتر پمشکا فرانسیسی آشوب ۽ پد بندات بوت آدور ۽ لس مہلوک ۽
 جنرل کب ۽ کاگردانی تھا جاہ دیگ بوت ۽ نی اے سرجمیں ریکارڈ راجد پتر نویسانی
 دسترس ۽ انت۔ ہمیشانی وسیلہ ۽ آپہ ارزانی مہلوک ۽ عمل ۽ جنرلاں وتی بٹھانکانی تھا
 شری ۽ اڑدات کن انت۔

چونائی ۽ رتگیں راجد پتر ۽ انگلستان ۽ مارکی راجد پتر نویسانی ہما جہدانی برورد
 ۽ دیروئی کنگ دہدے آہاں برطانوی لیبر راجد پتر نویس ایگ ات۔ بلے اے بنکپ
 اہد ۽ بابت ۽ ہما پٹ ۽ پول انت کہ فرانسیسی راجد پتر نویس ایمانوئل لی روئے لادوری

Emmanuel Le Roy Ladurie ء پائیرنن Pyrenean ء شپانکائی زند
 ء بابت ء نویس انگ ات۔ وہدے ایمانوئل ء اے نبشتا تک کتاب ء درو شم ء 1975 ء
 شک بوت انت چہ ایشی ء راجد پتر ء نوکیں لیکے زاہر بوت ء راجد پتر شاہگان
 ات۔ اے کتاب چونائی ء لس مہلوک ء مگور اہم سک نامدار بوت۔ چونائی ء پونکار ء
 نگد کاراں اے کتاب وتی دنمان ء کت ء ایشی ء سر ء سک باز ایراد گیت۔ اے کتاب
 ء بنزہ کٹے ایشانی ایراد ء بنجاہ جوڑ بوت۔ بلے رتگیں راجد پتر ء پلہ مرزاں ہم پہ پٹ ء
 پول ہما وزم کار مرز کنگی انت کہ دگر راجد پتر نویاں کار مرز کنگ انت ء اے گپ یک
 مھکمیں راستی یے۔

بلے اے درگت ء نبشتہ کار کشار کارانی نکانی بابت ء راجد پتری نکان ء مچی ء
 گپ ء کن انت۔ بلے کشار کارانی زند ء بابت ء راجد پتری نکان نیستی ء ہم درور انت
 ۔ لادوری ء اے جیزہ ء واسطہ انکوئیزیشن ء کب ء کاگداں چہ کمک
 زریگ۔ انکوئیزیشن ء اے نکان ہما وہدے اڑ داگ انت وہدے کشار کار کفر ء بہتام ء
 مقدماہانی زد ء بوتگ انت۔ چہ ایشی ء اے میل پدر بوت، اگاں راجد پتر نویس بہ لوٹ
 ایت آسکاری کب ء کاگداں چہ مگوستگیں پدریج ء لیکہ ء مادی زند ء بابت ء بنزہ ء
 نکان یکجاہ کت کنت۔

مروچاں راجمانی ء معاشی راجد پتر نویس ہے کب ء کاگداں کار مرز کنگ ء
 انت کہ سرکاری عہد ہداراں یا ادارہاں وتی مول ء مراد ء واسطہ کار مرز کنگ
 انت۔ اگاں کب ء کاگد یکجاہ کنوک اے گپ ء سہی بہ بنت آحیران بنت کہ چے پیم
 آمید گس ء بیان، چرچ ء ریکارڈ، زمین گرگ ء بہا کنگ ء کاگد راجد پتر نویانی واسطہ
 راجد پتری سرمایہ ء ارزش ء دار انت۔ اے راجد پتری نکان گزشت ء راجمان
 ، مردمانی لیکہ، آہانی عادت ء زند ء وڑ ء پیم ء زانگ ء واسطہ قیمتی گوہر ء ارزش ء دار

اُنت۔ اے میگ ء گپ ء شاہگان کنگ ء داستہ ایڈورڈ ناہسن نوئس ایت
 ”مردماں سُنک Tax داتگ۔ سُنک دیوکائی ریکارڈ است بلے سُنکاں چہ
 سیرلاپ بوتکینانی راجد پتر نیست بلکیں آ راجد پتر نوئس اُنت کہ آبادی ء بابت ء پٹ ء
 پول کن اُنت۔ مردماں چرچ ء سُنک داتگ۔ چہ ایٹی ء راجد پتر نوئس آدور ء آبادی
 ء کس اس ء ہم کت کنت بزاں سُنک ء ریکارڈانی وسیلہ ء آبادی ء کچ ء کس اس ہم
 کنگ بوتگ۔ مردماں کشت کاری ہم معاہدہ ء رد ء کنگ۔ اے معاہدہ اپانی شرط ء
 کسب ء کاگد زمیندارانی ضرور ء است اُنت۔ اے وڑیں بزاں راجد پتر نوئس درچی ء
 کارمرز کنگ ء اُنت۔

اے کسب ء کاگداں چہ آہاں شاید ہم رسان اُنت ء نوکیں بخت ہم چہ
 جنگ ء اُنت۔“

اے گپ ء چہ ہے آسر در کیت کہ اے وڑیں نکان باز پی پیکران اُنت ء
 اے وڑیں نکان راجد پتر نوئس ء مہلوک ء نزیک ء بارت ء سر کنت۔ انچو کہ مردچاں
 ٹیپ ریکارڈر ء گپانی گوشدارگ ء چہ زبانی راجد پتر اڑ دیگ بوہگ ء اُنت۔ مردچاں
 راجد پتر نوئس زبانی راجد پتر ء لس مہلوک ء از مون ء مشاہدہ ء بپد ء نویسگ ء اُنت
 بلے الی نہ اُنت اے زبانی راجد پتر جہنا پی لس مہلوک ء بہ بیت۔ بلے زبانی راجد پتر ء
 اے تنگی لس مہلوک ء ہشتائیں چیزاں چہ سرجم کنگ نہ بیت۔ 1976 ء ہے ریکارڈ
 یک اطالوی راجد پتر نوئس گنزگ برگ لمر ء وتی کتاب ”کرم ء پیئر“ ء تھا کارمرز
 کنگ۔ گنزگ برگ Ginzburg ء اے کتاب ء تھا کشار کار Farmer ء آہانی
 زندہ ء جاروانی دیم ء آرگ ء جہد کنگ۔ اے درگت ء آئی ء یک کشار کارے گچین
 کنگ ء ایٹی ء کردار Character ء وسیلہ ء آگزشت ء سساء اروائی زندہ ء پھینگ
 ء جہد کنگ۔ اے کشار کار آرت دُر شکیں کمپنی یے ء کار ء بیت۔ ایٹی ء نام

ڈومینیکو اسکین ڈیلا Domenico Scandella ء ایشی ء عرف میوچیو Minocchio بیت۔ اے 1532 ء رودرائکی اٹلی ء کوچک فریولی Friuli ء ودی بیت ء ہے مگ ء جاہ مستد بیت۔ اے وتی حیال ء لیکہانی سوب ء انکوئیزیشن ء محکمہ ء چھانی زد ء کیت 1600 ء اے پاحو ء لوپ ء میار کنگ بیت۔ اے مقدمہانی نیام ء آمید گس آبانی دینی حیالانی بابت ء کسب ء کاگد تیار کنت ء ہے ہز ہانی برورد ء گینفر برگ ء آدور ء سٹک ء دینی لیکہ ٹہنگ انت۔ چونائی ء اے مزنیں کارے۔ ہشتہ کار اے کتاب ء پیش گال ء نویسیٹ: ”اگاں گندگ ء یک واقعے بیکار سا بیت بلے آبرگ ء بیکار کشک نہ بیت چونائی ء راجد پتر عام ء ڈالپاریں واقعہاں چہ اڑ دیگ بیت۔“ اگاں یک انسانے ء زنداکا پیں وڑے ء وانگ ء ہیگ بہ بیت گڑا ہے یکیں مردم ء چہ آئی ء دور ء راجمانی نفسیات زاگ بیت بلے آفخنس ء شوہاز ارزان نہ انت۔ اگاں جہد کنگ بہ بیت گڑا اے وڑیں کیس اسٹڈی ء چہ راجد پتر ء پناٹ کیش پڑا ء شاہگان بیت۔

رُسکیں راجد پتر ء بٹکپ ء سر ء کارکنو کیں راجد پتر نویس سرکاری ء نیم سرکاری کسب ء کاگداں چہ وتی کار ء جنزینت کنت۔ اے عمل ء درورے بار برائے ہناوالث Barbara A Hanawalt انت۔ ایشی ء انگلستان ء راجمانی راجد پتر ء یک ڈالپار کنگیں ہزہ بزاں جیوری ء آمید کسی پٹ ء پولی کسب ء کاگداں چہ قرون وسطی ء کشارکارانی زند ء جوڑشت دانگ بزاں ٹہنگ۔ ہناوالث ء اے ہزہ ء سراگپ ء ثران کتان ء کشک، اے کسب ء کاگد تانسر (تصعب) ء چہ آجوانت ء ہے سوب ء اے ارزشت دار انت۔ اے دربار یا جہج ء کسب ء کاگدانی وڑا پسند ء ناپسند ء پلہ مرز نہ انت چیا کہ مقدمہ پہ سُد۔ ”سا نوئسگ بنت ء نویوک ء حیال ء اے گپ نہ ہوئک کہ اے کارروائی راجمانی راجد پتر ء ہزہ ء دروٹم ء کار مرز بنت ء من ہم جہد

سنگ کہ گپ ۽ ھاوڙا بہ لک آں۔ اے بزرہ ۽ گون دگہ بزرہاں کارمرز کنان ۽ ھنا
والث ۽ لوگی معیشت، چاگرد، کسان (بچپن)، جوانی، پیری ۽ زند، چکانی رودینک ۽ وڙ
پیم، قرون وسطیٰ ۽ کشار کارانی مدا می ایں زند ۽ بابت ۽ ہم نویس انگ۔

ایٹی ء کار، لادوری ء گنز برگ ء پٹ ء پول ء تپاوت است۔ لادوری ء گنز برگ ء کار ء کیس اسٹڈی ء بپد یک ہاسیں بز ہے۔ وہدیکہ ہناوالٹ ء سرکاری بے سرکاری کسب ء کاگد بزہ ء حساب ء کارمرز کنگ انت۔ چہ ایٹی ء آئی ء اے پیہنگ کہ سرکاری کسب ء کاگد جہلیں نگ ء راجد پتر ء جوڑشت ء ہاترہ کارمرز بوت کن انت۔ اے گپاں چہ رتگیں راجد پتر ء پٹ ء پول ء شاہگانی ء گمان ء کیشتر محکم بوت۔ مروچاں اے راجد پتر مہلوک ء سیاسی جنزراں گوں محدود نہ انت بلکیں یہ ایٹی ء نوکیں راہ شوہازگ بوہگ ء انت ء ہماراہ انت کہ مارکی راجد پتر نویسی ء لیبر جنزہ وتی اندر ء یہ وتی ء بند کنگ انت۔ چونائی ء مارکی ربیت ء است بوہگ المی انت بے اے ہم ہیال کنگ بہ بیت مارکس ء بنداتی مکی سامنعتی دور ء چہ ساری عمل ء عملیں (اطلاق) ء رد ء بوئنگ اگاں نا!۔

بدبہتی ء چہ یک مہدلیس (مبادل) ماڈلے انکتہ سوہمند نہ بوتگ۔ چونائی ء
باز راجد پتر نویس فرانس ء مکتب بزاں آنالز Annals ء نیمگ ء دلگوش ء ایشی ء رند گیر
انت۔ چونائی ء اے مکتب ء راجد پتر نویساں اہد ء بابت ء شر ء الکاپیں سرپدی شاہگان
کنگ ء جاورانی زانگ، پیمگ ء واقعہانی ریس پرلیس کنگ ء نوکیس وڑ پیم پچارین
انگ۔ ایشاں کسب ء کاگدنوکیس انداے ء کارمزرکنگ ء نوکیس جھتانی پُرسگ ء سکین
دانگ۔ وہدے اے مکتب ء ”ذہنیت“ ء ریس ء پرلیس کت گڑا ایشاں اے درگت ء
جہلیس نک ء سسائی دنیا ء جوڑکنگ ء ہم موہ رست۔ پے جہلیس نک ء راجد پتر ء بیان
کنگ ء داستہ یک فریمور کے ہم تالان کت۔

لہجے راجد پتر نویساں نوکیں ماڈل سوشیولوجی ء انتھراپولوجی ء تہا شوہاز ات ء
 اے جہد ء چہ راجد پتر ء پنا ت کیشتر پندہ ء شاہگان بوت اُنت بلے لہجے جاہاں اے
 جہد ء چہ راجد پتر تاوان بار ہم بوتگ۔ سوشیولوجی Sociology ء صنعتی پوریاگرانی
 راجد پتر ء نویسگ ء نیام ء خوانیں کردے پیلوکت بلے ودے اے جہلیں تک ء
 راجد پتر ء ہاسیں بنگے ء پٹ ء پول ء واسہ کار مرز بوت گڑا اے علم ء کردستائش ء حقدار
 نہ ات۔ ودے راجد پتر نویساں قرون وسطی ء نوکیں دور ء لہجے ہاسیں بنگپانی سر ء کار
 کت، اے درگت ء انتھراپولوجی ء کردار زشت ء واہند ات بلے اے علم ء کار مرزی ء
 ہم لہجے جیزہ مک کت اُنت۔ ایشاں چہ لہجے جیزہ ایلن میکفارلین Alan
 Macfarlane ء کاراں چہ نشان کنگ بوتگ اُنت۔ آئی ء ٹیوڈر ء اسٹوراٹ (ایکس
 Essex دور ء اے دوینانی سرا جادوگری ء بہتام جنگ بوتگ) ء راجد پتر نویس
 اٹگ۔ میکفارلین ء کار جادو ء رسکیں راجد پتر ء نام ء ہم زانگ بنت۔ بُرز ء چہ جادو ء
 راجد پتر ء کماہگ ء کار، ہیوج ٹریور روپر Hugh Trevor Reoper ء پیلوکتگ
 اُنت۔ آ انتھراپولوجی ء بابت ء کشیت انتھروپولوجسٹ کوچک ء مردمانی وہیم ء بیم ء
 ہرجاہ ء ہمک اہد ء یک وڑا ہیال کن اُنت۔ میکفارلین ء جادوگری ء بابت ء ستک ء
 ستکانی ہبد ء پٹ ء پول پنا کنگ چہ ایشی ء مے پگر شاہگان بوتگ ء مے سرپدی ء
 شاہگانیں رنگے زرتگ۔ میکفارلین ء جہدانی برکت انت مروچاں انتھراپولوجی راجد پتر
 ء پڑ ء کار مرز بوہگ ء انت۔ چہ ایشی ء مارا ہلک (گاؤں) ء جادوگری ء اثرانی کساس
 بیت ء جادوگری ء بہتامانی باپشت ء جہنا یک پیٹرن یے زاہر بیت بزاں مہلوک ء میان
 ء ذاتی نارازی یاد دل رنجی بوتگ۔ 1563 ء پارلیمنٹ ء جادوگرانی ہلاپ ء پرچہ مقدمہ
 دارگ ء قانون پاس کنگ؟ ء چیا 1736 ء قانونے ء رد ء جادوگری ء مقدمہ ہلاس
 کنگ بوتگ اُنت؟ چوٹائی ء اے وڑیں سوال ء جہہ جنگ ء گوں بشریات کشے کنگ

دام بیت۔ وہ دے بشریات و رد و راجد پتر تنگیں گردشے و تھا زاہر بیت گڑا لیس جیزہ
چونائی و ڈالپار کنگ بنت و زور و ہائیک و ہداوند و شوہازگ و جہد بیت۔ اے ہداوند
کئے انت؟ و چے پیم و کار کنت؟

مئے اے دراج کشیں ہاوست لہتے سوال مئے دامن و چگل دنت و روت۔
چونائی و رتگیں راجد پتر راجد پتر نویسی و رانویں نکتہ و چشمینے دنت و اے ہائیں
راجد پترے و ارزشتے دنت۔ اگاں اے راجد پتر ہے چشمین و گوں کارمرز کنگ بہ
بیت گڑا اے دوٹوہیں کارانی ککارھیال بیت۔ اول، اے برزیں نک و راجد پتر و
ردیاں پہک کنت و واٹر لو جنگ و عام فوجی و ارزشت و برج دار بیت و اے گپ و
ہم کشیت کہ برطانوی صنعتی آشوب و لس مہلوک و ہذمت و کردے است بیدے
ایشانی ہذمت و اے آشوب و سوہمندی دروگے ات۔ دومی، ہمیشی و برکت و اے
راجد پتر و داب و اندام لس مہلوک و مدای ایس زندہ daily life ہم رنگ کنگ
بوت۔ چونائی و رتگیں راجد پتر و راجد پتر نویسیاں وتی سیاسی پلہ مرزی و کب
کاگدانی کارمرزی و چہ راجد پتر نویسی و نوکیں رنگے بکشاگ۔ چونائی و اے راجد پتر و
بہرگیری ارزانیں عملے نہ انت چیا کہ راجد پتر معاشی بیت یا سیاسی، فوجی بیت یا پگری
اے دارگ و بند کنگ نہ بیت۔ چونائی و راجد پتر ہر دروشے بہ بیت آپہ کارمرزی و
شاہگانی و جہدے ہیال بیت۔

رتگیں راجد پتر و پلگاری الکاپیں وڑے و کارمرزی و حمدار انت۔ ہسٹری
ورکشاپ جرنل و شوٹنگال و بشتہ انت ”مئے سوشلزم و پیوستی، اہد و مہلوک و گوں ہمگرنج
انت کہ آہد و کجام حال و جاوراں بوتگ، ایشانی مدای ایس زندہ چون ٹوٹگ، کجام
سؤبانی رد و ایشانی پگر یک ہائیں دروشے و بوتگ و آہانی زندہ و یکتائی (انفرادیت) و
ارزشت چے بوتگ؟ و کجام سؤب انت کہ اے سرمایہ دارانہ نظام و گوں دلگوش بوت

اُنت؟“۔ چہ اے گپاں پد سابت رُسکس راجد پتر ء بُر زء ء ہم راجد پترے است ء ایشی ء گوں سیادی ہم دارگی اُنت۔ وہدے لس مہلوک ء راجد پتر نویسگ بیت گڑاپہ راجمان ء جوڑشت ء چہ وت واجہمی بزاں اقتدار ء پاور Power ء سیاسی راجمانی سان بزاں اثراں ڈالچارکت نہ کن اِس ء اے ڈراہ راجمان ء بُر زی بہر ء گوں سیادی دار اُنت پمشکا رُسکس راجد پتر ء شاہگانیں چشمن ء گوں چارگ ء جیزہ انگت کُواہ نہ کنت اگاں اے جیزہ توجیل نہ بوت ء ڈالچارکنگ بوت گڑا راجد پتر پارہ پارہ ء درگاں درگان بیت۔ اے گرانیں غم ء پاہارشان 1797 ء ٹونی جوڈٹ Tony Judt ء کنگ۔ آکشیٹ: ”پہ سیاسی لیکہ ء استیں راجمانی راجد پتر ء جج وڑیں جاہ نیست چیا کہ راجمانی راجد پتر ء کلچرل انتھراپولوجی ء چہ گام بُر اُنگ ء ردوم زرتگ“۔ بلے بیرگ ء ایشی ء ہیالانی پلہ مرزی کنگ نہ بیت۔

رُسکس راجد پتر ء برکت ء راجد پتر نویسی ء کسبی راجد پتر نویسی ودی کنگ۔ اے راجد پتر نویساں اکیڈمک راجد پتر نویسی ء کل مستری پردوش دانگ ء نوک ء کسبی اِس دروشے ٹہنگ۔ 1966 ء ٹامپسن ء وتی بنشٹانکے ء نویس اُنگ ”ٹوٹی ء اے وڑیں راجد پتر نویساں گوں دانوکاں کسے شریں وڑے ء دانگ ء رہوت دیشنگ ء مہکم کنگ اے نیام ء یونیورسٹی ء راجد پتر نویسی وتی گل ء حد ء سمسراں بوتگ اُنت۔ اے جیزہ ء نوہن بوہگ ء ساری دگہ قلم کارے ء وتی قلم روادات۔ جنگ ء پد برطانیہ ء یونیورسٹانی نامداری ء درگت ء ڈیوڈ کناڈن David Cannadine ء قلم کار بست ء نویس اُت ”مروچاں اکیڈمک راجد پتر نویسی اکیڈمک بنکپانی سر ء قلم ء کاراں کیش کنان اُنت بلے ایشانی وانوک کم بوہان اُنت“۔ اے درگت ء رُسکس راجد پتر ء پلہ مرزاں لس مہلوک ء چشمن ء چہ راجد پتر ء سنگارگ ء جہد بناکت ء نوکیں رنگے ء راجد پتر ء نویسگ ء دلکشیں وڑچیمے ء شوہازگ ء درکپشت کہ مہلوک اے نوکیں رنگ ء

پہ ہے، شوقے راجد پتر ء بہ ہمیت ء بہ دان ایت۔ بلے بد بہتی ء چہ مردم انکتہ بُرزیں
 نک ء واقعہانی دانگ ء دلاپ اُنت۔ لس مہلوک ء برزیں نک ء سیاسی شخصیاتانی بابت
 ء دانگ ء شوق ء ہو بس باؤم ہم غمگ کنگ۔ بلے رُسکیں راجد پتر ء پلہ مرزا نکتہ انجیں
 ہشمنے ء گوں گزشت ء چار ء نپاسگ ء جہد ء اُنت کہ آپ مہلوک ء ساء آگہی ء ردوم ء
 وسیلہ بہ بیت۔ اے راجد پتر نویس کی بہر گیری ء عمل ء ایر جنت ء ایشی ء ایراد ء مگر
 اُنت بلکیں اے کی بہر گیری ء عمل ء راجد پتر ء ہندوشت ء پوشیں زوال خیال کن اُنت
 ۔ فلوڈرک فلاؤ ء مہلوک ء راجد پتر ء ایشی ء ارزشت ء سرا ایرادگران ء کشنگ، ہسٹری
 ورکشاپ ء ایشی ء تہا درنگ کلاس ء بنکپ ء گوں ہمگر نجیں قلم کار میزاں میزاں کوہن
 پسندی (قدامت پسندی) ء نزیک ء سربوگ اُنت۔ ہمشکا کشنت و ہدے راجد پتر ء
 بنپد محکم نہ بیت داں ہما و ہدے اے یک ہوار رنکیں راجد پتر ء ودی کت نہ کنت۔ ایشی
 ء ہمرائی ء آنتھراپولوجی ء گوں وتی سیادی ء رہوتاں ہم محکم بکنت ء اے کار پہ ایشی ء
 المی اُنت۔ چہ اے عمل ء واقعہ ربیدگی فریمورک ء تہا بنت ء ایشانی کچ ء کیل شریں
 وڑے ء بیت۔ چونائی اے درگت ء درستاں پیش نکان سرجم کنگ بہ بنت ء ایشی ء پد
 اے راجمان ء راجمانی یا ٹوئیں مردمانی میگ ء خیال منور کنگ بہ بیت کہ ایشانی
 راجد پتری وانشت ء چہ مئے علم ء آگہی ء پنات کیشتر پڑاہ ء شاہگان بنت۔ اے
 درگت ء کلیفورڈ گیرٹز Clifford Geertz کشیت ”باید انت ما راجد پتر ء تہا ہما
 دروشم ء وزم ء کار مرز بکن ایں چہ آہانی وسیلہ ء مارا وتی ربیدگی بُرہانی پہمگ ء ارزانی
 بیت ء ایشی ء پد ما آراجمانی راستیاں وتی کتاب، ہشٹانک ء لکچرانی تہا جاہ دات بکن
 ایں۔ رُسکیں راجد پتر نویسی ء پلہ مرزی ء واستہ اے ٹیکنیک ء پہمگ المی انت۔

اے گپانی دانگ ء پد وانوک الم ء رُسکیں راجد پتر ء راجد پتر نویسی ء شاہگانی
 ء سامان خیال کنت۔ اے بنکپ ء چونائی ء ہما راجد پتر نویس وتی میگ ء دگوش کنگ

اُنت کہ آسینز دہ می 13th کُرن ء بگرداں ہستی 20th کُرن ء راجمانی بابت ء پٹ
 ء پُل کنگ ء بوتگ اُنت ۔ اے راجدپتر نویس دنیا ء جتا جتائیں ملکاں گوں سیادی دار
 اُنت ء جتائیں پگر ء ہمال ء واہند اُنت ۔ ایٹاں چہ ہر یکے ء راجدپتر وتی وڑا کچ ء
 کیل کنگ ء جہلیں نک ء راجدپتر ٹہنگ ۔ چونائی ء ہما راجدپتر نویساں اے بنکپ
 کارمرز کنگ آہاں سوہمندیں وڑے ء اے واقعہ دزگیر کنگ اُنت ۔ ایٹاں چہ ایڈورڈ
 ٹامپسن ، کارلو گنز برگ ، لادوری ء دگہ لہتے راجدپتر نویساں اے کار پہ شریں وڑے ء
 سرجم کنگ ء ایٹاں راجدپتر ء نوکیں رنگ ء پیکرے بکشاگ ء شاہگان اُنگ ہم ۔ اے
 راجدپتر نویساں ساچشت ء کمک ء چہ راجدپتر ء پگری رنگ ء دروٹم پد رکنگ
 اُنت ۔ اے راجدپتر نویساں جتا جتائیں بنز ہاں چہ راجدپتر ء سنگارگ ء سکین دانگ کہ
 گزشت ء مجانی تھا گار ء بیگواہ بوتگ اُنت ۔

اگاں اُرت پچارے سمایت جہلیں بہر ء راجدپتر بازیں رنگ ء دانگاں گوں
 الم ء است بہ بیت چیا کہ ایٹی ء وڑپیم ء وزم Method ء ساچشت ہم ٹواہ کنت ء
 جدت ہم است دار ایت ء گزشت ء مجاں گار بوتگیں ہر آمردم ء اے وزم ء رہ عزت
 بکشاگ ۔ ایٹی ء مثال فرانس ء آشوب ء نیام ء مچی ء راجدپتر ء برطانیہ ء لیبر جنر ء
 راجدپتر اُنت ۔

چونائی ء راجدپتر جتائیں سیت ء جتائیں مول ء مراد ہم دار ایت بلے
 راجدپتر ء ہاسیں کرد مردم ء آئی ء آشنائی ء مارشت دیگ اُنت ء آئی ء درجہ ء مقام ء
 بابت ء آسر پد کنگ اُنت ۔ جہلیں نک ء راجدپتر مہلوک ء اے ساء بکشیت کہ ساری ء
 راج ء پچار گوں ہاکم ، جنزل ء برزیں نک ء نام ء دام ء گوں ہمگر نچ ات بلے مردچاں
 جادر حال بدل بوتگ اُنت ء پچار ء دامن نہراہ بوہان اُنت ء شاہگان اُنت ۔ انچو کہ
 امریکی راجدپتر نویس یونیڈی گینوے Eugene D Genovee ء امریکہ ء

درزادگانی راجدپتر انجیس وڑے ء نویتگ کہ آہاں وتی پجاری ء مارشت ہما راجدپتر ء چہ بوت کہ آئی ء سفر ء پد مروچی اے جاہ ء سر بوتگ انت۔ ہے وڑا نا مہسن ء کتاب ء انگلستان ء ورنگ کلاس ء ٹہشت ء آہانی باتن ء وت پجاری ء مارشت ودی کت۔ کینو دے ء وتی کتاب ء اے گپ شری ء کیشیت کہ درزادگ چوٹائی ء غلام بوتگ انت ء راجہانی بستار ء نزور ہم، بلے آہانی منور ء جتائیں جہانے ء اڑ دیگ ء بود چہ اصل ء بوتگ پمشکا راجدپتر ء آ بے تواریں نپرے agent کشگ نہ بیت بلکیں عمل داریں مردے ہیال بیت۔ آہانی منور ء راجدپتر ء ساچک ء ہم بود بوتگ ء است۔

اگاں جہلیں نک ء راجدپتر نویسانی کار چارگ ء ’ٹپاسگ بہ بنت گڑا راجدپتری عمل ء جہلیں نک ء کرد ہم پد بنت بلکیں ہما چا گرد ء راجمان ء اے راجدپتر نویس جاہ متد بوتگ انت آچا گرد ء راجمان ایشانی کار ء کردانی برورد انت ء اے وڑا آہاں راجدپتری عمل ء شری بہر زرتگ۔ بلے منو سگیں دوڑ ہکاں چہ آشنا بوتگیں اے راجدپتری ماڈل ء انکتہ راجدپتر نویسی بیرگ ء وتی ہمگ ء دلگوش نہ کتگ ء انکتہ اے مین اسٹریم ء راجدپتر نویسانی پگر ء لیکہ ء پزوش دیگ ء سوب مند نہ بوتگ۔ انکتہ مہلوک ء ہب پہ ہما راجدپتر ء انت کہ ایشی ء بابت ء ای ایج کار E H Carr ء کتاب ”راجدپتر چی انت ؟“ باوست دار ایت۔ چوٹائی ء ای ایج کار ء راجدپتر ء سرپدی ء بابت ء بائلی (بخل) کتگ نے ایشی ء منور ء بروڈل ء آنا لڑکتب ء وڑیں شاہگانی است نے پڑاہ ایں ساچے است دار ایت۔ انچو کہ کار ء اے بیان پجار ات ”سینر ء روبکون ء وڑیں ٹوٹڈ ء کسانیں چمگ ء ٹوازیگ یک راجدپتری اسی یے دار ایت ء ایشی ء ساری ہر مردم ء اے چمگ ٹوازیگ آچ وڑیں راجدپتری ارزشت ندار انت“۔ کار ء اے گپ آئی ء راجدپتری پگر ء جہگیر انت کہ مردمانی لڈ باری ء آہانی سر پد ء واسٹہ ٹرانسپورٹ ء ارزشت ء گمسار کت۔ ہے وڑے آئی ء منور

1850ء اسٹیلے برج ویکس Stalybridge Wakes ء خوانچہ فروشے (ہما
 سوداگر کہ مزین تالے ء چیز مان کن اُنت ء تر اُنت بہا کن اُنت) مُشت ء لگتاں گوں
 مرگ ء امبازاں دات بلے ایواقعہ ء لچ وڑیں راجد پتری ارزشت نیست۔ چہ اے گپ
 ء ہے ہیال ء گُمان بیت راجد پتر ء جرم ء کردچی بوتگ ؟ ء آیشی ء چہ ہم سر پد نہ
 اُنت۔ اگاں یک راجد پتر نوپے کار ء کتاب ء جاہ ء دگہ کتابے نویسگ ء واہگ دار
 ایت گڑا پہ آئی ء الی اُنت آرسکیں راجد پتر ء ایشی ء جتا جتا میں دروشاں وتی کتاب ء
 جاہ بہ دنت ء راجد پتر نویسی ء بوتگیں شاہگانیاں نشان کنان ء گزشت ء شاہگانیں چشمینے
 ء گوں کچ ء کیل ء بکنت۔

پلیں جہلیں نک ء راجد پتر لگت مال اُنت بلے آوتی پچار ء محکم کنگ ء واسطہ
 جہد ء برجا بہ دار ایت۔ راجد پتر باید اُنت شاہگان کنگ بہ بیت ء پہ مین اسٹریم ء
 راجد پتر ء ایراد ء بیہار ء کار مرز کنگ بہ بیت چہ ایشی ء راجد پتر ء نوکیں پچار ء معنا یے
 دیگ بہ بیت۔ جہلیں نک ء راجد پتر ء برکت ء گزشت رژنا بوہان اُنت ء آئی ء
 رژنائی ء چہ چیز پدر بوہان اُنت کہ ساری ء مئے گُمان ء ہم نہ بوتگ اُنت۔ بلے اکتہ
 پہ ایشی ء سک باز کار درکار اُنت ء لہجے چیز ہم کسے انچیں است کہ گزشت ء رژنائی ء
 ودار ء اُنت۔ چونائی ء رُسکیں راجد پتر ء راجد پتر نویسی ء دروشم ء بدل کنگ ء سکت
 است ء آنا لڑ ء وڑا کوہن پسند بوہگ ء ترس ہم۔

چشمیں راجد پتر نویسی مچ اُنت کہ آہانی ہشتا نکاں چہ لس مہلوک ء راجد پتر ء
 ہشت مشکلاں کچنگ۔ بلے مردچاں اے وڑیں راجد پتر نویسانی حجت روج پہ روج
 زور بوہان اُنت۔ رُسکیں راجد پتر چونائی ء جہلیں نک ء میان ء پیسہ یے (اعتماد)
 ددی کنت ء اے پیسہ ء ودی کنگ دگہ ماڈلانی دست ء بوت نہ کنت۔ اے راجد پتر ء
 نویسگ ء گوں گزشت ء سیاسی راجد پتر ء راست بوہگ ء ہم امیت است ء آاے کار

ء شریں وڑے پیلو ہم کنت۔ اے راجد پتر برطانیہ ء دگہ لہتے ملاں آستیں بپدی
 راجد پتر ء ڈیلہ ء بدل کنگ ء ہم سکت دار ایت کہ انکتہ آ ملاں گواہ کن انت ء شری
 خیال بنت۔

۱۔ انکوئیزیشن چرچ ء یک محکمہ یے بوتگ، ایٹی ء کار ہر ہا مردم ء سزا دیگ بوتگ کہ
 چرچ ء رہندانی ہلاپ ء زند اش گوازیٹگ۔

☆..☆..☆..☆

زبانی راجد پتر

رجانک ءُرد ءُ بند: امین ضامن بلوچ

گین پرنس رڈاکٹر مبارک علی

انو گیس دور ءُ راجد پتر نویس صنعتی راجمان ءُ نندوک انت۔ آ زبانی دود ءُ
ر بیدگاں چے گزشت ءُ ٹہشت ءُ وش نہ انت ءُ اے عمل ءُ شکلیں نگاہاں گوں چار انت۔
انچو کہ اے، جی، ٹیکر ءُ کشک ”من اے بابت ءُ شک ءُ وہانی آماچاں۔ اے ہما پیر
مرد ءُ کسہ ءُ وڑا انت، جوانی ءُ لذتاں یات کنت، تمام گریت ءُ متون اوں جنت۔ پمشکا
منا زبانی راجد پتر دوست نہ بیت۔“

زبانی راجد پتر ءُ ارزشت گسار ءُ ایٹی ءُ پلہ مرز کم انت۔ اے انچیں
راجد پترے کہ زندگیں مردمانی گپاں گوں ہمگر نچ انت ءُ کسب، کاگداں چے زبہر
انت۔ بے چشمیں مردم ہم است اے گپانی سرا باور کنت۔ اگاں یک راجمانے ءُ
کسب، کاگد ءُ نبشتائیں نکان است اود ءُ زبانی راجد پتر ءُ ارزشت گسار بیت۔ لہتے
کشت، اسٹڈیز ٹریکل Study turikel ءُ لس مہلوک ءُ راجد پتر معاشی زوال ءُ
دنیا دوی جنگ ءُ رنگ ءُ نویستگ ات ایثاناں ہاسیں واقعہانی بابت ءُ نوکیں پگر، لیکہ ءُ
رژنائی مان نیست۔

زبانی بزہانی بابت ءُ اے وڑیں شک ءُ گمان سک باز انت ءُ ایثانی
ساڑا ہگ گرانیں کردے۔ پمشکا ہما راجمان ءُ نبشتائیں نکان نیست آہانی واسطہ ربیتی
رنگے ءُ راجد پتر ءُ ٹہنگ جنجالے۔ بلکیں راجد پتر ءُ ٹہشت بوت نکنت۔ آرتھر ماروک وتی

اُنت آاے نوکیں وزے ۽ ہلاپ ۽ شک ۽ کچنگ اُنت۔ پمشکا آوتی ریتی راجدپتر ۽
ردوم دیگ ۽ آئی ۽ پرواہ ۽ داشت نہ کن اُنت، پمشکا آجواناں بدنام کنگ ۽ اُنت کہ
ایشاں ٹیپ گون دمکاں ویل اُنت۔

اے گپ ۽ چہ ہے آسر در کیت، ہمسریں راجدپتر نویسانی میان ۽ زبانی
راجدپتر ۽ بنزہ ۽ بابت ۽ زہر شانی است ۽ اے عمل ۽ درا نگازیگ ۽ واسہ ایشاں ہما
زبان زُرنگ کہ دوئیں نیمگانی جز بہ ساپ ساپ ۽ زاہر اُنت۔ بلے بے واندا ئیں
راجمان ۽ زبانی راجدپتر ۽ ارزشت چے رنگ ۽ اُنت؟ ایشی ۽ بابت ۽ یان واسینا ۽ وتی
منی فیسٹو ”زبانی ربیت ۽ راجدپتر Oral Tradition as History ۽ تہا
نویتگ:

”ہمود ۽ نبشتائیں نکان نیست اود ۽ زبانی ربیتاں چہ راجدپتر ۽ اژنوکی
ٹہشت۔ راست اُنت اے کار نبشتائیں نکان ۽ وژانہ بیت۔ نبشتہ یک کلکیکی
کرامتے۔ زبانی راجدپتر ۽ اژنوکی ۽ وہد ۽ ہروڑیں کی دیم ۽ آرگ بہ بنت ۽ جہد ۽
گوں تو جیل بہ بنت۔ چوتائی ۽ اے کار سرجم نہ اُنت بلے انگت آہاں راجدپتر ۽
ہندے بکشاٹگ۔ اے راست اُنت ہما راجدپتر زبانی راجدپتر ۽ ہند ۽ نویسگ بوتگ
آپمشکا شگن دیم ۽ زور حیاں کنگ بیت کہ ایشی ۽ گواچن ۽ ریس ۽ پریس ۽ واسہ نکان
نیت۔“

کے ہے دائگیں بنکپ ۽ سرا پگر بکن۔ زبانی ربیتانی ارزشت ہمود ۽ بیت، چہ
دگہ وڑیں نکاناں چے زہر اُنت بزاں دگہ نکان گواہ نہ کنت۔ ایشی ۽ ابید آکشیت،
وہدے نبشتائیں نکان سوہمند نہ بنت گڑا زبانی ربیت ۽ لوٹ بیت۔ بلے چوہم نہ
اُنت، زبانی بنزہ ۽ چہ جوڑ کلگیں راجدپتر دگہ بنزہاں چے راست ۽ گواچن اُنت۔

گڑا سوال ایش انت، زبانی بزہانی بابت ء انچو اڑ ء مگو چیا است؟ پال
 ٹامپسن ء خیال ء کوئیں پروفیسر ء زاسکار نوکیں وزم ء پہمگ ء راضی نہ انت آہر
 نوکیں راجد پتر ء رائگ ء رہند ء ہلاپ خیال کثت۔ بوت کنت اے راست انت
 بلے ٹامپسن کشیت ایشی ء بن ء دگہ جنجال ہم است انت۔ چوٹائی ء راجد پتر نوکیں
 وانندائیں راجمانے ء بندوک انت ء ایشانی گورازبانی لہزاں ہاسیں ارزشت
 نیست۔ نبشتائیں لہزانی سراناز ء نبشتائیں لہزانی عزت ایشی ء آسر انت، ء چیا مہ
 بیت۔ انچو کہ وائینا ء کشک، نشان (علامت) ء نبشتائیں زبان ء چہ انسان وتی گیاں
 دگہ بازیں گوشاں بارت، سرکنت ء ہے انسان ء ٹوکیں کرد انت، آں! اگاں وانندہاں
 ایشی ء مارشت مہ بیت۔ اگاں آنیوزی لینڈ ء ماوریائی مثال ء بچار انت گڑا اے دمان
 ء سرپد بنت کہ آہاں یورپ ء ڈمونیشن ء شاہگانی ء جاورانی سرامشاہدہ کنگ ء
 پہمگ۔ بلے آہاں نبشتائیں زانت وتی دزگیر نہ گنگ ات انت چہ ایشی ء آہاں
 یورپیوں چہ پدوش وارت۔

انچو کہ 1833 ء پند 500 ماوری آں وانگ ء نبشتہ کنگ ء بود
 داینگ۔ سالے ء تھا اے دہ ہزار 10,000 بوت انت۔ 1840 ء ویٹاگی
 Waitangi ء معاہدہ بوت۔ ہے معاہدہ ء رد ء ماوری سردارانی زمین چکرگ بوت
 انت۔ گڑا آدور ء یک جہانگو لے ء ایشانی جان سلامتی ء بابت ء نہ ویشیں حال ء
 پامارشانی کت، کہ نی آتچ ء تا کی نہ انت بلکیں یکجاہ تندوک انت آہانی سر ء پد گمسار
 انت اے حال ء تھا اے مردم تہنا وانگ ء نبشتہ کت کثت۔ 1848 ء ولیم کولن سوء
 بائبل ماوری زبان ء تھا رجا کت ء ماوری مردمانی تھا بہر کت۔ 1848 ء گورنر
 جنرل جارج گرے ء گشت، ماوری مروچاں علم ء بابت ء یورپیانی وڑا انت۔ چوٹائی ء
 نبشتہ کارانی تھا آکجام رنگ ات کہ ماوریاں علم ء پہمگ ء دیر نہ کت؟

چونائی ء ماوریاں باج بری (فاتح) ء علم، زانش ء جوانیں شوق ء نہ بوہگ
 ء سوب ء علم ء جہنا یک نیمگے دستاں کنگ بزاں پہمگ۔ آہاں بنداتی دور ء کتاب ٹوٹم
 ہیال کنگ أنت۔ گوں اے ہیال ء ایشاں کتاب ء تاک وتی سمجکیں گوشانی تہا مان
 کنگ أنت۔ چہ اے وڑ ء ایشانی ء کتابانی میان ء بدنی سیادی یے ہم بنا بوہگ۔
 نبشتائیں نکان ء نہ پہمگ ایشانی یک نزوری یے بوہگ۔ وہدے ویٹاگی
 معاہدہ بیت گڑا ماوری دری زبان ء سر پد بنت بلے ایشی ء قانونی بہر ء سر پد نہ بنت۔
 ہے سوب ء برطانیہ چہ ایشی ء باج بارت۔ ماوریاں وتی شکستیں علم یکجاہ نہ کت أنت،
 اگاں آہاں بہ کتیں ات أنت گڑا ایشاں جاورانی بدلی پہمگ ات بلے پیش نہ بوت
 ۔ چہ ایشی ء اے نبشتائیں علم ء بزیں ساہگ ء ایمن نہ بوتان پمشکا آرندا علمی رنگ ء نہ
 جنزت أنت۔

نہنیں رودراتکی میان ء انسان ء وتی پاہارشان نبشتائیں نکاناں چہ کنگ
 ات۔ اگاں پگر کنگ بہ بیت زبانی گپ ء ثران مھکم نہ بیت ء نبشتائیں ثران بانداتیں
 بستار دار أنت۔ نبشتہ ء ہما وہدے ارزشت ریت وہدے آلہزاں پیوست کنت کہ زبان
 چوں نویسگ بہ بیت۔

جیک گوڈتی وتی کتاب ”جناوریں سسا ء پاہازگ Domestication of savage mind
 ء تہا کشیت، نبشتائیں علم ء زُرگ ء پہمگ ء واسطہ المی
 انت مارکس ء رسالندر ء درچی ء واسطہ ہما گالہند پیوست کنگ أنت، آکارمرز بہ
 بنت۔ رسالندر ء چہ آہانی سیادی بزاں آئی ء مادی ء راجمانی ربیدگی بہر ہوار کنگ ء
 چارگ بہ بنت۔ وہدے مانوگیں دور ء بچار ایں ہے سبایت مانچیں راجمانے ء تہا ایں
 ، اودے ہر رنگ ء لہزائیک است ء پہ نبشتہ ء لک وڑ ہم۔ وہدے ماگزشت ء بچار ایں گڑا
 سے ۳ رنگ ء رسالندر زاہر بنت۔

1۔ زبانی ربیدگ: ایٹھی ء تہا زبان نبشتہ ء رنگ ء نہ بوتگ انت۔

2۔ نبشتائیں ربیدگ: ایٹھی ء تہا زبانی ربیت ہلاس بیت۔

3۔ انچیں ربیدگ آہانی زبان ء نبشتہ، ہر دوئیں است انت۔

انوکیں دور ء دراہیں مزنیں زبان گشتاگ دارہواری ایں ربیدگ (مخلوط کلچر) ء تہا انت پمشکا ایٹانی تہا وانندہ ء بے وانندہ دوئینانی سر ء کتابی سان است انت۔ انچو کہ نوزدہ می گرن ء ماوری زبان نبشتائیں علم ء وسیلہ ء چے دزگیر کنگ بوتگ ات یا اسلامی ماکاں نبشتائیں ء زبانی ربیت ء چہ ہواری ایں ربیدگ ودی کنگ۔ مروچاں نبشتائیں علماں گوں ریڈیو، ٹی وی ء ٹیلی فون ء وانندائیں مردم دزگیر کنگ انت۔ ہواری ایں ربیدگ ء آئی ء سان وتی جاگہ ء انگت اوشتاگ۔ بے راجد پتر نویس ء وانندہ بوہگ ء چہ نبشتائیں لہزاں ارزشت رسیٹ، چہ ایٹھی ء اے وتی معیار ء پیوست کشت، ایٹانی گوراز زبانی لہزانی ارزشت بیگواہ انت۔

زبانی ربیت ء ارزشت مسلمانی حدیث ء چے پیمگ بیت۔ آئی ء تہا میلانی attitude یک درچی یے است کہ ہے حدیث ء جوژشت انت۔ ارنٹ کیلوز ء مراکش ء صوفیانی سراپٹ ء پول کنگ ء اے درگت ء کشیت، ولی یا صوفی بلیں بے وانندہ، وہدے آشریعت ء کیشکیواری ء کنت گڑا آئی ء گپ پہ دلگوشی گوشدارگ بنت ایٹھی ء آتاپ ء اگاں برکت است گڑا اے ہما پاکیں کتابی نبشتاہانی آسر انت۔ ایٹھی ء علم ء ہند قرآن ء حدیث انت ء آ زبانی ایٹاں وتی مردمانی گوشاں سر کنت۔

ہما ربیتی راجد پتر نویس وتی بنزہ ء سے چیزاں گندیت ء کسب، کاگداں الہی کشیت۔ اے سے ایں چیز زبانی ربیت ء ہوار نہ انت یا نیست انت پمشکا اے آہاں الہی خیال نہ کنت۔ ایٹانی واسٹہ نکان ء جوان بوہگ چہ درستاں اصلی انت ء ایٹھی ء پد

شاہدانی راست بوہگ انت۔ ایشانی ہیال ء کسب ء کاگد ازم ء رنگے۔ شاہدانی گواچن
 ء واسطہ آ کتاب ء ہائیں نکتہاں دومی نکتہاں گوں سرشون بندیت ء ایشی ء ریس پر ریس ء
 کنت۔ اے عمل ء پدا سالدر ء راست کنگ المی انت، پرچہ کہ ایشی ء وسیلہ ء واقعہانی
 وانگ، گیش گیواری بیت۔ راجد پتر نویس واقعہاں آئی ء دور ء آتراب ء چارنت ء
 ایشی ء کچ، ماپ سالدر ء گھریال ء چہ بیت۔ کسب ء کاگد ایشاں چوراں Detail
 دنت ء ہمیشی ء بند ء جتانی جوڑ بنت۔ اگاں کسے وانندہ انت گڑا ایشانی واسطہ نشہ
 گران نہ انت پمشکا ماروچاں گشے نشتاہانی دریا ء تھا انت۔ یک کتابی نکتہ ء ہمگ ء
 واسطہ مادگہ بازیں کتابانی نکتہاں وان ایں۔ چیا کہ وہدے شاہدیں نکتہ یکے بیت گڑا
 یکیں پتر ء واگوات اول بارت پمشکا بازیں شاہد درگیجک بنت۔ اگاں ہے پٹ ء پول
 ء درگت ء یک زبانی شاہدے دز بہ کپیت گڑا آئی ء سراپسہ نہ بیت، اگاں کتابی رس ء
 سن مانکیشیگ انت گڑا ایشاں ربیتی راجد پتر نویس نہ ذرائت۔ اے راجد پتر نویسانی
 ہیال انت کہ زبانی راجد پتر ء اے وڑیں نزدیکی بکشگ مہ بنت۔

زبانی راجد پتر ء بند ء اگاں ڈینا یکجاہ کنگ بہ بنت گڑا آدیروئی یا بدلی ء
 عمل ء گیشگیوار کت نکنت، اے زبانی راجد پتر ء بابت ء مزنیں رنگے۔ راجد پتر ء تھا
 بدلی ہما عمل انت کہ راجد پتر نویس وانت ء پھمنت۔ چونائی ء یک انجیں راجمانے ء
 کہ اود ء یا دراہیں وانندہ یا بے وانندہاں گڑا اے وڑیں چاگرد ء تھا وانگ ء زانگ ء
 درچی ء عمل سک باز اثر بار یا سانبار بیت۔ وہدے اے درچی ء تھا بدلی بہ ات گڑا
 ایشی ء ہمگ گران بیت۔ چونائی ء زبانی راجد پتر ء رنگ پشت ء یا جہل ء چہ کانت ء
 راجد پتر ء چہ اے ترس بیت کہ زبانی ربیت یک مردم ء نگاہاں چہ چارگ مہ بیت ء اے
 ہیال کنگ بیت وہدے راجد پتر اے رنگ ء چارگ بیت گڑا مار ء بیگواہ کنت چیا کہ
 اے درگت ء اے ہیال ہم دارگ بیت کہ زبانی راجد پتر ء تھا نوکس مردمانی چ عزت

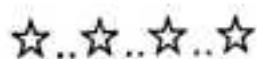
چیز ربیت ء تہا بندگی نہ أنت۔ اے راست انت زبانی ربیت دراہیں شاہگانی ء ابید
ہم راتیں زانت نہ دنت چیا کہ انسان ء گیر ء ہم لہجے نزدی است أنت۔ وہد ء رپتار ء
گوں انسان بازیں چیزے بے حال کنت ء بازیں یات ہم کنت۔

بلے زبانی ربیت ء پلہ مرز کشت کہ نبشتائیں راجد پتر ء راجد پتر ء کیشی ء
کی ہم راجد پتر نویس ء پسند ء ناپسند ء گوں بندوک انت۔ نبشتائیں راجد پتر ء تہا سال
ء رُس ء بابت ء زانت راست نہ أنت، چونائی ء اے ہم زہر شانی نبشتائیں
راجد پتر ء گوں است انت۔ اے گپ پمشکا کشگ بیت چیا کہ ربیتی راجد پتر نویاں
انوگیں سالدر بہمتگ ء ہمیشی ء دامن ء چہ گزشت ء واقعہاں زاہر کنگ واہگ دار
أنت، وہد یکہ وہد ء کچ ء مانی موسمانی بدل بوہگ ء چہ کساس بیت ء اے کوہنیں وزے
۔ ناہمن ء اے سر حال ء سرابشتہ کنگ ء ایشی ء تہا آئی ء سما (شعور) ء آئی ء بدلی ء با
بت ء ہم چیزے کشگ، مدعا سکرة ”برنج ء گرادگ“ ء مراد ”نیم کلاک“ بوہگ۔ روہر کتی
(مغربی) ناہجیر یا ء تہا ”مکھی ء ساہگ“ ء مراد ”پانزدہ منٹ ء رند“ بوہگ۔ انوگیں
راجمان ء سرا صنعتی راجمان ودی کنگیں عملے۔ راجد پتر نویس سال ء رُس ء بابت ء
ھیال ء غور کشت کار کشت بلے آ بازیں راجمان ء تہا اے وڑیں بہر ء حق ء نہ أنت۔ آ
راجد پتر ء تہا بادشاہاں ہساب کشت کہ آئی ء یک پد رتچے سی ء سے سال جنزان
بیت۔

لہجے راجد پتر نویس اے بہمت، آہانی کار واقعہانی درشانی انت ء ایشانی
کیشکیواری ہم، چونائی ء المی انت، بلے بس اوں نہ انت۔ ایشاں ابید راجد پتر نویانی
دود کہ ہاسیں فرض ہم است۔ اولی، راجد پتری عمل ء درچی ء کیشکیواری۔ راجد پتر ء
درچی زبانی ربیت ء ایشی ء ربیدگ ء بابت ء انت آبدلی ء عمل ء چہ کیشتر ہاس ء
نادر انت، ایشی ء ابید ربیتانی عمل ء چارگ المی انت چیا کہ ربیت داں ہما وہد ء زندگ

بیت و ہدے آہانی پجار درچی ء بہ بیت۔ دگر راجد پتر نویسانی واسطہ اے الٰہی انت
 آوانوک ء انجش بکنت کہ آئی ء یقین بہ بیت کہ راجد پتر نویسی ء بید ایثی ء زانت ء
 گوں بندوک انت۔ راجد پتر نویسی ء دومی فرض انت آبرزیں نک ء ابید اے ہم بہ
 چاریت راجمان ء تہا لس مہلوک، ہنرمند، دہکان، ڈرائیور، ہلکانی مردم ء کارگر
 (آفس) ء کارکشادیں پیوال ء چراسی جی ہیال کن انت۔

زبانی راجد پتر ء اے نکتہ ء بن گیانی ڈالچا رنگ ء گوں اگاں ربیتی ء صنعتی
 دور ء راجد پتر نویس ونا یک سمرے ء داریت گڑا آئی ء حال انجش بیت کشے یک
 عاشقے بلب ء رژنائی ء، سردیں گوات ء سرادک ء کند ء کھلے سرا بکنت بہ اوشیتیت پہ
 وتی کیگد ء راہچاری ء۔

گزشت و سما

رجانک و رد و بند: امین ضامن
ایک ہو بس باؤم / اڈاکڑ مبارک علی ۔

چونائی و اے راست انت مردم وتی عمر و حساب و چہ کیش دیوانی تھا
ننگ و پاد آہگ و گزشت و بابت و مہمیت، دربارت و سادارایت، پدا حال و
گزشت و میان و تپاوتے ہم داریت و مہمیت ۔ راجد پتر نویسانی جہد پہ گزشت و
زانگ و انت ۔ گزشت و شاہ ہر راجمان و بن و بیہاں است انت ۔ ہر مردم گوں ایشی
و وتی سیادی و پدر کنگ و جہد و انت و وتی پجار و پیوست کنان انت ہم ۔ راجمان و
مردم گزشت و ہلاپ و زہر شانی کنت بلے دوئیں درو شم و گزشت و گوں آئی و سیادی
جہلانگی و اوژ ناگ و انت ۔ بزاں اہد انسان و سما و قدراں ٹہیدیت و ایشانی بید و گل و
دوداں ہم ٹہیدیت ۔ نی پشکچنگ راجد پتر نویس، راجد پتر نویس و کار گزشت و مارشت و
ریس پر یس و راجد پتری بدلیانی نشان کنگ انت ۔

ہما راجمان و حال گزشت و بیدانی منت وار انت، ماراجد پتر و تھا ہما راجمان
و ریس پر یس و کن ایس ۔ چونائی و نوکیں پدریچ وتی نوٹگیں پدریچ و الکاپی و رند گیری و
جہد و تما و کنت اگاں اے رند گیری و سوہمند مہ بیت بزاں آگوں و تا جیرایت و و تا
نالائق ہیال کنت ۔ بلے کہہ و رنگ ادا پلکلیں بیت و ہدے گزشت سماء وتی چنکاں

بزدلایت چہ ایٹھی ۽ مردم بدلی، دیردئی ۽ سازین (ایجاد) ۽ اکاپیں دژ منے بیت، بلے
چشیں راجمان ۽ بوہگ مشکل انت کہ بدلی ۽ لذت ۽ نام ۽ مد زانت۔

بدلی ۽ عمل ۽ کچ کیل بدلی ۽ دو دروشانی تھا بہر کنت۔ یکے: گزشت گوں
سرکاری ہیال ۽ ندارگ ۽، اے ندارگ ۽ سوب ۽ گزشت ۽ واقعہ درچنگ بنت،
بزاں راجمان ۽ ٹہشت ۽ تہنا ہا بدلی درچنگ ۽ زورگ بنت کہ مہکمیں رہندے برجم
بدار انت ۽ بے تاوان بہ بنت۔ برے برے چش ہم بیت اے درچنگیں واقعہ رہند ۽
ٹہشت ۽ گوں وہد ۽ رپار ۽ ارچان بنت بزاں ایٹانی برجمی ساہتے ۽ محتاج انت، ایٹھی ۽
ابید لہتے ہیال کنت کہ بدلی ۽ چہ راجمان ۽ زند برجم بیت ۽ درکاری ۽ حساب ۽ نوکیں
نکنا لوجی ۽ سازیناں کارمرز کنت۔ دوی: ہا راجمان چہ بدلی ۽ لیکہ ۽ گوں دگران
انت، ہر نوکیں سازین ۽ گہکیری (مزاحمت) ۽ سرگران انت، چہ راجمان ۽ گونہیں ۽
گیدی جوژشت ۽ سلامتی ۽ درگت ۽۔

رہتی اہد تانسر پسند بیت چیا کہ اے اہد ۽ وسیلہ ۽ چہ حال ۽ ٹہشت ۽
کنت۔ ایٹھی ۽ درور چوکورٹ آف اپیل ۽ انت، چہ ایٹھی ۽ انوگیں زماگ وتی شر ۽
فیصلہ ۽ لوٹ ایت، ایٹھی ۽ تھا قانون ۽ ارزشت چودود ۽ ربیدگ ۽ انت۔ ہا راجمان
زانٹ ۽ زبہر انت اود ۽ عمر زانت ۽ زانٹ ۽ حجت جوژ بیت۔ اے وڑیں راجماناں
سرکاری کسب ۽ کاگد راجد پتر ۽ بڑہ جوژ بنت ۽ اے بپد ۽ رٹگیں راجد پتر واک
(اتھارٹی) ۽ درجہ ۽ سر بیت انچو کہ امریکہ ۽ ہندی مردماں زمینانی قانونی حق چش پدر
کت کہ اے زمین کرناں چہ مئے دزگیری ۽ انت۔ ایٹانی حق ہا یا تانی منت وار
انت کہ پدریچ داں پدریچ زبانی جنزینگ بوہگ انت۔ کولونیل سرکار ۽ دانگیں کسب ۽
کاگد اے جیزہ ۽ دوی حجت ۽ گواہ انت، اے کسب ۽ کاگد آہاں شریں وڑے ۽
سمہال انت۔ یات ۽ ٹہشتائیں کسب ۽ کاگد ہر دوئیں گزشت ۽ ریکارڈ انت ۽ انوگیں

دورء ہم آہانی حقانی ضامن اُنت۔

راجمان وتی تانسر پسندی ء چہ نوکیں سازین ء ہیلانی دارگ ء سوہمند نہ
بیت ء منو اچن ہم ہمیش اُنت۔ اے وڑیں راجماناں کشتے نوکیں شراب کو نہیں بوتلاں
ملاہگ بنت ء زاہر ء کو نہیں جوڑشت برجم اُنت۔ اگاں کسے ہندوستان ء نوکیں
راجد پتر ء سرپد اُنت بزاں آزانٹ، چون ربیتی راجمان لاچار اُت سائی یا در سائی رنگ
ء پہ بدلی ء۔

اے وڑیں راجمان ء پہ سائی آشوبی بدلی منگ بنت بلے پہ ایٹی ء ہیر بندنی
رنگ ء درو شم ء پدر بوہگ ء واستہ سوب درکار نہ بیت۔ برے برے اے کشگ بیت
اے گزشت ء گار ء بیگوائیں ربیت اُنت پداشوہازگ بوٹگ اُنت یا برے برے دینی
بشارت ء رنگ ء منگ بنت۔ اے وڑیں بدلی چونائی ء ہما وہد ء منگ ء زُرگ بنت
وہدے راجمان گچلانی (بحران) زد ء بیت ء گزشت ء درو شم ء چہ وتی حال ء برجم
داشت نکنت گڑا اے وہد ء ایٹی ء ڈنی ء اندری بدلی پہ وتا زورگ لوٹ اُنت، چونائی ء
ایٹی ء واستہ پہمگ ء چکاس ء در چچ بنت کہ آبدلی ء اے عمل ء رد بکنت یا بدار ایت
بلے اے راہک پہ ٹوٹدیں مدتے ء ہم سوہمند نہ بیت۔

حال ء کار ہمیش اُنت اے گزشت ء اژنوکی ء بہ ٹہییت۔ گڑا اے وڑا بدلی ء
عمل سک آستو ء ست بیت اگاں اے چاگرد ء راجمان ء بدلی ء جہد بہ بیت بزاں
ایٹی ء گرانیں قیمتے دیگی اُنت۔ ہما جماعت بدلی ء وش نہ اُنت، بیت کنت آیک کر بہ
بنت ء اے عمل یک قیمتے کشگ بیت، اے راجمان ء چہ جتا کنگ بنت یا کلیں رنگ ء
جنزے ء درکار بہ بیت پہ بدلی ء آرگ ء۔ اے آبادی ء کیشی ء سوب ء بوت کنت ء
نکنا لوجی ء سازین ء آسر ہم۔ وہدے اے وڑیں بدلی سلگ بنت، یا ربیت پہ ہاموشی
ایٹی ء وتی تھا جا کہ دنت یا راجمان ء جوڑشت (ساخت) شولہ کنگ بیت۔ اے وڑا

پش ہم بیت کہ گران ءِ ناووتیں بدلی ہم جا کہ دیگ بنت۔ ایشی ءِ درور ہسپانوی فوج
 انت۔ ہسپانوی باج ءِ پد، زرباری (جنوبی) امریکہ ءِ انڈیناں کیتھولک دین پہ وت ءِ
 زرت۔ اگاں پش مہ بیت گڑا یک ربیتی راجمان ءِ واستہ بدلی ءِ عمل ءِ منگ سک
 گران بیت چیا کہ ربیتی راجمان ہر وڑا وتی بنداتی جوڑشت ءِ برجہ دارگ ءِ جہد ءِ
 کنت۔ ہسے وڑا وتی ربیتاں برجم ہم دارایت ءِ بدلی ءِ اے فریم ورک یا وزم ءِ قبول
 ہم کنت۔ لہتے گشت ربیتی راجمان وتی جاہ ءِ ہما وڑا انت بزاں اے بے نہیں گے۔
 بلے اے راست انت بدلی ءِ عمل ءِ راجمان داں سمسرے ءِ وتی ربیتاں برجم دارایت ءِ
 گزشت ءِ دروشم ءِ آئی ءِ حال ءِ میزاں میزاں ایرکپان بیت یا اے ہیال کنگ بیت
 اہد آئی ءِ حال ءِ گول ہوار گج انت۔

ہلک ءِ کلگاں بدلی ءِ رپتار سک نزور انت، اے لس ہیالے پہ ہلک ءِ
 کلگانی بابت ءِ۔ بلے نواجن ایش انت کشارکار (کسان) ہم اے راجمان ءِ بہرے ءِ
 کشارکار کلگ ءِ بوت کنت ءِ شہر ءِ ہم۔ اے ہر دوئیں معاشی ءِ سیاسی رہندانی درگت
 ءِ وت ماوت مز انت پمشکہ اے بدلی ءِ عمل ءِ چہ یک کر بوت نہ کن انت۔ اگاں
 گزشت راجمان ءِ بدلی ءِ یا بدلی ءِ سوب ءِ پیشی ءِ سوبمند نہ بیت گڑا اے وہد ءِ ہندی
 رنگ ءِ بدلی ءِ عمل آئی ءِ جاہ ءِ سر بیت، اے بدلی ربیتی فریم ورک ءِ گول ہوار
 بیت۔ اے وہد ءِ کشارکار شہر ءِ مردمانی بابت ءِ گشت ”اے دائم نوکیں چیزانی پٹ ءِ
 پول ءِ دزگٹ انت۔“

گزشت ءِ بابت ءِ اے ہیال بے نپ انت کہ ایشی ءِ سوب ءِ راجمان نہ
 جنزایت چیا کہ گزشت ءِ چہ ”راجدپتر دو برکیت یا واتر انت“ ءِ لیکہ ءِ کشے ساہ مان
 بیت، بود کنت ءِ اے بربادی ءِ چیدگ انت بلے بدلی ءِ عمل جاک کنت ءِ کشیت
 راجدپتر دیم ءِ جنزان انت ءِ دیمروئی کنان انت۔

وہدے راجمانی بدلی راجمان ء یک ہاسیں وڑے ء جنزایت بزاں ایشی ء پد
 آئی ء حال گزشت ء چٹگلاں آجو بیت ء حال وت یک وزم ء ماڈلے model جوڑ
 بیت۔ مادی پشت ء واجہانی ربیت (اگاں گزشت ء بہرے) ء آہانی زند ء وڑے پیمانی
 رند گیری کن ایں۔ مامشکہ چش کن ایں چیا کہ ماے مارایں مئے زند ء جیڑ ہانی ایمنی ء
 مکیش گیواری ہما عملانی تھا انت بلے چش ہم بوت کنت تو ہما وڑا گزشت ء چارگ ء
 پیمگ لوئے چش مہ بیت ء چش ہم بوت کنت گزشت ء آ عمل نوکیں سوب ء
 جاوراں بہ شکینیت، پمیشی ء نام ء نوکیں پگر زرگ ء منگ بہ بنت۔ باز براں گزشت
 ء بنداتی دروشم دیگ ء ہم جہد بیت انچو کہ زپانا Zapata ء رہشونی ء چہ مکسیکو ء
 کشارکاراں چل 40 سال خوشگس جاورانی پدا آرگ ء جہد کنگ۔ بلے اے درگت ء
 راجد پتر گزشت ء پیشی دروشم ء واتری ء ہچ وڑا نہ نیت چیا کہ وہدے گزشت ء اثر نوکی
 ء بنکپ جہہ جنت گڑا اے ہیال بیت گزشت ء گل، ربیت، یات ء گیر انچو بہ بنت کہ
 ساری ء بوتگ انت بلے اے عمل سک گران انت۔

بدلی ء عمل ء دگہ یک گران جانیں بہرے اش انت، راجد پتری عمل ء وہدے
 بازیں نوکیں چیز، ہیال ء ربیتاں راجمان ء تہارنگ زرنگ ء ہوار انت اے چے پیم در
 کنگ یا کور کنگ بنت؟ چونائی ایشانی در کنگ یا کور کنگ ء عمل و ابوت کنت بلے اے
 ہم وتی رنگاں راجمان ء بدن ء یل کنت ء رونت۔

ایشی ء ابید ہر وہدے اثر زند (احیا) ء کاروان جنزیت ء اے راجمان ء دگہ
 بازیں الماناں اوں لرزینیت انچو کہ مکسیکو ء زپانا ء رہشونی ء کشارکار آشوبی یا یاگی جوڑ
 بوت انت۔ اے وڑا اثر زند برے برے آشوب ء دراں اوں ٹکیت۔ اگاں مکسیکو ء
 راجد پتر ہے بنکپ ء درگت ء وانگ بہ بیت گڑا زانگ بیت چہ اے عمل ء پد مکسیکو ء

نوکیں درویشے یا رنگ، دابے رستگ ات۔

گزشت پدا و اتر نہ بیت آئی، اثر زندگی دروگے۔۔۔۔۔ اے گواچن
انت۔ آں، اے بوت کنت گزشت، لہتے بہر، المان گنوٹس رنگ، ٹہینگ بنت بلے
اثر زند، جہد کجا نہ کجا، وڑے، بوہان انت۔۔۔۔۔ نی اے گپ، سر، پکر المی انت اگاں
ما گزشت، اثر زندگی، گپ، کنیں گڑا آکجام ہاسیں المان انت پدا زندگ بنت؟
راجد پتر نویس اے درگت، گنوٹس رہند، ہیر بنداں نشان کن انت بلے چہ ایشی
مرگمیں یا سکر اتیں معاشی رہندانی ہم پدا آرگ، جہد بیت۔ اثر زند، اے جنزانی سر
ہر وڑیں سانے، اثرے است آہانی کچ، کیل المی انت، ایشانی میان، تپاوت
درگمچکی انت ہم، اگاں دینی، اخلاقی قدرانی اثر زندگی، گپ انت گڑا جنز سوہمند بیت
، ایشی، سان الم، بنت۔ نی زالبول، آروس، ساری وپت وابی، موکل دروگے۔

اثر زندگی، دو بہر انت، یکے ہما انت راجمان، دگوش کنت، راجمان چہ
ایشی، سان زورایت۔ دوی بہر تہنا چیدگی رنگ، انت انچو کہ زالبول، آروس،
ساری در آمدیں وپت، وابی، جیڑہ۔ اثر زند، سان داریں جنز، ہواری عملی گے انچو
کہ چہ چل برطانیہ، پارلیمنٹ، بابت، کشیت: برطانوی پارلیمنٹ، پارلیمانی سیاست
، باوست، چاگرد ہر دوراہ برجم داشتگ انت، نمیکے، اے چیدگی دروٹم، انت، دوی
نیمگ، اے دگوش کرزیں جنزے گڑا اے دوینانی ہواری، واستہ المی انت کہ اے چہ
تاواناں پھریزگ، سلامت دارگ بہ بنت۔

وہدے گزشت، و اتری، گپ چہ جنت گڑا لہتے انچیں موڑ، بستار ہم کیت
، بیت کہ اودے چے گزشت، آرگ دروگے بیت۔ اے اسٹیج، گزشت انچو دور روت پہ
حال، واستہ پکائیں درآمدے بیت۔ پمشکہ انچیں گزشت چہ حال، سک دور انت،
گوں حال، سیادی، راضی نہ انت، اے وڑیں گزشتانی آرگ پچیں چمانی واب، وڑا

انت انچو کہ افریقہ ء ملکہ ء گھانا نام پر بستگ ء اے ملک ء راجد پتر ء جغرافیہ حال ء
چارواں چہ سستگ ء برتگ ماگزشت ء ایرکتگ۔

اگاں ماراجد پتر ء وتی ہب ء شوق ء ہساب ء بہ نہیں ایں گزالیشی ء دو بہر
بنت۔ یکے پہ ایلی ء وسیلہ ء راجمان ء ریس پر لسی وڑے ء وتی حق ء بکن ایں یا ہے
عمل ء شریں وڑے ء گزشت ء اژنوکی ء واستہ کارمرز بکن ایں۔ اگاں گپ انت
گزشت ء واتری ء برے برے اے عمل ء چہ انکار ہم بیت۔ انچو کہ ہبدہ می
17th تا 19th نوزدہ می 19th کرن ء انگلستان ء آشویانی حال بوتگ۔ ایشاں نارمن اہد
ء نوٹسکیں راجمان ء پدا آرگ یا اژزندہ ء جہد کتگ ء دومی نیمگ ء نوکیں راجی جنز
انت کہ راجد پتر ء کمک ء نوک آبادیں colonial گزشت ء چہ ساری ء راجمان ء
آرگ یا واتری ء اوگام ء جکسینگ ء انت۔

گزشت ہم رد کتگ بیت وہدے راجمان نوکیں ہیال، پگر ء نوکیں
سازیناں بہ زور ایت یا بہ ہم ایت ء اے سازین راجمان ء بہرے جوڑ کتگ بہ بنت۔
اے عمل پدر کنت کہ راجمان اوشت ء دپار نہ انت بلکیں دیروئی کنان انت۔ ادا، دو
جست دیم ء کیت: یکے، نوکیں پگر ء سازین چہ پیما راست کتگ بہ بنت؟ اے گپانی
جحت دیگ بہ بیت کہ راجمان ء ہمیشانی سوب ء چہ ہر بدلی یے اتلگ آچون منگ بہ
بنت؟

مے زانت ء زانش اے بابت ء پدمان ایت کہ ”نوکیں ء آشوبی“ لہز چیا ء
پہ کئے ”شر ء الی“ ء واستہ کارمرز بنت۔ اے ہنکپانی زانگ ء واستہ پٹ ء پول الی
انت بلے چونائی ء نوک پسندی (جدیدیت) یا سازین ہما وہدے پہ دل وشی پہمگ بنت
وہدے ایلی ء مول ء مراد ابری ہز ہانی دزگیری بیت۔ انچو کہ سائنس ء ٹکنالوجی
کوہنگ پسندی (قدامت پسند) راجمان ء ہم زوت ہم انت انت بلے راجمان ء تہا

سیاسی بدلی پہ لہتے مردماں الہی اُنت، وہدے اے عمل زُرگ بنت گُزار بیتی راجماناں
 ایثانی سک گہکیری (مزاہمت) بیت۔ سائنس ءُ ٹکنالوجی ءُ سَوَب ءُ بدلی تیزیں
 رہتارے ءُ گوں سفر کنت، ایثانی پہمگ ءُ گوں لہتے مردم راجمانی ءُ سیاسی بدلیانی ءُ اے
 عملانی آسر ءُ جوڑ بوتگیں راجمانی سیادی ءُ ہوار یانی ہلاپ ءُ در کپنت۔ اگاں لہتے جاگہاں
 ٹکنالوجی ءُ سازین رد کنگ بہ بیت چہ ایشی ءُ اے ترس ہم بیت ایثانی راجمانی زند
 سازین ءُ گوں دلگوش مہ بیت۔

ہر پانڈگ مندیں چیز راجمانی رنگ ءُ بے پلو (غیر جانبدار) نہ انت نوکیں
 چیز بیدے ہیل ءُ علت ءُ زُرگ بیت، ٹکنالوجی ءُ سر پدیں مردمانی میان ءُ اے چیز ءُ
 ارزشت چوٹائی ءُ کیشتر بیت۔ اے درو شم ءُ نوکیں بدلی سَوَب ءُ پیشی ءُ آجو بنت ءُ دینی
 ربیت پسندی اول ایثانی زورگ ءُ دل چل نہ بیت۔ ماسر پد ایں اگاں شریں چیز ءُ تہا
 بدلی بہ ات بزاں ایشی ءُ پد کرد ترند بیت بلے شریں ءُ پاکیں شبین وہدے ٹکنالوجی ءُ
 وسیلہ ءُ بدل کنگ بنت نے ایشی ءُ پد کرد رمبیت ءُ نے زہر شانی بیت۔

برے برے نوکیں چیز یکجائیں رنگے ءُ زاہر بنت ءُ چہدیمیں زورانی (منفی
 قوتیں) ہلاپ ءُ اُنچو زاہر کنگ بنت کٹے اے اصلاح ءُ عملے پہ راجمان ءُ اے عمل
 الہی انت۔ اے جاہلی ءُ ہلاپ ءُ عقل ءُ، در ابرمی (غیر فطری) ءُ ہلاپ ءُ ابرمی یا
 شر evil ءُ ہلاپ ءُ ہیر good ءُ گامکجے۔

یک لذت بکشمیں نکلتے چش انت کہ وہدے بدلی ءُ عمل بیکج بیت گُزار گزشت
 ایشی ءُ شریں وڑے ءُ پہمگ ءُ کمک کنت۔ پہ عمل ءُ ردوم ءُ کہ ءُ پاشک کنگ ءُ مردم
 بدلی ءُ بابت ءُ زانگ ءُ ریس پر لیس ءُ واستہ راجد پتر ءُ تاکاں چارایت۔ ادا، اے
 سوال دیم ءُ کیت، اگاں کسے باندات ءُ بابت ءُ گزشت ءُ بہ شوہازایت، چش ہم بوت
 کنت؟ چوٹائی ءُ ٹوہنیں راجمانانی primitive society بابت ءُ اے ہیال بیت،

اے گزشت انت حال ء تھا انت - پمشکہ نوزده ی 19th ء ہستی
 20th قرن century ء سماجیات ء زانکاراں کوہنیں کیونزم پہ یک ریس پریمی
 ازبا بے هیال کنگ ء انوگیں جیز ہانی کیشکیواری ء جہدے کنگ - لیکھی رنگ ء گزشت
 باندات future ء بابت ء ہاموش انت بلے مردم باندات ء بابت ء زانگ ء انجو
 ہب ء انت کہ آگپ ء منگ ء تیار نہ انت بلے یوٹوپائی راجماناں راجدپتر نویس ء
 واسۂ باندات ء بابت ء گپ کنگ المی انت - آبانداۃ ء واسۂ ہما راجدپتری واقعہانی
 سر ء پگر کشت کہ ایثانی منور آچیز ریکارڈ ء است انت ء ایثاں اجازت انت اے وتی
 گشتن ء بند ء ہما گلاں بکنت چہ ساری ء راجمان ء ساڑی انت - چونائی ء راجدپتر ء
 وتی سمرے است چشیں باز جاہ است درکار ء لوٹ ء در ہساب راجدپتر مئے کمک
 کت کنت -

راجدپتر گزشت ء ریتانی مال ء مڈی انت ، ما اے ریتانی کمک ء جاو رانی
 بروری ء ریس پریس کت کنیں - ”چونائی ء چے بوئگ؟“ اے بنکپ راجدپتری پٹ ء
 پول ء بند انت - اے ریس پریس ء چہ حال ء باندات ء بازیں جستانی پسو درگیجگ
 بنت - انجو کہ آغریب ء کہہ ، پہ ریلوے لائن ء آئی ء لوگ ء جا کہ پروشک بوت انت
 -- آغریب ء دل ء چی منوست؟

گزشت ء بابت ء ہر ہیال ء پاہارسانی ء ایثی ء راجمانی کارمرزی ء بیان
 سرجم نہ انت ، جہد ہمیش ات گزشت ء ہاسیں بہرے بیان بہ بیت بلے لوٹاں ایثی ء دو
 ہاسیں بہر پدربکناں - ایثاں چے یکے پدربکھمن Genealogy ء دومی ریکھمن
 Chronology انت - گزشت ء سانوکیں پگر ء واہکداراں بیت ء اے سرپداں
 نوکیں چیز ء مطلب بزاں دیروئی انت - اے نکتہ چش پدربیت : ہر نوکیں زانشی گلاں
 راجدپتر ء ارزشتے است ء ہر نو دربریک مردے ء راجدپتر ء گوں گلانش انت ء

رہشونی ۽ تلبگار انت انجو کہ اسپارٹاکس، مور، نوکیس آشوبیانی بامرد ۽ ہیرودانت اگاں
 کسے مارکی فلسفہ ۽ شیدائی انت بزاں اے بامرداں آئی ۽ منور ارزشت نیست۔ گپ
 ہے دیم ۽ کیت مارکی فلسفہ ۽ زندگیر گزشت ۽ اے بہر ۽ چے پیم بہم انت؟ گزشت ۽
 روم ۽ بادشاہانی ہلاپ ۽ سرکشی (بغاوت) بوت ۽ آشوبے اتک، اگاں مابکش ایں آ
 جنز ۽ کیونسٹ یک وژیناں گڑا ایشانی ریس پرلیس ۽ حساب ۽ آ، سرکشی یا آشوب ۽
 سوہمند بوگی نہ ات یا چہ ایشی ۽ چشیں آسر در نہ اتک کہ نوکیس راجد پتر ۽ داستہ پاندگے
 بہ شہارایت بلے ایشی ۽ چہ یک گپے پدر بوت، سرکشی ۽ کوہنیں ریتاں گوں مردماں
 مارشتی سیادی است۔ نی اے سوال بیت، ”چیا، زاناں گزشت ۽ اے ساپہ راجد پتر ۽
 درچی ۽ المی نہ انت؟ ۽ الم انت نور بر نوکیس مردمانی بابت ۽ بہ زانت چہ وتی کچہ وانی
 وسیلہ ۽؟ چونائی ۽ گزشت ۽ ربیت اے وڑا چارگ بنت کہ ایشی ۽ سیادی مے پشت ۽
 پیر وکان انت ۽ ما اے درچی ۽ بہرے جوڑ بوتگ ایں۔

راجد پتر ۽ بہرے اش انت ہم: وہدے بورژوا وتی است ۽ نیست ۽ راجد پتر
 ۽ تہا شوہاز انت ۽ وتی راجمانی بستار ۽ ارزشت دینت۔ نوکیس امیر ۽ سیٹھ ہے جہد ۽
 کنت آفیوڈل لارڈز ۽ ہاکی رنگیں راجمان ۽ وتی بستار ۽ پہ داد بہ زرا بیت بلے دومی
 نیمگ ۽ بورژوا نی بستگیں بان ۽ ماڑی کوہنیں تعمیرانی تہا شمار کنگ نہ بنت ۽ ہاکمانی
 گزشت ۽ چہ انکار ۽ معمارانی جتائیں زند ۽ پاپار شانی بیت۔ یورپ ۽ نوکیس راجمان ۽
 تہا ہر دورنگ زاہر انت ۽ اے گزشت ۽ راجد پتر ۽ کسے پیمگ لوٹیت پہ آئی ۽ دوکیں
 رنگانی ریس پرلیس المی انت۔

ایشی ۽ پدنی ریمپشن ۽ جیزہ دیم ۽ کیت۔ اے زاہر انت کہ راجمان ۽ واقعہ
 سالوار ۽ رس date ۽ رد ۽ بند ۽ گون بنت۔ اگاں مار راجد پتر ۽ دو بہر ۽ بکن ایں یکے
 سال ۽ رسانی رد ۽ بدان انت ۽ دومی نہ انت۔ بلے انوگیں دور ۽ پہ گزشت ۽ ساء

رُس ءُ سال ءُ بوہگ الی انت ۔ چوٹائی ءُ رُس ءُ سال ءُ ارزشت ہما بٹیشا نکانی تھا
 نیست آپہ پنت، سرءُ سوج، دانش داک ءُ کسہانی ہنکپ ءُ زدءُ آماج ءُ انت، ایشی
 ءُ لوٹ ءُ درکار آوہد ءُ اول نہ بیت وہدے راجمان دیووند کسہاں الہان ایت۔ وہدے
 معاشی، سیاسی، قانونی ءُ بست ءُ بندی اڑ ءُ گڑ بیان بنت گڑا اے رنگ ءُ وہد ءُ جاگہ ءُ
 ارزشت مھکم بیت ءُ پہ بیان ءُ سال ءُ رُس نوہسگ الی انت۔

ماگزشت ءُ انچو اوژناگ ءُ انت کشفے مایگے ماں زرع۔ چہ گزشت ءُ دور
 بوہگ انسان ءُ وس ءُ ڈن انت بلے مارا بادست ءُ دامن یل کنگی نہ انت چوٹائی ءُ مول
 ءُ مراد ہمیش انت اے گپ سماء حیات بات انت ءُ ماایشانی سرءُ عمل ہم بکن ایں۔

☆..☆..☆..☆

زالبولانی راجدپتر

رجانک، ردء بند: امین ضامن بلوچ
جوہن اسکوٹ رڈاکٹر مبارک علی

اگاں کے زالبولانی راجدپترء نویسگ ء داہگ داریت گڑا آاے گپ المء
بزانت کہ زالبولانی راجدپترء سیادی گوں جنزے ء انت۔ اے لہزانی پشت ء دیکی لیے
نہ انت بلکیں اے نوہن پسندی ء یا ایشی ء بدل ء پردوش ء پاہارسانی ء انت۔ زالبولانی
راجدپتر المء پلو (جانبدار) بیت چیا کہ اے راجدپتر یک مرادے ء گوں سرجم کنگی
انت۔

ژاک دریدا Jacques Derrida

زالبولانی راجدپتر نوٹسکیں دود ہکاں چے یک ساپ ء کیشکیو اریں شکلے ء
زاہر انت۔ زالبولانی راجدپترء نویسگ ء واسٹہ چی کنگ لوٹیت؟ کجام ہزہ اے جنزء
دیم ء بر آنت؟ کچہ دانانی (نصاب) تھا اے چوں جاگہ دیگ بہ بیت؟ دانش گاہ ء پٹ
پولی گلاں اے چے پیم زاہر کنگ بہ بیت؟ زالبولانی راجدپترء دامن ء انگت اے
جیزہ است آنت۔ اے دراہیں جیزہانی بوہگ ء گوں مارا اے ہم منگی ایں کہ زالبول ء
راجدپتر راجمان ء المی بہرے۔ اے درچی ء امریکہ ہما سرپدیں ملک انت، اودء
زالبولان راجدپتری شرپ است۔ ایشی ء پاہارسانی ء اودء جزل، ماہتاک، رسا نکدر ء
کتاب کن آنت۔ مروچاں میان استمانی کانفرنس ء زاسکارانی میان ء زالبولانی

راجدپتر ء آہانی جنز ء بابت ء شریر رنگے ء تران ء بادست بوہگ ء انت۔

ایشاں ساری زالبولانی راجدپتر ء بابت ء لہجے مردماں کارکنگ بلے مروچاں

اے راجدپتر یک مردے دست ء دراتنگ ء جنزے ء رنگ ء انت۔ اے جنز ء تھا

تہنا راجدپتری واقعہانی بابت ء تران نہ بیت بلکیں مروچاں راجمانی علماں گوں ایشی ء

شنگی است۔ زالبولانی راجدپتر سیاست ء چہ ودی بوہگ پمشکا ایشی ء سیاست ء گوں

جہلیں سیادی یے است بلکیں ایشی ء بنداتی راجدپتر گوں سیاست ء انت۔ 1960 ء

ڈہک ء زالبولاں چہ راجدپتر ء تہاریں تاکاں درکنگ ء جہد بوت۔ چہ ایشی ء اے سا

بوت کہ راجدپتری عمل زالبولانی ہم دست مان انت بلکیں اے نادریں کردارے ء

واہند انت۔ زالبولانی اے کرد ء چہ آہانی جنز (تحریک نسواں) ء شرپ ء بتار رسگ ء

امیت حیات بوت۔ سیاست ء فریم ورک ء زالبولاں وتی پٹ ء پول ء راہ تاب دات ء

ہے وڑا سیاست ء پٹ پول ء میان ء سیادی یے بنا بوت۔ 1970 ء ڈہک ء پد

زالبولانی راجدپتر سیاست ء چہ دور بوت۔ مروچاں آئی ء سرحال شاہگان بوہان

انت۔ آ زالبولانی زند ء ہر بہر ء بابت ء نکان یکجاہ کنگا انت۔ آوتا سرجمیں عکسے ء

پشدارگ ء جہد ء انت۔ اے پٹ ء پول ء سوب ء کتاب نویگ بوہگ، آہانی سر ء

بادست ہم بوہگ، ہے جتاکیں بنکپاں چہ زالبولانی راجدپتر ء ایشی ء سرحال منگ ء

مناک ء تب ء رتگ انت۔ 1980 ء ڈہک ء زالبولانی واسٹہ جنڈر gender لہز ء

کارمرز بوہگ ء گوں زالبولانی راجدپتر ء سیادی سیاست چہ نزور بوہان بوت۔ چیا کہ

جنڈر ء لہز بے پلو انت ء نے اے لیکہ یے ء گوں سیادی کنت۔ اے وڑیں نبشتا نکانی

تھا ہے کشک بوت کہ چون ”زالبول“ ء ”جنڈر“ ء یمگ ء ایشانی راجدپتر ء ردوم

ز رنگ ء ایشی ء آسر ہے بوت، اے چہ سیاست ء دور بوہان بوت انت ء ایشی ء جا کہ ء

راجدپتر ء آٹوئیں بہرانی سر ء ریس پریس ء ہیال کیشتر بوت چہ سیاست ء آجوانت۔

زالبولانی راجدپتر ء وانگ ء کول اے کپ الم ء چارگی انت، ایشی ء بیتہ کار
 کئے انت؟ کجام ہنگماں شک کنگ ء انت؟ زالبولانی راجدپتر سیاسی ہنگپ ء کول زاہر
 کنگ بہ بیت یا مہ بیت؟ اے دراہیں کپ ہاوست ء زد ء انک انت۔ لہتے مردماں
 گشت زالبولانی راجدپتر سیاست ء در کنگ ء دکہ ہنگماںی سر ء آرگ بہ بیت چہ ایشی ء
 راجدپتر ء دامن پراہ بیت۔ چہ ایشی ء اے بیہار آژاؤر بوت کہ تہنا زالبول چیا دیم ء
 آرگ بہ بنت ء راجمان ء دکہ بُدھ پر چہ ڈالچار کنگ بہ بنت؟ چونائی ء ایشی ء بابت ء
 اے ہیال ء ہم ارزشت رست کہ بیدئے سیاست ء زالبولانی راجدپتر ء ارزشت
 گسار انت۔ ایلن شودالتر Elain Showalter ء اے سوال دیم ء آؤرت
 ”وہدے زالبولانی جنزمریت گڑا فینن ازم ء جی بیت آکجارت؟ آسراے بیت کہ
 اے ہم زالبولانی بابت ء تہنا پہ وانگ ء پشکپ ایت انچو کہ دکہ چیز وانگ بوہگ ء
 انت۔“

چونائی اے راست انت مذالبولانی راجدپتر ایشانی جنز ء برورد انت۔
 راجدپتر نویسی ء بدلی اتلگ یا نہ اتلگ بلے زالبولانی جنز انگت زندگی انت۔ ہما
 راجدپتر نویس جینڈر ء گالبد ء کارمرز کنت آوتا فیمینٹ راجدپتر نویس کشت۔ چہ
 ایشی ء آہانی سیاسی سا پد نہ بیت بلکیں لیکھی (نظریاتی) رنگ ء سیاست ء سر ء سان
 کنت۔ ایشاں چہ بازیں راجدپتر نویس زالبولانی راجدپتر ء سر ء کار کنگ ء انت آ ایشی
 ء سوب ء دانش گاہ (یونیورسٹی) ء پٹ پولی گمانی (تحقیقی ادارے) سیاست ء بہر زورگ
 ء انت کہ ایشانی بستار ء راجدپتر نویسی دوئیں منگ بہ بیت۔

چونائی ء ایشی ء سر ء ہاوست شریں وڑے ء بوت کنت ء اے حجت ہم دیگ
 بیت کہ زالبولانی راجدپتر ء ایشی ء ردوم ء دیروئی ء زالبولانی جنز سیاسی جنز ء مزنیں
 بہرے۔ وہد ء رہتار گول سیاست ء اکادمی پٹ ء پول ء میان ء دوری بنا بوت۔ اگاں

شری ء چارگ ء نپاسگ بہ بیت گڑا اے دوئیں یک دومی ء گوں ہوار گندگ ء کانت
 بلے ایشاں جتا جتا چارگ بیگو اسی انت چیا کہ زالبولانی جنز ء ایشانی راجد پتر ء تاگت
 طاقت) بکشاگ ء ایشی ء آسر ء سیاست ء تھا ہم نوکیں سر حالے اتلگ۔

سیاست ء گالبد مردچاں بازیں معناہاں گوں کارمرز بوہگ ء انت۔ اولی
 رنگ ء اے چوہمگ بیت، سرکار ء وتولجہ ایں نکانی کرد ء عمل، ہما کردار یا عمل کہ
 یکجا ہیں پجارے ء زاہر کنت، ایشی ء کردار پر مائیت۔ استان ء بنزہ چوں کارمرز کنگ
 بہ بنت، سیاست ء کمک ء چہ جاورالاں پھمنت ء ریس ء پریس کنت۔ دومی رنگ ء
 سیاست ء سیادی گوں وت واجبی (اقتدار) ء انت کہ اے چوں حاصل بیت ء چوں
 مہکم دارگ بیت؟۔ لیکہ چوں وجود ء کیت؟ ایشی ء چوں چہ استانی زور ء عمل ء کار
 انت ء راجمان ء تھا چوں بیہار دیکت؟ اے سیاست ء سہمی معناہاں گوں کارمرزی
 انت۔ لیکہ، شک (عقیدہ) ء ہیال ہما یکجائی ء نام انت کہ مردم ء راجمان ء میان ء
 سیادیاں پدر کنت، برے برے اے ابری ہم کشگ بیت ء برے برے ایشی ء سمائی
 ہشت بیت۔ سیاست ء اے پجاراں چہ اے ریس ء پریس بیت، راجمانی کرد سیاست
 ء یک نہ یک بہرے ء گوں سیادی دار انت۔

کب گری (پروفیشنل ازم) ء سیاست

نوسنگیں لہجے ذہکاں چے فینن ازم یک میان استمانی جنز بے منگ بوہگ ء
 انت بلے ایشی ء تھا ہندی local ء راجی national دروشم ہم است انت۔ اے
 درگت ء امریکہ زالبولانی جنز ء ایشانی راجد پتر ء کہہ ء ریس پر لسی ء سامان بوت
 کنت۔

1960ء امریکہ ۽ تہا زالبولانی جنرل ۽ اٹلگ، چوٹائی ۽ ایشی ۽ سرۂ شہری

حق (سول رائٹس) ۽ جنرل ۽ ہم سان است آنت ۽ استان ۽ ہمار پند اں ہم ایشی ۽ سرۂ سان کنگ کہ زالبولاں معاشی رنگ ۽ بازیں کہانی تہا کار کنگ ۽ حق رنگ ات، اے جنرل ۽ مول ۽ مرادانی اکدہ کنگ ۽ ”بروہری“ ۽ اوگام (نعرہ) ۽ ارزشتے است۔ اے عمل ۽ تہا زالبولانی جنرل ۽ آہانی تہا یکجا ہیں پچارے ودی کت ۽ اے مارشت ودی کت کہ آوتی بستار ۽ دوی رنگ ۽ چہ ہلاس یکن آنت۔ اے جنرل ۽ ایشاں اے سادات کہ وہدے ایشاں راجمان ۽ تہا بروہری بہ ریت گڑا اے وتی بازیں جیز ہانی دیمپان بوت کت۔

1961ء اسٹمر پیٹرن ۽ منت ۽ چہ امریکی کارمستر (صدر) کنیڈی ۽

زالبولانی حق ۽ واسطہ یک کمیشن جوڑ کت۔ 1963ء کمیشن ۽ وتی رپورٹاں چہ اے گپ آشکارا ات کہ نے زالبولاں مردین آدمانی وڈا بروہری است نے موہ (موقع)۔ اے جیز ہانی کمیشن ۽ واسطہ دہ کمیشن commission جوڑ کنگ بوت۔ 1964ء دہ کمیشن جوڑ دیک بوت ایشی ۽ مول ۽ مراد روزگار ۽ حاصلی ۽ بروہریں کچ ۽ کیل (جائزہ) کنگ ات بلے ایشی ۽ تہا جینڈر ۽ تپاوت دارگ بوت۔ 1966ء نیشنل کانفرنس آف اسٹیٹ کمیشن ۽ زالبولانی راجمانی بستار ۽ بابت ۽ ایشانی لوٹ رد کت ۽ کتے کہ زالبولاں جنسی تپاوت ۽ ابید ہم روزگار ۽ شریں حق رنگ چیا کہ جنسی تپاوت حق ۽ آگمی ۽ گساری انت چو پد ریچ پسندی ۽ (نسل پرستی) وڈا۔ ایشی ۽ تہا زالبولاں باج نہ برت بلے ایشی ۽ پد زالبولاں وتی حق ۽ واسطہ ”نیشنل آرگنائزیشن آف وومن“ جوڑ کت۔ ہے دوراں نودر برانی students تہا زالبولانی مہ (گروہ) وتی حق ۽ واسطہ زرمب اتنت۔ ایشی ۽ آسر ۽ امریکہ ۽ راجی سیاست ۽ تہا زالبولانی گل ۽ پچار بوت۔

1960ء ذہکء شاہ دربر جاہ (کالج)، مکتب (اسکول) ء بازیں پٹ پولی
 گلاں زالبول پہ پی ایچ ڈی ء کمک کت انت۔ اے بابت ء بشتہ کارے پاپارشانی
 کت ء ’کشیت‘ ’ایشی ء مطلب ایش انت کہ آگلاں آہانی ارزشت ء ’بتار
 ماراٹک‘۔ چونائی ء بازیں زالبولاں اے گلانی تھا کسی فرض سرجم کتک بلے آہاں اے
 زنگ ہم جنگ کہ اے علمی ء ستا کرزیں کسپہانی تھا زالبولاں گوں تانسر میل دارگ
 بوہگ ء انت۔ ایشاں اے ہم اکرار کتک اگاں زالبول شریں وڑے ء زانش بدار انت
 گڑا ایشانی بازیں مشکل آسودگ بنت۔ بلے اے کسپہانی تھا آہگ ء سوب ء آہانی
 راجمانی بتار برز بوت چیا کہ ساری ء اے کسپہانی تھا مردین آدمانی آماج بوتگ اگاں
 زالبول انا کہ زاہر بوتگ بزاں یکے یادو۔

وہدے اے راہ چچ بوت گڑا زالبولانی جنزء زالبولانی واسۂ کیشتر حق ء لوٹ
 کت ء ’راجمان ء ناکیکیں جماعت بندی ء سرا نگدکاری کت، ہما زالبول زانش
 کارگلانی (تعلیمی شعبہ) تھا بوتگ انت آہاں کیشتر آواز پردات کہ ایشانی ہلاپ ء تانسر
 دارگ بوہگ ء انت، ایشاں ہم مردین آدمانی وڑا ڈگری گوں بلے بروبری انگت نہ
 نواہیت، باید انت اے گپ منگ بہ بنت۔ راجمان ء تھا زالبولانی ہما پچار کہ آہاں
 رتگ ات ایشی ء تھا زالبول راجدپتر نویس ہم ہوار بوتگ انت ء کسی رنگ ء ایشانی
 خیال ء لیکہ لس راجدپتر نویساں چہ جتات انت چیا کہ جنس ء ایشانی سرء سان کتک
 ات۔ ایشانی سرء اے بہتام جنگ بوتگ کہ آہاں اے انجمن سیاسی رنگ ء کتک انت
 چو کہ ساری ء نہ بوتگ انت۔

1969ء زالبولاں امریکن ہسٹاریکل ایسوسی ایشن ء چہ زالبولانی ارزشت ء
 برجی ء لوٹ راجدپتر ء کارگل department ء وسیلہ چہ کتک۔ کسب گری ء سیاست
 ء میان ء کش ء چیل ابری انت بلکیں اے کسب گری ء باتن ء میراس ء وڑا است چیا

کہ پہ یک کب گریء اے خیال کنگ بوٹگ کہ آئی ء دربرنگیں زانت ء
 بود (صلاحیت) ء ایشی ء بپد مردین آدم ء زانش ء محنت انت بزاں مردین آدم ء
 زانش ء سوب ء جنین ء بود زدیگ۔ بیستوی ٹرن 20th century ء راجد پتر نویے
 ء واسے راجد پتر درتاسر ء بے پلوئی ء علم انت (کسی الم ء یک نیمگ ء چہ پلو
 بیت) ایشی ء ہر ہا مردم حاصل کت کت کہ سائنسی رہندانی پہمگ ء ہوش دار انت ء
 اے سائنٹیفک رہند زانش ء چہ حاصل بنت۔ بزاں راجد پتر نویانی ہر باسک راجد پتر ء
 علم ء پرواہ بکنت ء ایشی ء عزت ء ہم۔ بزاں ”کسیہانی“ واسے علم ء پہمگ ء ایشی ء
 پرواہ ہا شری انت کہ ایشی ء بتار ء اگدہ کت۔ جے بپد ء چہ اے فیصلہ بیت علم یا
 کسی زانت چی انت ء کئے ایشی ء لوٹوک انت؟ اے فریم ورک ء کسی انجمنان اے
 اجازت رسک ات آ فیصلہ بکن انت کئے ایشانی معیار ء قدر ء وڑا انت؟ کئے ء
 باسک بوٹگ ء بود است؟ ء کئے باسک کنگ مہ بیت؟

اے بپد ء امریکن ہٹاریکل ایسوسی ایشن ء تہا سیاہ، یہودی، کیمھوٹک ء ہا
 مردم کہ اشرا فیہاں گوں سیادی ندر انت یا باسک کنگ نہ بوٹگ انت، یا آہانی دیمپانی
 شریں وڑے ء نہ بوٹگ۔ چونائی ء اے میل ء ہلاپ ء زہر شانی ہم بوٹگ بلے ایشی ء
 سورت 1969 ء ساری دگہ دروشے ء بوٹگ۔ وہدے ہٹاریکل ایسوسی ایشن ء دیوان
 بوٹگ انت گڑا زہر شانی کنوکیں راجد پتر نویاں لوٹ اتگ دیوان ء تہا پد رتیج، جنس ء
 فرقہ ء بپد ء دراہیں مردماں نندگ ء اجازت بہ بیت۔ آہاں اے حجت داتگ ات کہ ما
 وتی حق ء کسی راجد پتر نویس ء بتار ء لوٹگ ء ایں ء مارا گوں سیاست ء سیادی نیست
 بلے 1969 ء پد آہاں اے حجت رد کت ء سیاسی بپد ء چہ وتی حق ء جہد ء دگوش بوت
 انت۔ 1970 ء ڈہک ء زالبول راجد پتر نویاں وتی جہد امریکہ ء راجی جنز، زالبولانی
 جنز ء گوں ہوار کت اے مہمت کہ زالبول وتی جنز ء لوٹاں راجی رنگ ء بیار انت ء

ایشاں گوں راجی جنجالاں ہوار بکن اُنت ءُ جہد کیشتر بکن اُنت۔

مردین آدے بیت یا زالبولے راجد پتر نویس ءُ کسب جنس ءُ سیادی ءُ آجو
 انت بلیکیں ایشی ءُ سیادی گوں بود ءُ انت۔ اے حجت ہم راجد پتر نویساں داتک ءُ
 آکسب ءُ ہراب کنگ ءُ حق ءُ نہ اُنت چیا کہ آزالش ءُ قدر دوئینانی پلہ مرز
 اُنت۔ زالبولانی بنشٹا نکانی تھا آہانی مول ءُ مراد زاہر بنت ءُ اے راست انت۔ چونائی
 مول ءُ مراد کہ ہم بازیں راجد پتر نویسانی گور ءُ گندگ ءُ کیت بلے راجد پتر ءُ تھا مول ءُ
 مرادی ءُ اے جہنا نہ اُنت ءُ ایشانی مول ءُ مراد ءُ پلہ مرزی راجد پتر ءُ ہراب نکنت ءُ پہ
 مرادے آواقعہاں اندیم کشت، زالبول راضی نہ اُنت پہ علم ءُ بنکپ ءُ ہنرمندی ءُ
 ڈالچاری ءُ چیا کہ اے دوئیں پہ راجد پتر نویس ءُ کسب ءُ الی اُنت۔ آاکادی گل ءُ ایشی ءُ
 رہند اں سرجمی ءُ مَن اُنت، عمل اوں کشت۔ آوتی بنشٹا نکانی تھا زبانی ءُ بنشٹا نئیں
 واقعہانی شاہداں ءُ پٹ پول ءُ لوٹ ءُ سرجم کشت چیا کہ آزاناں ایشاں ابید بنشٹا تک چچ
 وڑیں ارزشت ندرانت پمشکا آوتی بستار ءُ کسی راجد پتر نویس ءُ رنگ ءُ پدر کنگ لونٹ
 بلے اے دراجیں عمل ءُ تھا آ آداب ءُ رہند اں بہار دینت ءُ ہما راجد پتری عمل اے
 بزہاں چہ بیت آئی ءُ بابت ءُ سوال پرسنت۔ آ راجد پتر نویسانی پدریج، جنس، یا، دین ءُ
 تپاوت ءُ چہوش نہ اُنت ءُ امیت کشت اے وڑیں نک دلی ءُ تانسری ہلاس بنت۔

چونائی ءُ زالبول راجد پتر نویس کسب گری ءُ سیاست ءُ میان ءُ جتائی نہ بوہک
 ءُ پلہ مرز اُنت۔ آسوال کن اُنت کہ اگاں راجد پتر نویسانی میان ءُ معیار یا کیلو ءُ کسب
 گریں ازم ءُ گپ جہہ بخت گڑا اے چون ءُ چے ہمیں چیزاں گوں کچ ءُ ماپ بنت؟
 چیا کہ اے دراہیں چیز کارمرزی ءُ حد ءُ چہ کیش اُنت بزہاں اضافی اُنت۔ آہانی سسا
 آہاں کئی دیمپانی ءُ سوال ءُ ہم پرسیت؟ کجام پگر ڈالچار ءُ کجام ایراد ءُ ضد ءُ کنگ بہ
 بنت؟ ءُ کئے انت فیصلہ بکنت شریں راجد پتر کجام انت؟

راجد پتر ء بنکپ ء تہا "زالبولانی راجد پتر" ء آہگ ء سوب ء زالبولانی جنر
 چہ ایٹی ء مکھ ء وتی حقانی جہد ء بکنت ، آ راجد پتر ء تہا نوک آوکیں چیزانی ، ایٹی ء
 شاہگانی ء پگراں چہ وتا سیر کنگ ء جہد ء بکنت بلے اے آسان نہ انت چیا کہ
 زالبولانی راجد پتر ء راجد پتر نویسی ء تہا ہوار کنگ یک آشوبی کارے ء 'پہ
 رہتاں بہارے ہم۔ 1970 ء جاوراں چہ اے کرد ء پاہارسانی ء کیشتر گام کش ات
 بلے اے درگت ء الکاپیں پاہارسانی ور جینا وولف ء کتاب A Room of
 Ones Own ء رنگ ء آڑاؤربوت۔ اے ہما وہدأت وہدے برطانیہ ء زالبولان
 ووٹ دیگ ء حق رسگ ات۔ آئی ء زالبولانی بابت ء وتی باتنی مارستانی پاہارسانی
 کت۔ آئی ء اے مارنگ ، انوگیں بیٹنائیں راجد پتر ء تہا وڑ وڑیں عیب است ء الہی
 انت اے دو بر بشتہ بہ بنت۔ اے پلوں ، دروگیں ء چپ چوٹیں راجد پترے ، اے وڑا
 اے ناسرجم ء ہورک انت۔ ایٹی ء جیزہ ء دیمپانی ء بابت ء یک کیشیں راجد پترے ء
 بندات بہ بیت۔ آچہ کجام ہم نام ء بہ بیت بلے آئی ء تہا زالبول ڈالچار کنگ مہ
 بیت۔ وولف ء شور ء کیشیں راجد پتر additional history دیم ء آورت ء ایٹی
 ء گوں راجد پتر نویسی ء سودا بازی کنگ ء جہد کت بلے سوب مند نہ بوت۔ انوگیں
 راجد پتر ء تہا کیشی آرگ بہ بیت ء ہمود ء دو بر بشتہ ء اژنوکی ء ڈک کیت گڑا کارشریں
 رنگے ء بہ بنت راجد پتر نویسی ء زالبولان یک جہدے اے ہم کنگ چہ ایٹی ء راجد پتر
 ء ہورکیں جاگہ اوں پڑ بنت۔ ہے وڑا آ دور ء بازیں زالبولے دیم ء جنزت ء بازیں
 وتی وجود کرد پر مات۔

وولف ء کیشیں ء لیکہ چہ ژاک دریدا ء ریس ء پریس سسائے درپشیت ء چہ
 ایٹی ء زالبولانی راجد پتر ء راجد پتر ء میان ء سیادی ء کیشینگ ء موہ

رنگ۔ دریداء روبرکت (مغرب) ء مابعد الطبیعات ء پروشان ء ہما لہتے سوبانی میگ
 ء اشارہ کنگ کہ سوب ء از باباں روبرکت ء مھکمی ء پاپارشان ہم کنگ ء ایشی ء
 پروشک ء بہر ہم ز رنگ۔ ہما سوب اے عمل ء راہ ء بند کنگ ء انت آپہ وتی مراد ء یک
 آسرے ء نہ رست انت چیا کہ آہانی میل آپدیم نہ بوتگ انت۔ چونائی ء زالبولانی
 راجد پتر ء کیشیں راجد پتر ء ڈیلہ ہم شریر فیصلے ء وڈا زاہر نہ انت۔ ایشی ء متلب اش
 انت ہرچی چہ ساری است انت آئی ء تہا کیشی آرگ بہ بیت ء ہالیگیں ٹکر سرجم کنگ بہ
 بنت۔ بزاں کیشی ء ڈیلہ نے چدیم (منفی)، نے راسدیم (مثبت)، نے اندری المان ء
 بتارے داریت، نے اندری کمی ء سرجم ء زاہر کنت ء نے اے کزا (حادثہ) کنگ
 بیت نے کہ یک چیزے ء جوہر۔ باربرا جونسن Barbra Johnson کشیت اے
 ہاس ء ناس (اہم و فضول)، گردناک ء چیزے ء چہ آجوتی ء وڈا انت۔

کیشیں راجد پتر کٹے ضدیں لیکہانی زد ء انت وہدے زالبولانی راجد پتر ء
 بابت ء ریس ء پریس بیت گڑا سما بیت اے چہ یک نیمگے ء گول ء چوٹ انت ء دوی
 نیمگ ء چہ یک سیاسی زور ء تاگتے۔ ایشی ء تہا نگدانک ء بیہار ء جوش است کہ مھکمیں
 راجد پتر نویسی ء بہ چندین ایت بلے اے ہم راست انت کہ اے نے راجد پتر ء
 سرحالاں گوں ہمگر نچ انت ء نے چیز ہانی کیشکیواری ء راہے دنت۔ آسر ایش انت کہ
 اے پروشکیں عمل ء اوشت ء اوست ء ربیتی راجد پتر نویس زہر شانی کنت ء زالبول
 راجد پتر نویس ایشی ء کیشکیواری ء لونوک انت بلے ہر رند ء ہز ہانی نکان نوکیں معنا ہاں
 گوں زاہر بنت ء ایشی ء نوکیں بیان ہم آشکار بنت اے ہما ریس پریسی فریم ورک
 انت ایشی ء تہا علم ء زور ء میان ء مقابلہ ء ہمیری ارزانی ء پھمگ بیت۔

زالبولانی راجد پتر ء نویسگ ء واسہ ہما سر حال زورگ بنت کہ آہانی تہا
 زالبولانی کردار زاہر بہ بیت ء راجد پتری عمل آہانی چپ ء چاگرد ء چکریت۔ دراہیں

انسانی زانسانی تہا زالبول ارزشتے است ء مارا اے گپ منگی انت، گڑاگزشت ء
 ٹہشت ء زالبول ء نام ء ایشی ء عمل ہم ہوار بہ بیت۔ اگاں من روبرکت ء راجد پترنویسی
 ء سراجمشاکے بد ایس آہانی منور راجد پتر ء بنجائی کردار ”اسچتیں مردین“ انت۔ اے
 وڑیں جاورانی تہا زالبولانی راجد پتر ء ہم چشیں مشکانی دیپانی کنگی انت۔ راجد پتر ء
 اے وڑیں مشکل تپادوتانی ودی کنگ ء چہ بنت۔ بقول مارتھا Martha
 Minow ”اے تپاوت مئے زبان ء جوڑشت ء چہ ودی بیت ء چہ ایشی ء زالبول ء
 مردین آدم ء میان ء تپاوت مھکم کنگ بنت ء اے یک ابرمی عملے کشک ء منگ
 بیت۔“

مردین ء زالبول ء میان ء تپاوت جماعت بندی ء رنگ پیش کنگ بیت چہ
 ایشی ء اے راجمانی سیادی ء رنگ ء چارگ نہ بیت پمشکا وہدے راجد پتری عمل ء
 زالبولانی ارزشت ء بر جادارگ ء جہد بوگ گڑا اے راجد پتر ء مھکمیں معنابانی چہدی
 ء سفر کنت ء ہما راجد پتری عملاں گول ڈک وارت کہ ربیتی راجد پترنویساں جوڑ کنگ
 انت۔ اے وڑی ء ساری ء چہ راست من انگیں راجد پتری بیان ء مفروضہاں گول آ
 سرمانکیشینٹ۔ پمشکا زالبولانی راجد پتر ء ربیتی راجد پتر ء جوڑشت ء ابید بلکیں سرجمیں
 راجد پتری عمل ء ریس پریس کنگی انت ء راجد پتر ء سر ء چہ مردین آدمانی جاگیری ہم
 پزوش دیگی انت۔ ایشاں اے بیہار ہم دیگی انت کہ انکتہ راجد پتر سرجم نہ انت بلکیں
 بازیں ہالکیں جا کہ سرجم کنگی انت۔

چونائی ء دراہیں زالبول راجد پترنویس اے سولاں سرجمی ء دیم ء نیار انت
 بلے اے سوالانی پسوایشانی پٹ ء پول ء تہا انت انچو کہ اے سوال: آکجام سوب بوگ
 انت چہ ایشی ء مردین آدم ء کردار راجد پتر ء درپشان انت ء زالبول پرچہ پشت ء
 دارگ بوگ ء انت؟ آکئے انت چہ وتی بنکپ ء مردین آدم ء را، راجد پتر ء بنجاہے

کنگ ے؟ زالبولانی لیکہ ے چہ راجد پتر چونیں رنگے زورایت؟ اگاں مردین آدم ے
 زالبول ہر دوئیں راجد پتر نویاں گڑا ایشانی گوں سر حال ے چونیں سیادی بنت یا سر حال
 ے گوں چے وڑیں سیادی دار اُنت؟

مثل دی سرتو Michel de Certeau ے اے جنجال، اے رنگ ے

چارنگ:

راجد پتر نویسی پمشکا دگہ علماں چہ جتا انت کہ ایشی ے تہا سر حال ے سر حال ے
 ٹہنیوک ہر دوئیں مردین آدمانی دیم ے جوانی اُنت یا اے منگ بیت بشتہ کار ے گوں
 سر حال ے عموداریں سیادی است یا بشتہ کار اے گپ ے اکرار ے کنت کہ آئی ے سر حال ے
 گوں شریں سیادی یے است ے آئی ے گوں ہوار انت، بلے اے باوست ے تہا اے الم ے
 چارگ بہ بیت یک سر حالے ے گوں دوی ے چونیں سیادی است۔ اے سر حالانی ریں
 پرلے ے بشتہ کار حق ے حقیقت ے دامن ے دارایت ے سائنسی تکلیکاں کار مرز کنت
 ؟ آنچو کہ جس ے تپاوت ے رد ے زاناں اے کشک بیت کہ زالبول مردین آدم ے ہسری ے
 چٹ یک جتا ئیں راجد پتر ے ٹہنیت ؟ من وت اے جتانی پسواں نہ کیشیناں بلے
 اگاں ایشانی پسو در گجک بہ بنت گڑا بازیں راستی چدیم بیت۔

مثل دی سرتو ے گپ ے مطلب اے نہ انت زالبولانی راجد پتر ے نویسگ ے حق
 تہنا زالبولاں گوں انت بلکیں آئی ے گپ ے مطلب انت زالبولانی راجد پتر ے اے دراہیں
 سوال ے بیہار یکجاہ کنگ اُنت چہ ایشانی بپد ے راجد پتر ٹہنیت۔ راجد پتر ے چونائی ے
 زالبول ے کردار شری ے پدر نہ کنگ چہ اے بابت ے راجد پتر ناسرجم انت بلکیں راجد پتر ے
 تہا بروبری ہم نیست۔

ہے وڑا دگہ لہجے سوال پہ ساء ٹوئیں جیوہ اُنت آدم کہ ہم بازیں رنگاں گوں
 چارگ ے ٹپاسگ بنت۔ ربیتی راجد پتر نویس دائم ے ہے جہد ے کنت کہ آہانی کار بنکپ ے

پرداہ، بود، کارمرزی انت اے وڑا آ ”راجد پتر، لیکہ“، میان، جنجال و دی کنت۔
 آہانی نز، لیکہ، معنا انجیں علمے کہ پاند گانی واسطہ راجد پتر، زوال یا ہراب کنت پمشکا
 لیکہ، واسطہ بنکپ یوناک کنگ بنت چہ ایشی، آئی، زانت، ارواہ میران بیت پمشکا
 و ہدے اے لیکہ، گپ، کنت ایشانی متلب انت ہرنو کیس، ہلا پیس لیکہ مھکمیں ریتاں
 بیمار دنت بزاں آ یک مھکمیں راستی، رد کنگ، جہد، پیڈ، انگ۔

و ہدے زالبولاں راجد پتر نویسی، تہا جنس، کردار جاگہ دات ہمائیں مردین
 راجد پتر نویساں وتی نگد انک برجم داشتک کہ زالبول راجد پتری بنز ہاں شر کارمرز نہ
 کنگ، انت بلکیں راجد پتر، ہراب تراب کنگ، انت۔ و ہدے آ مردینانی
 زالانی wife بابت، تانسرو، راجد پتر، تہا مردینانی لیکہاں دیم، کارکت گڑا مردین
 آہاں گوں کلاگاں مان بند انت کہ آ یک لیکہ، یرد، زد، عمل بندگ، انت۔

راجد پتر، بنکپ، تہا مردین آدم، زالبولانی میان، جنسی تپاوت است۔
 ایشی، تہا زالبولانی لیکہ، سرائیجام جنگ، آہاں ملامت کنگ، آہانی راجد پتر نویسی بود،
 بیمار دیگ، راجد پتر نویسانی بستار، چے آہاں کم تر کنگ، مگشک، جہد انت۔ ہے
 سوب، زالبول باند انت ایشانی دیمپانی بکن انت بلکیں آچہ ایشاں گیشتر دور بنت،
 ہے ہیال کنت زالبول، بابت، سر حال ”کیشمین“، بستار، گوں پیش کنگ بہ بنت،
 راجد پتر، تہا ایشانی ہلاپ، ہمنچو مفروضہ است انت آ بیمار دیگ مہ بنت۔ زالبولانی
 راجد پتر، سر حال نوکیں، تازگیں سر حالے۔ اے بابت، 1975 یک یونیورسٹی، کچہ
 دانانی تہا اے سر حالانی دارگ، جہد بوٹک۔ زالبولانی راجد پتر زالبولانی جنز، چہ جتا
 کنگ، جتا میں رنگے، درس دیگ بہ بیت اے ہم یک جہدے ات۔ آہاں اے ہم
 ماریات کہ اگاں زالبولانی راجد پتر، بازیں زانت، نالج یکجاہ کت گڑا اے انگ
 شریں رنگے، واینک بہ بیت۔ بلے انوگیں جاورانی دیمپانی چون بہ بیت، ایشی،

گیشیں زور ہما و ہدء رست و ہدے راجمانی راجد پتر ودی بوت۔ ایٹی ء تہا دراہیں
 راجمانی کردانی سرا چمٹا نک دیگ بوت ء زالبول ہم راجمان ء أنت؛ زالبول ء سرا ہم
 چمٹا نکے گرات۔

نوکیں راجمانی راجد پتر ء بندات ء ردوم ء زالبولانی جنزء یک ہاسیں وسیلہ
 یے بکش ات ء ہے بکپ ء چہ آہاں گزشت ء وتی کردانی ٹہشت بندات کت۔ اے
 نوکیں سر حال ء سیادی، نوکیں بیاناں ایشانی ارزشت ء جوڑگ ء کمک دات ء زالبولانی
 بابت ء وانگ عملی رنگے ء من ات۔ اے نوکیں کارگل ء تہا نے تہنا زالبول بلکیں
 دہکان، مولد، استاد بُرھے ء رنگ ء کمات أنت ء ایشانی بابت ء کار بندات کت، ایٹی
 ء ابید اے راجد پتر ء بہرے ہم جوڑ کت أنت۔ اے سیادی ء چہ زالبولاں گزشت ء
 مشاہدہ ء از مون (تجر بہ) ء چہ وتی واستہ بتارے جوڑ کت۔ آہاں زالبولانی کردار ء
 کار فیکٹری، کھول ء لوگانی تہا شوہازات أنت۔ لہجے راجد پتر نویساں چارات کہ کجام کار
 زالبولانی ء مردین آدمانی میان ء یک أنت ء لہجیناں زالبول جتائیں رنگے ء
 چارات أنت۔ اے دوئیں بکپاں چہ زالبولانی یک جتائیں ذات ء شخصیتے ء درو شم ء
 زاہر بوت۔ راجمانی راجد پتر نویساں زالبولانی زند ء سرء صنعتی دیروئی ء ساتانی بابت ء
 پٹ ء پول کت۔ (آزما نگ ء ”زالبول“ ء لہز ء کارمرزی ء چہ بوئیں بدلیانی سرء
 باوست نہ کن ایں کہ کجام و ہدء اہد ء ایشانی سرا چونیں بدلی اتلگ۔ انچو کہ صنعتی اہد ء
 بنداتی بہرے پوریا گریں زالبول دگہ پوریا گراں چہ جتا حیاں کنگ بوتگ أنت)۔

زالبولانی راجمانی کردار ء راجد پتری عمل ء آسرء یک بچکے ودی بوتگ۔ چہ
 اے بکپ ء زالبولانی ربیدگ ء سرء زور دیگ بوت کہ ایٹی ء تہا زالبول یک رنگے ء
 چارگ بوت أنت چہ ایٹی ء سوب ء زالبولانی اے ڈیلہ ودی بوت، آیک جتائیں
 راجمانی بہرے ات ء راجد پتر ء دامن ء ہسمران ات بے مردین آدمانی گل ء گوں

ہمگر خچ نہ اُت۔ زالبول راجد پتر نویساں اے بنکپ ء سرء ہیاں الکا پ ء نور نہ گت ء
 راجد پتر ء تھا زالبولاں گوں بوتگیں نابکاری ہساب ء نہ آؤرت اُنت بزاں ایشانی سرا
 الکا پ ء نہ جیڑ ات بلکیں آہاں زالبولانی ربیدگ ء سرء ہیاں نور گت ء گوں ایشی ء
 دگوش بوت اُنت کہ ایشانی ربیدگ یک جتا ئیں ربیدگے۔ اے گپ ء راجد پتر ء تھا
 شورکت کہ زالبول راجد پتر ء پیر بوہگ ء چہ راجد پتر جوڑ کنگ ء بود دار اُنت۔

زالبولانی راجد پتر نویسگ ء چہ آہانی پجار منگ بوت۔ 1970 زالبولانی جنر
 ء گوں راجد پتری شاہداں وتی حق ء جہد ء واسہ ہمکو پگ رست۔ راجد پتر ء اے کردار
 ء چہ زالبولاں اے سا بوت ایشانی جیڑہ ء ازمون یک رنگ ء اُنت بلے ایشانی تھا
 راجمانی چست ء ایرہم است، اے ساء چہ زالبولانی پجار راستیں رنگے ء درپش ات ء
 بازیں ریتاں چے وتا آجو اشکت ء بازیں مفروضہ اول رد کنگ بوت اُنت۔
 زالبولانی جنر ء مراد انت آہاں جتا ئیں شخصیتے است پشکا المی انت آاے ہپد ء سر پد
 بہ کنت، عمل ء ارزشت بہ دنت۔ زالبولانی راجد پتر ء ایشانی جنر دلہڈی دات ء
 زالبولاں جتا ئیں پجارے بکشات۔ آہاں اے راجد پتر ء جڑ چہ گزشت ء شوہاز ات ء
 محکم کت ء پدا زاہر ء آؤرت اُنت۔

چونائی ء زالبولانی راجد پتر ء سیادی ایشانی ہما ذات انت کہ ایشاں سیاسی
 پجارے بکشاتے ء ایشی ء کردار اش زاہرکت اُنت۔ ساری ء زالبول راجد پتر ء تھا چیر
 دیگ بوتگ ء آئی ء کردار ڈالچار کنگ بوتگ۔ ایشی ء یک ہنکے ء رد ء ”زالبول“ ء وڑا
 ”مردین آدم“ ہم یک انجیں ککے ہیاں کنگ بوتگ پہ وتی زور ء وت واجہی ء محکم
 کنگ ء زالبولانی حق ء ہلاپ ء بیت ء آہانی حقانی دیگ ء واہش ندار ایت۔ چونائی ء
 اے گپ ء سرء ہم آہاں وتی دگوش نور کنگ ات کہ ٹک، پدرچ ء ربیدگ ء سوب ء
 چہ پدرانہ نظام ء بازیں سورت است اُنت ء ایشی ء پٹ ء پول ء تھا زالبول ء مردین

آدم یک دومی ۽ ٻلاپ ۽ آنت۔ اے ليڪه ۽ تها لہجے نزوری ۽ کی است آنت آتش
 آنت: پدرانہ نظام ۽ ایشی ۽ سان ۽ بابت ۽ باز کم باوست بوئگ ۽ ہے کہ زالبول ۽
 مردین آدم ۽ میان ۽ تپاوت و دی بوئگ گڑا ایشی ۽ ربیدگ ۽ قدرانی داں کجا دست
 مان؟ مردین آدم ۽ پزوری ۽ زالبولانی سراچونیس سان مُشگ ۽ زالبولاں چون اے
 زورانی زہر شانی کنگ؟، اے سوال ۽ سر ۽ گشے هیال اکاپ ۽ آہاں نور کنگ ات۔
 زالبول ۽ مردین آدم ۽ میان ۽ اے جنگ راجد پتر ۽ ابید سیاست ۽ ہم است انت ۽ چہ
 ہشی ۽ سوب ۽ چہ زالبول سیاسی رنگ ۽ انگ ۽ جنزت آنت۔ چہ اے سوب ۽ ایشانی
 راجد پتر گیشکیوار بوئگ ۽ ایشانی جنز ۽ چکیں راہے رست۔ اے راہ ۽ تها مردین آدم ۽
 زالبول دو ٻلاپیں گل آنت ۽ ایشانی سیت ہم جتا ۽ نپ ہم جتا آنت۔

چونائی ۽ اے وڑیں جنگ ۽ ضد ہائی ۽ گران ۽ کچگ آنت کہ کسی بوئگ
 آنت یا ہاہاں کہ کسی بوئگ ۽ سوب ۽ وتا نک اش هیال کنگ ۽، بلے اے پدرانہ
 کہ زالبولانی راجد پتر ۽ آہاں بستار ۽ آہانی اسی ۽ گواہی دات۔ مردچاں زالبولانی جنز ۽
 بوئگ ۽ سوب ۽ آہانی راجد پتر ہم منگ بوئگ ۽ آہاں وتی ارزشت ۽ حساب ۽ راجد پتر
 نویسی ۽ ہم بہرگون انت۔

ليڪه ۽ سياست

زالبولانی راجد پتر ۽ جتانیں بستار شری ۽ سرجم نہ بوئگ۔ 1960 ۽ ذہک ۽
 اے لہجے اندری ۽ ڏنی سوباں چہ نہوشگ آنت۔ آہاں بیہار دانگ کہ مردین آدم ۽
 زالبول ۽ میان ۽ تپاوت ریس پرلیس بہ بیت۔ اے تپاوت ۽ پد زالبول ۽ مردین آدم ۽
 ہا چیز زاہر بوت آنت کہ ساری ۽ گمسار بوئگ آنت ۽ دوئیں جنسانی میان ۽ سیادی یے
 پد بوت۔ چہ ایشی ۽ ”ناج ۽ پاور knowledge and power“ ۽ میان ۽
 سیادی بوت ۽ سیاست ۽ ليڪه ۽ سیادی ہم جہان ۽ آشکار بوت۔

ہما راجد پتر نویساں زالبولانی راجد پتر ء سرء کار اش کنگ آہاں زالبولانی
کردار راجد پتر ء بہرے جوڑ کنگ ء جہد کنگ بلے زالبولانی اے ہواری گرانیں
کارے ات ء ایشی ء ہلاپ ء زہر شانی ہم باز بوتگ۔

وہدے راجد پتر ء تہا دو جنسانی تپاوت زاہر بوت گڑا ایشی ء واسطہ جنڈر
gender ء گالیند کار مرز بوت۔ زالبولانی جنز ء پلہ مرزاں جنڈر پہ راجمانی رنگ ء ء
سیکس sex پہ بدنی رنگ ء کار مرز کت۔ آہاں جنڈر ء سیادی تپاوت ء رنگ ء بہمت
کہ اے لہز مردین ء چہ زالبول ء ء زالبول ء چہ مردین آدم ء جتا کنت، چیا کہ جنڈر ء
پچار راجمانی ء ریدگی رنگ ء کنگ بوت کہ چہ جنڈر ء نگاہ ء بازیں چیز چارگ بہ
بنت۔ ایشانی دگہ ٹک، پدریچ ء ریدگی برہانی میان ء سیادی، ایشانی ریس ء پرپس ء
ایشانی بدلی ء کچ ء کیل زورگ ء ٹپاسگ بہ بنت۔

جنڈر ء کیٹگری ء رنگ ء اول دوئیں جنسانی میان ء تپاوت است، ایشانی
ریس پرپس بوت بلے رند ء ایشی ء بہمگ ء عمل شاہگان بوت۔ چہ شاہگانی ء ایشانی
میان ء تپاوت پدر کنگ بوت انت۔ 1980 ء ڈہک ء زالبول ء کیٹگری ء بازیں رنگانی
سرا تران بوت ء اے بہمگسار کنگ بوت کہ زالبولانی پچار جہنا انت ء اے پچار جنڈر یا
جنس انت بلکیں اے گپ دیم ء اتک زالبولانی پچار دگہ ہم بازیں رنگ ء است۔

وہدے زالبولانی میان ء بہر گیری division چارگ بوت گڑا ایشی ء سیاسی
ء راجمانی جیز ہانی سرا ایشانی بنکپ ء سرا ہم تپاوت زاہر بوت۔ بلے اے جیزہ ء سوب ء
زالبولانی راجد پتر نویسی ء تہا بازیں سر حالاں جاہ رست۔ ایشانی بابت ء ڈیلہ تپاک نہ
بوتاں ء اے تپاوت ایشانی جہد ء راجد پتر ء واسطہ کیکے بوت بلے ایشی ء لہتے سوال ہم
آؤرت گول، اگاں پدریچ، دین ء ذات ء تپاوت ء سوب ء زالبولانی پچار بہر ء بانگ
بہ بیت گڑا کجام وڑ پیم ء کجام رہندانی سرء زالبول یکجاہ کنگ بہ بنت؟ زالبولانی
یکجاہیں پچار بوت کنت؟ اگاں نویسگ بہ بیت!

زالبولانی جنزء لہتے باسکاں لہزائک ء فلسفہ philosophy ء دامن ء چہ
 ایثانی پسوانی درگیجک ء جہدکت۔ آہاں بائیولوجی ء نگاہ ء چارگ ء جاگہ ء زالبول ء
 مردین آدم ء کردار راجمانی بدلیانی تھا شوہازات ء وتی گپ ء منگ ء واسطہ پوسٹ
 اسٹرکچرل ازم poststructuralism کارمرزکت ء زبان ء بابت ء استیں لیکہاں
 چہ پائندگ دزگپت۔ انچو کہ لہزانی معنا جاورانی حساب ء بدل بوہان بنت ء معنہانی اے
 آسرنند ء بدل ء آسز اہر بیت۔ اگاں مردین آدم ء نز ء زالبول ء درجہ نزور انت گڑاپہ
 زالبول ء المی انت آ راجمان ء تھا مردین آدم ء درجہ ء پیوست ء بکنت۔ ہے حال
 زالبولانی راجد پتر یگ انت آوتی راجد پتر نویسگ ء ساری مردین ء راجد پتر ء تھا وتی
 گاری ء بیگو اہی ء پچار ایت ء پدار راجد پتر نویسی ء ربیتی رنگ ء بیہار بدنت۔

راجمانی علمانی نکتہ ء ابید زالبولانی پچار ء از مون منگ بنت پوسٹ اسٹرکچرل
 ازم ء تھا پچار کیشیں وڑے ء جوڑ کنگ بوٹگ ء از مون شاہگان ء یک کیلگری یے ء تھا
 جاگہ داتگ انت چہ ایثی ء ایثانی سیادی تہنا پہ زالبول ء نہ انت چیا کہ ربیدگ ء
 از مون ہمالمان انت سیاست ء کردار پرمائت۔ اگاں زالبولانی پچار ء کتہ کاری محکم
 کنگ مہ بنت گڑا سیاسی رنگ ء سر پُر کنگ ء واسطہ ایثانی مٹورا، چی پوشکیت؟ ایثی ء
 سوب ء زالبولانی جنز ء ہما باسک کہ پوسٹ اسٹرکچرل ازم ء چہ وش نہ انت آ ایثی ء
 برزین نک ء پگرے ہیال کنت۔ ایثی ء ہلاپ ء آوتی بستار ء سیاسی ء زالبولانی جنز ء
 رنگ ء راست ہیال کنت چیا کہ اے آہانی سہا ء پد کرد انت۔

سامیت کہ لیکہ ء سیاست ء میان ء تپاوت کنگ ردی انت اگاں لہتے مردم
 سیاست ء شرین لیکہ یا لیکہ ء شرین سیاستے مقیت گڑا اے یک شرین لیکہ، ایثی ء
 مطلب انت چہ ایثی ء زالبولانی ء ایثانی از مون ء بپد ء یکجائیں پچارے ٹہنگ بہ بیت
 ء پدا چہ ایثی ء عملی کردار سازگ بہ بیت۔

ہمازالبول راجد پتر نویس لیکہ ء رد کشت ء سیاست ء ارزشتے بکشت آ
 بیدے پکر ء ہیال ہماہانی تہا شمار بنت کہ پوسٹ اسٹرکچرل ازم ء زالبولانی راجد پتر ء
 وتی بنکپ ء زد کشت۔ بلے دوئیں کتہ کاری ء ذیلہ ء راست کشت ء بلے ایثی ء ہپد ء
 آ بازیں جیروہانی کد یک ء حق ء نہ انت۔ وہدے لیکہ ء سیاست یکہ دومی ء ہلاپ ء
 بنت گڑا ایثی ء مطلب انت از مون ء نگد رای ء جا کہ ء اے ہپد جوڑ کنگ بہ بیت ء چہ
 ایثی ء سیاست ء راجد پتر ء کیش گیواری کنگ بہ بیت۔

اگاں سوال از مون ء ذیلہ میگ انت گڑا الی انت راجد پتری رنگ ء ایثی ء
 شرگداری بہ بیت۔ منی ہیال ء 1980 ء ذہک ء زالبولانی جنز ء بازیں رنگاں چہ اے
 کشک بیت کہ نے از مون ء نے کیشکیوار ہر دوئیں قید ء بندیک بوت نہ کشت۔ چیا کہ
 ایثی ء بازیں رنگ است ء ایثانی پھمگ ء ریس پریس الی انت۔ گڑا اے سوال
 پرسگ بیت، چشیں از مون نک ء پدریچ ء چہ برز تر بہ بیت؟ پدریچ ء ذات ء بابت ء
 ایثانی از مون چی انت؟ زالبولاتی لوٹ ء پاندگ چون کشک بنت؟ ماچے پیم گشت کنیں
 انوگیس دور ء از مون کجام ء اہد ء کجام انت یاچی بوتگ انت؟ ایثانی پسو مارالیکہ ء کمک
 ء زالبولانی راجد پتر ء ربئی راجد پتر ء سیادی چی انت ء چہ دزگیر بنت پمشکا لیکہ ء
 سیاست ء میان ء سیادی کنگ الی انت۔ اے ہم الی انت آزاہکارانی علمی باوست ء
 بہر جوڑ بہ بنت۔ زالبول ء راجد پتر بیدے سیاست ء چارگ ء ٹپاسگ نہ بیت پمشکا
 وت واجبی ء ایثی ء جوڑیں گل، ستک، دود ء ربیدگ انچو پھمگ بہ بنت کہ راجمان ء تہا
 ایثاں ودی کنت۔ منی ہیال ء زالبولانی راجد پتر الم ء سیابی انت ء اے سیاسی عمل ء
 پھمگ ء داستہ مارالیکہ ہم درکار انت۔

راجدپتری سما

امین ضامن بلوچ

وہدے علمے راجمان ء لونٹاں پیلو کنت بزاں آ علم قیمحتے دار ایت ء نامدار
 بیت۔ علم وتی لونٹاں پہ راجمان ء درکارانی رنگ ء جوڑ کنت۔ چونائی ء راجمان ء پکار
 بدل بوہان بنت، آئی ء لونٹانی تہا ہم بدلی کیت ء ایشی ء جیڑہ وڑ وڑیں رنگاں وتی دامن
 ء زور آنت۔ چہ ایشی ء علم اوں ایشی ء رند گیری ء رنگ رنگ ء بدل بوہان بہ بیت ء
 نوکیں جیڑہانی کیشکیواری ء راہے بہ شوہاز ایت۔ ہے درگت ء وہدے ماراجدپتری سما
 (تاریخی شعور) ء گپ ء کن ایں بزاں اندر ء مابدلی ء ساء گپ ء کنگا انت۔ اے بدلی
 ء ساء انت کہ راجدپتر ء بنکپ ء پاہاز ایت۔

مے راجمان ء راجدپتر ء وانگ بزاں پہ سیل ء رنگ ء گزشت (ماضی) ء
 زانگ انت، راجدپتری واقعہانی ریس پرہیسی مے نور انگواہ نکنت۔ پمشکا راجدپتر ء
 مے راجمان ء ہاسیں ارزشتے نیست، نے مے زند ء عملی درکارے ہیال بیت ء نے پہ
 راجمان ء جوڑشت ء ٹہنگ ء کارمرز بیت۔ پدا اے وڑیں جست ہم دیم ء کانت کہ
 راجدپتر مے راجمان ء لونٹاں پیلو کنت کنت اگاں لائق انت گڑا پرچہ اے رنگ ء
 کارمرز نہ بوہنگ۔

مے زانشی گلاں (تعلیمی ادارے) راجدپتر ء درس ہم ایشی ء ارزشتے، بلے
 اے ارزشت درد نہ وارت چیا کہ کچھ وانی رنگ ء راجدپتر پہ سیاسی مول ء مرادانی واسطے

کارمرز بوہگ ء انت۔ اے تنگ نگاہی ء مردم دل پذیر کنگ انت کہ راجدپتر پہ
 راجمان ء پائندگیں علمے نہ انت۔ راجدپتر ء لیلامی ء دومی رنگ ایٹی ء داز ء رنگ ء
 کارمرزی انت، اے دینی گالواراں راجدپتر ء تھا پہ ہے امیت ء کارمرز کن انت کہ
 راجمان ء ہیر بندنی (اخلاقی) جاور حال بدل بنت۔ چونائی ء راجدپتر ء اے وڑا
 کارمرزی ایٹی ء ارزشت ء گماری انت۔

راجدپتر ء مول ء مراد چے بہ بیت؟ چونائی ء اے وڑ بہ بیت کہ راجمان چہ
 راجدپتر ء وسیلہ ء وتی ہوار رنگیں بستار ء گوں پجار ء بکنت ء اے ہما وہد ء بوت کنت
 وہدے راجمان ء مردم یک دومی ء شری ء بزان انت۔ آنچو کہ ما، سرانواہانی (خانہ
 بدوش) بابت ء باز نزان ایں، چونائی ء ما آہاں شہر ء دور جنگلانی در پہ دری ء گند ایں ء
 وہدے کے ایٹانی بابت ء چیزے اش کنت بزاں ہما دمانہ وتی لیکہ یے بندایت۔
 سرانواہانی زند ء وڑ ء عادت مے واستہ وڑ وڑیں بدیں گمان کار انت، ہے حال دینی پرکا
 ء ذاتانی بابت ء انت ہم۔ پمشکا مے میان ء نزیکی روا نکنت۔

ادار راجدپتر ء کارمرزی، گستاخیں راجماناں نزیک کنت ء ایٹی ء وسیلہ ء
 دگہ راج ء راجمانانی میان ء نزیکی ہم برجاہ بوت کنت۔ انسانی راجمان ء مستریں
 نزدیکی ہمیش انت کہ آدگرانی ہیر بندنی، دینی ء راجمان ء جوڑشت ء وتی بستار ء شان
 ء گوں چارایت۔ وہدے آیتانی تھا امپنگ collapse گندایت، بیدے پگر ء
 ہیال آئی ء راجدپتر ء رد کشیت یا رد کنت۔ آنچو کہ مسلمانی نز ء ہندوہانی دود ء ربیدگ
 رسل انت۔ اگاں کوہنیں ہندوستان ء راجدپتر وانگ ء چارگ بہ بیت پدا ہمیشی ء
 پشد ر ء آہانی دود چارگ بہ بنت، اے دود کجام جاورانی تھا ودی بوٹگ انت، راجدپتری
 رنگ ء آہاں راجمان ء چھو لوٹ پیلو کنگ گڑا ما آئی ء ارزشت ء پچا کار ایں ء ہے
 رنگ ء مے تانسر دور بوت کنناں۔

راجدپتر ء کار فیصلہ کنگ نہ انت، کجام دین راست انت ء کجام رد انت
 بلکیں ایشی ء کار راجدپتری عمل ء ہند ء ہر دین ء لیکہ ء کچ کیل، ایشی ء راجدپتری
 ارزشت ء پچار کنگ انت کہ راجدپتری کردانی سرپدی ارزان بہ بیت۔

راجدپتر راجمان ء یات ء گیراں یکجاہ کنت ء اے عمل ایشی ء ارزشت ء
 کیش کنت۔ مردم ء یات نزور انت ء راجمان ء گیر ہم، واقعہائی بے حالی ء ایشاں کو
 وہد درکار انت۔ اگاں اے واقعہ راجدپتر ء رنگ ء یکجاہ کنگ مہ بنت بزاں راجمان
 ایشاں دمانہ پراموش کنت آشر بہ بنت یاشر۔

چونائی ء راجدپتر انت مار احوال دنت کہ راجمان کجام سوبانی درگت ء
 دیروئی کنت ء کجام سوب دیروئی ء راہاں بند انت پمشکا گشت گزشت ء ازمون
 ایشی ء نوکیں آدینک ء وڑا انت کہ ایشی ء تہا راجدپتر وئی رہتا ء گند ایت۔ وت آگہی
 ء مارشت راجمان ء دیروئی ء ضامن انت۔

مدتے ء مردماں بلکیں راجدپتر نویسانی گمان ات کہ شخصیت راجدپتر ء ٹہنیت
 ء راجمانی بدلی ایشانی برورد انت۔ ہے ہیال ء راجدپتر ء تہا بامرد (ہیرو) ء لیکہ جاگہ
 دانگ ء راجدپتر نویسگ ء وہد ء اے بامرد ساڑا ہگ بوتگ انت۔ وہدے فلسفانہ
 راجدپتر ء سر ء کار بوت گڑا ایشی ء آسر ء راجدپتر شریں وڑے ء دانگ بوت ء کچ
 کیل ہم۔ پمشکا راجدپتر ء تہا بنداتی بدلیاں جاگہ کت ء ہما مگیم راجدپتر ء ٹہشت ء
 کارمرز بنت آنتاں کنگ بوت انت کہ راجدپتر ء تہا بنداتی بدلی کار انت ء راجدپتر ء
 عمل ء دلگوش کنت۔ نی اے سوال دیم ء اتک، بامرد راجدپتر ء ٹہنیت یا راجدپتر انت
 مرد ء بامرد کنت؟ لہتے حجت اے نیمگ ء چہ اتک کہ بامرد مٹوات ء سفر نکنت، نے
 استالانی استان ء ودی بیت ء نے لیکہ ء گپ اجا کہ ساء کانت بلکیں اے جاورانی
 ودی کنگین انت۔ بامرد ء وجود لہتے ہاسیں جاورانی منت وار انت ء چاگرد ء براز

وہدے ایشانی سرء کپنت گڑا ایشانی پگرء لیکہ ٹہنت پمشکا کشنت چاگرد بامردء ودی
کنت ء پدا بامردوئی کمال ء سٹیت۔

ہمیشی ء پشد رء ماگانہجی ء عدم تشدد ء رہنداں پہ درورے چارت کن ایں۔
آہداں برطانیہ ہاکم ات۔ 1857 ء جنگ ء پد وہدے برطانیہ ء ہلاپ ء زرمبش
جنزرات انت اے گوں بے دردی ء نیست ء نابودکنگ بوت انت ء ہش پمشکا بوت
کہ ہندوستانی اے سرکشی ء واسہ شریں وڑے ء تیار نہ بوتگ انت ء نے سدء سماپہ سر
کشی ء گیگ بوتگ انت۔

اے جاورانی تھا پہ مہلوک ء رندگیری ء جہنا عدم تشدد ء رہند ء است ات۔
ایشی ء رندگیری وہد ء جاورانی پکار ات، پمشکا مزنیں نکاں ہم ایشی ء رندگیری کت۔ آ
وہد ء ہندوستان معاشی ء سیاسی دیروئی ء چہ زہر ات ء مزنیں نک ء پاندگ ہے
رندگیری ء اندر ء ات انت۔

روس ء آشوب 1917 ہم وہد ء جاورانی وڑا ات۔ آشوب ء رند لینن
راجمان ء بدلی ء دماغ ات بلے اے کار بیدے تشدد ء سرجم نہ ات چیا کہ نوہیں
رہنداں رندگیر، وئی پاندگانی خیال ء ات انت پمشکا تشدد ء وسیلہ ء اے مردم لٹ گپت
ء راجمان ء بدلی ء لیکہ دیم ء آورت۔ بامرد راجدپتر ء تھا ہر شریں کارے ٹہنت پہ وہد
ء لوٹ ء وڑا، بامرداے راجدپتری عمل ء بہرے وت عملے نہ انت۔ وہدے راجدپتری
عمل جنزایت، جاور حال ء چاگرد (ماحول) بدل بوہان بنت ء بامردانی پگر، خیال ء
لیکہ پشکپنت پدا راجدپتر ء بہرے جوڑ بنت۔ نوکیں جاور درکار ء حساب ء نوکیں لیکہ ء
بامردانی ودی بوہگ ء نوب بنت۔

راجدپتری عمل وہدے جنزایت آ بامرد ء محتاج نہ بیت چیا کہ راجدپتر ء جاور
ء خزندی انچیں رنگے ء بیت کہ کارے الم ء پیلو بیت۔ پانزدہ می 15th ٹرن ء وہدے

یورپی راجمانانی تہا بدلی ءِ المان ءِ عمل بندات بوت گڑا ہے جاورانی تہا آہاں پہ باپار ءِ (تجارت) نوکیں دریائی راہ ءِ شوہازگ بنجیج کت۔ ہے وڑا داسکو ڈگاماء کولمبس ءِ وڑ وڑیں ملک شوہاز ات۔ اگاں اے (کولمبس) مہ بوتین ات انت پدا ہم اے راہانی شوہاز الم ءِ دگہ دستے ءِ گوں بوتگ ات انت چیا کہ اے جاورال ءِ وہد لوٹ ات۔

ہیر بندنی قدر، دودر بیدگ، معاشی ءِ سیاسی گل اوں راجد پتر ءِ بدلی ءِ عمل ءِ گوں بدل بوہان بنت۔ غلامی ءِ گل ءِ پکار مردماں ہما وہد ءِ بوت وہدے راجمان کشاری (زرعی) رنگ ءِ ات بلے انچو کہ راجمان کشاری چہ صنعتی بوت غلامی ءِ گل ءِ ارزشت ہم ہلاس بوہان بوت انت۔ صنعتی دور ءِ ساری اے گل ءِ ہلاسی ءِ واستہ جنز ہم دراتلگ ات بلے اے پمشکا ڈالچار بوت انت چیا کہ اے گل پہ کشاری ایں راجمان ءِ المی ات بلے جاورانی بدلی ءِ صنعتی لوٹاں اے گل چہ بن ءِ ہنڈالاں ٹوٹک۔

سازین (ایجاد) راجمان ءِ تہا بنداتی بدلایانی برورد انت۔ وہدے ہندوستان ءِ پرگ Wheel کارمرز بوت گڑا بازیں تمن (قبیلہ) سرانویں (خانہ بدوشانہ) زندے گوازیگ ءِ ات ات، آیشی ءِ کارمرزی ءِ پدشہر ءِ بازاراں آباد بوت انت۔ یکجاہ نندگ ءِ سوب ءِ ایشانی راجمانیں زند ءِ کشے آشوبے اتک۔ سرانو بوہگ ءِ سوب ءِ آ آجو بوتگ انت۔ آہاں بادشاہ، سرکار ءِ قانون ءِ پرواہ نہ کتگ ات۔ جنگ ءِ دوزی ءِ بلد بوتگ انت بلے یکیں جاہ ءِ نندگ ءِ پد ایشانی جاورال بدل بوہان بوت انت۔ میزاں میزاں آ سرکار ءِ وپادار ءِ قانون ءِ رند گیری ءِ درکپت انت۔ معاشی جاورانی شری ءِ آر بیدگی ءِ دودمانی دیروئی ءِ مسافر کت انت۔ عزت مندیں راجمان ءِ بہر جوڑ بوہگ ءِ گوں لہزائی ءِ زانش ءِ رنگ ءِ ہم ایشاں دیروئی کت۔

چونائی ءِ سازاین راجمان ءِ نوشتی (پیداواری) وڑ ءِ پیماں بدل کت پمشکا ایشی ءِ بدلی ءِ گوں راجمان ءِ پگر، قدر ءِ دود ہم بدل بنت ءِ پدا ایشانی برورد ءِ انچیں

جاوړال بنت ایشانی آسرء بامرد ووجود بنت ء اے بامرد په لوٹ راجد پتری عمل ء رپتارء
گیش کن انت ء ہے وڑا راجد پتر جوڑ بیت ۔

نوٹ: اے نیشا تک ڈاکٹر مبارک علی ء لہجے نیشا نکانی تھا چه کشید کنگ ء ردء بند داتگ ۔

☆..☆..☆..☆

پلانی ربیدگ

The Culture of Flowers

ڈاکٹر مبارک علی / امین ضامن بلوچ

ہے کہ پلانی بابت ء حزان جہہ جنت کشتے و شبو ء مارشت انسرایت ہم، ء
 سمایت چاگرد (ماحول) گوں بوہاں آتار انت۔ اے درگت ء و شبو مردم ء دلوشی ء یکیں
 سامان نہ انت بلکیں رنگ ہم ہوار انت گوں پہ ایشانی نازک ء شرنگیں جوڑشت ء
 ۔ ہے سوب ء لس مہلوک ء ابید شائر، پولکار ء عسکار (مصور) ہم پلانی شیدائی
 انت ء پلانی وسیلہ ء وتی ساچشتی زانش ء پاہار شانی ء کن انت۔ چونائی ء پل نہ تہنا
 عبادت ء واسطہ کار مرز بنت بلکیں وتی اجگی ء ماں لوگاں آتارین انت ہم۔ اے زندگ
 نامردگ ہر دوینیاں مہر ء چیدگی رنگ ء کار مرز بنت۔

راجد پتر ء تہا پلانی ربیدگ ء چون ردوم ز رنگ؟ کجام ملکائی تہا اے ربیدگ
 نامدار بوتگ؟ ء چے پیم اے ربیدگانی پاہار شانی بوتگ؟ اے بنکپ جیک گوڈی Jack
 Goody ء وتی کتاب ”پلانی ربیدگ The Culture Of Flowers“ ء
 کیش گیواری کنگ انت۔ آ کتاب ء پجاری نکتہانی تہا پل ء کار مرزی ء نوہنیں کرد
 ے کشیت۔ پل پہ بدن ء پاہازگ، پہ مہماناں سوگات، پہ دیووندانی ندر ء طبی
 مول ء مرادانی واسطہ ہم کار مرز بوتگ انت ء بنت۔

باگ ءُ بکچہ پلانی پاہار شانی ءُ ٹوئیں چیدگ بوتگ انت۔ وڑوڑیں پل ءُ
 درچک اود ءُ کشگ بوتگ انت۔ راجد پتر ءُ تہا ایشیا ءُ یورپ ءُ ٹوئیں باگ ءُ بکچہ پانی
 کہہ حیات انت۔ انچو کہ میسو پوٹامیہ ءُ بخت نصر ءُ وتی زال ءُ وشی ءُ مہر ءُ پاہار شانی ءُ
 واسطہ انچیں باگ ءُ بکچہ اڑ داتگ انت کہ زمین ءُ لد ءُ بگر، داں کلات (محل) ءُ سر
 بوتگ انت۔ اے راجد پتر ءُ تہا ذرتنگیں بکچہ Hanging Garden ہیال کنگ
 بنت۔ چونائی ءُ باگ ءُ بکچہ پانی اڑ دیگ، ایشانی چارگ ءُ ہیالدارگ ءُ واسطہ باز کار
 کنگ بوتگ ءُ نوکیں سازین ایشانی بابت ءُ دیم ءُ آرگ بوتگ انت پمشکہ اے باگ ءُ
 بکچہ ٹوئیں راجد پتر ءُ بچو بہانی لڑھ ہوار کنگ بوتگ انت۔

پلانی ربیدگ ٹوئیں مصر ءُ ہم آپدیم انت۔ اود ءُ پیٹری Lotus وشی رنگ ءُ
 پاک ہیال کنگ بوتگ۔ دینی شاکامی religion festival آں پیٹری ءُ روانک
 کشگ بوتگ۔ مصریانی (مصر egypt ءُ جاہمند) ہیال انت ایشاں مستر ءُ کرمت
 داریں دیوتا ”را“ پیٹری ءُ نازر کیں تاکانی شمع انت وہدے اے پل شریپیت گڑا
 ”را“ ہے پل ءُ چہ درکیت، پمشکہ اے درگت ءُ پیٹری ءُ پل ءُ ہاسیں ارزشتے
 است۔ مصریانی کتاب ”مرگ ءُ کتاب“ ءُ بشتہ انت، ”انسان مرگ پد پیٹری
 ءُ پل ءُ چے ودی بیت“ ءُ اے ستک ءُ چے پیٹری ءُ ارزشت مصریانی میان ءُ ماں
 آزمان ءُ سر بوتگ۔ دین ءُ ابید ہم اے پل مصر ءُ سک باز کار مرز بوتگ انچو کہ
 زالبولاں پیٹری ءُ تاج اڑ داتگ ءُ سر ءُ کنگ یا پہ سنگار ءُ پیشانیک ءُ بتگ۔ دعوتانی تہا
 مہماناں پہ شرپ پیٹری ءُ پل دیگ بوتگ، پہ لوگ ءُ پاہازگ ءُ درگت ءُ پل پلداں ءُ
 کنگ بوتگ ءُ درگ ءُ ٹیل سنگارگ ہم بوتگ۔ اے پل نہ تہنا پہ ستک شانی ءُ وسیلہ
 ات انت، بلکیں بکچہاں ابید اے پل کلات ءُ مزارانی دیوالانی سر ءُ نکش کنگ بوتگ
 انت ءُ سنگ تراشاں کشے اے پل ءُ راجد پتری زندے بکشات۔

سامی زبان ۽ باگ ۽ واسٽه ”جان يا جنه“ لہز کارمرز بوتگ ۽
 عرباں اے لہز چنگ ۽ جٲٲ کنگ۔ ايشي ۽ معنا انت سلامت دارگ يا چير دنگ چيا
 کہ باگ ديوار يا در چکاني ميان ۽ چير ۽ چماں انديم انت پمشکه اے گال پہ ايشي ۽
 کارمرز بوتگ انت۔ سامي ربيتاني تہا باگ ۽ تران ۽ پشد ريسو پونا ميه ۽ باگ انت۔
 بائل ۽ تہا بشتہ انت:

”ہداء رودراتک ۽ ميگ ۽ باگے اژداتگ ۽ انسان جوڑ اش کنگ پدا ہموداير
 اش کنگ۔ ہر ہما در چک چارگ ۽ زہدار ۽ ورگ ۽ وش تام انت زمين ۽
 کشک انت اش۔ باگ ۽ ميان ۽ زند ۽ در چک ۽ نیک بد ۽ پجار ۽ در چک ہم کشک پدا
 بہشت ۽ چہ دريايے پہ اے باگاني سير آبي ۽ واسٽه کشک داتگ۔“

اے ہما بہشت انت ولجہ آدم ۽ بي بي حوا چہ ادا در کنگ بوتگ انت ۽ اود ۽
 روگ ۽ واسٽه ايشاني زہگ روج مرچيگ ۽ جہد ۽ انت۔ بلے اے باگ ۽ تہا پلاني کہہ ۽
 دامن کسان انت، توريت ۽ بائل ۽ تہا ہم پلاني کہہ ۽ پناٲٲ کنگ انت۔ ايشي ۽ سوب
 ۽ گوڑی کشيت، مصر ۽ ايشي ۽ آتراپ ۽ ملاں، مہلوک ۽ پل پہ ديوتاہاں ندر کنگ انت
 پمشکہ يہودياں پلاني کارمرزي ريتي رنگ ۽ نہ ز رنگ ات۔ آہاني هيال بوتگ پہ ديوتاہاں
 پل ۽ ندر کنگ بے دين ايس مردمانی ربيت انت۔ آہاں عبادت جاہاں، لوگ ۽
 قبرستاناں پلاني کارمرزي ۽ پرہيز کنگ، آہاني قبر ۽ نشان سنگ بوتگ انت۔

گوئہنيس ايران ۽ باگاني ربيت برجم ات۔ اے باگ برزيں ديوالاں چے
 لونجان بوتگ انت۔ عبراني زبان ۽ پارڈس يا پارڈيس ۽ لہز باگ ۽ واسٽه کارمرز بوتگ ۽
 ہے لہز ۽ چے پيراڈانزلہز ۽ ردوم زرت ۽ ايشي ۽ معنا انت ”داشکيس چيز“۔ ايرانياني
 اے ربيت يونانيان امب چت ۽ ہر بادشاہ ۽ وتي باگے جوڑ کت۔ باگ ۽ ارزشت ۽
 انچو ردوم زرت اے ماں مندراں، مکتباں ۽ اکادمياني جان جوڑ بوت انت۔ روميان

(روم ۽ جاہ مند) اے ربیت یونانیاں چے دَرگت۔ روم ۽ تہا برزیں تبک ۽ مردم
 باگ ۽ بکچہ اڑ دیان بوت اُنت۔ اے باگ آہانی امیری، پزوری ۽ وُت واجہی ۽
 چیدگ اُنت۔ باگانی نامداری ۽ سَوَب ۽ پل ۽ دُرچکانی بابت ۽ سرپدی یکجاہ کنگ
 بوت اُنت ۽ اے درگت ۽ نباتیات ۽ علم بندات بوت۔

یونان ۽ روم ۽ پلانی کارمرزی سیکولر دروشم ۽ اُت بلے پلانی ربیدگ ۽ زورگ
 پہ برزیں تبک ۽ مردمان اُت پمشکھ اے بورژوا ربیدگ ۽ اندام ۽ مَل اُت۔ مصرع
 پیٹری ۽ ارزشت ماں آزمان ۽ اُت بلے روم ۽ گلاب ۽ پل دابان اُت۔ اے گلاب ۽
 توسیپ لہز اتمک داں سنگ تراشی ۽ ڈگار اُت۔

رومی اہد ۽ شہرانی زیبائی گول باگاں بوتگ۔ وہدے پلانی مچی بوت گڑا ایشانی
 کارمرزی ہم ودان بوت۔ نو اے تاج ۽ ہار ۽ ابید و شبو ۽ درگت ۽ ہم کارمرز بوت اُنت
 شہر ۽ پلانی نہادی (منڈی) ہم اڑ دیگ بوت اُنت۔ پل ۽ بازی ۽ درگت ۽ شہر ۽ سڑکانی
 سر ۽ پل ۽ باپاری بوت ۽ اے دینی داں دردینی ہر دورنگاں کارمرز بوہان بوت اُنت برزیں
 تبک ۽ اے پہ فیشن یے یا رواجے زُرت ۽ ایشانی زالبولاں پل پہ زیبائی ۽ کارمرز
 کت۔ دگر ٹوکس بدلی یے اے اتمک کہ دیوتاہانی در ۽ انسان ۽ دولت ۽ کربانی ۽ جاگہ پل ۽
 زُرت۔ اے نکتہ انسان ۽ ہون ۽ میمگ ۽ چے وش رنگی ۽ میمگ ۽ سفر ۽ زاہر کنت۔

رومی امپائر ۽ زوال ۽ گول پلانی ربیدگ و بال ۽ کپت، وہدے استان ۽ مہمی
 پزوش وارت ۽ برزیں تبک ذرگاں ذرگاں بوت۔ اے درچی ۽ پلانی ربیدگ ۽ رہشونی
 نیست اُت، نہ جہنا پل بلکیں آوہد ۽ دگر ازم ۽ کمال ہم زوال ۽ کپت اُنت۔ رونی
 دودمان ۽ جاگہ وہدے عیسائیت ۽ زُرت گڑا ایشانی میل ہم چو یہودیانی میل ۽ اُت کہ
 آہاں پہ مصریاں داشنگ اُت۔ عیسائی رہشوناں پلانی ربیدگ کافری دروشم ہیال کت،
 نگد پہ دنتاناں کت چیا کہ رومیان پل ۽ ہار جوڑ کنگ ۽ دیوتاہانی ندر کنگ اُت۔

ایشاں جت اُت کہ انگت ایشانی پیغمبر یا دینی رہشوناں پلانی تاج سرء نہ کنگ ، نے
چرچ ء پاکیں نیبل گوں پلاں سنگار اُتگ ء نے شانکامانی تھا پل کارمرزی کنگ۔ پل ء
تاج ء باج ء نگد بوت ، سنگ دلیس عیسائیاں اے حال ایش سرکت کہ آکت ء
ایشاں لال ء مرواردانی تاج رسیت ، آتاج ء پل گیرگ نزان اُنت ء زالبولاں کنگ
بوت آہانی تاج آہانی لوگ دلجہ انت۔

بنداتی عیسائیت ء نہ تہنا پل گوں نگدان کت بلکیں وشبو ء کارمرزی ء ہم مکن
کت چیا کہ اے کافرانی دودے۔ وشبو ء بابت ء ایشانی تانسر ء ہلاسی 9th نوی ٹرن
century ء بوت وہدے میزاں میزاں راجمان وشبو ء زورگ ء اُت۔ بنداتی عیسائی
راجمان ء سنگ تراشی ء بت کشی ہم کافرین میلے ہیال کت۔ مُردگ گوں ساماناں قبرء
کنگ نہ بوتگ ء نے پہ ایشاں ہیرات ء ورگ دیگ ثواب ہیال کنگ بوتگ بلکیں
قبرستان ء ورد ء وراکی چیزانی برگ گنا ہے ہیال کنگ بوتگ۔ عیسائی رہشون کلیمٹ
آف الکونڈریہ ء عیسائی مردین آدم وشبو ء پرہیز کنگ ء پرمان داتگ اُنت ، وشبو ء
کارمرزی تہنا پہ زالبول ء اُت۔ مردین آدمانی واسطہ مید ء چنگ ، باز ، نان ورگ ، باز
جانشودی ء پلانی تاج ء سرء کنگ اے ذراہ شر evil ہیال کنگ بوتگ اُنت۔ پلانی
بابت ء آہانی لیکہ ایش اُت کہ پل ء پچار ء ہدا ء توسیپ ء مکن۔ پلانی کارمرزی دینی ء
در دینی ہر دومرا گہانی (تقریب) تہا مکن کنگ بوتگ۔ گلاب ء پل ء چے پہک دور
بوہگ ء پرمان داتگ چیا کہ اے پل ء سیادی گوں ونس دیوی ء انت۔

عرب وہدے عراق ء ایران ء ہاکم بوت اُنت گڑا آہاں ہم اے پلانی بابت
ء زانت۔ ایرانیانی پل دوستی ء درگت ء ، عربانی ٹورا ہم پل ء باگ ء ہب ء جہ
جت۔ وہدے عراق ء ہندر (دارالخلافہ) بغداد بوت گڑا ایران دروشمیں باگ عربانی شہر
ء زاہر بوتگ اُت۔ ایشانی باگ ء ماڈل چار باگ ہیال کنگ بوتگ ، ایشانی میان ء

رگبار (فوارہ) یے ہم بوتگ۔ عربانی غوراہم گلاب ء پلاں باج برت ء شرتریں پل
 ہیاں کنگ بوت۔ دعوتانی تہا مہمانانی سرء گلاب ء آپ ڈرنزینگ بوت، ورگ ء تہا ہم
 وشبو کارمرز بوتگ۔ رودراتکی میان ء چے اے ربیدگ تیونس یا گورسچانیس north
 افریقہ ء جنزرات ء عرباں اے ربیدگ اسپین ء برت ء سرگت۔

پلاں گوں دوستی تہنا باگ ء کچچانی ء پلان نہ ات بلکیس ایشی ء پاپارشانانی
 کالینانی سرء چہ ہم بوت۔ ششمی کرن ء ایرانی بادشاہاں قالینانی سرء باگ ء کچچہ ء
 عکس کشی ء ارزشت بکشات۔ اے کالینانی سرء درچک، پل، رگبار ء مرگانی عکس کشی
 بوتگ۔ وہدے مسلماناں ایران دزگیت (باج ء وسیلہ ء) اے ربیت ہم ایشاں پخکان
 زرت ء کالینانی دلکشیں باگاں ایشانی جمال ء وش رنگی ء مارشت ء پاپارشانانی کت۔
 اسپین ء عثمانی ء سیادی ء پلانی ربیدگ یورپ ء سرگت۔

وہدے بن رود ء عیسائیت ء دل موم کت ء پلانی واستہ ایشانی مہرء جہہ جت ء
 ایشانی عبادت جاہ گوں پلاں پاپازگ بوت انت بلے آہاں پل کربانی ء واستہ کارمرز
 نہ کنگ ات بلکیس پلانی کارمرزی پلانی واستہ بوتگ۔ عیسائیت ء بنداتی دورء ایشانی تہا
 بت ء ربیت نیست ات ء نے ایشاں واجہ عیسیٰ ء بی بی مریم ء شہین اژ دانگ ات چیا کہ
 ایشانی ہیاں ء ہدا ء ساچشت ء گیرگان گناہے ات۔ 787 ایشاں بت ء شہین ء اژ
 کنگ ء موکل دیگ بوت، ایشی ء سوب اش ات کہ وانندہ ایں مردم کتابے وانیت واجہ
 عیسیٰ ء بی بی مریم ء بابت ء سادار بیت بلے گار انت بے وانندہ۔ اے نزاحتکار بت ء
 شہینانی وسیلہ ء بی بی مریم ء واجہ عیسیٰ ء بابت ء سادارانی لڑء شمار بوت انت۔ ایشی ء پد
 چرچانی تہا واجہ عیسیٰ ء بی بی مریم ء عکس جاگہ دیگ بوت انت۔

1000 ء انگریزی زبان ء تہا پیراڈائز ء لہز کارمرز بوت ء ایشی ء پد یورپ

ء تہا پلاں ارزشتے رست۔ وڑ وڑیں پل وڑ وڑیں چیدگانی رنگ ہیاں کنگ بوت

آنت، انچو کہ زیتون ء پل امن ء چیدگ۔ پلانی کارمرزی بتل ء چاچانی رنگ ء ہم باز بوت۔ سیاہ سریں کاڑ پل ء گوں شبنم دیگ بوت۔ دختریں (کنواری) بی بی مریم گلاب ء پل ہیال کنگ بوت، ہما پل چہ کنگاں آزات انت۔ سہریں گلاب بہار ء چیدگ آت ء شہید ء ہون ء رنگ ہم، ہے درگت ء واجہ عیسیٰ گلاب ء پل انت کہ ہوناں جان شود انت۔

ریناساں ء دوراں پلانی ربیدگ باز شاہگان آت نی اے باگ لوگ، کلات ء عبادت جاہاں دراتک ء بتکشی ء تھا آثار بوت۔ کتابانی حاشیہ (کتاب ء تاک ء چار ایں نیمگانی ہالیگیں بہر) آہانی سرء پل ء درچک اڑ کنگ بوت۔ ولیانی عکس پلانی میان ء زاہر کنگ ء کتابانی سرء ایشانی کارمرزی انچوارزشت دار بوت کہ کتابانی حاشیہ ہے رنگ ء بوہان بوت آنت۔ نی عبادت پل ء گلابانی میان ء آت۔

پلانی ربیدگ ء گیشی ء سو بے علم ء شاہگانی آت، چہ اے درگت ء بتکشی ء لہزاتک ء تھا پلانی گال الہان بوت آنت۔ پلانی نامداری ء ارزشت ء سوب ء نرسری جوڑ کنگ بوت، ایشانی سرء کتاب نویگ بوت ء پلانی پیشدزن (نمائش) ء مقابلہ بوت۔ اے ہب برزیں تبک ء ابیدلس مہلوک ء میان ء ہم وڈات۔ نی پل دکانانی تھا، لوگ ء دریگ ء بردریگانی (بالکشی) سرء زاہر بوت آنت۔

ہما دور ء آسٹریا ء سفیر ء عثمانی ترکانی دربار ء لالہ tulip ء پل دیست ء آئی اے پل انچونوک ء ڈولدار سما بوت کہ 1554 ء اے ویانا بُرت ایش۔ 1560 ء تاجر ء سفیرانی وسیلہ ء اے پل ہالینڈ، بلجیم ء جرمنی ء سر بوت۔ 1778 ء ہالینڈ ء لالہ ء پل ء رکشت ء کشاری انچو باز بوت کہ اے پل ہالینڈ ء چیدگ جوڑ بوت۔

انگلستان ء پلانی ربیدگ ہما وہد ء دیم پہ زوالی ء شت وہدے بادشاہ ء پارلیمنٹ ء میان ء جنگ پنا بوت۔ وت واجہی پیورٹین (دین ء جنونی) آئی دست ء

اتک۔ آہاں چرچانی تہا بت، وشبو ء پلانی کارمرزی ء مکن کت۔ 1660 ء ایٹے act ء وسیلہ ء زالبولاں ہے ہنکل دیگ بوت کہ آپل ء وشبو ء کارمرزی ء چے مردین آدمیاں شیدا کنگ ء جہد ء ویل بکن اُنت۔ وشبو جادوگری ء سحر ہیال کنگ بوت۔ پلانی ربیدگ ء اثر زندگی بادشاہت ء واتری ء گوں بوت، ودے دین ء سیاست ء جتائی ہنا بوت ء سیکولر ازم شاہگان ات، چہ ایشی ء پلانی ربیدگ ء کیشتر ارزشت رست۔ صنعت ء دیروئی ء پل تجارتی رنگ ء دمانہ زُرت اُنت، تاجراں وتی نپ ء درگت ء پلانی ربیدگ ماں آزمان ء سرکت ء پل شہری زند ء ٹوئیں بہرے جوڑ بوت۔ نی پلانی پردہ، پوشاک، وال پیپر، رزانانی سرء پل، اے دراہیں دروشم نوکیں ہب ء چیدگ جوڑ بوت ات۔ نی آجک ہم نامدار بوت اُنت کہ پل کچواں کنگ ء بہا کنگ ایش۔ ودے پلانی دکان بچ بوہان بوت اُنت اے کسب گوں عزت ء دیوان ات۔ نی وشی ء مولمانی تہا پل پے سوگات ء دیگ ربیتے جوڑ بوت۔ اے درگت ء پلانی گلدستہ ء ازم ء ساہ مان بوت۔

گوڑی Goody ہندوستان ء پلانی ربیدگ ء لہتے رنگاں زاہر کنت انچو کہ

ہندوستان ء دیووندانی نام ء انسان ء جناور ء جاگہ ء پل کربان کنگ بوت۔ میزاں میزاں پل بدھ مت ء عبادت جاہانی شان جوڑ بوت۔ اسلام ء تہا پل عبادت جاہاں چے ذراں کنگ بوت اُنت بلے پلانی دگہ چست ء ایر ء ایشانی کارمرزی وتی جاہ ء برجم ات۔ ہندوستان ء تہا پلانی دوستی ء درور زالبولانی پوشاک اُنت۔ رامائن ء تہا بشتہ انت: سیتا ء پل ء سنگ ء چے کشے گلے (خوشی) چنگ ء آئی ء پیڑی ء پل وتی ملکور اں جگ اُنت۔ مردین آدمیاں وشبو ء سنگار ء واستہ ہارنوراکنگ۔ پل سوگات ء چیدگے بوتگ، پے زالبول ء پل ء شہارگ بزاں مہر ء پاپارشانی انت۔ ہندوستان ء پل ء کارمرزی راجمانی ء دینی ہر دورنگان ات۔ ہندوراہمان ء پیڑی ء پل ء ہاسیں ارزشتے است ات، اے پل وشنو، کرشن ء لکشمی ء دلپسندی پل ہیال کنگ بیت۔ بھگتی

زربش (تحریک) چونائی ء بروری ء جنز خیال کنگ بیت، اے دوداں چے پہریزگ
 ء، کربانی ء چے انکاری ء پلہ مرز انت پمشکھ ایشاں شور ء پل ء ٹوئیں ارزشتے رست
 - جین مت ء تہا مردم پل ء سنگ ء چہ مکن کنگ بوئگ بلے کچکیں پلاں یکجاہ کنگ ء
 دینی ندر ء واسطہ کار مرز بوئگ انت - ہندوستان ء تہا مسلماناں پلانی کار مرزی ء بابت ء
 ہندوواں چے باز چیز ہم ات - چونائی ء پل ء کار مرزی عبادت جاہانی تہا نہ بیت بلے
 پیر ء ولیانی ادیرہ ء سر ء پل چندگ ء ربیت مہکم انت - 18th ہر دہ می ٹرن ء دہلی ء
 تہا پلانی سیل ء میڈہ (میلہ) سک باز نامدار ات -

مروچاں پلانی ربیت آزمان ء انت انجو کہ سیاسی مچانی تہا پل سیاسی رہشونانی
 سر ء درشان بیت، پلانی ہار شور ء دیگ بنت - پلانی اے کار مرزی ء درگت ء باگ ء
 نرسیاں پلانی رکشت ء کشاری ہم گیشتر انت - برزیں تبک ء مردم پلاں پہ لوگ ء
 پاہازگ ء کار مرز کن انت بلے غریب اے رنگ ء سوب مند نہ بوت پمشکھ کاگد ء
 پلاسٹک ء نقلی پلانی ربیت ہم جنز ات - پلانی اے ربیدگ ء چین ء جاپان ء ٹوئیں
 ارزشت ء گوں دیوان انت ء پلانی تہا وشرنگی ء درگت ء وتی ازم ء پجاری
 نامنت - جاپان ء تہا پلانی پاہازگ ہاسیں ازے ء دروشم ء درپش ات -

پلانی ربیدگ نہ تہنا راجمان ء تہا جمال، شررنگی ء ڈولداری ء مارشت ء ساہ
 مان کنت بلکیں انسانی سس ء ساچشتی ء مزنیں کردے ہم داریت - ازم، لہز انک،
 بتراشی ء زیمیل ء تہا اے ربیدگ الکاپیں رنگے ء درپش ات - نباتیات ء علم ء بدات
 ء بن رود ء تہا ایشی ء ٹوئیں بہرے است - پلانی ربیدگ ء انسانی راجمان ء راجد پتر ء
 ٹوئیں عزتے است -

☆..☆..☆..☆

راجدپتر ء ارس

History & Tears

ڈاکٹر مبارک علی / امین ضامن بلوچ

چہ انسان ء مارشت ء جذبہانی ہاکی ء درگت ء راجدپتر ء وتی شاہگانی
سیاست ء ریدگ ء چے چنگ ء پہمگ۔ اے عمل حسن sensibility ء راجدپتر ء
نام ء زانگ بیت۔ اے وڑیں راجدپتر جذبہی کرداں چہ مردم ء راجمان ء دزگرایت۔
لہتے وہد ء ہیال ات جذبہ بے نہیں چیزے۔ اے راجدپتر ء جنزینگ ء
ودینگ ء کردندارایت۔ بلے چونائی ء راجمان ء دروشم ء سداگر ء اے ہم کمار
انت ء شریدار انت۔ راجدپتر مروچاں نوکیں دور ء ہما سواد ء سیل ء انت کہ فی
جذبہانی اندیکی ء نپے مان نیست۔ آنچو کہ غم ء وشی ء وہداں مردم بیدے پیشدزن
(نمائش) ارساں شلنت پمشکا ارس ہم راجدپتر ء تہا کردے پیلو کنت چیا کہ اے
گرانیں غم ء جوشیں وژدلی (مست) ء پاہار شان انت ہے درگت ء ارسانی لڑی
گوں مرود ء شہین دینگ بنت۔ رومن اہد ء وہدے کسے ء دوستیں مردے ملکموت ء
امبارانگ گڑا آئی ء سنگت ء سیاداں ارس گونڈیں کانچ ء بوتلے ء کنگ انت ء اے پہ
سوگات ء یات گیری ء ایر کنگ بوتگ انت۔

اینے وینسٹ Anne Vincent ”ارس ء راجدپتر“ ء تہا یورپی راجمان

۽ ارس ۽ کسبها آشکارايت۔ ايشي ۽ پٺ ۽ پول ۽ بزه ناول، رود پتر ۽ بشته مهر نمدی
 ات انت۔ ارس ترندیں جذبههاں نرم کنت، زهر ۽ شیرین کنت، پدا مردمانی میان ۽
 همدردیں نزدیکی یے کارايت، اے ارس ۽ پاندگیں سان انت په راجمان ۽۔ چونائی ۽
 اے ارس ۽ هاڻيگ انسان ۽ زانشت ۽ ناوليت ۽ ايشاں په ارس ۽ گوارگ ۽ رگرن ايت ۽
 یکجائی ۽ سکین ۽ دنت۔ ارس ۽ شلگ انسان ۽ میان ۽ نزدیکی پنا کنت ۽ ايشانی درد ۽
 دوراں رثنا کنت۔ ايشانی ابید ارس سنگتی ۽ هم سنگی انت ۽ هاسیں مهر ۽ مهر دان ۽ چند نیت
 ۔ اے درگت ۽ اگاں کسے ارس ۽ شلیں راه ۽ راهی مه بیت بزاں آنا بکار ۽ جابر هیال
 کنگ بیت۔

انچو که ہر دہ می کرن ۽ 18th century ۽ یک سینما ۽ تہا تا مور ۽ درد ناکیں
 ندار گے گوں لہتے مردماں ارس شل ات ۽ دہ لہتے مردماں ہمیشانی گریوگ ۽ سر ۽ کند
 ات ۽ ٹہک دات۔ فرانس ۽ آشوب ۽ وہد ۽ گریوگ کسے لس ایں تے ات آوہد ۽ آہانی
 درائیں دود ۽ ربیت انا کہ کسے کور چاتے ۽ کچک ات انت ۽ ہر مردم کسے وتی جوڑ دا تگیں
 دود ۽ ریتاں گوں سیل ۽ ات اگاں بچار ۽ اے آشوب ۽ انا کہ ایں آسرا نت۔

نوزدہ می کرن ۽ جذبہ پسندی چپہیم بوت۔ ارس ۽ شلگ ماں ہر جاہ ۽ سر ۽ شر
 هیال کنگ بوت ۽ اے رنگ صنعتی ۽ سائنسی آشوب ۽ مزات کہ ایشی ۽ سوب ۽ عقل ۽ کہ
 بندات بوت (ادا عقل ۽ فلسفیانہ درو شم ۽ گپ نہ بوہگ ۽ انت بلکیں گوانی کرد ۽ کارانی کہ
 انت ۽ نے ادا ما عقل پسندی ۽ راجد پتر ۽ ٹوئیں رنگ ۽ سیل ۽ انت) ۽ جذبہانی رند گیری
 پہ زاہے ۽ پر بست۔ آہاں گشت جذبہ داریں مردم شریں کار کنوک ۽ بلدیں مردے بوت نہ
 کنت۔ زانت کار ۽ باید انت کار ۽ وہد ۽ وتی جذبههاں یک کر بکنت۔

چارلس ڈارون Charles Darwin ارس ۽ بابت ۽ نویں ایت ”اگاں
 جوانیں بار بیرکن Barbarian یا دودمان تہیں مردمانی میان ۽ اگاں کسے در ادانی

زاہری ء ترپے ارس بہ شلیت بزاں اے عمل پہ آئی ء پچھے بیت۔“ آچکائی بابت ء
 خیال کنت ء کشیت ”گوئد ء اولی منت رنگیں ارس ء ارزشت اگاں گسار بہ بیت گڑا
 اے ارس باندات ء پرمانے ء حکمے جوڑ بیت اگاں چک ء پہ میریں تلے ء گریوگ ہنا
 کت بزاں آئی ء درد بکشیں چیز مکن کنگ انت ایشی ء پد چک ہبر کنت ء آئی ء
 گریوگ ء کس کس کم تربیت چیا کہ آ، نی وتی لوئاں کشت کنت۔“

اگاں ہاسیں کارگلے ء تہا کسے ء زانٹے پہتگ ء کردے پاہاز اٹگ اے
 ہر دوئیں اگاں نزوریں رپتار ء ہم گام بہ بنت بزاں مرگ ء آماج بنت ادا زالبول پدا
 وتی ارس ء حق ء اوگام ء جکسیت بلے ایشانی اے جذبہ ایں کرد پہ راجمان ء ہاسیں
 کردے سرجم نکن انت۔ جہان ء دیم ء جذبگانی پاہار شانی چونائی ء ہم عاجزی ء لوٹ
 انت ء راز ء رنگ ء ہم ایشاں وتی ارس ء تام زرنگ۔

ارس زالبول ء مردین آدم ء کرد ء راجمان ء تہا بہر ء بانگ کنت لہتے
 وہداں اے نزوری ء چیدگ خیال کنگ بوت پمشکا اے درگت ء زالبول نزور خیال
 کنگ بنت۔ مرد پندیں راجمان ء چونائی ء ہم زور ء اقرار نیست ات۔ ارس ء
 شلینگ ء ابید آئی ء غموراد کہ ہج نیست ات ء ہمیشی ء وسیلہ ء آئی ء وتی گپ دیم ء
 آؤرت۔ اے درگت ء ارس پہ زالبول ء سلاہے ات ء آئی ء وتی رکینگ ء واستہ
 کارمرز کنگ ات، چہ ایشی ء کمک ء وتی واہش ء برجم داش انت۔ زالبول ء ارس
 مردین آدم ء کشے ذلتے ات آئی ء ارزانی بہم ات کہ اگاں زالبول ء ارسانی ہارل
 ات بزاں آئی ء لوٹ پیلو کنگی انت۔ راجمانی گانج Social Dictionary ء تہا
 ارس ء پچار چش ہشتہ انت ”زالبول ء انچیں زورے کہ ہمسفر ء چہ وفا ء چیر دیگ ء
 واستہ کارمرز بیت ء آاے سلاہ ء جذبہی رنگ ء گول کارمرز کنت ء سوہمند بیت۔“
 پمشکا کشت اگاں زالبول مردین آدم ء دیم ء باز ارس شلیت بزاں اے وتی بتار ء

گمسار کنگ ء انت۔ ارس ء کہہ گوں زالبول ء انچو ہوار گنج انت اگاں آبدے
 جذبہ ء ارساں مردین آدم ء سہر بکت گڑا اے عمل ازل ء چدیم بزاں نقل ہیال کنگ
 بیت۔ مردین آدم ہر دمان چہ زالبول ء ارساں ہوشار بوہگ ء پنت ء الہان ایت۔
 زالبول ء تہا ارس انچیں چیزے کہ آئی ء زروس سٹم ء گوں ہوار انت چہ ایشی ء آئی ء
 ارس دائم ء دعا ء دروشم ء شو اچن ء چدیم ہیال کنگ بوتگ انت۔ اے درائیں لیکہ
 فرانس ء پولکارے بیگ انت۔

ارس ء گوارگ زوری ء چیدگ جوڑ بوتگ ات مردین آدم ء وتا ارس ء
 گوارگ ء پھریز اتک ات ء مچی ء تہا ارس ء شلینگ ء وتا کیشتر رکینگ ات اش۔
 مردین آدم ء ارس شلینگ ء ودہ ء وتا زالبول، چک یا غلام ہیال کنگ ات۔ راجد پتر
 نویس برہانی نویس ایت: ودہے بلبن ء وتی پسگ ء مرگ ء جار اش کت آوتی
 جذبہاں بیرگ ء دار ایت ء دیوان ء تہا گران بہائیں ہاموشی یے لٹ ء دیم ء پر
 دار ایت بلے ایوکی ء دل ء سیر ء ارساں شلیت۔

مردین آدم مرگ ء میت ء جاورانی تہا ارس ء شلینگ ء لچ نکنت ء اے آئی
 ء ارس شلینگ ء کشے یک ء واحدیں موہ انت۔ چونائی ء ارس گوارگ ء مراد ات
 زوری ء پاہار شانی ء چوں زالبول ء گاٹ ء۔ چک ء اے موکل ریت آرساں بہ
 شلیت بلے آمیزاں میزاں جوان بوہان بیت آسا کنت نی آئی ء مہلوک ء دیم ء
 گریوگی نہ انت ودہے آرسانی دارگ ء سوب مند نہ بیت گڑاد کہ مردین آدم ایشی ء
 کلاگ گرانٹ۔

ایسے وینسٹ وتی کتاب ”ارس ء راجد پتر“ ء تہا پروفیسر مینگیگازہ
 Mantegaza ء جتے یے پیش کنت کہ مردین ء زالبول وتی درد ء غماں جتا جائیں
 دروشم ء گوں پاہارشان انت۔ گوئیں دردے اگاں جہہ بخت زالبول درسمائی ایشی ء

پد کردء ارساں شلیت ء مردین آدم همت ء ساماناں گوں درد ء مدایت ء آپار کنت ۔
 اے آسر ء سوب ء ارس ء قدر گسار انت چہ ایشی ء زالبول ء بستار پلکان
 انت ء راجمان ء مردین آدم موکل اینگ آزالبول ء ہاکم بہ بیت ء ایشی ء وتی بنداتی
 سازینے هیال بکنت ۔ پروفیسر مینڈیگا زہ ء حساب ء زالبول ء آپار است آدعا کنت ء
 ہیر کنت ایشی ء یک کر مردین کفر ء بیہار ء رنگ ء جنت ۔ زالبول سلگ ء آپار ء واسطہ
 ودی کنگ بوٹک ء مردین پہ آدم جدل Defy ء ۔

نوکیں دور ء زانتکار کشت ارس ء شلینگ چہ ارس ء چیر دینگ ء شر تر انت
 ارس ء شلینگ نزدی یے نہ انت بلکیں ابری عملے Natural Phenomena
 یے چہ ایشی ء انسان وتی وژدلی ء غم جتی ء پاپار شانی ء کنت ۔ اندر ء جذبہانی دارگ
 یک وساچیں artificial کردے ء چہ اے کرد ء شخصیت پڑوش وارت ۔ چونائی ء
 ارس ء شلینگ چشیں چیزے نہ انت چہ ایشی ء مردین آدم ء زالبول ء میان ء تپاوت
 دارگ بہ بیت ۔

☆..☆..☆..☆

راجد پتر ء چکنڈ

ڈاکٹر مبارک علی / امین ضامن بلوچ

انسان کندایت، چکنڈایت ء شہک ہم دنت، چہ اے عمل ء آئی ء باتنی
جذبہانی پاہارسانی بیت بلے راجد پتر ء تہا جذبہ ء پاہارسانی جتائیں وہداں ء جتائیں
زمانگاں بونگ، برے ایشی ء پاہارسانی عیب ہیال کنگ بونگ ء برے برے ہیر ء
چیدگ۔ ہے حال چکنڈیگ انت ہم، برے وشی ء پاہارشان انت، برے باتنی درد ء
پاہار ء برے اصل یگ ء آپدیم نہ انت۔

وہدے چکنڈ ء راجد پتر نویگ بیت اے درگت ء راجد پتر نویس مشکولانی
دیمپان بیت۔ آہاں چہ شر شاری ء لہزائک ء چکنڈ ء مارشت یکجاہ کنگی انت بزاں
لہزائک ء پڑ چکنڈ ء بنز ہانی بندر انت۔ پداگزشت ء بابت ء ایشانی زانت عکس ء
بٹاں چہ دزکنت چہ ہمیشانی وسیلہ ء ازم زانتاں چکنڈ ء دائمی ارزشتے داتگ۔ اے ہکپ
ء آشکاری ء انکس ٹروبل Angus Trumble ء کتاب ”چکنڈ ء شوئیں
راجد پتر The brief history of the Smile“ مھکمیں ارزشتے ء واہند
انت۔ آچکنڈ ء کہہ ء گوں انسان ء چکنڈگ ء مارشت ء بدات کنت۔ چہ چکنڈگ ء
انسان ء جذبگانی پاہارسانی ء ابید آئی ء بدن ء ہم ہمکیر بیت۔

نی گپ ادا جہہ جنت کہ وہدے انسان گوں کسے ء دوچار بیت گڑا الی انت
آچکنڈ گے لغتانی معیار بکت؟ یا چکنڈ ء سیادی ہم نکانی (طبقہ) میل ء گوں ہمدپ انت
؟ نوزدہ می 19th ٹرن ء یورپ ء لہزائک ء نیاز ء بابت ء گنجیں رنگے ء کتاب

چھاپ بوتگ ء اے کتاب پہ ملازماں کھٹے رہشون بوتگ انت۔ اے کتابانی تہا ملازم ء
 ولجہ ء میان ء تپاوت باید ہیال کنگ بوتگ۔ گڑا اے گپ دیم ء اتک کہ ولجہ گول
 ملازماں بچکند یں تے گپ بہ کنت یا مکت ؟ اے درچی ء لہتے مردم اے ہیال دار
 انت کہ وش تہیں ء رژن پگریں مردم الم ء بچکند یں تے ء گپ بہ جنت یا زبان ء پہ
 مہروانیں وڑے الہان بہ کنت۔ وہدے گپ زالبولیں ملازمانی نیمگ ء درکپیت گڑا
 ایشاں گول بچکند یں تے ء ثران باید نہ انت ء زالبولیں ملازم ء واسطہ المی انت آوقی
 ولجہ یا بانک ء توسیپ ء مکت چیا کہ اے کرد ء چہ آئی ء ء بانک ء میان ء سیادی آپدیم
 نہ بیت۔

چونائی ء بچکند انسان ء میل ء پدر کنت اگاں اولی رند ء دو چاری ء انسان پہ
 بچکند یں تے روح ء زاہر مکت گڑا اگمان بیت اے مردم راجمانی کردانی تہا بے جان
 انت ء ایسی ء عمل پہ راجمان ء مج دیم انت بلے پخش ہم بوت کنت آدمم لچ ء غوم ء
 انت یا ہر جاہ ء مجلس ء کند ء بچکندگ ء میار کنت۔ نزوریں مردم ء سر ء کندگ بشر
 انت ء نے بے وڑیں مسکراہانی سر ء کندگ ہیر۔ میت ء یا عبادت جاہ ء کندگ عیب
 ہیال بیت ء بشری انت، چونائی اے ذراہ کندگ ء لس ہیر بندکنی ہیال انت ء اے
 پہریزگی انت۔ بلے انسان ہر دمان کند ء بچکندگ ء لوٹوک انت ایسی ء کساس چہ اے
 واقعہ بیت کہ 1660 ء زالبولاں انجیں ولجہ ء بانکانی گورا کار ء واہش درشان اٹک
 کہ ولجہ یا بانک بچکند تے بہ بیت۔

یونان ء بت بچکند ء ٹوئیں چیدگانی شاید انت اے بتانی تہا زالبول ء مردین
 آدمانی بچکند یں دروشم رژنا انت ایثانی بچکندانی میان ء غم ء جذبگ ہم زندگ انت ء
 کنت ء سورت ہم۔ ہے بچکند ء درگت ء مونالیزا ء عکس ء کھٹے گوہرے امب چنگ۔

ٹروبل کشیت بچکند سماءِ کیمیائی پد کردے اے انا کہ لٹاں جا کہ کت یا
 میگ کنگ ء لٹاں آرگ بیت، درد ء راز ء پدر کت یا مہر ء پنت ء۔ ہاموشی ء دیار
 ء ما بچکند گ ء دروشم ء گوں گپ ء پیامے الم ء شنگین ایں۔ بچکند چونائی ء نک
 (طبقہ) ء تپلاں آجونہ انت، عام انسانے ٹہک دنت ء جذبہاں پاہارایت بلے اے
 درگت وانندہ یا برزیں تمن ء ہر انسان گشے میار دارایت بلے بچکند ے وتی لٹاں
 ارزانی نیارایت۔

انگلش لہزائیک ء نامداریں لہزائیکار سیموئل جانسن Samuel
 Johnson وتی انگلش گالنج Dictionary ء چیسٹر فلیڈ Chesterfield ء نام
 ء ندر کت۔ چیسٹر فلیڈ ء سیموئل ء منتوار ہم نہ گشت، اے درگت ء سیموئل ء پہ زنگے ء
 گلگے گشت ”آئی ء بچکند ے ہم لٹانی مہیار نہ کت“۔ ایسی ء پسو ء چیسٹر ء گشت
 کنگ انسان ء جذبہاں گراوٹ ء زاہر کت چہ ایسی ء دیم ء چل ء کرچکاں ابید
 کنگ ء انجیں آواز درکیت کہ اپار ء برداش ء سمران درانت“۔ آئی ء نز ء کنگ ء
 بچکند گ ء میان ء تپاوتے است ء ٹہک دیمگ دودمان ء سمران ڈن انت بلے
 مردچاں نفسیات ء زائیکاراں ٹہک دیمگ جذبہانی پاہارسانی ء باتنی جیزہانی تو جیل
 حیاں کنگ پمشکا اے دور ء چشمیں بازیں کلب ء ٹہک است انت اود ء مردم یکجاہ بنت
 ء ٹہک دمت چہ ایسی ء آوتی سماءِ ٹہک کن انت۔

نہشتہ کارے کشیت وہدے بٹانی بچکند ء بابت ء حیاں شاہگان ات گڑا
 بازیں پیر ء ولیانی بٹانی دروشم ء بچکند پاہاز ات انچو کہ گوتم بدھ ء بٹانی دروشم عقل ء
 زانش ء بچکند اں گوں سنگار انت ء بچکند کشے روحانیت ء جھگیر انت۔ اے ربیت
 عیسائیانی نور اہم شواہ کت اگاں ایسانی ابید ماہاکماں پچار ایں گڑا آہاں کشے مہلوک ء
 دیم ء کنگ ء بچکند گ ء پھریز کنگ۔ انچو کہ عبادت جاہاں ٹہک دیمگ عیب انت

ہے وڑا بادشاہ ء درء ہم ٹھک دیگ بے ادبی ہیال بوتگ۔ بادشاہ ء وتی شخصیت ء
 برجی ء واسۂ کندگ ء بچکندگ ء چہ ونا پھریز اتگ چہ ایشی ء آلی ء مورک پہ مہلوک ء
 گران دانشگ انت۔

ہے راجمان ء تھا بچکند بازیں دروشانی تب ء سیل ء انت ء زاہر انت اگاں
 زالبول پہ بچکند یں تے گوں کسے ء گپ بکنت گڑا آ بے لچ ء بے مڑایے ہیال بیت
 اگاں گوں بچکے ء پہ بچکند یں تے ء گپے بہ جنت گڑا گپ ء متلب عشق ء گر پتاری ء
 کہبان بیت۔

ہے وڑا نوئیں آفر وتی مولد یا کستراں گوں بچکندگ ء دا بے نہ جنت بلکیں
 پہ گرانیں مورکے وتی عہدہ ء پھر ء کنت ء وہدے وتی ہم دپیں ء ہم متائیں مردے
 ء گوں ڈیک وارت بزاں ٹھکاں پہ دا بے جنت۔ چونائی ء کندگ ء بچکندگ ء جلکش
 مے لبرانک ء تھا ہم ساڑی انت۔

☆..☆..☆..☆

راجدپتر ء د مپہمن

History and Archeology

امین ضامن بلوچ

د مپہمن انگریزی ء لہز Archeology ء رجا نک انت۔ جودن آئیو ء ر
د ء اے لہز یونانی لہز آرکائین arkhein ء چہ دراتلگ ء ایشی ء معنا انت بندات یا
د رستاں چہ پیش۔ اے گالبد چونائی ء درستاں پیش ڈائینوسس آف ہیلیکارنیس
Dinoysius of Halicarnassus ء روم Rome ء بندائی راجدپتر ء
معتاہاں گوں کارمرز کنگ۔ ڈائینوسس چونائی ء یونان ء بوتگ بلے آگشس
(27BC-AD) ء زما نگ ء آروم ء جاہمتد بوت۔

عمومیں رنگ ء د مپہمن ء مطلب ہما علم انت کہ راجدپتر ء چہ ساری ء دوراں
کیشکیوار کنت ، ہما دور ء سر، اتلگیں مادناں چہ آئی ء راجدپتر ء رد ء بنددیگ ء کردے
پیلو کنت۔ چونائی ء زبانی دور ء گالبد پیش راجدپتر ء لہز ء گوں بندوک انت بزاں آ
دور ء راجدپتر نبشتائیں نکاناں گوں پاہازگ نہ ات۔ زبانی ء گالبد ء دامن ء آذراہ
مزین دودمانائی کہہ حدے ء حیات بنت کہ ہماہانی راجدپتر نبشتائیں نکان نہ داریت یا
نہ دار انت، بزاں ایشانی گورا ہمسریں راجدپتر عدیم انت کہ نہ ریت۔ گورڈن چاکلڈ
ء رد ء نبشتائیں راجدپتر گوستگیں پنج ہزار سال ء راجدپتر ء گر ء دار ء کنت بلے انسان ء
آردوم کہ لکاں سالاں چہ رُدان انت ، ایشانی بابت ء جہنا یک ناسر جمیں عکے
پشداریت۔

اہد ۽ زمانگے ۽ ڇہ زمين ۽ سرء انسان ۽ آستی شش ہزار سال ساری بیگ
انت۔ بابلی پشمن ۽ رد ۽ انسان ۽ راجد پتر چار ہزار چار سال پیش مسیح انت۔
ہمبر Haber ۽ رد ۽ دینی تنگ داراں انسان ۽ بندات وتی تب ۽ سرشوناں گوں
شنگیتنگ، آہاں ساچست ۽ راجد پتر یک ہزار پنج سدنود ۽ نو سال پیش مسیح کشنگ
البت کیتھولک چرچ ہم اے رساں گوں اقرار بیگ انت۔ بلے اے رس
date کلیمینٹائن Clementine ۽ ایڈیشن ولکیٹ Vulgate ۽ کساس ۽ تب ۽
انت، البت رینگ جیمز King James ۽ سدیوں سرشونانی رد ۽ انسان ۽ راجد پتر
چار ہزار چار سال پیش مسیح انت۔

فریر Frere ء 1848ء کئنگ اُت کہ تراشنگ ء ' تئکس سگ ء
از باب tool حسداریں (ذی حس) جناورانی ہمسریں انساناں جوڑ کنگ اُت کہ
مروچاں گسار اُت۔ چہ ایٹی ء آئی ء دُرتاں پیش نُوہن ججری
دہہسٹن Paleolithic Archaeology ء بُہشت بکشات، اے وڑی ء دینی
ستکانی لیکہ کوردیم بوہاں بوت اُت ء انسان ء ودی بوہگ ء لیکہ ء سائنسی علم ء ہیگ ء
ھیال نُوہن بوہاں بوت۔

بنشائیں چیزِ وزم شوردار (موضوعی) بیتِ گلابدانی وسیلہء کمک و تا
محکم کنت ہے وژا دہمہمن سرہم وتی زبانِ ازباب بنت بلے اے عمودار (معروضی)
سانسی ءُ صدق verified بنت۔ انچو کہ ہیر وڈٹس ءُ بابت ءُ حال انت کہ آئی ءُ
جاورال ءُ واقعہ ءُ مشاہدہ ءُ تب ءُ داشگ انت، بزاں آذراہ الکاپ ءُ راست نہ بوتگ
انت۔ ہیر وڈٹس ءُ رد ءُ ہندوستان ءُ حبشہ ءُ جاہمندانی منویہ ءُ مادن سیاہ بنت، اے
یک تانسر ءُ دروگیس بیانے۔ اے وڑیس تانسر شونداری ءُ دگہ ہم راجد پتر نویسانی سا
ءُ جہہ کنگ ات۔ بلے ہما مردم کہ دہمہمن ءُ سرپد انت، آ اے وڑیس شوردار ءُ زد ءُ

نہ کپ آنت پرچہ کہ آہانی مشاہدہ ء از مون ء جاہ ء گوں پیوست بیت ء اے سائنسی ہند
 ء آسرال (نتیجہ) دار آنت، البت اے وڑیں آسر ء حاصلی ء ردی ء کس اس کم بنت۔
 جبری از بابانی شوہازگ ء پجار ء کہہ کوہنیں انت۔ یونان ء روم ء زانتکاراں اے گپ
 ء سماءت کہ آہاں چہ ساری ء لہتہ جبری راجاں سنگ ء از باب اڑ داتگ، بلے آتہاری ء
 قہریں دور ء چہ اے از باباں ہم زہر بوت آنت۔ سنگ ء از باب ء اول سری جار
 مرکٹوس Mercatus ء جنگ ات۔ اے درج ء 1656 ء ولیم ڈگ ڈیل
 William Dugdale پیشگام بوت۔ ایشاں پد جودن فریر ء 1790 ء برطانیہ ء
 سوفوک ء لگ region ء تہر شوہاز ات ء اے شوہازگ ء نیام ء ناپیدیں جناورانی
 حجرات ہم دست کچنگ آنت۔ جان فریر ء 22 جولکان 1797 ء یورنیڈ جودن
 برینڈ ء نام ء نمدی نویس ات ”کہ ہرچی مارار سنگ اے ذراہ جنگی سلحہ آنت ء اے
 سلجہانی کارمرز کنوکانی بابت ء سماءیت کہ آہاں دھات (metal) ء کارمرز کنگ نہ
 زاتگ۔ اے چیز زمین ء چہ جہل 12 فٹ ء جنگ ء پد دست کچنگ آنت، وہدے ما
 اینٹ ء اڑ کنگ ء واسطہ پہ ہاک ء زورگ ء کند جنان ات ایں اے ہے نیام ء دست
 کپت آنت۔ اے سلجہانی چارگ ء پد گمان بیت کہ اے ہے جاہ ء اڑ کنگ بوتگ
 آنت۔“

دہمہمن دو چیزانی شوہازگ ء پد کشتے کیشتر سائنسی ہنداں محکم بوت۔ اول
 ریڈیو کاربن ات۔ ریڈیو کاربن ء وزم ء رد ء چیز ء کوہنگی ء مہمگ ء سر ء لبسی ء
 اینڈرسن Libby and Anderson ء وتی نبشتا نک ء الکاپیں باوستے پنا دات۔
 اے نبشتا نک 4 مولمان 1949 March ء شنگ بوت۔ لسی ء اینڈرسن ء کنگ ات
 کہ زندگی ء حصار ء ہر مادیں چیز یا نامیاتی حیاتے است۔ آلم ء نکوات ء تہا شنگیں
 کاربن ڈائی آکسائیڈ ء گوں ہزر ء واسطہ یے دار آنت۔ انچو کہ زر ء آپ ء تہا آپ

بوٹگیں کاربونیٹ دائم ء ریڈیو ایکٹیو تابکاری بنت۔ اے گپ یا وزم ء بابت ء آہاں ساچہ
 مائی مور ء کٹر ء آپ ء دراہگ ء چہ چشت بوٹگیں متھین گیس ء سر ء پٹ ء پول ء چہ
 بوت۔ اے وزم ء رد ء چیز ء کوہنگی ء کساس بیت، اے کساس ء نوڈ درسد راست بوہگ
 ء ٹمان است۔

دومی شجری حدانی شمار ء وزم انت۔ اے وزم ء رد ء
 ڈیکوئلڈونوس Dicoyledonous ء وڑیں درچکانی، وہد ء ہمراہی ء شاہ ء کوچلانی
 میان ء دگہ یک تکے (تہہ) ردیت۔ اگاں اے درچک ء گپ یا گڈاٹگیں بُندے
 چارگ بہ بیت۔ وہدے ہما تک چارگ بہ بیت گڑا آ درچک ء عمر ء کساس ء
 دنت۔ اے وزم ء کارمرزی ء راز اول سر ء فلکیات ء زائتکار اینڈریوای ڈگس ء
 1904 ء آشکارنگ ء 1913 ء آئی ء اے ہیال ہوارگجیں رنگے ء گوں الکاپ ء
 کیشٹ انت۔ اے درگت ء آئی ہر وڑیں استین data یکجاہ کت انت
 پدا 1929 ء اے وتی نبشتا تک ء تہا شکینت انت۔ بلے ایشی ء کار ء ساری ہم شجری
 حدانی علم حیات بوٹگ۔ لیونارڈ ڈاونچی ء وتی نوٹ بک ء تہا ہم ایشی ء بابت ء گپ ء
 حال کنگ ات۔

چونائی ء دپہمن ء راجدپتر ء میان ء روائی ء ہمبندی یے ہم است۔
 دپہمن، فلشن ء راجدپتر ء میان ء ہمبندی ء ہومر ء ایلید ء ٹرائے ء تہا شوہاز ایں ء
 دودمانانی کہہاں کار ایں۔ دپہمن ء ٹرائے ء بابت ء اے گپ دیم ء آورنگ کہ بچہ
 اتجین ء روبرکتی تیاب ء ترکی ء پرنگ (صوبہ) کیناکلی Cannakkale ء ضلع
 ہسارلک Hisarlik ء انت ء زر ء سر (سطح سمندر) ء چہ ایشی ء برزی کساس 40 میٹر
 انت۔ ایلید ء ٹرائے ء یونانی زبان ء ایلین illion ء ایلوس illiose، لاطینی ء ایلیم
 نووم illum Novum ء ترکی ء توروا Turuava، تراوا Trauva یا تردوا

بھاٹ ۽ ہومر ایلینڈ ۽ لہتے جاہاں ٹرائے ۽ واسٹہ ایلیم illum ۽ لمز کارمرز ہم
کنگ۔ ایلیم ۽ نام آئی ۽ ربی سرکاش illus ایلیم ۽ نام ۽ گوں یا تین ات۔ چوٹائی ۽
ایلینڈ کلاسیکل ربیت ۽ نہشت ۽ بستار ۽ داریت۔ ہومر ہے بیان کنگیں چیزانی راستی ۽
شوہازگ ۽ زائیکار ہما دمگاں ٹنگ انت۔ اے درج ۽ اولی روبرکتی شوہاز کارفرانس ۽
شہری پیری بیلن Pierre Belon ات۔ ایشی ۽ پد یک انگریز جارج
سینڈی George Sandy ٹرائے ۽ شوہازگ ۽ ہسارلک ۽ کوہاں رہتگ ات۔ اے
درگت ۽ دہمہمن ۽ فرانسیسی زائیکار کوٹ دی سوشیول گوفائیر Comet de
Choiseul Gouffier وتی سنگت لیکھ ویلر Leche Vailer ۽ ہرائی ۽ ٹرائے
۽ شوہازگ ۽ درکت انت، ایشانی ہیال ۽ ہسارلک ۽ چہ 80 کلومیٹر دور بیلیمراگ ۽
کوہانی دامن ۽ بونار باسی Bunarbasi ۽ انت۔ پدا پروشیا ۽ جنزل اسٹاف ۽ کپنے
ہلمٹ وان مولکے Helmuth Wan Moltke ۽ ہم اے جاگہ نشان کنگ۔
1859 ۽ ہسارلک ۽ سوائی ایں بہرے ۽ ہدائند فرینک کیلورٹ Frank Calvert
۽ اے زمین ۽ کندگ یا کڈجنگ ۽ کار بندات کت۔ بلے اصل کار ایشی ۽ پد جرمن
باپاری ہنرک شلانی من Heinrich Schliemann ۽ 1868 ۽ بندات کنگ
ات۔ داں 1890 ۽ آ اے کار ۽ گوں وتی حد ۽ سر ۽ چیر ات بلے پدا جرمنی ۽
دہمہمن ۽ زائیکار ڈور پفلید Dropfield ایشی ۽ ہم کوپک بوت ۽ اے کارے دیم ۽
نرت۔ 14 جلکان 1873 ۽ وہدے پریم ۽ ہزراگ شوہازگ بنت گڑا ٹرائے ۽
شوہازگ ۽ عمل ۽ تہا سوہمندی ۽ شین بیت۔ زمین ۽ شش سر ۽ جنگ ۽ پد پریم ۽ کلات
۽ دمب دست کچنگ انت۔ 1932 بگر داں 1938 اے کندجنگ ۽ کار، روان
ات ۽ اے درگت ۽ سنسنائی یونیورٹی ۽ چہ سیادی داروکیں دہمہمن ۽ زائیکار کارل ڈبلیو

بلکہ شش سرء بابت ء کلات ء بستکیں گمان راست گشت ء پ آئی ء سند ہم دات۔
 چہ اے کار ء سما بیت کہ کساس پنج ہزار سال ساری ہسار لک ء لوگ ء بان
 یک فصیلے ء تھا قطار ء بستگ بوتگ انت۔ بلے سے ہزار سال پیش مسیح کو نہیں ٹرائے
 دوئم ء چہ شد، تلاء ء رزان دست کچنگ انت، اے دست کچنگیں چیز پر یام ء ہزارنگ
 کشک بوت ء ایشی ء احتمالیں کو ہنگی دو ہزار چار صد سال پیش مسیح کشک بوت۔ اے کنڈ
 جنگ ء نیام ء زاتکاراں سما بوت کہ اے شہر آس ء زد جلسہ انگ۔ داں
 1900 یا 1800 پیش مسیح ء ٹرائے ہشتمی ادا آباد بوتگ انت۔ چہ ایشی ء اے گمان ہم
 بیت کہ 1800 پ م ء بگر داں 1300 پ م ء اے یک جلگائیں شہرے ات۔
 چونائی ء ٹرائے ء اے ذرائیں گپ کہانی معیار بوتگ انت بلے دبسمہن نی ایشی ء
 سرء وتی مہر نشان کنگ ء اے سدک کنگ انت۔

اوڑیے Odyssey ء ہستمی کتاب ء روج گر ء بابت ء لہجے گپ نشان
 بوتگ۔ اے کہ ء رد ء اوڈیسس ء وتی لوگ بانک ء مہروان اینٹی نوس antinous
 کشک گڑاروج گر بوتگ۔ فلکیات ء زاتکاراں اے گپ شکیت کہ ہومر ہماروج گر ء
 گپ ء جنگ ء انت، چونائی ء اے روج گر 16 کز april 1178 پ م ء بوتگ ء
 اے یک مانٹانگیں روج گرے ات، اے گپ ہم راستر دے تب ء انت کہ اے روج
 ء اوڈیسس ء اینٹیوس کشک، پرچہ کہ ٹرائے ء وتری ء آئی ء وہ سال موزیت ء
 1188 پ م ء آٹرائے ء سر بیت۔ کشک بیت کہ اے ویل دوآزدہ می کرن یگ
 انت ء ہومر ء اے ویل چار صد سال ء پد بیان کنگ۔ اے کار فلکیات ء دوٹوئیں
 زاتکار، یکے ارجنٹائن ء کانٹینٹو بیکوزس Constantino Baikouszis ء
 امریکہ ء مارسیلو مگنسکو Marcelo Magnasco ء پیلو کنگ۔

مروچاں دبسمہن ء راجد پتر زگیری (لظم و ضبط) ء درگت ء آزات انت چہ

ایشی ء ہر دمپہمنن ایں عملے راجدپتر ء ٹیکسٹ ء تہا بیان بیت۔ دمپہمنن راجدپتر ء واسطہ
 کمک بند compliment ء کار ء کنت ء راجدپتری واقعہانی پلہ مرزی ء کنت یا
 ایٹاں رد کنت۔ دمپہمنن راجدپتر ء واسطہ اول سری زانت چہ جیوگرافیکل چیزاں
 کشیت، اے وڑی ء انسان ء چاگرد (ماحول) ء میان ء سیادی یے ودی بیت۔ اے
 وڑی ء انسان ء جاہمندی ء کہہ آرگ بنت، اے وڑی ء راجدپتر انسان ء ردیں
 راستالاں common fact گوں آئی ء سمائی فیصلہ دارگ ء پشدر ء باوستے بنا دنت
 ۔ اے عمل ء پدمپہمنن راجمانی سیادیاں ٹپاسیت، ربیدگی بدلی ہم اے رد ء شمار بنت
 البت اے نیام ء راجدپتر ء کار کنگ ء رپتار آہستو بیت بلے آئی ء گام کشگ یک
 ردے برجا کنت۔

حواش ء چیدگ

- ۱۔ راجدپتر ء رد ء اینٹی نوس ء اوڈیسیس ء لوگ بانک آروس شادمان کنگ ء ولہشدار
 ہم بوتگ اُنت۔
- ۲۔ پے اے نبشتانک ء کیشتر نکان اشفاق سلیم مرزا ء نبشتانک تاریخ اور آثارِ قدیمہ ء
 زورگ بوتگ،

☆..☆..☆..☆

نتیجہ Conclusion

ہالڈن ۽ رد ۽ ہر چیز ۽ راجد پتر است ہے نیام ۽ راجد پتر ۽ ہم راجد پتر ۽
 است، راجد پتر ۽ راجد پتر انسان ۽ قدرانی کہہاں کاریت، اے قدرانی کہہ اول سر ۽
 اثر داد ۽ رنگ ۽ کما ہک بوتگ اُنت، پدا دیووند گون کچنگ اُنت، سفر دیم ۽ استان ۽ دپتر
 ۽ دارگ چہ اید کہ چیزانی دپتر ۽ دارگ ۽ چہ شر ترھیال بوت۔ ہے استان ۽ رکینگ ۽
 دپتر ۽ عمل ۽ چہ اول سر ۽ راجد پتر ۽ گردش ۽ لیکہ الکاپیں رنگے ۽ شد ہد ۽ بندگ ۽ چہ کار
 مرز بوہان بوت ۽ اے لیکہ ۽ رد ۽ اول سر ۽ استان ۽ بام ۽ زوال پر لیس بوت
 اُنت۔ راجد پتر ۽ اے لیکہ ۽ چہ اید کہ لیکہاں سکین رست۔ قرون وسطیٰ ۽ البت گردش ۽
 لیکہ ۽ ارزشت رستگ ات، پر چہ کہ اے ابرم ۽ تب ۽ میل ۽ گوں الکاپ ۽ سیادی
 داروک ات ۽ انت۔ بلے لیکہ رژنیں اہد enlightenment ۽ رژنائی ۽ تیر ۽ لیکہ
 ۽ شرف بخشات ۽ راجد پتر ۽ پر لیس ۽ نوکیں راہے ۽ در بچ کت اُنت۔ بلے استان ۽
 دپتر ۽ جبرہ انگت ہم گسار نہ ات، رانک ۽ وڑیں راجد پتر نویساں بخشائیں راجد پتر ۽
 پلہ مرزی ۽ باج بری ۽ حق ۽ سرکاری کسب ۽ کاگداں ارزشت بخشات۔ اے عمل
 عموداریں راجد پتر objective history ۽ نیمگ ۽ یک ترندیں گامے ات، بلے
 اے ربیت ۽ قید ۽ بندانی تھا ات۔ ہیگل ۽ دانگیں سو جاں راجد پتر الکاپ ۽ فلسفہ ۽ تھا
 جاہ دات، اے نیام ۽ راجد پتر ۽ تھا نوکی ۽ کہہ بچ بوت، راجد پتر داں حدے ۽ ربیت ۽
 چہ کنارہ گشان ات۔ بلے انکتہ راجد پتر ۽ تھا جہلیں نک ۽ راجد پتر نیست ات۔ ہٹلر ۽

اہدے و ہدے راجمان و زوالانی مارشت و بریخت و جھلیں ٹک و بابت و ٹگمان بنگ و
 سکین دات و ایڈورڈ ٹامپسن و اے ہیال و راجد پتری بستارے دات۔ و ہدے کارل
 مارکس و مادنیں راجد پتر و باوست بلند گت گڑا رٹگیں راجد پتر و پگر و کیشتر عزت
 راجد پتر نویسی و تہا رست و عمود اریں راجد پتر و ہم بانج بری و جار جت۔ البت انکتہ
 نوکیں راجد پتر و پناٹ آڈرا پراہ نہ ات انت، الٹی و تہا تانسر داں حدے انگت ہم
 است ات۔ و ہدے پال ٹامپسن و زبانی راجد پتر الکاپ کیشکیو ارگت گڑا راجد پتر و
 نوکی modernity و باجے کہ بُت، اے بانج و سوبانی زانگ و واسٹہ گزشت و سما
 ہڑد ری ہیال کنگ بوت۔ و ہدے گزشت و سما و گپ بوت گڑا زالبول ہم ”کیشیں
 راجد پتر“ و لیکہ و گوں راجد پتر و بہرے جوڑ بوت انت۔ اے عمل و چہ راجمان و سکین
 رست کہ چیز و پول و ناپولی و کساس آئی و راجد پتری بستارے و ہدے لوٹ و تب و گوں
 ٹپاسگ بیت۔ اے مارشت و مارشت و راجد پتر و ہم گپ باوست گت و ارس و بچکند
 و کہ کمات انت۔ بلے سائنسی دیروئی و راجد پتر کوہنیں کہانی سدا کیں جستاں گوں
 پرینت، بلے سائنسی وزم و کارمرزی و ہم سکین دات، اے وڈا راجد پتر مروچاں سائنسی
 انت ہم۔ اے منی کتاب و کہانی شون انت۔

☆..☆..☆..☆

آ

Revolution	انقلاب	آشوب
Court	عدالت	آمیدگی

الف

Nature	قدرت یا فطرت	ابرم
Tool	آلہ	ازباب
Importance	اہمیت	ارزشت
Art	فن	ازم
Experience	تجربہ	ازمون
Certain	---	ازل
Ancestor	اباؤ اجداد	اژداد
Restore/ Preserving	احیا	اژ زندگی
State	ریاست	استان
Etymology	اشتقاقی	اشتقاقی
Original History	ابتدائی تاریخ	اصلی راجد پتر
Enlightenment	خرد افروزی	افروزیں اہد

Element	عنصر	المان
Slogan	نعرہ	ادگام
Past	ماضی	اہد
Trade	تجارت	باپار
Conqueror	فاتح	بانجبر
Group	گروہ	برھ
Curriculum	نصاب	کچھ دان
Bottom	طے	بپال
Management	انتظامیہ	بندء بست
Capital	دارالخلافہ	بندر
Evolution	ارتقاء	بن روم
Source	ماخذ	بزرہ
Ability	صلاحیت	بود
Division	تقسیم	بہر گیری
Challenge	رعد	بیہار
Descriptive History	بیانی یا تعریفی تاریخ	بیانین راجد پتر
Neutral	غیر جانبدار	بے پلوی

پ

Lotus	---	پٹری
Generation	نسل	پدریچ
Genealogy	---	پدریچ ہمیشہ
Wheel	پہیہ	پرگ
Transcendence	مادرائی	پرئے اُن
Son	پٹا	پسگ
Thought	---	پگر بند
Idealism	عینیت	پگر ہمیشہ
Non-neutral	جانبدار	پلوی
Support	حمایت	پلہ مرز
Exhibition	نمائش	پشدرن

ت

Prejudice	تعصب	تانر
Tribe	قبیلہ	تمن
Solution	حل	توجیل
Induction	استقرائیہ	تہشون
Beach	ساحل	تیاب

ث

community	طبقہ / برادری	ٹک
Formation	تشکیل	ٹہنٹ

ج

Advertisement	صلائے عام	جارِرد
Beast	وحشی / درندہ	جلوت
Defy/Stripe	معرکہ	جل
Movement	تحریک	جنز
Structure	ساخت	جوڑشت
Universal History	تاریخ عالم	جہانیں راجد پتر

چ

Environment	ماحول	چاگرد
Perspective	تناظر	چشمین
Detail	شرح	چور

ح

Argument	دلیل	حجت
Consist	منحصر	حصر

۲

Virgin	کنواری	دختر
Informal	غیر رسمی	در رسمی
Deduction	استخراجیہ	درشون
Civilisation	تہذیب	دودمان
Mythos	دیو مالا/دیوتا/دیوی	دیووند

۳

Ignore	نظر انداز	ڈالچاری
Seaport	بندرگاہ	ڈکھ
Plunder	ڈاکو	ڈنگ

۱

History	تاریخ	راجد پتر
Historical Agent	تاریخی فاعل	راجد پتری پتر
Society	معاشرہ	راجمان
National	قومی	راجی
Fact	صداقت	راستال
Positivism	اثباتیت	راستہ بین
Culture	ثقافت	ربیدگ

Tradition	روایت	رہیت
Proposition	قضیہ	ردان
Mass Communication	عامہ / ذرائع عامہ	رسانکدر
Formal	رہی	رہی
Contrast	تضاد	رک
Shower	فوارہ	رگبار
Chronology	---	رہسمن
Fashion	رواج	رواج
Middle East	مشرق وسطی	رودرائکی میان
Analysis	تجزیہ	ریس پریس / پریس

		ز
Knowledge	علم	زانت
Phenomena	مظہر	زاہرن
Island	جزیرہ	زردوان

		س
Invention	ایجاد / اختراع	سازین
Effect	اثر	سان
Sea/Ocean	سمندر	ساؤڈ

	Soldier	سپاہی	سپاہ
امین ضامن بلوچ	209	بامہنر : فلسفہ این سا	

Nomadic	خانہ بدوش	سرائو
Line	صف	نرپ
Valiant/ Brave	سورما	سرچار
Mind	ذہن	سا
Consciousness	شعور	سا
Tax	محصول	سنگ
Cause/Reason	سبب	سبب
Successful	کامیاب	سومند

ش

Vast	وسعت	شاہگان
Analogy	تاسب / تشبیح	شبین
Evil	شر	شر
Brief	مختصر	شون
Foundation	اساس	شے

ع

Reflective History	عکشانیں راجد پتر	نکاسی تاریخ
Cause and Effect	علت و معلول	علت و سان
Apply	اطلاق	عملین
Objective	معروضی	عمومیں

ک

Commender	سپہ سالار	کاتیاں
Quantitative History	---	کچ مانی راجدپتر
Century	صدی	ٹرن
Profession	پیشہ	کسی
Farmer/Peasant	کسان	کشارکار
Agricultural	زرعی	کشاری
Mansion	محل	کلات
Total History	---	کلیں / سرجمیں راجدپتر
Mass	کمیت	گمیت

گ

Dictionary	لغت	گانگ
Past	ماضی	گزشت / گزشتہ
Imaginative History	تخیلاتی تاریخ	گمانبندی راجدپتر
Resource	ذرائع	گنواجن
Reality	حقیقت	گنواچن
Hinder	مزاحمت	گمکیر
Additional History	اضافی تاریخ	گیشیں راجدپتر

ل

Tulip	لالہ	لالہ
Theory	نظریہ	لیکھ

م

Material/Matter	مادہ	مادن
Alternate	متبادل	مٹبدل
Project	منصوبہ	مراستہ
Valid	---	محکم
International	بین الاقوامی	میان استمانی
Festival	میلہ	میڈہ
Attitude	رویہ	میل

ن

Invalid	----	نامحکم
Written History	تحریری تاریخ	بنشٹائیں راجد پتر
Immortal	لافانی	نمیران
Production	پیداوار	نوشت

Sovereign	اقتدار	وت واجہی
Method	طریقہ کار	وزم
Pleasure	سرت	وژدلی

Power	طاقت	ہائیک
Lake	جھیل	ہاہمون
Seesaw	آری	ہرگ
Necessary	لازمی	ہژدری
Village	گاؤں	ہلک / کلک
Local	مقامی	ہندی
Contemporary History	ہمعصر تاریخ	ہمسریں راجد پتر
Popular Culture		ہمگانی ریدگ
Ethics	اخلاقیات	ہیر بندن

☆.....☆.....☆

سرشونات

- وحید عشرت، ڈاکٹر، (2007)، فلسفہ عمرانیات، لاہور: سنگ میل۔
- محمد اقبال آفاقی، ڈاکٹر، (2013)، مابعد جدیدیت، فلسفہ تاریخ کے تناظر میں، فیصل آباد: مثال پبلشرز
- کنور محمد اشرف، ڈاکٹر، (2002)، تاریخ اور مورخ، لاہور: فلکشن ہاؤس، ترتیب و تعارف، ڈاکٹر مبارک علی۔
- مبارک علی، ڈاکٹر، (1988) تاریخ کے نظریات، لاہور: نگارشات۔
- مبارک علی، ڈاکٹر، (1997)، تاریخ کے بدلتے نظریات، لاہور: فلکشن ہاؤس۔
- مبارک علی، ڈاکٹر، (1997)، بدلتی ہوئی تاریخ، لاہور: فلکشن ہاؤس۔
- مبارک علی، ڈاکٹر، (2005)، تاریخ اور فلسفہ تاریخ، لاہور: فلکشن ہاؤس، چوتھا ایڈیشن۔
- مبارک علی، ڈاکٹر، (2001)، جدید تاریخ، لاہور: فلکشن ہاؤس۔
- مبارک علی، ڈاکٹر، (2005)، تاریخ اور سیاست، لاہور: فلکشن ہاؤس، چوتھا ایڈیشن۔
- مبارک علی، ڈاکٹر، (2009)، تہذیب کی کہانی، اسلام آباد: نیشنل بک فاؤنڈیشن۔
- مبارک علی، ڈاکٹر، (2009)، تاریخ کی دریافت، اسلام آباد: دوست پبلی کیشنز۔
- مبارک علی، ڈاکٹر، پھولوں کا کلچر، سہ ماہی تاریخ، شمارہ نمبر 03، لاہور: فلکشن ہاؤس، دوم ایڈیشن جون 2005

اسکوٹ، جوہن / ڈاکٹر مبارک علی، عورتوں کی تاریخ، سہ ماہی تاریخ،
 برک، پیٹر / ڈاکٹر مبارک علی، جدید تاریخ، ماضی اور مستقبل، سہ ماہی تاریخ،
 ہوبس باؤم، ایرک / ڈاکٹر مبارک علی، ماضی کا شعور، سہ ماہی تاریخ،
 حسن، سبط، (2007)، ماضی کے مزار، کراچی: دانیال پبلیشرز، پندرہویں
 اشاعت۔

جلاپوری، علی عباس، (2012)، روایات تمدن قدیم، لاہور: تخلیقات۔
 سلیم مرزا، اشفاق، (2009)، فلسفہ کیا ہے؟ ایک نئی مادی تعبیر، لاہور: فکشن
 ہاؤس۔

سلیم مرزا، اشفاق، (جنوری 2011)، فلسفہ تاریخ، نوآبادیات اور جمہوریت، چند
 نامکمل مباحث، لاہور: سانجھ۔

ڈورانٹ، ول / محمد اجمل، (2001)، نشاط فلسفہ، لاہور: فکشن ہاؤس۔
 خلیل الرب، پروفیسر (2012)، تاریخ کا مطالعہ کیسے کیا جائے، لاہور: دار
 الشعور۔

مارنی یکس اینڈ وارنگٹن / ہما غفار، ہیروڈوٹس، سہ ماہی تاریخ، شمارہ نمبر 42
 (لاہور: تھاپ پبلی کیشنز مئی 2011)

Peter Burke ed., New Perspectives on Historical
 Writing (University Park, PA: The Pennsylvania
 State University Press, 1992).

Lemon, M. C. (2003). Philosophy of History.

London, New York: Routledge

Durant, Will and Ariel. (1987). The Lesson of

History. New York: Simon and Schuster.

Chalmers, A. F. (1978). What Is This Thing Called Science?. Philadelphia: Open University Press.

Copi, Irving M. and Carl Cohen, Introduction to Logic, 13th edition.

Mubarik Ali, Dr. (1999). History on Trail. Lahore: Fiction House.

Mubarik Ali, Dr. (1998). In the Shadow of History. Lahore: Fiction House

Virtue World Project, History of Archeology. Pdf

The Philosophy of History by Georg Hegel. Pdf
1986)

جم شارب و بنشٹا مک "رنگیں راجدپتر" چہ زنگیں سرشوندات۔

- E. P. Thompson, History from Below, The Times Literary Supplement, 7th April 1966.

- Frederick Krantz (ed) History from Below: Studies in Popular Protest and Popular Ideology (Oxford: 1988)

- R. C. Richardson, The Debate on the English Revolution Revisited (London, 1988)

- E. P. Thompson, The Making of the English Working Class (London: 1965)
- Alex Callinicos, The Revolutionary Ideas of Karl Marx (London: 1983)
- E. J. Hobsbawm, History from Below: in some reflections in History from Below, edited by Krantz.
- Richard Hoggart, The Uses of Literacy: Aspect of Working Class Life with Special Reference to Publications and Entertainments (Harmondsworth: 1958)
- E. P. Thompson, The Poverty of Theory and Other Essay (London: 1978)
- Ginzburg, The Cheese and the Worms.
- Barbara A. Hanawalt, The Ties that bound: Peasant Families in Medieval English (New York and Oxford: 1986)
- H. R. Trevor-Roper, The European Witch-Craze of the Sixteenth and Seventeenth Centuries (Harmondsworth: 1967).
- David Cannadine, British History: Past, Present and Future. (1987)

- Rodericj Floud, Quantitative History and People's History, History Workshop17 (1984)
- Clifford Geertz, The Interpretation of Cultures (New York: 1973)
- E. H. Carr, What is History? (Harmondsworth: 1961)

گین پرنس و ہنشاٹک ”زبانى راجدپتر“ ء لہتے دائگمى سرشوندات ۔

- Henk Wesseling, What is Overseas History.
- P. Thompson, The Voice of the Past: Oral History (Oxford, 1978)
- J. Vasina, Oral Tradition as History (Madison Wisconsin: 1985)

جوہن ڈبلیو اسکوٹ ء ہنشاٹک ”راجدپتر ء زالبول“ ء چیدایں سرشوندات ۔

- Nancy Fraser and Linda Nicholson, Social Criticism without Philosophy (unpublished).
- Roland Barthes, Mythologies (Paris: 1957)
- Gayatri Chakravorty Spivak, The Politics of Interpretation.
- Jo Freeman, Women on the Move: Roots of Revolt.

- Sara Evans, Personal Politics (New York: 1979)
- Peter Novick, That Noble Dream: The objectivity question and the American Historical Profession (New York: 1988)
- Howard K. Beale, The Professional Historian, his Theory and his Practice, Pacific Historical review 22 (August 1953)
- Eleen Somekawa and Elizabeth A. Smith, Journal of Social History Fall 1988.
- Schromie Dev , The Problems of Women's History , Urbana 1976.
- Virgina Woolf, A Room of One's Own (New York: 1929)
- Jacque Derrida, Pasitions (Chicago 1981)
- Michel de Certeau, History Science and Fiction, in Heterologies: Discourse on the other (Minneapolis 1986).
- Elizabeth Weed, Intriduction to Coming Terms: Feminism Theory, Politics (New York: 1988)

- Denise Riely, Am I that name? Feminism and the Category of Women in History (London and Minneapolis 1988)
- Mary Frances Berry, Why ERA Failed (Bloomington: 1986)
- Judith Butler, Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity (New York: 1989).

☆....☆....☆

سرجمیں کتاب ووانگ و پدمن اکاں گپے و ٹنگ، یکے ہمیش بیت من گزشت و تہاچی
 بہمٹگ، دومی ایش انت آ (شخص) گزشت و تہا حیات ہونگ۔ اکاں آکی (شخص) گزشت
 چہ گزشت و بہ بہماں گزرا اے ہیومن سائنس انت، ہزاں سائنس آف مائنڈ
 ہزاں، انسان و سائنس و تہا بہ ہزاں۔ اے نیچرل سائنس نہ انت کہ من علت و سائنس
 و سیادی و پید و گپے ہزاں، مفروضہ یے بہ ہماں، کار و روان بہ کشاں۔ اول سائنس
 تب و انت، ایشی و تہا دریافت و شل (نوٹن) چارگ بیت کہ پلر بند و تب چہ انت،
 بلے چہ ایشی و ساری بیات کہ مارا گزشت و حال و میان و خلیج درگجگی ایں و زانگی ایں)
 زانگ راجد پتر انت)۔ اے نیام و ڈتھی (فلاسفرے) و توجیل و زور ایں، چوناکی و
 (واجہ و رد و) انسان و گورا کار آمدیں گلو بے (وجدان) است، آکارست و مارستانی
 کس اس و کنت (اے ہم راجد پتر انت)، آہاں بہمیت (الکاپ و راجد پتر
 انت) ہزاں اے وڑی و انسان و اندر و ذات و زانت (اے و ہروڑا راجد پتر انت،
 گزرا سائنس و لوجی گج انت، کئے انت، بیات کہ (اے ہم) راجد پتر انت)۔ ہمہ پگرو
 آئیڈیا و تہا چہ re-enactment درکیت، مارشت و ٹپاس تچک immediate
 و بیت (اے ہم راجد پتر انت) (بلے) اے عمل action و چاریت، واقعہ event و
 نیچاریت، واقعہ راجد پتر و سائنس و علت و سائن و گوں بندیت۔ عمل، راجد پتر و انسانی
 محلے تا کنت۔ وادکن انت نوکین و پد نوکین و کہ راجد پتر و بیت و بدل کنگ و منی و منی
 ہماں (اکاں ورو گے مہ بیت) سوین انت۔

ISBN 978-969-9768-59-0

9 789699 768590 >

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

